

**Ioan CHIPER
Andi Mihai BĂNCILĂ
Ovidiu GEORGESCU
Constantin HLIHOR
Silvia IONIȚĂ
Gavriil PREDA**

**ROMÂNIA. RELAȚIILE CU VECINII
ÎN PERIOADA RĂZBOIULUI RECE**

RELAȚIILE ROMÂNIEI CU IUGOSLAVIA

EDITURA ACADEMIEI TEHNICE MILITARE

București, 2015

Coordonator

Constantin HLIHOR

Autori

Ioan CHIPER

Andi Mihai BĂNCILĂ

Ovidiu GEORGESCU

Constantin HLIHOR

Silvia IONIȚĂ

Gavriil PREDA

COLECȚIA DE DOCUMENTE

ROMÂNIA.

RELAȚIILE DE VECINĂTATE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI RECE

SERIA I

RELAȚIILE ROMÂNIEI CU IUGOSLAVIA

EDITURA ACADEMIEI TEHNICE MILITARE

București, 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

România : relațiile cu vecinii în perioada războiului rece : relațiile României cu Iugoslavia / Ioan Chiper, Andi Mihail Băncilă, Ovidiu Georgescu, ... - București : Editura Academiei Tehnice Militare, 2015

Conține bibliografie

ISBN 978-973-640-243-2

I. Chiper, Ioan

II. Băncilă, Andi-Mihail

III. Georgescu, Ovidiu

327(498)

Editat: *Academia Tehnică Militară*

Șef editură: *lt. Răzvan CHIRIȚĂ*

Tehnoredactare și corectură: *Ioan CHIPER, Andi Mihai BĂNCILĂ, Ovidiu GEORGESCU, Constantin HLIHOR, Silvia IONIȚĂ, Gavriil PREDA*
Operațiuni tipografice: *Viorica TOMA, Alina ANDREESCU, Adrian STĂNICĂ*

Bun de tipar: **17.11.2015**

Hârtie ofset: **61 × 86**

Coli tipar: **16**

Format: **32 / 61 × 86**

Coli editură: **8**

Tiparul: *Academia Tehnică Militară*

Lucrarea conține **252** pagini

0208

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu acest volum consacrat relațiilor româno-iugoslave din perioada anilor 1948-1954 se deschide seria unei *Colecții de documente* intitulată „ROMÂNIA. RELAȚIILE DE VECINĂTATE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI RECE”. Această colecție are ca țintă publicarea unor documente relevante pentru înțelegerea politicii externe promovate de statul român în raporturile cu statele vecine, în aproape o jumătate de secol de istorie complexă, controversată și din păcate scrisă încă sub impactul emoțiilor, a idiosincraziilor și a prejudecăților de ordin politic și ideologic. Cercetările vor fi axate pe studiul și analiza documentelor ce privesc raporturile bilaterale dintre România și vecinii săi – Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria și URSS. Pentru a surprinde particularitățile evoluțiilor istorice dintre statul român și vecinii săi pentru fiecare relație bilaterală din timpul războiului rece vor fi publicate câte trei-patru volume de documente delimitate cronologic și de particularități ale unor epoci istorice.

Deschiderea Colecției cu volumul intitulat „*Relațiile româno-iugoslave între război rece și pace fierbinte - 1948-1954*” nu este deloc întâmplătoare. Alegerea a fost determinată de ipoteza de lucru de la care echipa de cercetători a pornit în munca de selecție și analiză a documentelor și anume aceea că *politica externă a statelor din centrul și sud-estul continentului european intrate în sfera de influență a imperiului sovietic era determinată nu de interesele acestor state ci de cele ale hegemonului.*

Cercetarea efectuată de cadrele didactice ale Facultății de Istorie din Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, profesori asociați și coroboratori ai Institutului de Istorie și Studii Cantemirene a pornit de la o premisă pe care o consider motivată de o serie de fundamente de ordin didactic, urmărind a pune, în primul rând, la îndemâna studenților dar și a cadrelor didactice și cercetătorilor interesați de acest segment de istorie națională un instrument de informare direct și rapid. În acest sens, echipa a pornit de la o selecție, pe cât posibil sistematică, de texte și documente socotite de referință în cunoașterea evoluției istorice a relațiilor dintre guvernele, partidele și instituțiile din administrația economică și socială a Iugoslaviei și a României în perioada 1948-1954.

Documentele păstrează în substanța lor imaginea faptelor, proceselor și acțiunilor umane așa cum le-au perceput și trăit oamenii din cele două societăți pentru un timp istoric bine determinat cronologic. Citirea acestor documente nu mai poate fi făcută în aceeași grilă de lectură ca a generației martor sau a participanților la evenimente. Opinia publică din societatea actuală „vede” și judecă evenimentele prin prisma convingerilor politice, morale și etice și nu prin cea determinată de evoluția obiectivă a factorilor care își pun amprenta pe „*perioada lungă*” a istoriei așa cum a fost aceasta definită de renumitul istoric F. Braudel.

Iată de ce consider că aceste documente sunt importante și pentru o categorie specială de cititori – cei care am fost în mijlocul și martori ai evenimentelor, dar și pentru istorici deopotrivă.

Textele și documentele cuprinse în volum caută, în fond, să contribuie la efortul istoricilor contemporani de a desluși cauzele și mecanismele care au condus la relații atipice, pentru o scurtă perioadă de timp dintre două popoare vecine, cu atât mai mult cu cât, cu mici excepții, în istoria lor multiseculară acestea nu au avut conflicte și războaie pentru a-și reglementa problemele de interes reciproc. La scara timpului istoric, șapte ani de istorie în raporturile politico-diplomatice și militare de maximă tensiune nu ar reprezenta un mare lucru dacă acești ani nu ar fi marcat destinele unor oameni de o parte și de alta a graniței româno-iugoslave. Documentele selectate scot în evidență faptul că cele două societăți au fost influențate de aceste evenimente care s-au desfășurat simultan în două planuri diferite. Într-un prim plan s-a desfășurat un război al elitelor conducătoare din Iugoslavia și România care s-au poziționat diferit față de politica și interesele Uniunii Sovietice și ale liderului ei de necontestat în epocă-Stalin. În planul secund, s-au derulat relațiile dintre cele două societăți care au reacționat extrem de nuanțat și diferit la conflictul oficial. Unii oameni de o parte și de alta a graniței româno-iugoslave s-au lăsat convinși de liderii politici vremelnici aflați în fruntea statelor și au acționat în consecință, dar au fost și destui care s-au manifestat împotriva acestui conflict artificial. Documentele vremii selectate în acest volum evidențiază că, în anii '48, 54 mii de sârbi au trecut în România și alte mii de români au trecut în Iugoslavia pentru a ajunge în Occident.

Acest demers de cercetare și editare de documente este reclamat, desigur, și de lipsa unor colecții de documente cuprinzătoare sau a unor culegeri selective tematice de acest gen. Au fost editate o serie de lucrări valoroase consacrate relațiilor româno-iugoslave și este suficient să amintim volumul *Schisma roșie* semnat de academician Florin Constantiniu și mai tânărul său colaborator Adrian Pop, dar lipsesc asemenea instrumente pentru relațiile cu Bulgaria, Ungaria și, în parte, cu URSS. Este de remarcat efortul depus de autorii acestui volum pentru a cerceta fondurile existente în Arhivele Istoric Naționale, în cele ale Ministerului Afacerilor de Externe și în Arhivele Militare, pentru a selecta din miile de pagini consultate documentele ce alcătuiesc substanța prezentului volum. Am convingerea că autorii sunt pe deplin conștienți că ceea ce se află cuprins în paginile culegerii de față nu poate reflecta, decât parțial și fragmentar, întreaga problematică a istoriei relațiilor bilaterale dintre România și Iugoslavia în perioada menționată. Materialul cuprins în acest volum a reunit cele mai utile și concludente documente oferind astfel repere pentru a putea judeca obiectiv o perioadă istorică foarte complicată cu împlinirile, dar, mai ales, cu nereușitele ei.

Prof. univ. dr. MOMCILO LUBURICI

Președintele Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”

NOTĂ

În volumul de față sunt cuprinse rapoarte, telegrame, tratate și diverse documente diplomatice, discursuri, articole de presă, selectate din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Arhiva Ministerului Apărării Naționale și Arhiva Națională Istorică Centrală.

– Documentele sunt redactate integral. În unele cazuri, când s-au redat doar extrase, s-a specificat acest lucru.

– Documentele redactate în limba română au fost transcrise cu limbajul și ortografia timpului.

– Documentele redactate în alte limbi au fost redactate în original.

– Documentele au fost aranjate cronologic, pe ani, iar în cazul documentelor diplomatice s-a avut în vedere data emiterii documentului.

RELAȚIILE ROMÂNNO-IUGOSLAVE ÎN TRE RĂZBOI RECE ȘI PACE FIERBINTE 1948-1954

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial arhitectura relațiilor internaționale a stat sub zodia unui nou fenomen care a intrat în istorie sub denumirea de război rece. Acestea s-au manifestat cu pregnanță pe continentul european unde a apărut „cortina de fier” ce despărțea două lumi opuse dar cu același scop: de a se substitui una alteia. Analiza relațiilor politico-militare și diplomatice la nivel regional și local¹ ne arată că, în fapt, războiul rece a fost prezent în toate dimensiunile sale de manifestare și în interiorul lumii socialiste. Acest lucru a surprins atât elita politică din lumea occidentală², cât mai ales opinia publică din statele intrate sub tutela Moscovei, mai ales din statele vecine (cu precădere cele din vecinătatea) Iugoslaviei.

Imediat după încetarea operațiunilor militare și înainte de a se pune capăt juridic stării de conflict pe continentul european prin semnarea Tratatelor de pace de la Paris din 1947, guvernul de la Belgrad a semnat o serie de acorduri bilaterale, cu Bulgaria la 15 ianuarie 1946, iar cu Albania la 9 iulie același an³. Refuzul lui Tito de a se conforma planurilor Moscovei privind aplicarea unui model unic de „edificare a” noii societăți a condus la apariția unui conflict de proporții între URSS și Iugoslavia. Deși există o multitudine de opinii și păreri asupra cauzelor care au condus la această stare de război rece în sud-estul continentului european, credem că ruptura dintre Iugoslavia și URSS nu s-a datorat faptului că cei doi lideri comuniști nu se simpatizau, deși, așa cum arată corespondența dintre cei doi aceste lucruri nu pot fi excluse, ci faptului că statul iugoslav nu s-a aliniat politicii de bloc pe care o doreau liderii de la Kremlin pentru a crea o zonă tampon dintre Vest și Est⁴.

Perioada 1947-1953 este caracterizată de o dinamică aparte în ceea ce privește evoluția relațiilor est-vest, dar și a raporturilor dintre Uniunea Sovietică și statele satelit. Este epoca în care se definesc și se conturează clar blocurile și politica de bloc pe continentul european. Percepțiile liderilor politici, atât ale

¹ Laura Herța, *Relațiile româno-iugoslave în perioada 1950-1970*, rezumatul tezei de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011, on line http://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezume/2011/istorie/HERTA_LAURA_RO.pdf, accesat la 10 decembrie 2011.

² Coleman Armstrong Mehta, „A Rat Hole to be Watched”? *CIA Analyses of the Tito-Stalin Split, 1948-1950*, on line <http://repository.lib.ncsu.edu/ir/bitstream/1840.16/1006/1/etd.pdf>, accesat la 11 noiembrie 2011, ora 20.45.

³ Mircea Chirițoiu, *România și Iugoslavia în Balanța războiului rece*, Casa editorială Demiurg, Iași 2005, p. 46-55; Ernest Weibel, *Histoire et geopolitique des Balkans de 1800 a nos jours*, Ellipses, Paris, 2002, p. 544.

⁴ Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Schisma roșie. România și declanșarea conflictului sovieto-iugoslav (1948-1945)*, Editura Compania, București, 2007, p. 32-33, T.V Volokitina, *Kholodnaia voïna" i sotsial-demokratiia Vostochnoi Evropy, 1944-1948 gg.: ocherki istorii*, Moskva: Rossiiskaaia Akademiia Nauk, In-t slavianovedeniia, 1998, p. 69.

celor care se aflau în fruntea superputerilor dar și a celor care gravitau în jurul acestora, au contat enorm în ceea ce privește evoluția realităților politice, economice și sociale din cadrul fiecărui stat și în fiecare sferă de influență de pe continentul european.

În acest context, paradigma relațiilor româno-iugoslave poate fi conturată atât prin viziunea proprie a liderilor politici din cele două țări, dar mai ales a modului cum ei s-au raportat la noul hegemon apărut în această parte a lumii. Acest lucru va conduce la apariția unui proces de reșezare, nu fără dificultăți, a raporturilor politico-diplomatice dintre un centru hegemonic în curs de afirmare (Moscova) și statele intrate în zona sa de influență care ar putea să ne permită să afirmăm că însăși „lagărul socialist” s-a confruntat cu un *război rece* la scară mică. Relațiile româno-iugoslave s-au desfășurat și în nota caracteristică a politicii externe a regimului comunist care a cunoscut două importante etape.

O primă parte a relațiilor României cu exteriorul, până la jumătatea anilor, se încheie în momentul în care Nichita Hrușcirov a lansat așa numitul *nou curs*. Această etapă se caracterizează printr-o aliniere totală la politica externă a Moscovei. Controlul sovietic asupra sateliților săi s-a exercitat prin intermediul a două canale⁵: personalul sovietic existent în aceste țări și liderii partidelor comuniste. Cea de a doua etapă este cea a desprinderii treptate, cu accente de naționalism în diplomație și relațiile externe, mai ales după venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu.

Drumul către criză și conflict în raporturile româno-iugoslave

Prin urmare, relațiile dintre România și Iugoslavia au fost reluate sub zodia acestor evoluții contradictorii și imprevizibile pentru oamenii politici ce se aflau în fruntea guvernelor și statelor la acea dată, dar și a evoluțiilor fluide din arhitectura de securitate și mai ales a granițelor din Europa. Fiecare dintre aceste state doreau să aibă o poziție cât mai puternică și avantajoasă la negocierile de la Paris care instituționalizau pacea. Așa se explică tensiunile și conflictele, cu intensități și manifestări diferite, petrecute în toamna anului 1944 și pe parcursul anului 1945, la granița româno-iugoslavă.

La început, grupuri de partizani iugoslavi au desfășurat o acțiune mult mai susținută dar și haotică, care, parțial, a animat și populația civilă de etnie sârbă: încercarea propagandistică de a îngloba în circuitul comunist iugoslav și părți din Banatul românesc, sub deviza aceleiași lupte antifasciste; de această dată lozinca era manevrată însă cu o tentă voit deformată, antiromânească, ignorându-se cu bună știință angajarea masivă și legitimă a României în efortul militar general al aliaților⁶.

⁵ Mioara Anton, *Ieșirea din cerc. Politica externă a regimului Gheorghiu-Dej*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2007, p. 20.

⁶ Miodrag Milin, *Titoismul la granița româno-iugoslavă*, on line, <http://www.history-cluj.ro/Istorie/anuare/AnuarBaritHistorica2003/Miodrag%20Milin.htm>, accesat la 29 ianuarie 2011, ora 20.00.

Aceste evenimente nu au fost singulare și întâmplătoare, dovadă multitudinea rapoartelor trimise din teritoriu de autoritățile locale ale statului către instituțiile centrale despre cele ce se petreceau la granița româno-iugoslavă. Inspectoratul general al Jandarmeriei semnala guvernului, la 19 octombrie 1944, că „în unele comune din sudul județului Caraș au pătruns un număr de aproximativ 150 de partizani sârbi care agită populația și se dedau la jafuri, în unire cu soldații ruși. Locuitorii sârbi din acea regiune amenință autoritățile românești. De asemenea, circa 200 de căruțe cu partizani sârbi au trecut pe teritoriul județului Timiș-Torontal și mergând în comuna Stamura Moravița au început să jefuiască casele șvabilor fugiți. Intervenind autoritățile polițienești locale, o parte au fugit, iar altora li s-a descărcat bagajul luat. Întrucât partizanii sârbi sunt înarmați și vin în număr mare, iar situația tinde a se agrava, este necesară dislocarea în această regiune a unei Mari unități”⁷.

Câteva zile mai târziu, jandarmeria locală informa autoritățile de la București că „acțiunile partizanilor sârbi pe teritoriul Banatului românesc continuă. În comunele Belobreasca și Socol din județul Caraș, sârbii au înființat gărzi din foștii partizani, înarmați cu arme moderne germane și ruse. S-au observat grupări de sârbi care trec Dunărea din Iugoslavia prin punctul Socol. Din modul de manifestare al acestor partizani, cât și din exprimările lor referitoare la granița iugoslavă, rezultă că se pregătește o acțiune de teroare pe teritoriul nostru, în scopul realipirii Banatului românesc la statul iugoslav.”⁸

Explicația evenimentelor care s-au petrecut în Banat, în toamna anului 1944 și prima parte a celui următor, o găsim la unul dintre cei mai buni specialiști ai domeniului, Miodrag Milin. Potrivit acestuia, comportamentul sârbilor de o parte și alta a Dunării a fost determinat de evoluțiile internaționale extrem de complicate din această parte a Europei și nu ca urmare a raporturilor tensionate dintre români și sârbi⁹. După ce au suportat loviturile armatelor germane din primăvara lui 1941, care au sfâșiat și nimicit Iugoslavia, sârbii minoritari din Banat încorporați în rândurile armatei române nu au arătat prea mult entuziasm pentru campania antirusească, motivată prin interese naționale românești.

Cu cât frontul înainta spre est, cu atât sporea numărul fugarilor sârbi, ascunși prin satele lor de la graniță. Hăituiți de justiția română și de instrumentul acesteia, jandarmii, dezertorii sârbi fugeau încotro vedeau cu ochii, mai ales în Serbia. Aici războiul civil și cel antifascist era în toi. Școala urii se însușea repede, exemplele crude abundau la tot pasul¹⁰.

Iureșul nestăvilit, cotropitor al armatei ruse a fost pentru acești sârbi molipsitor, dar și izbăvitor: germanii i-au umilit; românii i-au obligat să lupte în est și apoi i-au hăituit fără încetare, făcându-i să-și ia lumea în cap. În fața

⁷ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita A.N.I.C.), fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 112, f. 53.

⁸ *Ibidem*, p. 110.

⁹ Miodrag Milin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹⁰ *Ibidem*.

justiției de război erau răspunzători, dezertând de la datorie. Astfel, viața de război i-a convertit brutal, fără scăpare. Au dezertat pentru că nu voiau să lupte împotriva rușilor, slavi și pravoslavnici; cei care le-au năpăstuit neamul erau germanii; sau, redus la limbajul propagandei aliate, fasciștii.

Prin urmare, dacă voiau să se sustragă din mâna necruțătoare a justiției române, trebuiau să se pună sub protecția unei forțe impunătoare, în afara atingerii acesteia. Așa au apărut, ca „ciupercile după ploaie”, sute și sute de partizani antifasciști de-ai lui Tito în satele bănățene de la graniță. Carne de tun, în continuare, de această dată, pe frontul antifascist din Serbia și Vojvodina, o parte importantă dintre aceștia au reușit să se sustragă pericolului iminent al primei linii, îmbrățișând sloganurile propagandei comuniste iugoslave.

După ce a trecut de perioada euforiei evenimentelor petrecute în vara anului 1944 și lucrurile s-au liniștit în această parte a țării, autoritățile românești au început să își exercite atribuțiile, incursiunile militare iugoslave pe teritoriul românesc au scăzut în intensitate. În aceste condiții, propaganda pentru așa zisul „Banat iugoslav” s-a diminuat simțitor¹¹.

O serie de manifestări pro Tito și de propagandă iredentistă, apărute în unele sate sârbești, precum cele cuprinse în spațiul dintre Moldova Veche și Baziaș, pe la începutul lunii februarie 1945, au fost sporadice, nesemnificative și s-au desfășurat și cu largul concurs al trupelor de ocupație sovietice. Acestea au împrăștiat manifeste sârbești care asmuțeau populația împotriva autorităților statului român, etichetându-le fasciste.

În fapt, era o formă de manipulare politică de discreditare, pentru ca populația să ceară înlocuirea lor cu etnici sârbi cu cetățenie iugoslavă.¹² Asemenea fapte s-au petrecut și în județul Timiș-Torontal. Într-o acțiune de control a situației militare a locuitorilor din graniță, jandarmii au ridicat, la Ivanda, patru dezertori. Reacția localnicilor a fost foarte vehementă: la 13 februarie, toată populația a ieșit în stradă, manifestând împotriva jandarmilor, că „armata și poliția sunt legionare” și ovaționând armata sârbă și pe cea rusă.¹³ Acțiuni de propagandă și manifestații ale etnicilor sârbi, coordonate de autorități militare iugoslave, pentru anexarea Banatului la Iugoslavia, s-au desfășurat și în comunele Denta și Deta, unde șefii de post locali au fost amenințați cu împușcarea de către așa-zisi partizani dacă ar încerca să intervină și să pună capăt manifestărilor ostile la adresa statului român.

Dincolo de aceste elemente tensionate, trebuie să spunem că relațiile dintre cetățenii români și cei din Iugoslavia au început să reintre în normal. Din datele existente în arhivele MAE, aproape 1.100 de români aveau 2.200 ha terenuri și alte proprietăți pe teritoriul iugoslav, iar circa 1.600 de cetățeni

¹¹ Gheorghe Onișoru, „Defecțiunea titoistă” și România, în Silviu B. Moldovan, coord, *Problema Iugoslavă. Studii și marginalii*, Editura Meridian 21 Delta, Timișoara, 1998, p. 113.

¹² Miodrag Milin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹³ *Ibidem.*

iugoslavi posedau 3.500 ha terenuri în România¹⁴. Prin repunerea în vigoare a Convenției din 1924, care reglementa regimul biproprietății de pe frontiera româno-iugoslavă, aceștia au putut din nou să treacă relativ ușor dintr-o țară în alta să lucreze pământul și să își valorifice produsele obținute¹⁵.

Pentru o bună circulație a persoanelor care dețineau proprietăți în ambele state, dar în interes comercial și de serviciu, se va institui și o comisie mixtă româno-iugoslavă care se va întruni periodic pentru a rezolva din punct de vedere tehnic aceste probleme. În ultima zi a anului 1948, s-a încheiat, la Belgrad, și un Protocol, care viza trecerea frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice de la Porțile de Fier¹⁶.

Aceste relații au putut intra relativ rapid în normalitate datorită tradiției istorice a raporturilor româno-iugoslave, dar și datorită stereotipurilor existente la nivelul mentalului colectiv românesc. De altfel, circula în epocă ideea că românii au doi prieteni dintre vecini: Marea Neagră și poporul sârb. Astfel că relațiile diplomatice între cele două state au fost reluate la 24 ianuarie 1945 și s-au manifestat în special în domeniul economic. În primăvara anului 1945, România exporta în Iugoslavia alimente și alte produse agricole¹⁷, iar către finele anului 1947, statul vecin avea să fie pe locul patru în balanța comercială externă a României¹⁸.

În perioada următoare a fost înființată *Asociația culturală a tineretului slav din România* gândită drept punte de legătură între cele două țări greu încercate de război când, mult timp, s-au aflat în tabere adverse. În plan politic etnicii sârbi au putut să se manifeste plenar în cadrul Uniunii Asociaților Slave din România care se va afirma pe eșichierul politicii românești. Starea economică și socială, nevoia de a se trece rapid de la economia de război la cea de pace au determinat guvernul român să înceapă negocieri pentru încheierea unui tratat economic cu Iugoslavia. Acestea s-au finalizat cu semnarea unui Acord comercial și de plăți dintre cele două țări la 15 decembrie același an.

Urmare a „încălzirii” rapide a raporturilor dintre cele două guverne și țări au convenit, la 24 ianuarie 1946, începerea activității la București a Reprezentanței Comitetului Național de Eliberare a Iugoslaviei¹⁹, iar la 30 martie 1946, să ridice la rang de ambasadă,²⁰ reprezentanțele diplomatice de la Belgrad și București, cu Tudor Vianu ambasador al României la Belgrad, respectiv Dane Madacovici ambasador al Iugoslaviei la București. Potrivit unei

¹⁴ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe (în continuare se va cita A.M.A.E.), fond Iugoslavia, Problema 223, 1950-1956, vol. 4-5, f. 4.

¹⁵ *Ibidem*, Problema 200, f. 2.

¹⁶ *Serviciul Istoric al Armatei*, fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar nr 856, f. 23.

¹⁷ Valeriu Florin Dobrinescu, *Cu privire la raporturile româno-iugoslave (1945-1947)*, în „Cercetări istorice” (serie nouă), vol. IX-X, 1978-1979, Iași, p. 551.

¹⁸ *Ibidem*, p. 553.

¹⁹ Siviu B. Moldovan, *Relațiile româno-iugoslave în primii ani postbelici*, în Cătălin Turliuc, coord., *Istoria relațiilor internaționale*, Editura Cantes Iași, 2000, p. 333.

²⁰ Mihai Pelin, *Uneori, nu prea des, și Stalin avea dreptate*, on line, <http://mihaipelin.wordpress.com/category/relatiile-regimului-comunist-cu-iugoslavia/>, accesat la 29 ianuarie 2011, ora 21.00.

telegrame expediată de Tudor Vianu de la Belgrad, la 16 iulie 1946, către centrala din MAE, relațiile păreau să se îndrepte într-o direcție excelentă. Era menționat discursul lui Tito în localitatea Cetinge, din 13 iulie 1946, din care se cita: „Cu România relațiunile noastre sunt din ce în ce mai bune. Ele sunt într-adevăr amicale și sincere și din ce în ce, ele se adâncesc și se corijează”²¹. Câteva luni mai târziu, liderul iugoslav avea să revină cu noi aprecieri la adresa relațiilor dintre cele două state. Astfel, la o întrunire electorală desfășurată în vederea alegerilor parlamentare din această țară, Tito aducea totuși o nuanță între politic și economic: „Cu România avem cele mai bune legături în materie de colaborare economică și politică. Dar situația în care se află deocamdată România și Ungaria, ne fac cu neputință și lor și nouă, ca în colaborarea politică să ajungem la rezultate care sunt deja atinse în colaborarea economică”²².

Tot pe linia normalizării raporturilor româno-iugoslave se va înscrie și convenția culturală încheiată la 26 iunie 1947 între cele două state ca și înființarea, la 22 octombrie același an, a *Asociației româno-iugoslavă*, deși, așa cum s-a dovedit, a fost o organizație fără obiect de activitate, dar necesară politic și propagandistic²³. Acordul comercial și de plăți dintre cele două țări se va încheia abia la 15 decembrie, același an. Aceste negocieri materializate în acorduri guvernamentale au pregătit terenul pentru discuții și negocieri politice la nivel înalt. Astfel, între 7 și 9 iunie 1947, Petru Groza în fruntea unei delegații guvernamentale s-a deplasat Belgrad într-o vizită oficială. Delegația condusă de președintele Consiliului de Miniștri Petru Groza avea în componență nume grele din conducerea partidelor care guvernau țara: Gheorghiu-Dej – ministru al Industriei și Comerțului și Emil Bodnăraș – subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri din partea Partidului Comunist, Ștefan Voitec – ministrul Educației Naționale din partea PSD și, din partea PNL, Gheorghe Tătărăscu – ministru de externe și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri²⁴.

În capitala iugoslavă, delegația guvernamentală română a avut discuții și negocieri cu Iosip Broz Tito și alți demnitari ai guvernului de la Belgrad. Discuțiile nu s-au concentrat pe probleme concrete ale cooperării româno-iugoslave, ci au vizat, mai ales, fixarea cadrului general pentru evoluția viitoare a raporturilor dintre cele două state, așa cum reiese din formulările care au răzbătut în presa timpului. Părțile au convenit pentru „o colaborare mai strânsă și mai adâncă în toate domeniile de activitate”, iar în toastul ținut la banchetul final, Iosip Broz Tito afirma cu o politețe diplomatică demnă de luat în seamă, având în vedere faptul că erau cunoscute acele conflicte pe care liderul iugoslav nu le considera „grave sau discordii”, ceea ce îl îndreptățea, în opinia sa, să afirme că trebuie „să privim cu interes munca voastră de refacere.”²⁵ Caracterul formal și propagandistic al vizitei la Belgrad a fost subliniat, potrivit unei note a

²¹ A.M.A.E., fond Belgrad, dosar 3, f. 81.

²² *Ibidem*, p. 197.

²³ Mihai Pelin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

²⁴ A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 5, f. 61.

²⁵ Mihai Pelin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

Serviciului Special de Informații, de ministrul de externe Gheorghe Tătărăscu²⁶. Potrivit aceleași note, profesorul Constantin C. Giurescu a declarat, într-un cerc de prieteni, că ministrul afacerilor externe Gheorghe Tătărăscu s-a simțit penibil jenat de faptul că, la Belgrad, pe primul plan, figurau Petru Groza și Emil Bodnăraș, care au fost de fapt conducătorii reali ai discuțiilor.

Convenția culturală dintre România și Iugoslavia încheiată la 26 iunie 1947, într-o perioadă care părea să conducă la o reală îmbunătățire a relațiilor dintre România și Iugoslavia, dar evoluția ulterioară a evenimentelor avea să întrerupă acest curs favorabil. Tot în această perioadă a fost semnat și un acord aerian dintre România și Iugoslavia care a fost ratificat foarte repede de cele două state.

La 31 iulie 1947, ministrul de externe iugoslav informa, printr-o scrisoare, ambasada română la Belgrad că „Guvernul iugoslav consideră acordul definitiv, începând de la data scrisorii sus amintite”²⁷. Liderii de la Belgrad erau foarte interesați și de o colaborare economică mai strânsă dintre cele două state. Ambasadorul român la Belgrad, Tudor Vianu, transmitea Ministerului Afacerilor Externe un raport al discuțiilor pe care le-a avut la 19 septembrie 1947, cu prilejul primirii lui la șeful statului iugoslav în care sublinia că „Mareșalul Tito și-a exprimat dorința de a stabili o colaborare cu industria metalurgică română, în special cu Uzinele din Reșița, Iugoslavia urmând a pune la dispoziție materiile prime”²⁸.

La scurt timp liderul iugoslav, Iosip Broz Tito, a făcut o vizită de răspuns în România în perioada 17-19 decembrie 1947. În ciuda faptului că la București scena politică românească era foarte tensionată – la foarte puțin timp regele Mihai I avea să fie obligat să abdice și să plece în exil – delegația iugoslavă s-a bucurat de o primire foarte caldă.

Mareșalul iugoslav a avut întâlniri cu liderii partidului comunist, dar și cu membri ai guvernului de la București. Tito nu a scăpat prilejul de a-și prezenta opinia în legătură cu arhitectura de securitate și a granițelor în fața Adunării Deputaților. În opinia sa, Balcanii trebuiau să își construiască un destin regional propriu și fără amestec al vreunei mari puteri în treburile interne ale celorlalte state²⁹. Vizita s-a încheiat cu semnarea unui *Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală* între Belgrad și București, valabil pe o perioadă de 20 de ani. Era primul act internațional semnat de România, după Tratatul de pace de la Paris. Acest act internațional s-a dovedit a fi efemer, ca urmare a evoluțiilor politice din această parte a lumii pe care liderul comuniștilor iugoslavi o dorea fără amestec al marilor puteri.

Schimburile culturale și de presă s-au desfășurat în baza convenției dintre cele două state în domeniul culturii, semnată la București, la 26 iunie 1946³⁰. Acestea vor avea și ele o evoluție sinuoasă și oarecum asimetrică din punctul de

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 5, f. 87.

²⁸ *Ibidem*, f. 185.

²⁹ Ștefan Borbely, *Tito și titoismul*, în „Observatorul Cultural”, nr. 205, ianuarie 2004.

³⁰ Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, în *loc. cit.*

vedere al conținutului și al interesului pe care autoritățile din cele două state îl manifestau în acest domeniu mai ales al presei. Presa românească, atât în cotidienele controlate de partidul comunist, cât și în cele oarecum distante, l-a prezentat pe Tito ca pe un mare lider al comunismului internațional, iar Iugoslavia ca o „citadelă a păcii în Balcani”³¹. Cu această ocazie, liderii de la București au pregătit și apariția unui volum intitulat *Mareșalul Iosip Broz Tito*³², în care este ridicat în slăvi, un adevărat imn al cultului personalității, iar sub egida Ministerului Informațiilor a fost editată o broșură cu discursurile susținute de *Mareșalul Tito în România*³³.

Presă comunistă din România s-a încadrat în aceleași tipare ale propagandei impuse de guvernării de la București pentru a întări frăția dintre cele două partide. Miron Radu Paraschivescu, într-un articol, „*Iugoslavia – citadelă a păcii în Balcani*,” publicat în oficiosul partidului „Scânteia” scria: „Un singur nume cunoaște încă în Iugoslavia aureola eroică de care se bucură Iosip Broz Tito: e Cozara, muntele păduros din Bosnia, unde armatele rezistenței partizane, deși încercuite de trupele și tancurile inamice, au izbutit să le înfrângă și să întindă lupta de eliberare peste trupul țării”³⁴.

Nu numai presa din Capitală era angrenată în elogierea mareșalului Tito. Un cotidian din provincie își informa cititorii că: „*În cadrul săptămânii Româno-Iugoslave a avut loc un miting la care au participat cca 1000 persoane. Cu ocazia venirii la București a Mareșalului Tito a avut loc un mare miting cu o participare de cca 600 oameni*”³⁵.

Presă românească acorda spații largi chiar și unor evenimente cotidiene din Iugoslavia. Relevant din această perspectivă este faptul că, doar într-un singur număr al ziarului „Scânteia”, apăreau titluri de genul: „*Import de pește sărat și carbid din Iugoslavia*”, „*În ultimul timp relațiile comerciale cu Iugoslavia au luat o nouă dezvoltare*”, „*Acord de cooperare economică între Iugoslavia și Ungaria*”³⁶. Informații despre evenimente de interes pentru populația țării erau puține. Astfel, într-un articol cu titlu vădit propagandistic – „*Trăiască popoarele libere ale Iugoslaviei și prietenia cu poporul român*” – se puteau citi și informații despre ajutorul în cereale pe care guvernul iugoslav l-a dat României, puternic lovită de secetă³⁷.

Imaginea României în presa iugoslavă era departe de a fi aceea pe care o sperau liderii de la București ca semn de recunoștință pentru modul cum ei au trasat a fi reflectată imaginea liderilor iugoslavi și a societății iugoslave în presa din țara noastră.

³¹ „Scânteia”, nr. 633 din 25 septembrie 1946.

³² Elena-Daniela Mătășaru, *Crizele politice din Europa de Est și impactul lor asupra României (1953 – 1989)*, teză de doctorat susținută la Universitatea „Al.I.Cuza” din Iași sub îndrumarea prof.univ.dr. Ion Ciupercă, p. 196.

³³ Rita Jedenak, *Mareșalul Tito în România* (1946, decembrie), în „Caietele Echinox”, vol. 7, *Literatură și totalitarism*, Editura Dacia, Cluj, 2004, pp. 231-233.

³⁴ „Scânteia”, nr. 633 din 25 septembrie 1946.

³⁵ Elena-Daniela Mătășaru, *op. cit.*, p. 197.

³⁶ „Scânteia”, nr. 728 din 21 ianuarie 1947.

³⁷ Idem, nr. 1.020 din 5 decembrie 1947.

Potrivit unui raport al ambasadei române de la Belgrad asupra modului cum presa din Iugoslavia reflectă evoluțiile politice și economice din România, nivelul fluxului de informații despre țara noastră era scăzut. Se mai preciza că știrile erau sporadice, iar atunci când acestea apăreau, se manifesta neglijență față de „traducerea exactă a numelor membrilor prezidiului (Marii Adunări Naționale - C.H.) și ai guvernului. În loc de Chivu Stoica a apărut Nivu Stoikar, în loc de Ion Vințe, Ion Vinos, în loc de Ștefan Voitec, Ștefan Noitek.”³⁸ Funcționarii ambasadei făceau și unele propuneri de îmbunătățire pentru eficientizarea fluxului de informații dinspre România spre Iugoslavia deoarece, considerau ei, „populația din această țară este dornică în a cunoaște realitățile românești”. Cereau autorităților de la București să se trimită mai multe cărți, filme și materiale pentru a se organiza expoziții de artă.³⁹

Într-adevăr au fost trimise mai multe lucrări, numai că aparatul de propagandă de la București a trimis în Iugoslavia lucrări ale „clasicilor marxiști-leniniști” și cuvântări rostite de „marele Stalin”. Astfel, la 10 martie 1947, Ambasada României de la Belgrad primea un număr de 320 de lucrări din care peste 80% erau titluri în limba rusă.⁴⁰ Ultimul act notabil, în preajma deschiderii polemicii politice dintre liderii comuniști români și iugoslavi, a fost deschiderea unei expoziții de artă populară românească la Belgrad sub auspiciile Asociației Culturale Iugoslavia - România. Inițial aceasta trebuia să fie deschisă pe 25 mai 1948, în cinstea zilei de naștere a liderului comunist de la Belgrad, dar, din cauza evoluțiilor în curs, expoziția avea să fie inaugurată la 4 iunie 1948, cu participarea unor lideri iugoslavi din cercul al doilea de putere⁴¹.

Chiar dacă istoria relațiilor bilaterale pe perioada lungă, braudeliană, a istoriei arată că România și Serbia, respectiv România și Iugoslavia nu au întâmpinat litigii perene și au manifestat mai degrabă predispoziție spre conlucrare, raporturile bilaterale din perioada comunistă au debutat cu transformarea covârșitoare a elementelor definiției pentru relația Belgrad-București. A existat o animozitate și tensiune între cele două elite comuniste, datorate modului cum acestea priveau arhitectura granițelor dintre cele două state, dar și a celei regionale, având în vedere faptul că Tito dorea să fie un hegemon regional⁴². Acest lucru contravenea flagrant intereselor Kremlinului, cât și intereselor elitelor politice comuniste din țările vecine Iugoslaviei, care ajunseseră la putere cu ajutorul Armatei Roșii și a lui Stalin.

În nici una dintre țările central și sud-est europene, în afară de Iugoslavia, comuniștii nu au ajuns la putere prin vot popular, ori aceștia erau convinși că fără Moscova nu își pot exercita puterea, aserțiune amplu atestată de activitatea diplomatică și susținută de documentele de arhivă.

³⁸ A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 200, 1948, vol. 1, nepaginat.

³⁹ A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 112.

⁴⁰ *Ibidem*, dosar 8, f. 11.

⁴¹ *Ibidem*, fond Iugoslavia, problema Iugoslavă 200, vol. 1, nepaginat.

⁴² Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

Din această perspectivă, distanțarea lui Tito, față de Moscova, nu era în interesul nici uneia dintre conducerile comuniste din aceste țări. Au dreptate acei autori care cred că „amenințarea titoistă a fost o construcție și nu o atestare a unor fapte reale și obiective.”⁴³ O astfel de interpretare se susține doar dacă luăm în calcul atitudinea opiniei publice și imaginea relațiilor bilaterale care domina mentalul colectiv. Este drept că tensiunea româno-iugoslavă din perioada 1948-1954, nu a fost rezultatul naturii belicoase sau ireconciliabile a relației dintre cele două state și popoare, ci a fost rezultatul unei configurații regionale, bazate pe atributele agregate ale stalinismului și pe blamarea acțiunilor comuniștilor iugoslavi de către o elită politică fără sprijin popular și cu interese opuse, la acel moment, cu ale majorității societății în fruntea cărora se găseau. Astfel, conflictul româno-iugoslav a fost un construct temporar, situațional și exogen celor două popoare vecine, declanșat de impunerea de la Moscova a unei linii directe de acțiune, care a reprezentat pentru elita comunistă română o realitate obiectivă, ale cărei atribute trebuiau asimilate.

De altfel, liderii comuniști de la Belgrad au „testat” poziția unor înalți demnitari comuniști de la București în legătură cu posibilele deosebiri de păreri dintre Moscova și Belgrad în ceea ce privește „calea de construire a societății socialiste” cu prilejul unei scurte vizite făcute la București de o delegație guvernamentală ce se deplasa, la începutul lunii ianuarie 1948, la Moscova.

Discuția a fost neoficială și s-a purtat între lideri comuniști de la București și Belgrad cu prilejul unui dineu oferit de Ambasada iugoslavă la București. Referindu-se la acest aspect, Milovan Djilas nota în memoriile sale: „... am înțeles că nu eram singuri în opinia noastră că Uniunea Sovietică nu trebuie să fie un model inviolabil de construire a socialismului. La un dineu dat de ambasadorul nostru la București, Golubovici, un conducător român era de acord cu noi, un al doilea se opunea neconvincător, în timp ce Golubovici însuși și Ana Pauker, pe atunci ministru de externe, ascultau cu atenție. Am simțit că era nepotrivit să se poarte astfel de conversații, deoarece la București și, mai târziu, la Moscova, erau siguri că serviciile de informații sovietice înregistrau și posibil distorsionau fiecare cuvânt rostit. Dar, de data asta, faptul nu mai putea fi evitat: românii aveau motive de nemulțumire și erau foarte preocupați, iar delegația noastră era de nestăpânit”⁴⁴.

Nu sunt motive să credem că acest dialog nu ar fi existat, deși, la acest stadiu al cercetărilor de arhivă nu se poate depista cine era liderul comunist român care ar fi împărtășit viziunea comuniștilor iugoslavi⁴⁵, ci mai degrabă faptul că fiecare dintre părți a adus în discuție acest subiect, ce neliniștea pe liderul sovietic Stalin, din motive diferite: iugoslavii de a obține o „coalitație” ad-hoc în confruntarea cu Stalin, iar cei români de a se poziționa și câștiga

⁴³ Laura Herța, *op. cit.*, în *loc. cit.*

⁴⁴ Apud Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 63.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 64.

puncte în grațiile lui Stalin în lupta pentru putere ce se dădea la nivelul conducerii P.C. din România.

Sovieticii aveau cunoștință de existența acestei lupte pentru putere cu mult înainte de a avea loc această discuție deoarece, în vara anului 1947, au trimis un emisar la București pentru a se informa la fața locului. Acesta a putut afla că taberele se acuzau de naționalism-comunism și trădare a intereselor internaționalismului comunist⁴⁶.

Adversarii grupului Dej știau că o etichetare folosită curent împotriva lui Tito, putea servi drept armă. Dej, din această perspectivă, a știut să manevreze cu mare abilitate în partid, dar și în modul cum s-a poziționat în raport cu evoluțiile pe care le doreau Stalin și liderii de la Kremlin. La Consfătuirea Cominformului din 1949, s-a comportat de așa manieră încât Jdanov, Malenkov și Suslov îi va raporta lui Stalin că „Dej s-a solidarizat cu poziția P.C. (b) al U.R.S.S. și a caracterizat comportarea conducătorilor iugoslavi ca trădătoare”⁴⁷. După execuția lui Marcel Pauker, soțul Anei, pe baza unor acuzații fabricate, Ana Pauker a simțit cum o pândește primejdia și a încercat să ia măsuri de precauție. În septembrie 1949, într-o convorbire cu Zotov, însărcinatul sovietic ad interim cu afaceri la București, îi comunica neliniștea ei legată de constituirea la Praga a unui nou centru de activitate antidemocratică „în țările de democrație populară”⁴⁸. Precauția s-a dovedit a fi inutilă deoarece a fost arestată la câteva săptămâni după procesul Slansky. Acuzele proveneau din registrul de care se temea: titoismul și „devierea de dreapta”.

Relațiile dintre statul iugoslav și cel român s-au încadrat în ansamblul general în care a evoluat politica externă a României din acea perioadă. Ea a fost subordonată în întregime intereselor Uniunii Sovietice. Guvernul român a refuzat planul Marshall, iar P.C.R. a participat la punerea bazelor Biroului Informativ al Partidelor Comuniste și Muncitorești, în septembrie 1947 (Cominform)⁴⁹. La acest proiect doar comuniștii albanezi nu s-au raliat sovieticilor la fel cum au procedat, de altfel, și cei est-germani.

Tito a fost inițial de acord cu acest proiect sovietic și a acceptat propunerea delegațiilor partidelor comuniste prezente în stațiunea balneară poloneză Sklarka Poreba, ca sediul Cominformului să fie la Belgrad. Apoi, ignorând indicațiile lui Stalin, liderul iugoslav a inițiat un proiect de creare a unei *Confederații danubiene* care să cuprindă Iugoslavia și Bulgaria la care să adere ulterior și România.

Un alt element care va conduce la creșterea temperaturii tensiunilor apărute între Iugoslavia și URSS era legat de intenția lui Tito de a se implica în războiul civil din Grecia și să instaureze, contrar intereselor sovietice, propria sa hegemonie în Balcani. În acest fel Tito spera să câștige comuniștii greci de

⁴⁶ Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Schisma roșie. România și declanșarea conflictului sovieto-iugoslav (1948-1950)*, Editura Compania, București, 2007, pp. 45-48.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 45.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 47.

⁴⁹ Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

partea sa, iar în caz de victorie, aceștia, în semn de recunoaștere, să accepte crearea unei așa-zise *Macedonii unite*, prin încorporarea și a regiunii grecești cu același nume.⁵⁰ Stalin a contrabalansat această tendință a liderului iugoslav și prin mijloace diplomatice. În februarie 1948, liderii bulgari și iugoslavi au fost chemați la Moscova și somați să semneze protocoale prin care se obligau să consulte Moscova atât în probleme de ordin economic cât și de politică externă. Stalin dorea să realizeze o „federație economică de tipul Beneluxului cu Bulgaria și Iugoslavia în prim plan”⁵¹, în fapt o soluție pentru a contracara planul lansat de Tito.

Liderul iugoslav a înțeles jocul lui Stalin și a reacționat dur, ordonând izolarea consilierilor sovietici privând, astfel, serviciile secrete sovietice de informațiile cerute de conducerea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice pentru a putea controla un spațiu geostrategic de interes pentru Kremlin.

De altfel, este cunoscut faptul că sovieticii au impus pentru toate statele intrate în sfera lor de hegemonie așa-zise reforme economice, pentru a crea economii complementare pe care le puteau exploata mai ușor. Moscova a încercat să adapteze economia iugoslavă la nevoile celei sovietice prin intermediul consilierilor trimiși la Belgrad, care, printre altele „măsurii”, au determinat crearea de societăți mixte sovieto-iugoslave.

În decembrie 1947, iugoslavii opresc proliferarea acestor tipuri de companii mixte.⁵² În plus, guvernul iugoslav a inițiat și un amplu program de modernizare a economiei vizând dublarea venitului național până în 1951, ceea ce nu intra în instrucțiunile acestor consilieri economici.

Ca răspuns, în ziua de 17 și 18 martie 1948, Moscova și-a rechemat consilierii militari și economici, acuzând guvernul iugoslav de rele tratamente la care aceștia au fost supuși. Astfel, într-o scrisoare trimisă lui Tito, în ziua de 27 martie 1948, Stalin și Molotov îl acuzau pe Milovan Djilas că a afirmat „la una din ședințele CC al PC Iugoslav cum că ofițerii sovietici stau din punct de vedere moral mai prejos decât ofițerii armatei engleze. Se știe că această declarație antisovietică a lui Djilas nu a fost respinsă de ceilalți membri ai CC al Partidului Comunist Iugoslav”⁵³. Erau aduse și alte acuze grave, ceea ce va determina un răspuns la fel de tăios expediat de liderii iugoslavi celor de la Kremlin la 19 aprilie 1948⁵⁴, prin care arătau că nu se vor lăsa intimidați de acuzele sovieticilor. Cotidianul francez *Figaro*, într-o corespondență transmisă în acele zile din București, își informa cititorii că poziția liderului comunist iugoslav „was not as secure as commonly believed”⁵⁵.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ Paul Johnson, *O istorie a lumii moderne. 1920-200*, traducere din lb. engleză de Luana Schidu, Humanitas, București, 2005, p. 438.

⁵² Silviu B. Moldovan, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 336.

⁵³ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 28, 1948, f. 23;; Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 62-68; Paul Johnson, *op. cit.*, p. 438.

⁵⁴ Apud Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 71-73; Christoffer Andersen, *Central Europe and Stalin The Tito-Stalin Split and its Consequences*, <http://www.titomanija.com.ba/e-knjige/TitoStalin>, accesat la 18 februarie 2013, ora 9.00.

⁵⁵ Apud Charles G. Stefan, *The Emergence of the Soviet-Yugoslav Break: A Personal View from the Belgrade Embassy*, în „Diplomatic History”, Vol. 6, Fall 1982, pp. 387-404.

Aceste discuții în contradictoriu și acuze deschise de o parte și de alta vor conduce la convocarea de către sovietici a Cominformului pentru a intimida și eventual a aduce situația din Iugoslavia la ceea ce Stalin numea normalitate, adică la condiția de aliat fidel și supus total. Astfel, liderii români erau informați de către cei de la Kremlin despre o propunere a CC al PCUS de a se convoca „în prima jumătate a lunii iunie, aproximativ 8-10 iunie, a Biroului Informativ al celor 9 partide comuniste pentru discutarea situației din Partidul Comunist al Iugoslaviei”⁵⁶.

Ședința Cominformului se va desfășura în Capitala României, la 19-28 iunie 1948, fără participarea liderilor comuniști de la Belgrad. Discuțiile au fost, în fapt, un șir de invective la adresa conducerii comuniste iugoslave. Aceștia erau calificați ca fiind „spioni imperialiști” și acuzați de „oportunism capitalist”. Partidul Comunist din Iugoslavia era definit ca „mic-burghez”, situat pe o „poziție anti-sovietică” și în acest mod trăda interesele internaționalismului proletar. Conducerea Partidului Comunist Iugoslav era formată din „elemente naționaliste” care nu au reușit să înțeleagă ideologia marxist-leninistă și învățăturile „marelui Stalin”.

Liderii întruniți la București considerau, în Rezoluția adoptată la 28 iunie 1948, că un asemenea regim „terorist” și „degradant” nu putea fi tolerat. Aceștia constatau că „în ultimul timp conducerea Partidului Comunist Iugoslav aplică în principalele chestiuni de politică internă și externă o linie greșită, care constituie o renunțare la doctrina marxist-leninistă”⁵⁷. Foarte grav era în opinia Cominformului și faptul că liderii iugoslavi resping critica „CC(b) al US și de către CC ale altor Partide Comuniste a greșelilor Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav” și nu înțeleg că această critică este „un ajutor frățesc dat Partidului Comunist Iugoslav”⁵⁸. Sovieticii au impus participanților la ședința Cominformului să adopte o hotărâre care însemna, în fapt, excluderea liderilor comuniști iugoslavi printr-o formulă ambiguă. Cuvântul excludere nu a fost pronunțat, ci aceștia erau acuzați că „au pășit pe calea desprinderii lor de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării cauzei solidarității internaționale a celor ce muncesc, pe calea trecerii pe pozițiile naționalismului”⁵⁹.

Mai grav era faptul că această rezoluție îndemna o parte a liderilor comuniști, care erau considerați fideli Moscovei, identificați ca fiind „forțe sănătoase ale Partidului Comunist Iugoslav, la răzmeriță. Li se cerea deschis „să silească pe actualii lor conducători să le recunoască deschis și cinstit greșelile și să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să revină la internaționalism și să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic socialist împotriva imperialismului, sau, dacă actualii conducători se vor dovedi incapabili să facă aceasta, să îi înlocuiască și să aleagă o nouă conducere internaționalistă a Partidului Comunist Iugoslav”⁶⁰.

⁵⁶ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 26, 1948, f. 24.

⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 23, 1948, f. 26, citat și în Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp.78-87.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 30.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 37.

⁶⁰ *Ibidem*.

Schisma devenise publică, iar în marile cancelarii diplomatice se defineau pozițiile ce trebuiau luate în politica internațională. Evenimentele erau urmărite cu atenție și în SUA. O telegramă expediată de Ambasada SUA de la Belgrad, informa că este posibil ca „most significant political event here since US recognition,” adăugând că „presages possibility split in Soviet bloc if breach allowed to widen.”⁶¹

În plan internațional, conducerea iugoslavă și în special Tito se aflau într-o situație paradoxală. URSS și sateliții săi îi considerau vânduți imperialiștilor americani, iar „The State Department, especially George Kennan and his Policy Planning Staff, made clear throughout 1948 that Yugoslavia was not to be considered an ally, or even a friendly government”.⁶² Liderii comuniști din celelalte state intrate în sfera de influență sovietică au manifestat o obediență accentuată față de Stalin, nu atât din convingeri, cât din oportunism politic și vor accepta condiția de unealtă a Moscovei în lupta cu liderii iugoslavi.

Dialogul surzilor peste „Cortina de sîrmă ghimpată” de la granița româno-iugoslavă

Pentru opinia societății românești, dar și pentru opinia internațională, evoluțiile politice în planul raporturilor bilaterale dintre România și Iugoslavia păreau de neînțeles, deoarece, până la jumătatea anului 1948, guvernul român avea cea mai bună colaborare în domeniul politicii internaționale cu guvernul de la Belgrad⁶³. De altfel, la numai o zi de la închiderea lucrărilor Cominformului, lideri de frunte ai Partidului Muncitoresc Român vor începe munca de convingere a societății românești de erorile și greșelile pe care le fac în efortul de construire a socialismului comunist iugoslavi. Rezoluția Biroului Informativ al Cominformului va fi „prelucrată”, în ziua de 29 iunie 1948, în cuvântarea rostită de Iosif Chișinevschi în fața activiștilor de partid ai Capitalei⁶⁴.

Este prima poziționare publică a PMR în raport cu PCI și de obediență publică față de Moscova. Referindu-se la acest aspect, Iosif Chișinevschi sublinia că „pe noi, membrii Partidului Muncitoresc Român, Partid care se bazează pe știința marxist-leninistă, ne interesează această problemă pentru că suntem fideli internaționalismului proletar, ne interesează această problemă pentru că noi știm și am știut să prețuim la înălțimea cuvenită Uniunea Sovietică, ne interesează abaterile Partidului Comunist Iugoslav și de aceea trebuie să prelucrăm și să însușim acest document ...”⁶⁵.

Conducerea comunistă de la București va elabora și un plan de muncă „pentru a lămuri masele muncitoare asupra faptului că Uniunea Sovietică, prin

⁶¹ *The Chargé in Yugoslavia (Reams) to the Secretary of State*, June 18, 1948, în FRUS, Eastern Europe, 1948, p. 1073.

⁶² *The Attitude of this Government toward Events in Yugoslavia*, June 30, 1948, în FRUS, Eastern Europe, 1948, 1079-1083.

⁶³ Liviu Tîrău, *România și conflictul iugoslav. 1948-1954*, în Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca, vol. XXXIV, 1995, p. 288.

⁶⁴ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 93, 1948, f. 39-47, citat și în Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 88-98.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 39.

sprijinul și ajutorul pe care ni l-a acordat și ni-l acordă, reprezintă factorul determinant care a permis nașterea și dezvoltarea democrației noastre populare...”⁶⁶.

Conform acestui plan, liderii cei mai importanți ai partidului s-au deplasat în reședințele de județ sau în localități unde erau organizații de partid puternice pentru a citi și „prelucra” rezoluția adoptată de Cominform. La Bacău a mers Chivu Stoica; la Câmpulung Moldovenesc, Emil Bodnăraș; la Făgăraș, Nicolae Ceaușescu; la Constanța, Gheorghe Stoica etc.

Modul în care s-a „prelucrat” în localitățile indicate prin planul de activitate rezoluția Cominformului, a fost analizat în ședința Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 13 iulie 1948⁶⁷. Pentru că liderii comuniști considerau că nu s-a făcut foarte mult pe această linie au hotărât să îmbunătățească propaganda antiugoslavă. Unii lideri, precum Iosif Rangheț, Chivu Stoica, Miron Constantinescu, dar și alții, au explicat acest lucru prin faptul că, în general, populația nu dădea foarte mare importanță problemei iugoslave. Admiteau că în timpul întâlnirilor din teritoriu au fost puse întrebări despre cauzele care au dus la o asemenea situație. Totuși, din prezentările lor reieșea că interesul cel mai mare al populației era problema colectivizării⁶⁸ și nu frământările din Iugoslavia.

Aceste întâlniri ale conducerii de partid cu „oamenii muncii” se transformau în manifestări de propagandă stalinistă prin care se criticau liderii iugoslavi. La începutul crizei, Tito era acuzat, dar încă nu era demonizat, probabil pentru că ruptura nu era considerată ireversibilă și se spera într-o normalizare⁶⁹. Comuniștii iugoslavi erau considerați doar rătăciți, iar grupul conducător era suspectat de naționalism, îngâmfare, deviaționism și de promovarea cultului conducătorului⁷⁰. Apărarea propriilor poziții, trecea drept o sfidare, deoarece, considerau liderii comuniști români, „conducerea P.C.I., în loc să meargă pe linia îndreptării, în loc să-și revizuiască atitudinea, să adâncească greșelile, merge pe linia de a-și ascunde greșelile, izvorul acestor greșeli, și astfel adâncesc aceste greșeli, această atitudine trădătoare pe care au imprimat-o în politica lor generală”⁷¹.

Organizarea acestor ședințe de „prelucrare” a hotărârilor partidului în organizațiile locale, dar și în unități industriale, universități și instituții culturale se dovedeau importante pentru că permiteau culegerea informațiilor în mod direct despre moralul populației și permiteau, în același timp, desfășurarea acțiunilor de defăimare a comuniștilor iugoslavi. Organizațiile din teritoriu erau

⁶⁶ *Ibidem*, Secția Propagandă și Agitație, dosar nr. 40, 1948, f. 18.

⁶⁷ Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. privind discuțiile purtate în cadrul Biroului Informativ (referitoare la delimitarea de politica adoptată de Partidul Comunist Iugoslav); activitatea unor „dușmani” ai P.M.R. în rândul maselor populare ș.a., 13 iulie 1948, în Arhivele Naționale ale României [în continuare A.N.R.], *Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol. I., 1948, București, 2002, pp. 52-116.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 74 și urm.

⁶⁹ Grațian Cormoș, *Imaginea lui Tito în „Lupta de clasă”*, în „Caietele Echinox”, ed. cit., p. 235.

⁷⁰ *Programul și Statutul Partidului Comunist Iugoslav – o nouă mărturie a trădării marxismului*, în „Lupta de clasă”, Seria a V-a, No. 1, august-septembrie 1948, p. 15.

⁷¹ Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R., 13 iulie 1948, în A.N.R., ed. cit., p. 54.

mobilizate în sensul menținerii „vigilenței revoluționare” și transmiterii periodice a unor rapoarte la centru despre situația politică din zonă.

Dintr-un asemenea document putem afla că interesul liderilor români se concentra în direcția perceperii dezacordurilor față de politica P.M.R.: „Notele de răspuns ale URSS-ului [către guvernul iugoslav n.n.] au fost foarte comentate de reacțiune, în sensul că Iugoslavia este sacul cu pulbere de unde se va declanșa războiul. Pentru combaterea acestor zvonuri, agitatorii noștri, în urma ședințelor de instructaj ținute, au dus muncă de lămurire de la om la om, arătând adevărata față a manevrelor reacțiunii care sunt interesați [sic!] să creeze psihoza războiului pentru a demobiliza oamenii muncii, antrenați în lupta pentru îndeplinirea și depășirea planului de stat. Aceste zvonuri prind mai ușor în mediul rural, datorită atât faptului că nivelul politic și ideologic este scăzut în rândul țărănimii muncitoare cât și a faptului că organizația de Partid nu-și duce viața în mod normal”⁷².

Liderul comunist de la București, Gheorghe Gheorghiu-Dej, avea să ridice intensitatea calomniilor și să conducă la o accentuare a rupturii dintre cele două state și guverne. Într-un articol publicat în „Lupta de clasă”, se susținea, în vara anului 1948, că iugoslavii au abandonat învățătura marxist-leninistă, renunțând în acest fel la „experiența istorică a Partidului Comunist (bolșevic) din URSS”⁷³, în favoarea unei „ideologii străine”, revizioniste sau de dreapta. Interesant că, la acea dată, conducerea partidului comunist din Iugoslavia nu afirma public ruptura.

De altfel, conducerea comunistă de la Belgrad a invitat partidele comuniste care adoptaseră această rezoluție a Cominformului la lucrările Congresului al V-lea al Partidului Comunist al Iugoslaviei, care a avut loc la mijlocul lunii iulie 1948. Printr-o hotărâre a Secretariatului Biroului Informativ al Cominformului s-a „recomandat” să se refuze cererea CC al PC din Iugoslavia de a trimite delegați⁷⁴.

În raportul pe marginea muncii de propagandă prezentat Congresului de Milovan Djilas se sublinia că: „Forța partidului nostru rezidă în faptul că munca sa practică – care se menține cu strictețe la știința lui Marx, Engels, Lenin, Stalin – este cu totul contrară învinuirilor aduse”⁷⁵. Apare paradoxală această referire la „știința” lui Stalin despre construirea socialismului în condițiile în care liderii iugoslavi erau acuzați de „deviere” de la marxism.

Alți lideri din România considerau că au pătruns unele elemente subversive în cadrul P.C.I., cu scopul de a-l submina din interior și de a-l deturna de la finalitatea sa⁷⁶. În această logică, restaurația capitalismului era o consecință firească a renunțării la marxism-leninism. Iosif Chișinevschi considera că în Iugoslavia „capitalismul se integra în mod pașnic în socialism”,

⁷² Apud Daniela-Elena Mătășaru, *op. cit.*, p. 211.

⁷³ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Cuvânt înainte*, în „Lupta de clasă”, Seria a V-a, No. 1/august-septembrie 1948, p. 1.

⁷⁴ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 22, 1948, f. 99.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 97.

⁷⁶ Grațian Cormoș, *op. cit.*, p. 236.

iar „Programul P.C.I.” anunțat la noul congres era expresia degenerării „burghezo-naționaliste”⁷⁷. Oficialitățile de la Belgrad au răspuns la aceste acuze ale liderilor români, aduse prin discurs public și prin presă, la rândul lor, cu alte invective. Ia naștere un război al vorbelor și al comportamentelor belicoase fără a se depăși un nivel acceptabil și pentru o parte și pentru alta.

La 24 august, ambasadorul român de la Belgrad își informa superiorii că la recepția organizată de ambasadă în cinstea sărbătoririi zilei de 23 august 1944, mai multe oficialități iugoslave de prim rang au refuzat să participe. Au fost trimiși unii funcționari care au venit „au dat mâna cu toată asistența și după 10-15 minute au pornit tot în grup compact spre ieșire. Când i-am invitat să rămână la masă, Bebler a izbucnit provocator, că ei nu înțeleg să tolereze ofense ce i le aduce România și conducătorii ei, că Radorul îi tratează mai rău ca Herst, că guvernării lor sunt prezentați în presa românească ca asasini și bandiți hitleriști, că guvernării români în cap cu M.A.E. îi înjură în public etc. La încercarea mea de a-l potoli, cerându-i să facă distincție între problemele de partid și de stat, de a discuta lucrurile în alte împrejurări și în mod ordonat, dânsul a continuat cu istericalele sale afirmând repetat că noi românii am vrea să pregătim o atmosferă de război”⁷⁸.

Tito, la rândul lui, a declanșat același tip de război împotriva celor care considerau că el a abandonat linia marxist-leninistă și a ordonat desfășurarea unor manifestări ale maselor care să condamne calomniile venite de la Moscova, Budapesta sau București. Participanții la mitingul organizat la Belo Polje au condamnat „calomniile difuzate în străinătate și și-au manifestat hotărârea de a realiza toate sarcinile trasate de conducătorii partidului și statului. Același lucru l-au afirmat și muncitorii de la căile ferate sârbe, care au protestat într-un miting desfășurat la Brodite, minerii de la minele din Zenita (Bosnia)” etc.⁷⁹

Acestea au fost preluate de presa iugoslavă și amplificate. Potrivit unei note a Ambasadei române de la Belgrad „Țările de democrație populară și mai cu seamă România sunt acuzate că calcă tratate încheiate, atacă drepturile elementare ale minorităților naționale sârbe, maltratează și terorizează pe cetățenii rămași credincioși patriei lor socialiste”⁸⁰. De altfel, guvernul iugoslav a trimis, la 25 august 1948, o notă de protest guvernului român, prin Ambasada română de la Belgrad, prin care acuza conducerea de la București de a fi încălcat prevederile convenției culturale, de a crea dificultăți și a nu permite cetățenilor români de etnie sârbă să treacă în Iugoslavia pentru a-și munci pământurile etc. Liderii de la București au respins toate aceste acuzații ca „fiind nefondate”⁸¹.

În ziua de 1 septembrie 1948, ziarul „Borba” a publicat un articol de fond sugestiv, intitulat „Cu prilejul campaniei calomnioase contra Jugoslaviei”, prin

⁷⁷ Iosif Chișinevschi, *Programul și statutul P.C.I. o nouă mărturie a trădării marxismului*, în „Lupta de clasă”, seria a V-a, nr. 1, august-septembrie 1948, p. 17.

⁷⁸ A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 69.

⁷⁹ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 19, 1948, ff. 1-3.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 73.

⁸¹ A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 27, 1948, ff. 1-6.

care informa cititorii că prin acțiunile desfășurate, Cominformul a transformat critica „într-un atac deschis împotriva unității de stat și a popoarelor R.F.P.J., contra intereselor de bază ale popoarelor din Jugoslavia”⁸². Editorialistul jurnalului „Borba” a făcut și o analiză cantitativă a informațiilor pe care el le credea calomnioase la adresa conducerii comuniste de la Belgrad, comparativ cu articolele scrise împotriva imperialiștilor și constata că, prin numărul de apariții, Iugoslavia se substituise ca țintă imperialismului. Concluzia sa se baza pe analiza articolelor apărute în 27 de numere ale oficiosului comunist de la București „Scânteia”, care a publicat despre Jugoslavia „47 de coloane, iar demascării imperialiștilor doar 27 coloane”⁸³.

Presă din cele două state a devenit nu numai un factor de manipulare și propagandă ci și un instrument prin care liderii comuniști aflați în acest „război” al surzilor se „alimentau” cu noi informații care, în fapt, erau dezinformări. Astfel pe nota ambasadei române de la Belgrad, expediată MAE în ziua de 22 octombrie 1948, ministrul de externe pune următoarea rezoluție: „pentru tov. Ghe[orghiu] Dej, Chișinevschi, ...”⁸⁴. Această notă conținea traducerea unui articol apărut în ziarul „Politika” din 22 octombrie 1948, prin care se arăta că mai mulți reprezentanți de seamă ai minorităților jugoslave din România au fost arestați de către autoritățile de la București. Printre aceștia erau enumerați doctorul Milos Teodorov, Iota Sapungin și Boja Panaev, membri ai conducerii Uniunii Asociațiilor Culturale Democrite Slave din România. Din cercetarea documentelor pe care am realizat-o până la această dată nu rezultă că, la data menționată de ziaristii de la Belgrad, aceste persoane ar fi fost arestate de către autoritățile din România; de altfel doctorul Milos Teodorov avea și imunitate parlamentară fiind deputat în Marea Adunare Națională. M.A.E. român a transmis o notă verbală, cu numărul 3294, ministerului omolog din Belgrad, prin care dezmințea aceste informații, dar la care nu a primit răspuns⁸⁵.

Războiul notelor de protest era la începuturile sale și nu folosea nici uneia dintre părți. Era impus de liderii de la Moscova și se desfășura în interesul URSS, dar cu daune materiale și financiare atât pentru iugoslavi cât și pentru români. Au rămas în stadiu de conservare sau de abandon o serie de lucrări hidrografice și altele de interes la frontiera româno-iugoslavă. Această problemă a fost dezbătută chiar într-o ședință a Secretariatului CC al PMR și au fost unii membri ai conducerii care arătau că trebuie să dăm acces specialiștilor iugoslavi pe teritoriul românesc pentru ca aceste lucrări să poată fi finalizate. Gheorghiu Dej nu a negat acest lucru numai că preciza: „să fie consultați și să ceară sfatul tovilor sovietici”⁸⁶.

⁸² A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 112-113.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 151-152.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 184.

⁸⁶ A.N.I.C., fond CC al PCR, Cancelarie, dosar nr. 30, 1948, f. 4, publicat și în vol., *Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol. I., 1948, București, 2002, pp. 171-173.

La rândul lor și liderii iugoslavi constatau că acest dialog al surzilor ducea la deteriorarea relațiilor bilaterale. Edvard Kardelj, în expunerea făcută pe marginea dezbaterii bugetare în Adunarea Națională a R.P.F. Iugoslave din ziua de 29 decembrie 1948, referindu-se la relațiile cu statele socialiste sublinia că „... aceste relații, în urma cunoscutei Rezoluții a Biroului Informativ, au început să se desfășoare într-un sens rău, greșit și dăunător – și aceasta nu din vina noastră”⁸⁷. Constatarea nu era departe de adevăr deoarece, imediat după ședința Biroului Informativ, liderul comunist de la București a cerut denunțarea Convenției sindicale încheiate între organizațiile sindicale din România și Iugoslavia în noiembrie 1947. Au fost retrase drepturile profesorilor din Iugoslavia de a mai preda în școlile etnicilor sârbi din Banat deoarece „Comportarea membrilor corpului didactic jugoslav, constituind o instigare împotriva ordinii democratice, a trezit indignarea populației sârbo-croate din Banat împotriva acestui personal didactic care duce o activitate cu caracter naționalist, specifică regimurilor reacționare și fasciste din trecut”⁸⁸.

În anul următor, războiul verbal, în acest dialog al surzilor, va deveni aproape total, pe fondul neinvitării Iugoslaviei la ședința de constituire a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, care a avut loc la 25 ianuarie 1949. Există unele discuții asupra faptului dacă inițiativa constituirii acestui consiliu economic a plecat de la liderii de la București prin Vasile Luca⁸⁹ însă, din punctul de vedere al relațiilor româno-iugoslave acest lucru este mai puțin important, deoarece scopul apariției acestui organism servea intereselor sovietice.

Pe de o parte, Uniunea Sovietică avea interes să arate occidentului că are alternativă la Planul Marshall, iar pe de alta, să izoleze și să exercite presiuni de ordin economic asupra regimului de la Belgrad și a-l forța astfel să capituleze în fața cererilor sovietice. Referindu-se la acest aspect, istoricul Mark Kramer afirmă: „When Stalin decided in late 1948 to proceed with the formation of a multilateral agency that would firmly bind the Soviet and East European economies, one of his main aims was to ensure stricter «coordination of [punitive] economic actions» against Yugoslavia. The new Soviet-East European economic organization, formally established as the Council for Mutual Economic Assistance (CMEA) at a secret conclave in Moscow on 5-7 January 1949, was designed in part to help individual member-states cope with the adverse effects they might suffer as they «drastically cut their trade with Yugoslavia» - a concern that had been raised by Bulgarian delegates at the CMEA's founding conference. The assembled East-bloc delegates also agreed to devise other «joint measures» that would place an ever greater strain on the Yugoslav economy”⁹⁰.

⁸⁷ *Ibidem*, Secția relații externe, dosar nr. 19, 1948, f. 14.

⁸⁸ A.M.A.E., fond Belgrad, 1948, dosar 6, f. 133.

⁸⁹ Academician Florin Constantiniu, *România, cofondatoare a CAER?*, în „Clipa”, mai 2009, on line <http://www.revistaclipa.com/1470/2009/05/repere-academice/romania-cofondatoare-a-caer>.

⁹⁰ Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation of a Communist Bloc in Eastern Europe, 1944-1953*, on line, http://iisdb.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 11 decembrie 2011, ora 23,00.

Din această perspectivă, acest duel al acuzelor privind neinvitarea Iugoslaviei la ședința de constituire a C.A.E.R.-ului se încadrează în logica desfășurării evenimentelor în raporturile româno-iugoslave. Astfel, în ziua de 2 februarie 1949, Edvard Kardelj a înmănat tuturor ambasadelor țărilor socialiste de la Belgrad o notă verbală prin care protesta față de neinvitarea guvernului iugoslav la crearea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc considerând că astfel „... s-a făcut un act discriminatoriu în contradicție cu tratatele existente”⁹¹. Guvernul român, prin nota de răspuns trimisă la Belgrad la 15 februarie 1949, considera cererea iugoslavilor de a participa la constituirea CAER-ului o acțiune de „ipocrizie” prin care dorea să „... ascundă în fața poporului iugoslav politica sa de dușmănie față de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară”⁹². Nota de răspuns completa o întregă listă de acuze la adresa regimului de la Belgrad printre care se enumerau: ordin dat de autoritățile iugoslave de a trage în grănicerii români; acte de sabotaj efectuate de agenți iugoslavi pe teritoriul românesc; adăpostirea fasciștilor români care uneltesc împotriva regimului de democrație populară din România⁹³ etc. Se mai preciza că „guvernul român nu duce o campanie împotriva Republicii Populare Federative Iugoslave, ci critică și demască în fața opiniei publice politica șovină, antisovietică și antidemocratică a guvernului iugoslav”⁹⁴. Acuzele reciproce și tensiunile dintre cele două state au condus la scăderea dramatică a schimburilor comerciale astfel că, în toamna anului 1948, România a denunțat acordurile comerciale și de plăți cu Iugoslavia sub motiv că se dovediseră favorabile doar Iugoslaviei⁹⁵.

În războiul dintre conducerile celor două partide comuniste din România și Iugoslavia, au fost atrași, de o parte și de alta, cetățeni care se aflau în opoziție deschisă sau nu cu propriul stat și guvern. În ședința Secretariatului CC al PMR din 11 martie 1949, s-a luat decizia să se acorde azilul politic tuturor celor care fugeau din Iugoslavia⁹⁶, iar în unele cazuri se accepta chiar acordarea cetățeniei române⁹⁷.

În cea de-a doua parte a lunii aprilie 1949, același organ de conducere a partidului a emis o hotărâre prin care se elabora cadrul juridic pentru a ajuta logistic și politic emigranții iugoslavi din România, plecați din fața urgiei „gestapo-ului titoist”⁹⁸.

Hotărârea mai prevedea și un acord asupra cererii „tovarășului Dușco Novacov de a se edita un ziar al emigranților politici iugoslavi în RPR”⁹⁹, a stabilit numele acestei publicații - „*Sub drapelul internaționalismului*”. A fost numit redactor-șef chiar cel care făcuse cererea de a se înființa ziarul dar și

⁹¹ A.M.A.E., fond Belgrad, 1949, dosar 2, f. 74.

⁹² *Ibidem*, f. 75.

⁹³ *Ibidem*.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 76.

⁹⁵ *Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, p. 207.

⁹⁶ *Ibidem* p. 300.

⁹⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar 9, 1949, ff. 65-67.

⁹⁸ *Ibidem*, Cancelarie, dosar nr. 154, 1949, f. 1.

⁹⁹ *Ibidem*.

sursele de finanțare. Ziarul trebuia să fie difuzat clandestin în țara vecină și pentru acest lucru a fost „însărcinat tov. Bondi Roman”¹⁰⁰. S-a hotărât ca, în afara sprijinului material, să se aibă în vedere implicarea acestora „în munca de propagandă antititoistă”¹⁰¹. Aceasta presupunea participarea populației sârbe din România și a refugiaților la emisiuni de radio, dar și sprijinirea stației de radio a emigranților¹⁰².

Măsurile luate de P.M.R. în scopul activizării muncii politice în rândul emigranților iugoslavi din România aveau în vedere studierea trăsăturilor de grup, organizarea învățământului politic și a muncii culturale de masă, lichidarea facțiunilor și a certurilor din cadrul grupului, pregătirea cadrelor proprii, demascarea agenților titoiști¹⁰³. La peste un an distanță (8 noiembrie 1951), cu prilejul aniversării zilei de naștere lui Gheorghiu Dej, care împlinea vârsta de 50 de ani, o delegație a emigranților iugoslavi a venit să exprime „recunoștința noastră și a milioanele de oameni ai muncii din Iugoslavia” pentru ajutorul moral și politic „pentru doborârea regimului fascist al lui Tito, pentru eliberarea țării noastre de sub asupra imperialistă americană”. Evident, nici cea mai mare recunoștință nu era suficientă, dacă nu era urmată și de o promisiune: „Emigranții revoluționari iugoslavi își iau angajamentul în fața Dvs., în această zi de sărbătoare, că vor lupta în modul cel mai hotărât sub steagul invincibil al lui Lenin și pentru Stalin pentru întărirea prieteniei între poporul român și poporul iugoslav, vor depune toate eforturile în lupta pentru eliberarea lor de sub asupra imperialistă și vor depune toate puterile pentru reîntoarcerea țării noastre în lagărul păcii, democrației și socialismului”¹⁰⁴.

Același lucru îl va face și conducerea comunistă de la Belgrad. Ziarul „Borba” publica, în 17 aprilie 1949, un articol prin care își informa cititorii că Ministerul de Interne, denumit cu apelativul „Siguranța”, a recrutat prin teroare pe cetățenii iugoslavi Popovic, Suvocerov și Milsin să facă spionaj în Iugoslavia¹⁰⁵.

Pentru a confirma cele publicate, în ziarele iugoslave, referitor la activitățile de spionaj pe care le întreprindeau serviciile românești, printr-o notă diplomatică din 9 mai 1949, Ministerul Afacerilor Externe al Jugoslaviei comunica: „Cetățeanul român refugiat Nicolae Negheski (Negulescu) la încercarea de a evada din lagăr a fost omorât în noaptea de 3-4 aprilie curent.”¹⁰⁶ Nota mai preciza că numitul ar fi fost ofițer fascist de la informații. Cercetările noastre nu au condus la identificarea în structurile de informații române a unui ofițer cu acest nume. Dacă a existat, cu siguranță avea un nume de cod. În primele zile ale lunii iunie 1949, autoritățile de la Belgrad au convocat o

¹⁰⁰ *Ibidem*, f. 2.

¹⁰¹ *Ibidem*, Relații externe, dosar 1950, f. 29-30.

¹⁰² *Ibidem*, ff. 18-20.

¹⁰³ *Ibidem*, f. 28.

¹⁰⁴ Eugen Denize, Cezar Măță, *op. cit.*, p. 385-386.

¹⁰⁵ A.M.A.E., fond Telegrama Belgrad, 1949, dosar 3, f. 143.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 144.

Conferință a muncitorilor publici, politici și culturali a românilor din RPF a Iugoslaviei. De precizat că aceștia aveau și un organ de presă care a „reflectat obiectiv” luările de cuvânt ale românilor prezenți la adunare¹⁰⁷. Având în vedere cine finanța și, mai ales, scopul apariției acestui ziar, se poate aprecia că cele scrise în paginile sale erau tot atât de adevărate, cât erau și articolele publicate de refugiații iugoslavi în România în ziarul „*Sub drapelul internaționalismului*”.

Războiul dintre conducerile comuniste de la București și Belgrad a avut consecințe serioase și în planul relațiilor diplomatice. Astfel, la sugestia liderilor de la Kremlin, guvernul român a denunțat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu R.P.F. Iugoslavă. Personalul diplomatic iugoslav de la București, ca și cel românesc de la Belgrad, a fost supus la tot felul de vexațiuni și șicane, ajungându-se până la expulzări și restricții de circulație în diferite zone pe care le credeau a fi sensibile fiecare țară¹⁰⁸.

Prezidiul Marii Adunări Naționale, prin decretele nr. 4 și 5 din 14 ianuarie 1950, a denunțat Convenția feroviară încheiată la 3 septembrie 1946, în localitatea Jimbolia, în vederea reglementării serviciului de frontieră a tranzitului din Jugoslavia în Jugoslavia prin România și a tranzitului din România în România prin Jugoslavia. Motivul acestui denunț, comunicat prin Ambasada Română de la Belgrad guvernului iugoslav, suna ca un leitmotiv preluat din presa de partid: „Agenții guvernului iugoslav au comis abuzuri, violențe și alte acte samavolnice împotriva trenurilor românești și călătorilor români în tranzit pe teritoriul iugoslav. Guvernul iugoslav a încercat să introducă în RPR agenți provocatori, spioni și material de propagandă”¹⁰⁹.

Evenimentele erau atât de tensionate, încât uneori nu se mai respectau regulile protocolului diplomatic și cutumele acestuia. Guvernul iugoslav protesta vehement la jumătatea lunii februarie a anului 1950, pe lângă autoritățile române pentru de a ridica restricțiile impuse și a permite ambasadorului său de la București să plece către țară. Ambasadorul Iugoslaviei la București, Ivanovici, a cerut o viză de intrare-ieșire din România la 4 februarie și, deși aceasta i-a fost eliberată o săptămână mai târziu, nu putea să părăsească Bucureștiul fără un aviz special.

Referindu-se la aceste aspecte, prin nota înmănată Ambasadei Române de la Belgrad, guvernul iugoslav reproșa celui român: „Prin aceste procedee autoritățile române violează drepturile fundamentale și incontestabile recunoscute de toate statele reprezentanților diplomatici ale țărilor cu care întrețin relațiuni diplomatice. Deplasarea unui reprezentant diplomatic dintr-o țară străină dintr-un loc unde este acreditat spre a reprezenta țara sa reprezintă unul din drepturile consacrate și recunoscute în practica diplomatică. Refuzul de a elibera D-lui Ambasador Ivanovici documentele de voiaj necesare, reprezintă un act nemaiauzit de retenție forțată a reprezentantului R.P.F.I. în România”¹¹⁰. În cele din urmă nu numai

¹⁰⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar 9, 1949, f. 10-11.

¹⁰⁸ Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 40-41.

¹⁰⁹ A.M.A.E., fond Telegramme Belgrad, 1950, dosar 2, ff. 20-22.

¹¹⁰ *Ibidem* f. 103.

ambasadorul a plecat, ci aproape întreg personalul, deoarece într-o discuție pe care Ana Toma, consilier în MAE, a avut-o în iunie cu A.V. Zotov, consilier în Ambasada Sovietică la București, îl informa că „în prezent misiunea iugoslavă la București este închisă. A rămas un șofer-cetățean iugoslav, care, în timpul războiului a servit în armata germană, în perioada existenței Comisiei Aliate de Control în RPR - la misiunea engleză, apoi a trecut la misiunea iugoslavă”¹¹¹.

Cea de-a treia întrunire a Biroului Cominformului, din 16-19 noiembrie 1949, desfășurată la Budapesta, l-a avut pe liderul comunist de la București în prim plan, în calitate de raportor. Cu acest prilej, Gheorghiu Dej s-a întrecut pe sine în a ataca regimul comunist de la Belgrad și pe liderul său Tito. În *Raportul prezentat la consfătuirea Biroului Informativ al partidelor comuniste*, prezenta situația din Iugoslavia, nu în conformitate cu realitatea din țara vecină, ci în linia în care Stalin și liderii de la Moscova doreau să o audă¹¹².

În opinia sa, exprimată în fața „tovarășilor” prezenți la întrunire, „țara era condusă de un grup de spioni în frunte cu Tito” care nu mai exprimau voința popoarelor Iugoslaviei, „ci voința imperialiștilor anglo-americani, din care cauză el a trădat interesele țării și a lichidat independența politică și economică a Iugoslaviei (...)”¹¹³. Îndemna conducerea partidelor comuniste aflate de partea Moscovei să considere „lupta împotriva clicii lui Tito - împotriva acestor spioni și asasini plătiți” o datorie internațională deoarece „Partidul Comunist din Iugoslavia, în compoziția sa actuală, ajungând în mâinile dușmanilor poporului, a pierdut dreptul de a se numi partid comunist și nu este decât un aparat care îndeplinește însărcinările de spionaj ale clicii Tito, Kardelj, Rankovici și Djilas”¹¹⁴.

În aceste condiții, mai sublinia Gheorghe Gheorghiu Dej, „trebuie continuată cu mai multă energie campania politică și ideologică de demascare a clicii titoiste. Politica antipopulară a acestei agenturi a imperialismului trebuie să fie condamnată în unanimitate de opinia publică mondială”¹¹⁵. Liderul român a avut grijă ca în această cuvântare să justifice și, eventual, să obțină tacit din partea Kremlinului aprobarea pentru epurările din partid, mai ales a rivalilor cu care se găsea în luptă deschisă pentru putere. Sub masca vigilenței și a demascării uneltelor titoiste din PMR, se angaja și propunea totodată „să stârpim din rândurile noastre elementele naționaliste burgheze și pe toți agenții imperialismului, sub orice drapel s-ar ascunde(...)”¹¹⁶.

Rezoluțiile consfătuirii Biroului Informativ al Partidelor Comuniste, care a avut loc în a doua jumătate a lunii noiembrie 1949, au fost analizate de către conducerea superioară de la București, prin care s-au reluat atacurile prezentate de Gheorghiu Dej din raport, au fost evidențiate „realizările” în această luptă dar

¹¹¹ Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 254-255.

¹¹² Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, ediția a III-a, Editura pentru Literatură Politică, București, 1952, pp. 414-416.

¹¹³ *Ibidem*, p. 414.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ *Ibidem*, p. 415.

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 416.

și așa-zisele neajunsuri¹¹⁷. La capitolul realizări erau trecute „publicarea și prelucrarea raportului și rezoluției Biroului Informativ, *Partidul Comunist din Iugoslavia în mâinile unor asasini și spioni*”, întărirea spiritului internaționalist și „intransigența principială față de orice abateri de la linia marxist-leninistă”, îmbunătățirea muncii „presei și a radioului, precum și propaganda și agitația prin viu grai” și a calității „emisiunilor radio și a ziarului emigranților politici revoluționari iugoslavi din RPR, *Sub steagul Internaționalismului*”¹¹⁸ etc.

La capitolul neajunsuri erau trecute în fapt unele eșecuri ale propagandei partidului „îndeosebi în regiunea de graniță româno-iugoslavă, regiune cu o numeroasă populație sârbo-croată. Această lipsă a constituit aici o piedică în organizarea unei munci sistematice de combatere a acțiunilor bandeii fasciste de spioni titoiști și de transformare a întregii populații muncitoare, din ținuturile de frontieră, într-un zid viu, de apărare a păcii și a operei de clădire a socialismului în Republica Populară Română”¹¹⁹.

Printre măsurile luate în această ședință a secretariatului PMR, atrage atenția una, care va sta la baza activității de deportare a populației sârbo-croate din Banat în Bărăgan și a unei adevărate tragedii umane. Se sublinia că „în special în regiunile graniței româno-iugoslave, populația muncitoare va trebui să intensifice lupta împotriva bandeii titoiste, să asigure continua creștere a acestei lupte prin folosirea metodelor celor mai variate și mai eficiente”¹²⁰.

Astfel „Organismele centrale ale statului vor revizui în aceasta regiune compoziția socială și politică a aparatelor până la ultimele unități. Vor îndepărta toate elementele străine și dușmănoase, vor transfera elementele slabe și corespunzătoare și vor concentra în această regiune, îndeosebi în zona de frontieră, elemente muncitoare, cadre de stat, verificate, ridicate politicește și pregătite din punct de vedere profesional”. Pentru aceasta „se va curăți un teritoriu de cel puțin 25 km de la granița iugoslavă de toate elementele dăunătoare și suspecte: chiaburi, titoiști, hitleriști, legionari, macedoneni suspecti, șoviniști unguri, sioniști, sectanți, ofițeri reacționari deblocați, funcționari comprimați”¹²¹.

După aproape cinci ani de permanente proteste și un dialog al surzilor au loc discuții diplomatice între cele două guverne. Acestea s-au desfășurat la nivel de specialiști în legătură cu navigația pe Dunăre și au avut loc în perioada 15 aprilie - 31 mai 1953 în localitățile Orșova și Tekija. Cu acest prilej au fost semnate mai multe documente privind crearea și funcționarea Administrației Speciale Fluviale a Porților de Fier.¹²² La câteva zile de la aceste negocieri dintre guvernul român și cel iugoslav, Moscova și Belgradul anunțau intenția de a normaliza relațiile dintre cele două state (15 iunie 1953).

¹¹⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar nr. 107/1950, ff.1-7.

¹¹⁸ *Ibidem.*

¹¹⁹ *Ibidem.*

¹²⁰ *Ibidem.*

¹²¹ *Ibidem.*

¹²² Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 95.

La indicația noilor lideri de la Kremlin relațiile dintre România și Iugoslavia aveau să cunoască un alt curs. De subliniat că, așa cum conducerea de partid și de stat de la București nu a avut nici o influență sau rol în tensionarea raporturilor româno-iugoslave, nici în încheierea acestora nu a avut vreo inițiativă notabilă, din contră, continua atitudinea belicoasă la adresa Iugoslaviei. Organele superioare de partid analizau cum a fost îndeplinit Planul de muncă al CC al PMR cu privire la zona de frontieră cu Iugoslavia (iulie 1950), ca și rezultatele „acțiunii partidului nostru împotriva bandeii titoiste de spioni și asasini”¹²³. În această atmosferă, respingerea cererii Secretariatului de Stat al Afacerilor Străine al Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, din ziua de 13 iunie 1953, de a se institui o comisie mixtă pentru a analiza și cerceta incidentele de frontieră, se încadra într-o evoluție logică, dar contrară noului curs de la Moscova¹²⁴.

Schimbarea de atitudine la Moscova față de autoritățile iugoslave avea să conducă și România pe același făgaș. Astfel, după lungi negocieri, începute la 11 iulie 1953 și finalizate la 11 septembrie același an, se va institui o Comisie Mixtă româno-iugoslavă pentru cercetarea incidentelor de frontieră¹²⁵. În prima sa ședință, partea română a prezentat celei iugoslave totalul incidentelor produse de cetățeni iugoslavi, militari sau civili, în perioada confruntărilor de graniță. Vor fi purtate și discuții cu privire la restituirea unor materiale militare, nave și avioane capturate pe timpul incidentelor de frontieră de cele două părți.

Anul 1954 a fost anul restabilirii relațiilor diplomatice dintre cele două state¹²⁶. Guvernul român a numit un nou ambasador la Belgrad în persoana lui Nicolae Guină, care ajunge în Capitala Iugoslavă la 2 septembrie 1954, dar și-a prezentat scrisorile de acreditare în fața lui Tito, la 10 septembrie, la Brioni. În numai câteva luni și limbajul liderului comunist de la București avea să se schimbe cu 180 de grade. La 31 decembrie 1954, Gheorghe Gheorghiu Dej își exprima, într-un interviu acordat agenției iugoslave de presă - Iugopress¹²⁷, satisfacția poporului român pentru îmbunătățirea relațiilor dintre cele două state.

Pregătiri pentru un război care nu a mai avut loc

Presiunile politico-diplomatice și sancțiunile economice exercitate timp de aproape doi ani asupra Iugoslaviei de către Stalin și liderii est europeni care i s-au alăturat în campania împotriva regimului de la Belgrad au eșuat. Mark Kramer, pe baza unor documente recent publicate de istoricii ruși, dar și a unor analize minuțioase, ajunge la concluzia că au fost mai multe încercări ale lui Stalin de eliminare a adversarului printr-un asasinat.¹²⁸ În aceste condiții, în

¹²³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Fond Materiale Documentare, dosar 246, f. 1-2.

¹²⁴ A.M.A.E., fond Relații România-Iugoslavia, dosar 20, 1953, ff. 1-3.

¹²⁵ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Direcția Trupelor de Grăniceri, dosar 7, f. 2-15.

¹²⁶ Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 99.

¹²⁷ *Ibidem*, p. 101.

¹²⁸ Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation of a Communist Bloc in Eastern Europe, 1944-1953*, on line, http://iis-db.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45; în nota 89 acesta precizează: For a description of the bizarre plots involving Grigulevich, see the handwritten

opinia unor specialiști români¹²⁹ și străini¹³⁰, Stalin alesese și varianta unei intervenții militare împotriva Iugoslaviei. Până la această dată nu cunoaștem să fi fost publicate documente din care să confirme existența unui plan de campanie elaborat de Moscova. Majoritatea celor care cred că acest plan a existat citează memoriile unui fost general, Bela Kiraly, publicate în exil¹³¹, asupra cărora avem unele rezerve datorate, în primul rând, lui Nichita Hrușciiov. Acesta nota în memoriile sale că „absolutely sure that if the Soviet Union had shared a border with Yugoslavia, Stalin would have resorted to military intervention.”¹³².

Presiunile exercitate de Uniunea Sovietică asupra Iugoslaviei prin aliații fideli de la granițele sale au impus liderilor de la Belgrad luarea unor măsuri de securitate. După unii istorici, în primul an au fost un număr de 1450 incidente la granița iugoslavă cu Bulgaria, Ungaria și România¹³³, fapt ce a determinat ca guvernul să ia o serie de măsuri în plan militar. A fost mărit numărul de militari sub arme până la cifra de 390.000, prin mărirea anilor de stagiul militar și s-a întărit paza graniței. La nivel doctrinar, s-au produs schimbări esențiale, în sensul că s-a instituit războiul de gherilă. În acest sens, au apărut unități de apărare civilă, care erau formate din detașamente și mici grupuri de acțiune în plan tactic, în caz că țara ar fi fost ocupată de forțele sovietice și aliații lor. La sfârșitul anului 1949, erau pregătite 195 de asemenea detașamente cu un efectiv de aproape 80.000 de oameni¹³⁴.

Schisma politică și ridicarea stării combative a armatei iugoslave a sporit importanța strategică a României în planurile sovietice. S-a mărit stagiul militar, iar șase divizii din trupele de uscat erau în permanentă stare de alarmă. În zona Craiova și Timișoara se organizau periodic manevre militare, care se încheiau cu mari parade militare cu prezența liderilor importanți ai partidului comunist, cu scop de intimidare. Au fost cheltuite importante sume de bani pentru realizarea unui

memorandum from S. D. Ignat'ev, chief of the State Security Ministry, to Stalin, în APRF, F. 3, Op. 24, D. 463, Ll. 148-149. The full text of the memorandum is transcribed in Dmitrii Volkogonov, „Nesostoyavsheesya pokushenie: Kak sovetskii agent Maks gotovilsya k terroristicheskomu aktu protiv Tito,” *Izvestiya* (Moscow), 11 June 1993, p. 7, which was the first publication to mention this scheme. It is discussed far more fully in the book by the late head of the Stalin-era covert operations branch of the Soviet foreign intelligence service, Pavel Sudoplatov, *Spestoperatsii: Lubyanka, Kreml', 1930-1950 gody* (Moscow: Olma-Press, 1998), pp. 528-532. On other plots to assassinate Tito, see Marko Lopušina, *KGB protiv Jugoslavije* (Belgrade: Evro, 2001), pp. 69-75; Christopher Andrew and Vasili Mitrokhin, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB* (New York: Basic Books, 1999), pp. 355-358; and the first-hand observations in Khrushchev, *Vremya, lyudi, vlast'*, Vol. 3, p. 119.

¹²⁹ Florin Constantiniu, *Războiul care nu a mai avut loc*, în „Dosarele istoriei”, an III, nr. 3(19), 1998, pp. 32-34; Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 42; Mircea Chirătoiu, *op. cit.*, pp. 67-73.

¹³⁰ Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *The Intervention that Never Happened: Yugoslavia under the Threat of Soviet Intervention, 1948–1953*, în vol. Miloslav Čaplovič, Maria Stanová, Andre Rakoto, editors, *Existing War. Post Conflict Military Operations*, 6th International Conference, Military History Working Group, Vojensky historicky ustav, Bratislava, 2006, pp. 290-306; Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation of a Communist Bloc in Eastern Europe, 1944-1953*, on line, http://iis-db.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45; Jeronim Perović, *The Tito-Stalin Split: A Reassessment in Light of New Evidence*, în „Journal of Cold War Studies”, Volume 9, Number 2, Spring 2007, pp. 32-63; L. Ritter, *War on Tito's Yugoslavia? The Hungarian army in early cold war soviet strategies*, on line www.isu.etho.ch/php/documents, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45.

¹³¹ A se vedea Florin Constantiniu, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹³² Apud Mark Kramer, *op. cit.*, în *loc. cit.*, nota 93.

¹³³ Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹³⁴ *Ibidem*.

sistem defensiv¹³⁵. La cererea sovieticilor, au fost luate măsuri de reorganizare a armatei și au fost numiți oameni de încredere ai partidului în funcțiile de conducere. Astfel, în ședința sa din 9 ianuarie 1950, Secretariatul CC al PMR a hotărât ca, până la 1 februarie, din activul de partid să „predea M.A.N., tovarășii necesari”¹³⁶. Din martie același an, au fost activați direct cu grad de general și numiți în funcții cu rang de miniștri adjuncți: Nicolae Ceaușescu, în fruntea DSPA, Leontin Sălăjan, șef al Marelui Stat Major, iar Wiliam Suder pentru probleme privind „spatele Armatei”¹³⁷. Aceste măsuri nu au convins consilierii sovietici că armata și-a ridicat gradul de pregătire, deoarece nici unul dintre „tovarăși” nu aveau pregătirea necesară, iar unii nici măcar stagiul militar efectuat.

Astfel că, astăzi, având în vedere starea tensionată din Balcani și evoluțiile internaționale generale în raporturile est-vest, pare îndreptățită îngrijorarea consilierilor sovietici privind starea armatei române. Într-o notă adresată ministrului Apărării Naționale, generalul Teclu menționa discuția avută cu generalul K.S. Kolganov, unul dintre consilierii sovietici care activau pe lângă Marele Stat Major român, care s-a arătat foarte interesat de „capacitatea de efort militar a României”¹³⁸. Acesta sublinia insistența cu care a cerut date asupra capacității combative unităților și marilor unități din armata română. Generalul sovietic „întrebă mereu ce putem scoate astăzi pentru război și de ce nu lucrează fabricile noastre de armament și material de război”. Generalul Teclu mai raporta că generalul sovietic sugera conducerii superioare a armatei române ca „trupa rămasă neîncorporată să primească o instrucție militară elementară sub o formă mascată: organizații sportive și detașamente de muncă”¹³⁹ și, pe cât posibil, acestea să fie echipate și dotate corespunzător.

Preocuparea consilierilor sovietici era generată de informațiile pe care le cereau superiorii lor de la Moscova care solicitau informații cât mai detaliate despre potențialul de luptă al României, Bulgariei și Ungariei.¹⁴⁰

Rapoartele primite în anii 1948-1949, de la consilierii sovietici din aceste țări l-au determinat pe șeful Statului Major General al armatei sovietice generalul Ștemenko să își afirme pesimismul în ceea ce privește capacitatea acestor armate de a duce operațiuni ofensive pe teatre de anvergură. Referindu-se la capacitatea combativă a armatei române, acesta preciza: „Starea pregătirii pentru luptă și capacitatea de mobilizare a armatei - ca urmare a slabei pregătiri pentru luptă a unităților și a marilor unități, a numeroaselor elemente reacționare din corpul ofițerilor, a indiscipliniei și a bazei tehnico-materiale modeste - rămân la nivelul scăzut de mai înainte”¹⁴¹.

¹³⁵ Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p.135-136.

¹³⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 4, 1950, f. 1.

¹³⁷ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Microfilme, rola PII 5.66, c. 10.

¹³⁸ *Ibidem*, rola PII 3.251, c.281.

¹³⁹ *Ibidem*, c. 287.

¹⁴⁰ A se vedea, Florin Șperlea, *De la armata regală la armata populară. Sovietizarea armatei române, 1948-1955*, Editura Ziua, București, 2003, pp. 100-106.

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 103.

Consecința a fost convocarea, de către Stalin, la Moscova, a unei conferințe a liderilor comuniști și a miniștrilor apărării din statele satelit, pentru a discuta problemele internaționale și a stabili măsurile care se impuneau. Pentru armata română, Stalin a cerut ca la pace să aibă un efectiv de 250.000 de militari, care să fie ridicat până la cifra de 600.000 pe timp de război¹⁴². Astfel că, în această perioadă raportul de forțe avea să devină net în favoarea blocului sovietic. În ianuarie 1952, serviciile secrete americane apreciau că la granița de nord-est și sud a Iugoslaviei erau masate 38 de divizii cu aproximativ 590.000 de militari, un efectiv dublu față de forțele iugoslave¹⁴³.

În prima fază a conflictului, forțele armate aflate față în față erau relativ echilibrate. Armata iugoslavă avea mobilizate un efectiv de 32 de divizii, ce însumau aproape 325.000 de militari, iar cele aparținând sateliților Moscovei (România, Bulgaria, Ungaria și Albania), după estimări ale CIA, erau 28 de divizii dar cu efectiv superior de aproximativ 346.000 de militari. Acestea ar fi putut să se înfrunte pe cinci mari direcții cum rezultă și din harta prezentată mai jos¹⁴⁴.

Aceste evenimente nu puteau să treacă neobservate în principalele capitale din Europa occidentală și din SUA. Astfel că, atașatul naval și aero american de la Belgrad informa, la 30 iunie 1948, Administrația de la Washington despre posibilitatea unui atac sovietic asupra Iugoslaviei¹⁴⁵. Evoluția evenimentelor din Balcani a fost atent monitorizată de către analiști și specialiști americani în domeniul informațiilor. Într-un document datat 17 noiembrie 1949, se concretiza o ipoteză în care URSS ar fi putut să atace Iugoslavia în patru variante

¹⁴² *Ibidem*, p.104.

¹⁴³ Mark Kramer, *op. cit.*, în *loc cit.*, nota 110.

¹⁴⁴ Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹⁴⁵ Dr. Jordan Baev, *US Intelligence Community Estimates on Yugoslavia (1948-1991)*, în „National Security and the Future”, nr. 1, vol. I, 2000, p. 96.

posibile¹⁴⁶, iar un document elaborat de American Army Intelligence Agency și datat Septembrie 1950, specifică: „In case of an attack on Yugoslavia the United States must be prepared to give military support, eventually participating with their own forces in the hypothetical military conflict.”¹⁴⁷

În faza a doua a escaladării, Iugoslavia, deși la început a fost reticentă în a o face, a trebuit să facă apel la importul de arme și tehnică din vest¹⁴⁸. Aceste importuri nu au fost importante cantitativ, deoarece, pe de o parte, Tito nu dorea să alimenteze propaganda sovietică și a sateliților cu subiecte împotriva sa, iar pe de alta, nici statele occidentale nu erau pe deplin convinse că regimul lui Tito ar putea să părăsească definitiv tabăra adversă.

Potrivit unor însemnări făcute de Tito, în ziua de 22 noiembrie 1950, Administrația SUA dorea să mărească ajutorul acordat Iugoslaviei, însă conducerea de la Belgrad manifesta unele reticențe: „Am examinat astăzi, împreună cu Leskovšek, Koča Popović, Gošnjak și Nikolić¹⁴⁹ unele probleme privind industrializarea pentru necesitățile armate. Avem dificultăți enorme cu devizele, iar în ultima vreme este tot mai greu să obții materii prime din Occident pentru industria noastră militară fiindcă toți se înarmează. Americanii ne trimit semnale, pe diferite canale, că sunt gata să ne dea armament. Noi refuzăm, fiindcă aceasta ne poate aduce prejudicii politice. Mulți oameni din țară și din străinătate nu vor să înțeleagă cum trebuie acest lucru, că nu este împotriva intereselor marxism-leninismului dacă luăm armament de acolo de unde este posibil pentru apărarea țării noastre socialiste. Se înțelege că liderii sovietici fac tot ce este posibil pentru a ne ponegri și mai mult în fața opiniei publice democratice și folosesc împotriva noastră ceea ce ei fac demult, atribuindu-ne greșeala capitală pentru aceste procedee pe care ei le folosesc în mod regulat, și nimeni dintre membrii Biroului Informativ nu se întreabă: „De ce Uniunea Sovietică are voie, de pildă, să cumpere tot ce-i trebuie din țările capitaliste, iar Iugoslavia nu?”¹⁵⁰.

Situația economică a Iugoslaviei era destul de grea, atât ca urmare a embargoului socialist, dar și a unui an de secetă severă, așa că liderii de la Belgrad au acceptat un ajutor de „16 milioane de dolari pentru alimente” dar și un ajutor militar. Coleman Armstrong Mehta afirmă că „military assistance to Yugoslavia was distributed in two separate shipments during 1951. The first, during the spring, consisted of «M-3 howitzers with ammunition, rockets with

¹⁴⁶ *Ibidem*, p. 97.

¹⁴⁷ *Ibidem*.

¹⁴⁸ Lorraine M. Lees, *Keeping Yugoslavia Afloat: The United States, Yugoslavia, and the Cold War* University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 1997, p. 98-111; Franklin Lindsay, *Beacons in the Night: With the OSS and Tito's Partisans in Wartime Yugoslavia*, Stanford, CA: Stanford University Press, 1993, p. 334-336; Beatrice Heuser, *Western Containment Policies in the Cold War: The Yugoslav Case, 1948-53* New York: Routledge, 1989, pp. 160-164.

¹⁴⁹ Koča Popović, era șeful Marelui Stat Major, Franc Leskovšek, ministru federal, Gošnjak era adjunctul lui Tito la Apărare Națională, Vojin Nikolić adjunct al ministrului apărării.

¹⁵⁰ Constantin Ghirdă, *Memoriile lui Iosip Broz Tito*, on line, <http://www.isciv.ro/Cele-mai-citite/memoriile-lui-iosip-broz-tito.html>, accesat la 23 octombrie 2011, ora 21.00.

launchers, and various other equipment and ammunition». The second shipment of similar items came in the fall. The deliveries were small, totaling no more than \$12-27 million. Since it was primarily «light equipment», the arms did not address a number of important deficiencies within the Yugoslav army, especially a «severe shortage of heavy weapons». Nor did the shipments address training inadequacies within the Yugoslav officer corps¹⁵¹.

Toată această încordare și efort în pregătirea unei campanii militare de atac, pe de o parte, și de apărare, pe de cealaltă parte, s-a dovedit a fi un război de operetă. Sunt multe explicații asupra acestui război rece purtat între „tovarăși” și credem că au dreptate istoricii care afirmă că „în actualul stadiu al documentării nu se pot stabili motivele care au determinat renunțarea la soluția militară”¹⁵². Este posibil ca Stalin să nu fi luat decizia de a interveni militar împotriva lui Tito, pe de o parte, pentru că erau prea proaspete în memoria sa înfrângerile suferite de trupele germane de ocupație în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, iar pe de alta, izbucnirea războiului civil din Coreea să fi temperat ambițiile sale de a controla 100% sud-estul continentului european¹⁵³. Nu pot să nu fie luate în considerare și opiniile potrivit cărora demonstrațiile de forță și mișcările de trupe efectuate de sateliții Moscovei la granița iugoslavă „are also designed to encourage those pro-Communist elements in Yugoslavia which oppose Tito, the report stated. Internal incitement was a key component of Stalin’s «war of nerves». While Stalin certainly welcomed support from pro-Cominform Yugoslavs, his designs for inflaming intra-Yugoslav tensions actually focused on a much larger target: Macedonia”¹⁵⁴.

Noi credem că interese de ordin geopolitic la nivel global în raporturile est-vest au determinat aceste evoluții. Din perspectiva sferelor de influență și a arhitecturii de securitate pe continentul European, cele două superputeri s-au înțeles la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și, așa cum evoluția istorică a demonstrat, fiecare și-a respectat angajamentele. Niciuna din părți nu a riscat să intervină direct în sfera de influență a celuilalt. Războiul rece a avut alte reguli, pe care sateliții Moscovei se pare că nu le-au înțeles!

A fost un război al serviciilor de informații, care provocau, prin acțiunile desfășurate în regiunea de frontieră, schimbarea imaginii conducătorilor în opinia publică, pentru a determina „ridicări de masă” împotriva conducerii și a înlocuirii acesteia cu lideri obedienți. Astfel, încă din primele zile ale schismei, atât serviciile de securitate iugoslave cât și cele din statele satelite Moscovei, au început să-și infiltreze în teritoriul advers agenții. Potrivit unui raport contrainformativ al Serviciului de informații din cadrul Comandamentului trupelor de grăniceri, „în ziua de 22 iulie 1948 patrula Pichetului nr. 12 din Compania a 2-a grăniceri BANLOC, a prins pe individul POPOV PAVEL care a

¹⁵¹ Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

¹⁵² Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 42.

¹⁵³ *Ibidem.*

¹⁵⁴ Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

trecut clandestin frontiera din Iugoslavia în RPR”¹⁵⁵. În noaptea de 14-15 septembrie 1948, s-a „predat” militarilor grăniceri de la Pichetul nr. 17, Postovici Radovan, ofițer din structurile iugoslave de informații, care avea asupra sa „un pistol automat cal. 9 mm cu 8 cartușe, un act de identitate și un carnet de informator al Biroului de Informații din Belgrad, precum și suma de 3.000 de dinari”¹⁵⁶. Tot de bună voie s-a predat, în ziua de 13 noiembrie 1949, un alt ofițer din serviciile iugoslave de securitate, locotenentul Moșneac Milan. Acesta, ca și în cazul lui Postovici, era înarmat și declara că „a fugit din cauza persecuției dezlănțuite de către guvernul iugoslav”¹⁵⁷. În lunile următoare cazurile de predări de bunăvoie se înmulțesc. Rapoartele serviciului de contrainformații prezintă grupuri de foști ofițeri și civili care trec fraudulos frontiera iugoslavo-română.

Este greu de stabilit, în acest stadiu al cercetărilor, care și mai ales câți dintre acești fugari din Iugoslavia erau persecutați și acuzați de spionaj în favoarea URSS și câți erau agenți sub acoperire cu misiuni pe teritoriul românesc. Cert este că, printre cei care au venit în România, au fost și cetățeni care au găsit, în acele împrejurări dramatice, siguranța și liniștea de care aveau nevoie¹⁵⁸.

Istoricul Jeronim Perovi afirmă că mai mult de 20% din numărul membrilor de partid din rândul comuniștilor iugoslavi erau de partea lui Stalin după ce au început disensiunile și ruptura cu URSS. În aceste condiții, Tito și cei care l-au urmat pe această cale, au declanșat o masivă campanie împotriva „cominformiștilor” reali sau închipuiți (denumiți *ibeovci*). Zeci de mii dintre aceștia au fost aruncați în închisori și lagăre, uciși ori forțați să ia calea exilului. Printre victimele de primă mărime se numără Andrija Hebrang și Sreten Zujovib¹⁵⁹. Aceste informații sunt confirmate și de surse sovietice.

Astfel, referindu-se la aceste aspecte, Christopher Andrew și Oleg Gordievski notau: „U.D.B. și M.G.B. au demarat un război al formațiilor. Hebrang și Juiovici, cei doi agenți sovietici strecurați în guvernul lui Tito, sunt imediat arestați. Trei ofițeri superiori iugoslavi, racolați de spionajul sovietic, sunt interceptați în momentul când încercau să treacă granița în România. Alți agenți sunt descoperiți în rândul gărzii personale a lui Tito.

După cum relevă Djilas, un complot M.G.B. viza «lichidarea biroului politic, cu rafale de arme automate, pe când acesta se relaxa jucând biliard în vila lui Tito». Teroarea declanșată de U.D.B. împotriva «trădătorilor cominformiști» rivalizează în oroare, dar nu și în amploare, cu Marea Teroare

¹⁵⁵ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 12.

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 94.

¹⁵⁷ *Ibidem*, f. 186.

¹⁵⁸ A se vedea, Milan Petrovic, Dragoslav Simic, *Fermecătorule KGB, anunță-te! Bucureștiul între Belgrad și Moscova*, Editura Paideia, București, 2010.

¹⁵⁹ Apud Jeronim Perovi, *The Tito-Stalin Split: A Reassessment in Light of New Evidence*, on line http://mtw160-150.ippl.jhu.edu/journals/journal_of_cold_war_studies/v009/9.2perovic.pdf. accesat la 13 octombrie 2011, ora 16.30.

N.K.V.D.-istă din anii '30. Rankovici a recunoscut mai târziu că 12.000 de presupuși sprijinitori ai lui Stalin și ai Cominform-ului au fost deportați în lagărul de concentrare de la Goli Otok. Cifra exactă era probabil mai mare. În lagăr, prizonierii erau bătuți, umiliți și degradați într-un mod odios, cei care refuzau să-și mărturisească realele sau imaginarele erezii, erau vârați cu capul în excremente umane.”¹⁶⁰

Emigrările au fost la fel de numeroase și dinspre România spre Iugoslavia. Potrivit unor surse occidentale, în primii doi ani ai confruntărilor autoritățile iugoslave afirmău că 700 de imigranți au fost introduși în Iugoslavia, din care 160 au fost capturați și executați¹⁶¹. Documentele de arhivă din România confirmă faptul că o parte dintre aceștia au fost uciși atât pe teritoriul românesc cât și în Iugoslavia. Cercetările efectuate până la această dată nu ne-au permis să verificăm cifra avansată de studiile realizate în occident. O telegramă a însărcinatului ad-interim român de la Belgrad informa autoritățile române asupra cererii făcute de a se preda cadavrul „subofițerului trădător român împușcat la graniță” (...) „autoritățile iugoslave vor să preda cadavrul subofițerului dacă noi în schimb le dăm un document oficial de primire”¹⁶². Reprezentanții români invocau faptul că „într-un caz analog din 1949, când a fost ucis un soldat iugoslav pe teritoriul R.P.R., autoritățile române au predat cadavrul fără să primească un document în schimb”¹⁶³. Teama autorităților române era că un asemenea document ar fi construit un material excelent pentru războiul propagandistic dintre cele două țări. În esență, autoritățile române aveau dreptate, deoarece în presa din Iugoslavia pentru lunile august-octombrie 1948 au apărut, sub forma unor comunicate ale Ministerului de Interne sau sub formă de articole, date despre cetățenii fugiți din România¹⁶⁴. Concluzia era cinică: „Noi cerem ca autoritățile iugoslave să predea cadavrul, dar, dacă nu vor, pot să îl rețină”¹⁶⁵.

Mulți dintre cei care au trecut în Iugoslavia au fost utilizați de serviciile iugoslave în războiul propagandistic, subversiune și dezinformare. În noaptea de 9 spre 10 iunie 1949 au trecut în Banatul românesc mai multe persoane. Dintre aceștia, a fost prins de către o patrulă de grăniceri „individul Ghiță Pavel, originar din Bocșa română județul Caraș care a trecut fraudulos frontiera din R.P.F.I. în R.P.R. În aceeași noapte în care au fost prinși, printre pichetele nr. 4 CARAȘ și nr. 5 JAM, asupra lor s-a găsit material subversiv.”¹⁶⁶ Potrivit celor declarate la anchetă, acesta trebuia să transmită, din partea autorităților

¹⁶⁰ Christopher Andrew, Oleg Gordievski, K.G.B. *Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, București, f.a., p. 258.

¹⁶¹ NSA Article on Tito-Stalin Split, *Dodging Armageddon: The Third' World That Almost Was, 1950*, on line, <http://www.scribd.com/doc/58968752/NSA-Article-on-Tito-Stalin-Split>, accesat la 13 octombrie 2011, ora 18.00.

¹⁶² A.M.A.E., fond Iugoslavia, Telegrama Belgrad, 1951, Telegrama nr. 86 din 6 ian. Ora 18,00.

¹⁶³ *Ibidem*.

¹⁶⁴ *Ibidem*, 1949, Telegrama nr. 2034 din 11 iunie 1949, ora 11.

¹⁶⁵ Telegrama Belgrad, 1951, Telegrama nr. 86 din 6 ian., ora 18.

¹⁶⁶ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 33.

iugoslave, inginerului Cocîrlan de la Uzinele Reșița, iar acesta să-i dea, pentru a duce în Iugoslavia, informații și „două hărți ale regiunii Banatului”¹⁶⁷. Totuși, trebuie să remarcăm că cercetarea documentelor de arhivă ne îndreptățesc să afirmăm că fenomenul migrării și emigrărilor la granița româno-iugoslavă în perioada 1948-1950, nu a avut un caracter de masă. Elocvent în acest sens este o analiză făcută de Comandamentul Grănicerilor pentru luna ianuarie 1950. Potrivit acestei analize, au fost „18 cazuri de emigrări cu 22 de indivizi și 10 cazuri imigrări cu 20 de indivizi”¹⁶⁸.

În acest război al dezinformărilor, pe întreaga perioadă a crizei, atât România cât și Iugoslavia s-au acuzat reciproc de producerea unor grave incidente diplomatice și de frontieră¹⁶⁹, de escaladare a conflictelor în vederea declanșării unui atac armat. Primele incidente s-au declanșat la jumătatea lunii iulie 1948, când Ambasada Iugoslaviei la București adresa un protest diplomatic guvernului român în legătură cu „un atac repetat al unei bande organizate, care a avut loc asupra vitrinei Cărții Iugoslave (librăria cu carte sârbă-H.C.) din Timișoara, în ziua de 17 iulie orele 7. Această vitrină este mereu lipită cu afișe”¹⁷⁰. Răspunsul guvernului român nu a condus la aplanarea disensiunilor, ci la amplificarea lor, deoarece concluziona că „incidentele regretabile din Timișoara au fost urmarea atitudinii provocatoare a personalului Cărții Jugoslave. Guvernul român se vede silit să retragă autorizația de funcționare a numitei librării și roagă guvernul Republicii Federative Populare Jugoslave să ia măsurile convenite pentru a lichida această întreprindere”¹⁷¹. Librăria a fost închisă de către poliție și au urmat alte proteste diplomatice. Un „război de operetă” cu dirijorul Stalin aflat la pupitru nici nu putea să înceapă altfel!

Primele incidente la granița româno-iugoslavă au fost raportate de către pichetele de grăniceri în toamna anului 1948 și constau din pătrunderi ilegale pe teritoriu și violarea spațiului aerian. Regimentul 9 Grăniceri raporta, la 30 octombrie 1948, că „la orele 13 doi grăniceri sârbi au trecut frontiera pe teritoriul RPR prin zona de pază a Companiei Jimbolia, iar la ora 16.30 un avion școală Jugoslav a zburat din Iugoslavia în RPR printre pichetele nr. 14 și 15 Compania Deta, venind din direcția Vîrșeț către Moravița”¹⁷². În noaptea de 4 noiembrie, plutonierul Popa Mihalache a fost atacat cu focuri de armă din direcția teritoriului iugoslav, iar două zile mai târziu sublocotenentul Lupu Constantin a fost atacat cu focuri de armă la 3 km de portul Oravița¹⁷³.

Aceste incidente se raportau prin Comandamentul GrA.N.I.C.erilor administrației centrale și de aici la Ministerul Afacerilor Externe care, după caz, le

¹⁶⁷ *Ibidem*, f. 35-36.

¹⁶⁸ *Ibidem*, f. 25.

¹⁶⁹ Mircea Chirișoiu, *op., cit.*, p. 133-134.

¹⁷⁰ A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 217-Culturale, nepaginată, nota verbală a Ambasadei Iugoslave nr. 663 din 20 iulie 1948.

¹⁷¹ *Ibidem*, nota verbală nr. 663/948.

¹⁷² Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 159.

¹⁷³ *Ibidem*, f. 172, 186.

semnala Ministerului Afacerilor Externe din Jugoslavia. În baza acestor informații, Ministerul Afacerilor Externe a elaborat, la sfârșitul anului 1949, două note catalogate „strict secret”. Prima, inventaria un număr de 27 „acte provocatoare din partea grănicerilor și autorităților iugoslave”¹⁷⁴, iar a doua, un număr de 22 „acțiuni provocatoare din partea sârbilor pe timpul de la 1 ianuarie 1949, la 31 decembrie 1949”¹⁷⁵. La protestele diplomatice ale guvernului român privind aceste incidente, aceștia au reacționat prin înmânarea, la rândul lor, a unei note de protest față de agresiunile săvârșite de grănicerii români asupra teritoriului iugoslav, în perioada 15 august-15 octombrie 1950, constând din „focuri trase de grănicerii români asupra teritoriului iugoslav; idem asupra militarilor și a civililor care lucrau la câmp; vopsirea și mutarea bornelor; provocarea grănicerilor sârbi prin injurii aduse la adresa conducerii iugoslave...”¹⁷⁶.

După cum se poate observa, erau incidente minore care nu ar fi trebuit să fie amplificate și transformate în probleme de politică externă sau stare de război. Nu avem motive să credem că, indirect, oficialitățile de la Belgrad le considerau așa. Astfel, printr-o altă notă, Ministerul Iugoslav de Externe (nota 422.347), propunea celui român să se constituie o comisie mixtă din grăniceri români și iugoslavi pentru a se analiza și lua măsurile care se impuneau de la caz la caz. Ministerul Afacerilor Externe din România a respins această propunere a iugoslavilor, deoarece considera că „prin propunerea sa, Guvernul Iugoslav caută să ascundă răspunderea ce îi revine în întregime pentru numeroasele incidente de frontieră pe care le provoacă, violări ale spațiului aerian al RPR, trimiteri de spioni și sabotori pe teritoriul RPR”¹⁷⁷.

Ultimul aliniat al acestei note de protest, prin violența limbajului, depășește orice regulă a protocolului diplomatic fiind mai mult unul asemănător gazetăriei de tip pamflet: „Guvernul Român a arătat în repetate rânduri că aceste acțiuni criminale îndreptate împotriva Republicii Populare Române, nu sunt acte izolate sau întâmplătoare, ci ele sunt manifestări ale politicii de dușmănie, provocare și spionaj dusă împotriva Republicii Populare Române de către Guvernul Iugoslav pus în slujba dușmanilor declarați ai păcii și democrației, cercurile imperialiste anglo-americe”¹⁷⁸.

În anii următori, până la moartea lui Stalin, incidentele au sporit¹⁷⁹, iar dialogul protestelor s-a mutat în presă. Acuzele erau identice, iar „dialogul” dintre regimul de la București și cel de la Belgrad era virusat de unele exprimări care analizate astăzi par a fi desprinse dintr-un teatru al absurdului. Pentru a fi credibilă amenințarea, cele două guverne au apelat și la utilizarea bombei atomice¹⁸⁰, însă nici una dintre părți nu posedă o astfel de armă!

¹⁷⁴ A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 200-223, 1952, nepaginat.

¹⁷⁵ *Ibidem*.

¹⁷⁶ *Ibidem*, fond Iugoslavia, Telegrama Belgrad, telegrama nr. 4596, din 23 octombrie 1950, ora 17.00.

¹⁷⁷ *Ibidem*, telegrama nr 270, din 23 ianuarie 1950, ora 14.30.

¹⁷⁸ *Ibidem*.

¹⁷⁹ Mircea Chirișoiu, *op. cit.*, p. 134-135.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p. 134.

Propagandă, manipulare și dezinformare a opiniei publice interne și internaționale

Izolarea politică și economică a regimului comunist de la Belgrad și a liderului Tito, amenințările și demonstrațiile de forță orchestrate de consilierii militari sovietici la granița cu Iugoslavia nu au fost suficiente pentru Stalin ca să își atingă scopul. Tito nu a putut să fie schimbat așa cum a crezut Stalin, atunci când a declanșat această schismă în „lagărul socialist”. S-a trecut la intensificarea războiului mediatic. Prin această modalitate se viza anatemizarea adversarului. Temele principale erau alese din arsenalul propagandei comuniste. Tito a fost prezentat drept un fascist sub acoperire, care a pactizat cu Occidentul, denunțat pentru „trădarea” lagărului socialist. Kremlinul a lansat împotriva liderului iugoslav o campanie propagandistică punitivă de-a dreptul: barda însângerată și svastica îngemănată cu semnul dolarului american, trebuiau să apară peste tot.

Această imagine va deveni un leitmotiv pentru broșuri distribuite în sute de mii de exemplare, pentru afișe ridicate în piețele publice, vor apărea pe fițiuci veninoase, lipite la gazetele de perete din întreprinderi, instituții, școli, garnizoane și unități militare. Propaganda directă prin discurs public nu putea să lipescă. Ședințele populare de ură – în sens clasic, orwellian – se țineau lanț, în absența oricăror referințe verificabile: oamenii erau invitați să disprețuiască un om și un regim despre care, practic, nu știu mai nimic direct, obiectiv și necontrafăcut, cu excepția Banatului sârbesc, care intra într-un soi de carantină¹⁸¹.

Este posibil ca o parte din liderii comuniști care s-au alăturat campaniei desfășurate de liderii de la Kremlin să nu fi realizat scopul adevărat pe care îl urmăreau prin încercarea de a-l înlătura pe Tito din fruntea partidului și statului socialist. Cert este că liderul iugoslav a realizat acest lucru chiar de la începutul conflictului cu sovieticii. Pentru unii analiști, disputa de ordin ideologic a fost doar o perdea de fum pe care sovieticii au aruncat-o în fața aliaților de conjunctură, de nevoie sau din convingere, pe care i-au „dobândit” în centrul și sud-estul continentului european la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial.

Analizând cauzele care au generat acest tip de război ciudat între două state socialiste, Marie-Paule Canapa atrăgea atenția, încă din deceniul opt al secolului trecut, că acestea nu trebuie căutate în divergențele de ordin ideologic¹⁸². Concluzia lui Marie-Paule Canapa se bazează pe un fragment din discursul lui Tito, rostit la ședința Comitetului Central al Partidului Comunist al Iugoslaviei, din 12 aprilie 1948. Încercând să justifice atitudinea lui Stalin și a liderilor din țările satelit la ședința Cominformului, Tito afirma: «On ne doit pas

¹⁸¹ Ștefan Borbély, *op. cit.* în *loc. cit.*

¹⁸² Canapa Marie-Paule. *Le conflit entre le Kominform et la La rupture entre la Yougoslavie*, în „Revue de l'Est”, Volume 4, 1973, no 2. pp. 153-172, on line, http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/receo_0035-1415_1973_num_4_2_1152, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 22.00.

tomber dans le piège d'un débat dogmatique ou théologique. Souvenezvous, camarades, qu'il ne s'agit pas de discussions théoriques d'erreurs commises par notre parti, de prétendues déviations idéologiques. Nous ne devons pas nous laisser entraîner dans une discussion de cette nature... Il s'agit par-dessus tout des relations entre un Etat et un autre... Ils se servent des questions idéologiques pour justifier leur pression sur nous, sur notre Etat... »¹⁸³. În schimb, pentru unii lideri dogmatici, disputa dintre Stalin și Tito era de ordin ideologic. Iată, unul dintre apropiații lui Dej, Leonte Răutu, ajungea la concluzia că această dispută era înscrisă pe calea „abandonării totale” a marxism-leninismului¹⁸⁴. Principalele abateri se datorau, în viziunea sa, faptului că întreaga conducere a P.C.I., „orbită de îngâmfare”, a dat uitării ajutorul armatei sovietice.

A doua cauză era identificată în credința, „falsă și absurdă”, că Iugoslavia poate construi singură socialismul, fără sprijinul forțelor democratice internaționale și, mai ales, fără sprijinul U.R.S.S. „Orbiți de orgoliul naționalist”, conducătorii iugoslavi puneau în pericol cuceririle sociale și naționale ale poporului. Lipsa unei „vieți sănătoase de partid” și abandonarea studiului marxism-leninismului¹⁸⁵ erau celelalte aspecte.

Asociindu-se la coaliția anti Tito, Gheorghiu Dej a utilizat toate mijloacele de luptă propagandistică, pentru a face pe placul liderilor de la Moscova. A devenit o bază pentru propaganda antititoistă¹⁸⁶ și au fost mobilizate toate mijloacele de informare în masă, în special presa și radioul, dar nu au fost neglijați nici alți vectori de imagine, cum au fost literatura, arta și cinematografia. Ion Rațiu, referindu-se, peste ani, la acea epocă, nota: „Când a izbucnit conflictul dintre Tito și Stalin, Bucureștii s-au declarat de la bun început de partea Moscovei. Redacția ziarului *Pentru pace trainică, pentru democrație populară*, organ al Biroului Informativ al partidelor comuniste și muncitorești, a cărui principală sarcină era combaterea «titoismului», a fost stabilită în capitala României. Violența de limbaj împotriva «călăului» de la Belgrad din presa românească depășea tot ce se publica în celelalte țări de democrație populară, egalând-o doar pe cea sovietică. Placarde înfățișând pe Tito în mână cu un satâr din care picura sânge împânzeau zidurile. Această propagandă stridentă viza uneori ridicolul, dar marele public nu avea de unde-l afla. La Radio București textele antititoiste trebuiau să capete nenumărate vize înainte de a fi citite la

¹⁸³ *Ibidem*.

¹⁸⁴ La 1 iulie 1948, Radiodifuziunea a reprodus un articol din „Scânteia” semnat de Leonte Răutu, în Arhiva Societății Române de Radiodifuziune [în continuare A.S.S.R.], dosar „emisiuni diverse”, 1-15 iulie 1948, Știri difuzate la 1 iulie 1948, f. 2.

¹⁸⁵ *Ibidem*.

¹⁸⁶ Dr. Mircea Rusnac, *Procesul intentat liderilor sârbi „titoiști” (1950) și implicațiile sale*, în Revista Agero, online, <http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/ISTORIE/Procesul%20intentat%20liderilor%20sarbi%20titoisti%20si%20implicatiile%20sale%20de%20Mircea%20Rusnac.htm>, accesat la 23 noiembrie 2011, ora 20.00.

microfon, pentru ca nu cumva să se strecoare vreo greșeală ideologică și politică.”¹⁸⁷

Scopul urmărit de liderii români în propaganda anti Tito urmărea cel puțin două obiective. Pe de o parte, lupta prin orice mijloace pentru subminarea comuniștilor iugoslavi, iar pe de alta, se urmărea prevenirea contaminării populației românești cu ideile promovate de Tito în construirea socialismului. Plenarele restrânse sau lărgite ale Biroului Politic și ale Prezidiului Comitetului Central, convocate în legătură cu „dosarul iugoslav”, asigurau cadrul pentru analize, acuzații și măsuri.

După aproape un an și jumătate de la producerea schismei și într-o perioadă de creștere a tensiunilor politico-diplomatice dintre România și Iugoslavia, liderii comuniști de la București au analizat, în cadrul ședinței Biroului Informativ al P.C.R., rezultatele privind acțiunile organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni și asasini” care își desfășurau activitatea în R.P.R. și măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă¹⁸⁸. În raportul prezentat Biroului Informativ se preciza că „Rezoluția Biroului Informativ a fost prelucrată în toate organizațiile de partid și de masă. Conținutul acestei Rezoluții a devenit un bun al oamenilor muncii din R.P.R. *Întreaga muncă* politico-ideologică din țara noastră a fost împletită cu lupta pentru demascarea și zdrobirea bandei fasciste-titoiste, toate acțiunile și manifestările noastre au constituit o mărturie a hotărârii de luptă și a urii împotriva acestor mârșavi trădători și spioni. Lupta pentru construirea socialismului, pentru apărarea păcii, condusă de Partidul Muncitoresc Român, a fost permanent și orgA.N.I.C. legată cu lupta împotriva bandei fasciste de asasini a lui Tito și a agenților săi”¹⁸⁹. Reiese faptul că, în opinia conducătorilor comuniști, principala problemă a societății românești devenise lupta împotriva regimului politic din țara vecină, nu mai avea de rezolvat probleme economice și sociale, iar oamenii nu mai aveau alte preocupări în activitatea cotidiană.

Mijloacele prin care se realiza propaganda desfășurată de liderii de la București împotriva regimului Tito au fost diversificate. Cel mai des utilizate au fost mijloacele de comunicare în masă, în special, ziarele și radioul, literatura, arta etc., dar și cele specific intoxicării, manipulării și dezinformării; preferatele din acest arsenal erau tipăriturile, afișul și discursul public („munca de propagandă și agitație”)¹⁹⁰.

Semnalul luptei împotriva lui Tito, utilizând presa, l-a dat, pentru România, însuși liderul partidului comunist, Gheorghiu Dej, care a semnat articolul de fond în primul număr al ziarului oficial al PMR - „Lupta de clasă”.

¹⁸⁷ *Ibidem*.

¹⁸⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, ff. 1-14.

¹⁸⁹ *Ibidem*, f. 2.

¹⁹⁰ *Ibidem*, Relații externe, dosar nr. 28, 1950, f. 34.

Grațian Cormos face o excelentă analiză a evoluției limbajului și a mesajului subliminal pe care revista partidului trebuia să îl imprime în mentalul colectiv pentru ca, la nevoie, opinia publică să poată reacționa la comanda liderilor comuniști. Acesta sesizează faptul că, pe întreg anul 1948, în oficiosul PMR, clișeu care va fi emblematic - „călăul Tito” - pentru liderul de la Belgrad, încă nu va fi laitmotiv. Acest clișeu nu avea încă statut operațional și ar fi părut probabil extrem de deplasat¹⁹¹. Limbajul acestor articole este acuzator, dar nici pe departe atât de virulent cum va deveni mai târziu.

Odată cu apariția primului număr al „Luptei de clasă”, din 1949, discursul oficial reflectat în paginile oficiosului partidului ncomunist devine mult mai tranșant. „Clica naționalistă trădătoare din Iugoslavia”¹⁹² este incriminată pentru că proclamă dispariția luptei de clasă în socialism și astfel regimul democrației populare degenerază într-o republică burgheză. Acum nu mai e vorba de un alt fel de socialism, fie el și original, distincția dintre cele două sisteme este netă. Începând cu numărul din octombrie al revistei, s-a declanșat instrumentarea mitului conspirației. După ce se elogiază aportul U.R.S.S. la scoaterea țării noastre din „circuitul mondial al capitalului monopolist”, la capitolul Iugoslavia aflăm că „trădarea clicii titoiste, care a reușit să se furișeze la conducerea Partidului Comunist Iugoslav, a lipsit poporul de roadele victoriei Armatei Sovietice asupra hitlerismului”¹⁹³.

Ideea complotului este sugerată pertinent de utilizarea unor cuvinte ca: trădare și a se furișa. Întrucât nu putea fi acceptată ideea unui comunism original, capabil să se opună directivelor Moscovei, singura concluzie verosimilă, care se impunea de la sine, era pătrunderea unor elemente subversive în cadrul Partidului Comunist Iugoslav, în scopul de a-l submina din interior, deturnându-l de la finalitatea sa inițială. Figura lui Tito apărea demonizată: el juca rolul abject de Iuda-Tito, înfigând cuțitul în spatele partizanilor greci. În pasajele următoare revenea formularea „clica lui Tito”, cumpărată de americani, alături de sintagme ca „Tito și acoliții săi” sau „călăii Tito-Rankovici”, cu ajutorul cărora se potența mitul conspirației. Complotul era regizat de o școală masonică, care avea ca principale mijloace „asasinatul, trădarea, spionajul și provocarea, cu scopul de a asigura cu ajutorul unui nou măcel mondial dominația imperialismului american asupra lumii întregi”¹⁹⁴. S-a construit un trecut odios al dictatorului Tito, în scopul de a justifica atitudinea deviaționistă printr-o raportare la origini dubioase. Instrumentarea acelor rădăcini conspirative era în deplin acord cu pozițiile ideologice ale Moscovei: ruptura lui

¹⁹¹ Grațian Cormos, *Imaginea lui Tito in „Lupta de clasă*, on line, <http://www.phantasma.ro/caiete/caiete/caiete7/40.html>, accesat la 20 septembrie 2011, ora 13.00.

¹⁹² *Ibidem*.

¹⁹³ *Ibidem*.

¹⁹⁴ *Ibidem*.

Tito nu era un accident, ci mai degrabă un act previzibil dacă se are în vedere trecutul mistificat al mareșalului.

O analiză pe marginea articolelor care au apărut în ziarul „Scînteia” din perioada iulie-septembrie 1951, arată că imaginea lui Tito se structurează în jurul unor reprezentări strict antagonice, fără nuanțe, axate pe dihotomia „Bine-Rău”. În acest sens, liderii iugoslavi în frunte cu Tito erau calificați cu noțiuni care în reprezentările sociale au puternice conotații negative și persistă în memoria colectivă: „banda fascistă de la Belgrad”¹⁹⁵; „Bandiții titoiști au transformat Iugoslavia într-o colonie a imperialiștilor americano-englezi”¹⁹⁶ sau „Crește mizeria maselor în împărăția fascistă a lui Iuda-Tito”¹⁹⁷. În partea a doua a articolului menționat numărul cuvintelor cu puternice conotații negative se dublează și au accente mai intense: „Provocatorii fasciști s-au cocoțat ilegal la putere; fasciștii de la Belgrad execută orbește ordinele imperialiștilor, banda de la Belgrad și stăpânii ei au încheiat un acord economic”¹⁹⁸. Principalul motiv era că liderii belgrădeni se aflau de cealaltă parte a baricadei, ei putând fi astfel identificați ca dușmani ai ideologiei sovietice unice și infailibile. Alăturarea unor termeni, în aparență contradictorii, nu putea să creeze la nivel mental nici un dezacord, într-un moment în care sistemul devenise atât de puternic, încât era capabil să-și dizolve contradicțiile, monopolizând criteriile de validare ale discursului. Tocmai de aceea, trecerea „clicii titoiste” de la socialism la naționalism burghez, iar mai apoi la fascism, nu trebuie să trezească indignarea unui cititor avizat. Acest amalgam de proiecții negative constituia, cu siguranță, cea mai potrivită soluție oferită de ideologie pentru descalificarea rebelilor.

Faptul că liderii comuniști de la București acordau o atenție deosebită presei scrise reiese și din faptul că, periodic, erau analizate atât conținutul cât și tematica pentru fiecare publicație ce apărea în România. Astfel, în una dintre aceste „analize” pentru luna iunie 1950, se arată că în „România Liberă” erau publicate șapte articole semnate de lideri autohtoni și șase preluate din presa sovietică, în „Scînteia tineretului” -13 articole, „Viața Sindicală” avea numărul cel mai mare de articole dintre toate ziarele-19, iar cele mai puține erau în paginile „Universului”, cu trei semnate de autori autohtoni și patru traduceri din alte ziare care apăreau la Moscova și în capitalele statelor satelit. În paginile acestui jurnal semna și Todor Jivkov, la acea dată doar secretar al CC al PC Bulgar. Atrage atenția că titlurile articolelor sunt variațiuni pe aceeași temă care nu informează ci manipulează: „Tito ațâțător de război”; „Sălbatica teroare titoistă declanșată împotriva minorităților naționale”; „Armata iugoslavă în mâinile imperialiștilor anglo-americani” etc.¹⁹⁹ La nivelul organelor de partid, pe

¹⁹⁵ „Scînteia”, Anul XX, Nr. 2085, Sâmbătă, 7 iulie 1951.

¹⁹⁶ „Scînteia”, Anul XX, Nr. 2099, Marți, 24 iulie 1951.

¹⁹⁷ „Scînteia”, Anul XX, Nr. 2100, Vineri, 25 iulie 1951.

¹⁹⁸ „Scînteia”, Anul XX, Nr. 2102, Vineri, 27 iulie 1951.

¹⁹⁹ *Ibidem*, Propagandă și Agitație, dosar nr. 76, 1950, f. 21.

linie ierarhică, au fost alcătuite „Planuri de muncă” în lupta cu regimul titoist. Astfel, la nivelul Secției de propagandă și agitație al CC al PMR s-a întocmit, în iulie 1950, un „Plan de muncă privitor la intensificarea muncii de propagandă și agitație împotriva fasciștilor titoiști”. Potrivit acestui plan, pentru următorii doi ani, în fiecare ziar central trebuia să apară cel puțin un articol, iar la nivelul întregii prese cu acoperire națională trebuiau, zilnic, să apară 30 de titluri²⁰⁰.

Orașele și satele României au fost împânzite cu broșuri și alte tipuri de tipărituri care preluau prin titluri temele preferate ale ziarelor care apăreau în România. Fiecare editură avea un plan editorial și tirajele aferente. Potrivit unei analize efectuate în structurile centrale ale PMR, de la apariția schismei și până la 30 noiembrie 1949, s-au tipărit un număr de 375.500 de broșuri pentru a populariza hotărârile Cominformului și ale partidelor comuniste antrenate în lupta contra regimului Tito²⁰¹.

Editura PMR trebuia să tipărească, în lunile 1 iulie-31 decembrie 1950, patru broșuri de propagandă antititoistă în 50.000 de exemplare și o broșură destinată „Școlilor serale de partid” în 80.000 de exemplare, iar broșura „Cine ațâță la război” probabil destinată militarilor, în 50.000 de exemplare²⁰². La aceste tipărituri propagandistice s-au adăugat altele, editate în decembrie și ianuarie 1951, (materialele consfăturii Biroului Informativ, articolele tovarășilor Molotov, Malencov, Iudin, Rossi, Poptomov, Popivoda, Golubovici etc.), în 283.000 de exemplare. În februarie au fost tipărite alte 35.000 de broșuri: „a tov. Pospelov, Görö, Cogniot etc.”²⁰³. Se poate lesne vedea ce costuri uriașe în resurse materiale și umane necesita acest război imagologic cu rezultate mai mult decât modeste dacă avem în vedere că partidul comunist a trebuit să ducă și o acerbă acțiune de reprimare socială a tuturor cetățenilor considerați „unelte ale imperialismului” sau „vânduți regimului Tito”.

Editura P.M.R. a creat în această perioadă o secțiune specială pentru editarea de broșuri și cărți în limba sârbă. Aici au fost editate în primul rând documentele Biroului Informativ în legătură cu lupta împotriva „clicii fasciste a lui Tito. Au fost editate 44 de broșuri într-un tiraj de 110.000 exemplare pentru populația sârbă din R.P.R. A fost de asemeni editat un Almanah în limba sârbă într-un tiraj de 4.500 de exemplare²⁰⁴. La această uriașă cantitate de maculatură se adăuga și „Carnetul Agitatorului”, un fel de ghid-instrument de îndoctrinare, editat regulat în limba sârbă într-un tiraj de 1000 de exemplare. La aceste materiale propagandistice se adăugau „Apelurile și tezele

²⁰⁰ *Ibidem*, f. 52.

²⁰¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar nr. 28, 1950, f. 61.

²⁰² *Ibidem*, f. 212.

²⁰³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 11.

²⁰⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 6.

P.M.R., gazetele, fotogazetele, afișele și lozincile, tipărite în limba sârbă constituie un sprijin în lupta împotriva lui Tito”²⁰⁵.

Radioul, deși nu avea acoperire pentru întreg spațiul românesc a fost supralicitat, în acest tip de război imagologic. În septembrie 1949, emisiunile în limba sârbo-croată ale posturilor de radio din Moscova și din celelalte capitale comuniste către Iugoslavia însumau 105 ore pe zi, iar o „stație a emigranților revoluționari iugoslavi” a început să opereze pe aceeași lungime de undă cu Radio Belgrad²⁰⁶. Pentru a intensifica și diversifica arsenalul utilizat în scop de intoxicare a populației în legătură cu evenimentele în desfășurare din raporturile sovieto-iugoslave, cu precădere în Banat, au fost deschise noi cămine culturale, care, ca și cele vechi, sunt înzestrate cu biblioteci în care erau înghesuite tipăriurile de propagandă editate de „Editura Politică”, aparate de radio și de proiecție. În căminele culturale sunt organizate conferințe săptămânale, mai cu seamă în baza materialelor din revista „Îndrumătorul cultural”, care apărea, la sfârșitul anului 1949, în limba sârbă în 2000 exemplare²⁰⁷. Conferințele propagandiștilor veniți de la Centru sau ale celor din localitate erau însoțite de așa-zise programe artistice în cadrul cărora „se execută cântece și jocuri sovietice, românești, sârbești și ungurești.”²⁰⁸ În regiunile de frontieră și mai cu seamă în satele sârbești erau trimise regulat caravane cinematografice cu jurnale și titluri în limba sârbă. Postul de radio „România Liberă” și radio Timișoara aveau zilnic, în această perioadă două emisiuni în limba sârbă.

Încorsetat în ideologia sovietică și în tensionatele relații dintre Est și Vest, discursul comunist a căutat o formă de propagandă fină și pe înțelesul maselor.

În acest demers, desenul satiric s-a dovedit a fi, nu doar un instrument util, ci mai ales unul subtil, de manipulare a celor mulți, de vreme ce avea acces la emoțiile, sentimentele și prejudecățile populației. Grafica ideologizată și-a jucat, astfel, rolul ei, bine stabilit, în lupta dintre Binele comunist, întruchipat de Stalin și URSS, și Răul titoist, întruchipat de regimul de la Belgrad. Textul însoțit de imagini simplificate Capăta mai multă forță în reprezentările sociale ale unei colectivități umane. Un text prin care liderul comunist era etichetat ca fiind vândut imperialismului anglo-american este mult mai sugestiv dacă este însoțit și de imagini caricaturizate așa cum sunt imaginile alăturate²⁰⁹.

²⁰⁵ *Ibidem*.

²⁰⁶ Mircea Rusnac, *Procesul liderilor sârbi „titoiști” și implicațiile sale*,

<http://www.banaterra.eu/romana/node/2825>, accesat la data de 4 februarie 2013, ora 10.00.

²⁰⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 11.

²⁰⁸ *Ibidem*.

²⁰⁹ *Războiul Caricaturilor*, în *Historia.ro*, on line <http://www.historia.ro/galerii-foto/razboiul-caricaturilor>, accesat la 23 octombrie 2011, ora 20.00.

Propaganda și dezinformarea au fost utilizate de liderii de la București și pentru a crea un cadru propice de justificare a acțiunilor de represiune pe care le-a organizat în această perioadă împotriva dușmanilor politici sau închipuiți. În documentele elaborate de conducerea centrală a PMR la începutul anului 1950, se puteau găsi indicii pentru acțiunile de reprimare care au urmat împotriva populației sârbo-croate din Banat.

În opinia liderilor comuniști „încă în timpul războiului și în primii ani de după război, Tito și Rancovici, bazându-se pe elemente dușmănoase Republicii Populare Române: chiaburi, dragiști, legionari, hitleriști, șoviniști români și unguri, agenți ai Vaticanului, speculanți, ofițeri deblocați etc., au organizat în aceste județe o rețea de agenturi de spionaj în slujba puterilor imperialiste și ațâțând cu fățarnicie sentimentele naționale, desfășoară o activitate criminală îndeosebi în rândurile populației sârbo-croate și îndeosebi în regiunea de graniță”²¹⁰. Din acest moment era suficient doar o delațiune sau un articol apărut în presa de partid sau aservită partidului pentru a se declanșa procese, condamnări pe bandă rulantă și chiar asasinate.

Vânătoarea, condamnarea și deportarea titoiștilor în Bărăgan

Ampla acțiune de reprimare a tuturor celor care se opuneau politicii partidului a fost minuțios pregătită din punct de vedere juridic și organizatoric. O serie de legi și acte normative au fost adoptate pentru a putea fi judecați și condamnați toți cei considerați prieteni ai „clicii fasciste” a lui Tito. Astfel, în ianuarie 1949, a fost adoptată de către Marea Adunare Națională Legea nr.16, care va fi utilizată ca instrument în procesele ce se vor intenta tuturor „trădătorilor”. Astfel, în chiar primul articol al legii, se prevedea că sunt pedepsite cu moartea următoarele crime: „a) Trădarea de patrie, trecerea în slujba dușmanului și aducerea de prejudicii puterii de Stat; b) Procurarea și

²¹⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 3.

transmiterea către o putere străină sau dușmană a Statului, a unor secrete de Stat; c) Uneltirea în orice mod împotriva securității interne sau externe a R.P.R.”²¹¹.

Pentru ca această lege să poată fi aplicată, partidul și-a creat și instrumentul prin care avea să efectueze vânatoarea de „trădători și titoiști” și, la 7 februarie, a apărut Legea nr. 110, prin care au fost înființate trupele de securitate. Aceste legi au fost completate cu o serie de decrete ale guvernului, acele celebre HCM-uri: H.C.M. 200/1950, H.C.M. 326/1950, H.C.M. 1154/26 octombrie 1950, H.C.M. 344/15 martie 1951.

Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne, printr-o adresă, propunea guvernului modificarea și completarea art. 6 al H.C.M. 1154 din 26 octombrie 1950 cu un nou articol care prevedea: „Ministrul Afacerilor Interne va putea, pe cale de decizie, să dispună mutarea din centrele aglomerate a oricăror persoane care nu-și justifică prezența în aceste centre, precum și mutarea din orice localitate a persoanelor care, prin manifestările față de poporul muncitor, dăunează construirii socialismului în Republica Populară Română. Celor mutați li se va stabili domiciliu obligator în orice localitate”²¹². Documentul este semnat de Teohari Georgescu, Iosif Chișinevschi, Vasile Luca, Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej și Dumitru Coliu.

Potrivit unor specialiști semnalul de începere a acțiunii de reprimare a „bandelor titoiste” a fost dat printr-un articol publicat în data de 23 august 1949, în ziarul „Scânteia”, care informa că, în noaptea de 16 spre 17 iulie, doi funcționari ai Ambasadei Iugoslave, Boșco Lațici și Nicola Medici, au fost surprinși în București aruncând „fițiuci de propagandă murdară fascistă și de ațâțare împotriva regimului de democrație populară din R.P.R.”²¹³. Utilizând tehnicile speciale de propagandă aceștia au fost definiți ca „agenți ai „călăului Rankovici” ceea ce, în limbaj codificat, însemna agenți ai serviciilor speciale iugoslave. S-a declanșat o uriașă operație de intimidare, deportare și judecare a tuturor celor bănuți sau dovediți a avea legături cu Iugoslavia care va culmina cu deportări în masă și un proces de răsunet. Deportările în Bărăgan au fost o altă fațetă a acestui *război rece* între comuniști: o Siberie în variantă românească²¹⁴. Evacuarea suspectilor din zona de frontieră cu Iugoslavia a fost gândită și organizată de autoritățile comuniste cu peste un an și jumătate înainte de începerea operațiunii propriu-zise, respectiv în noaptea de 18 spre 19 iunie 1951.

Comandamentul trupelor M.A.I. a discutat, în ziua de 30 ianuarie 1950, lista suspectilor ce trebuiau evacuați și s-a adoptat un plan de acțiune pentru

²¹¹ Legea nr 16, art 1., publicată în „MONITORUL OFICIAL” nr. 12 din 15 ianuarie 1949.

²¹² Apud Silviu Sarafolean, *Deportările în Bărăgan. Cauze și consecințe*, în „Analele Sighet 7: Anii 1949-1953. Mecanismele terorii”, on line, http://memorialsighet.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=1107%3Aanalele-sighet-7-anii-1949-1953-mecanismele-terorii&catid=59%3Ao-carte-pe-zi&Itemid=167&lang=ro, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 23.00.

²¹³ Mircea Rusnac, *op. cit.*, în *loc. cit.*

²¹⁴ Silviu Sarafolean ed., *Deportații în Bărăgan, 1951-1956*, Editura Mirton, Timișoara, 2001; Rafael Mirciov, *Lagărul deportării: Pagini din lagărul Bărăganului, 1951-1956*, Editura Mirton, Timișoara, 2001; M. Chirițoiu, *Între David și Goliath*, p. 247-248.

aducerea la îndeplinire a sarcinilor stabilite pe linie de partid²¹⁵. La această ședință au participat: General Locot. Drăgănescu Victor, Comandantul Trupelor M.A.I.; Generalul Locot. Cristescu Pavel, Director General a Miliției; Generalul Locot. Comișel Pantelimon, Comandantul Trupelor Grăniceri; Colonelul Filoteanu Gheorghe, Subșeful de Stat Major al C.Tr.M.A.I.; Colonel David Gheorghe și alți responsabili din aparatul de represiune comunist. Analizând informațiile provenite de la organele de miliție și de la proprii informatori participanții la ședință, ajungeau la concluzia că în perimetrul delimitat de frontiera cu Iugoslavia și șapte km în adâncimea teritoriului național erau, în urma centralizărilor făcute la data de 1 iulie 1949, în evidența sa, ca suspecti, 800 indivizi, care împreună cu membrii lor de familie totalizau circa 4.500 persoane²¹⁶.

Analiza acestui document arată arbitrariul măsurilor adoptate de organele de partid și administrația statului în această luptă cu „bandele titoiste”. Comandantul Trupelor M.A.I. constata că între cifra oficială înaintată de organele de miliție (800 de indivizi care ajungeau la 4.500 cu familiile) și cea furnizată de structurile sale de contrainformații (225 care împreună cu membrii lor de familie totalizează 732 persoane) era o diferență notabilă în ceea ce privește numărul de suspecti care prezintă un pericol imediat în zona de șapte km de la frontiera cu Iugoslavia. Se constată că doi din trei cetățeni considerați a fi suspecti de „crime” contra statului erau „complet nevinovați”.

La această consfătuire au hotărât ca periodic să fie înaintate tabele cu suspecti, iar zona să fie mărită de la șapte la 25 de km. Aceste tabele erau întocmite de organele de miliție și securitate dar se recomanda „și avizul discret al organizațiilor de partid respective”²¹⁷. Despre modul cum a funcționat delatiunea în aceste împrejurări, Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov afirmă că: „în procesele publice înscenate la Timișoara și în alte părți, vecinul îl învinuiește pe vecin că e trădător al statului și al poporului, vândut imperialismului și merită, deci, condamnarea exemplară la moarte.

Românii au, totuși, un adevărat simț al măsurii: nu vor permite ca sârbii să fie exterminați în acest mod, ci aceia care au deranjat într-o ocazie sau alta vor fi pedepsiți și închiși sub învinuirea general valabilă de titoiști. E o lozincă înspăimântătoare care a funcționat în slujba desființării bazei vieții populare în sate: aproape toți învățătorii și localnicii mai de vază erau speriați cu această vânătoare de vrăjitoare”²¹⁸. Aceste liste întocmite de organele represive ale statului român vor fi utilizate în ceea ce istoriografia românească avea să definească drept procesul titoismului în România²¹⁹, care s-a desfășurat timp de

²¹⁵ Arhiva Serviciului Român de Informații, fond documentar, dosar 10090. ff. 18-20.

²¹⁶ *Ibidem*, f. 18.

²¹⁷ *Ibidem*.

²¹⁸ Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov, *Sârbii din România în golgota Bărăganului*, Uniunea Sârbilor din România, Timișoara, 2003, on line http://www.cenad.ro/biblioteca/sarbii_din_romania_in_golgota_baraganului.pdf, accesat la 20 august 2011, ora 22.00.

²¹⁹ Gh. Buzatu, *Procesul „titoiștilor”*, în „Document”. Buletinul Arhivelor Militare Române, București, II, 1999, nr. 1, p. 48-49; Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, pp. 140-145.

trei zile în București, în perioada 1-3 august 1950. Completul de judecată a fost prezidat, din nou, de celebrul general-maior magistrat Alexandru Petrescu, fost criminal de război, reabilitat prin condamnarea la închisoare grea pe viață a lui Iuliu Maniu și care a pronunțat, de-a lungul carierei sale, cele mai dure sentințe. El era secondat de colonelul magistrat Gheorghe Stavrică, colonelul Louis Toescu, locotenent-colonelul Ion Zănescu și locotenent-colonelul Pogrion Popescu. În fața acestor jurați au compărut un număr de 12 persoane:

1. Todorov Milos, fost medic la Vaslui;
2. Bosco Lațici, învățător și fost locțiitor al atașatului de presă al ambasadei iugoslave din București;
3. Medici Nicola, sublocotenent în U.D.B. și fost radiotelegrafist la ambasada din București;
4. Adamov Milorad, fost director al morilor de stat din Chichinda;
5. Basler Djuro, inginer, fost șef de serviciu la Centrala petroliferă „Muntenia”;
6. Petrov Jiva, fost monteur de tractoare;
7. Peioviți Angelco, fost învățător suplinitor;
8. Stanoievici Bojidar, fost ajustor mecA.N.I.C., Timișoara;
9. Silin Miladin, fost învățător;
10. Radosavlievici Svetomir, fost fierar;
11. Milutinovici Nicola, fost funcționar la Cooperativa de consum din Timișoara;
12. Nedici Vidosa, fostă funcționară.²²⁰

Actul de acuzare era în sensul propagandei politice și al discursului public al elitei comuniste din România și nu a permis avocaților prea mult spațiu de manevră. Acești oameni au fost învinuiți pentru „activitatea criminală, „activități de spionaj”, „încercarea imperialiștilor de a alipi Banatul românesc Jugoslaviei”, „subminarea regimului nostru democratic”, „împiedicarea construcției socialismului în țara noastră”, „răspândirea de material subversiv”, „apartenența la agentura clicii fasciste Tito-Rancovici” etc.²²¹ Sub tortură și presiune psihică, acuzați au „recunoscut” toate aceste acuzații și, în ziua de 7 august 1950, a fost pronunțată sentința. La aceste rezultate se ajungea prin utilizarea împotriva celor arestați a tot felul de metode de constrângere, atât fizice, cât mai ales psihice, de măcinare a voinței și rezistenței lor. Ei erau forțați, astfel, să semneze declarațiile redactate de anchetatori, urmând ca la interogatoriul luat de tribunal să nu facă altceva decât să le repete, după ce le învățaseră pe dinafară. În aceste condiții, un proces de tip stalinist nu mai reprezenta decât o simplă formalitate, necesară pronunțării unor sentințe aspre de condamnare, gata pregătite dinainte.

Relevant asupra modului cum s-au obținut aceste recunoașteri de vină este ultimul cuvântul rostit de Nicola Medici în fața completului de judecată: „D-le Președinte admit că a fost greșit ceea ce am făcut. Eu cer de aceea Curții Militare să mă judece conform legii. Eu cer de aceea ca, după ce-mi voi termina

²²⁰ Mircea Rusnac, *op. cit.*, în *loc. cit.*

²²¹ Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov, *op. cit.*, în *loc. cit.*

sentința ce-mi va fi dictată, să mi se permită să lupt împotriva trădătorilor fasciști, împotriva trădătorilor clasei muncitoare din Iugoslavia, trădători ai clasei muncitoare din întreaga lume, trădători ai proletariatului internațional – clica fascistă a lui Tito”²²². În declarațiile date anterior în fața completului s-a străduit să demonstreze că Ambasada Iugoslavă era un cuib de spionaj al agenților aflați în slujba clicii fasciste a lui Tito. Nu este surprinzător că a fost condamnat doar la trei ani de închisoare corecțională. Se făcea propagandă și manipularea opiniei publice chiar și prin asemenea mijloace cinice. De altfel, ziarul „Scînteia” relatând despre încheierea procesului și sentințele acordate celor judecați titra: „Trădătorii și spionii titoiști și-au primit pedeapsa!”²²³

Ceilalți acuzați au fost condamnați după faptele care le-au fost puse în rechizitoriu și „recunoscute” în parte. Nicola Milutinovici și Vidosava Nedici au fost condamnați la moarte, Milos Todorov, Bojidar Stanoievici și Bosco Lațici la închisoare pe viață, Miladin Silin, Angelco Peiovici și Milorad Adamov la 25 de ani de temniță grea și interzicerea drepturilor cetățenești, Jiva Petrovici la 15 ani, Svetomir Radosavievici la 12 ani²²⁴. După acest proces a urmat judecarea, în cursul anilor 1950 și 1951, a altor „grupe de trădători” pentru „crima de trădare a statului”, „îndemn la crimă de înaltă trădare” și „infracțiunea de răspândire a publicațiilor interzise”. În jur de o sută de sârbi de vază au fost condamnați la ani grei de închisoare. Printre ei s-au aflat și Bora Petrov, Milan Nicolici, Steva Petrov, Ivan Stamoran, Gioca Cnejev, Sima Ianosev, Borislav Conici, Ioța Sapungin, Milutin Sepetjan, Milutin Adnagi, Mladen Ilin, Costa Peici, Borislav Lala Dobrin²²⁵. Sub incidența unor astfel de procese au intrat și o parte dintre militarii armatei române care au fost acuzați de sabotare a construcțiilor de fortificații de pe granița de vest sau pentru alte vinovății inventate. Dovadă că ofițerii judecați și condamnați la închisoare pentru sabotaj în procesul desfășurat la Tribunalul Suprem-Colegiul Militar, la 19 decembrie 1953, au fost grațiați prin Decret al M.A.N., semnat de Mihail Sadoveanu²²⁶. Numărul celor arestați de securitate în această perioadă de vânătoare de titoiști a crescut de la un an la altul. Astfel, dacă în 1950 au fost arestați 6.635 de oameni sub diferite învinuiri, în anul următor numărul s-a ridicat la 19.235, ca în 1952 să ajungă la 24.826.²²⁷

În primăvara anului 1951, a fost întetită propaganda antititoistă în presă și în cadrul organizațiilor de partid, cu scopul de a se crea o psihoză de nesiguranță în rândul populației. Concomitent, au fost efectuate și verificările în teren pentru identificarea persoanelor „suspecte”, conform listelor întocmite. La încheierea acestui proces, la 26 octombrie 1950, Consiliul de Miniștri a dat un decret cu nr 1154/1950, prin care a fost aprobat planul de deportare sau internare în domiciliu obligatoriu a tuturor acestor „elemente dușmănoase cu factor ridicat de risc” –

²²² Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 145.

²²³ „Scînteia”, nr. 1.806 din 8 august 1950.

²²⁴ Mircea Rusnac, *op. cit.*, în *loc. cit.*; Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 145.

²²⁵ Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov, *op. cit.*, în *loc. cit.*

²²⁶ Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 146.

²²⁷ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Dosar 9572, vol. 61, f.1.

„elemente”, așa li se spunea oamenilor. Totul, pentru „curățarea” zonei de influență cu Iugoslavia titoistă.

Potrivit unor cercetări recente, categoriile de cetățeni supuși deportărilor erau cuprinși în trei mari grupe²²⁸. Din prima făceau parte cetățenii statelor occidentale „imperialiste” și-ai Iugoslaviei, funcționari epurați, militari deblocați, liber-profesioniști, ca de pildă avocați. A doua categorie, cea mai numeroasă de fapt, este constituită din cetățeni originari din Basarabia și Bucovina de Nord (stabiliți în România, după 1 iunie 1940), din cetățeni de origine macedoneană, elemente care au făcut parte din S.S., din grupul etnic german, simpatizanți ai lui Tito (titoiști), rudele celor fugiți din țară și ai celor care au ținut legătura cu cei ce organizează rezistența armată în munți, chiaburi, cârciumari, foști comercianți ce au avut legături cu străinătatea, foști industriași și moșieri. Aceștia trebuiau să părăsească zona în maxim 24 de ore și să fie supravegheați până la punctele de dislocare pe întreaga durată a deplasării. În sfârșit, a treia categorie, ce trebuia să părăsească zona, individual, în 24 de ore, era formată din elemente ce avuseseră la activ o condamnare pentru o infracțiune politică sau trecerea frauduloasă a frontierei, pentru o infracțiune de drept comun gravă, ca sabotajul economic, delapidarea sau tâlhăria. Cu toate că documentul citat specifica „se vor disloca numai persoanele prevăzute în tabelele verificate în teren”, suficienți cetățeni au fost totuși deportați în ciuda faptului că nu întruneau condițiile de încadrare în vreuna din cele trei categorii. Explicația constă în abuzurile săvârșite la întocmirea listelor, precum și în excesul de zel dovedit de unii reprezentanți ai autorităților locale. Operațiunea a fost coordonată de o Comisie Centrală, formată din cinci persoane: Alexandru Drăghici, Marin Jianu, general Mihail Burcă, general lt. de miliție Pavel Cristescu și general maior de securitate Vladimir Mazuru²²⁹.

Au fost deportați bănățeni (fie ei români, șvabi, bulgari sau unguri), sârbi bănuți de simpatii titoiste, basarabeni și bucovineni fugiți de „raiul” sovietic, aromâni pripășiți pe aici și care prinseseră o anume stare, inși ce aveau gura prea slobodă, oameni fără avere, dar dușmăniți de vreo oficialitate care i-a trecut pe liste, foști combatanți pe frontul de Est etc.

Pentru această acțiune au fost mobilizate efective militare formate din trupe de grăniceri, miliție și securiști, pentru blocare, ridicare și escortă. Au fost utilizați un număr impresionant de militari (20.106), înzestrați cu armamentul și muniția din dotare. Numărul persoanelor deportate a fost de 40.320, respectiv 12.791 de familii. Aceștia proveneau din douăsprezece raioane ale județelor Timiș, Caraș-Severin, Mehedinți și anume: Sânnicolaul Mare, Timișoara, Deta, Oravița, Reșița, Moldova-Nouă, Almăj, Turnu-Severin, Strehaia, Baia de Aramă, Vânju Mare, Plenița (172 de localități)²³⁰. Îmbarcarea familiilor s-a făcut în vagoane de

²²⁸ Silviu Sarafolean, *op. cit.*, în *loc. cit.*

²²⁹ *Ibidem.*

²³⁰ *Ibidem.*

marfă, sub directa supraveghere a activiștilor, milițienilor și securității. Oamenii credeau că se îndreaptă spre Siberia, dar s-au oprit în Bărăgan²³¹.

Această scurtă perioadă din istoria relațiilor româno-iugoslave demonstrează cum, două popoare care, prin tradiție au cultivat raporturi de colaborare și bună vecinătate, pot să fie angajate, fără voința lor, în procese și fenomene patogene. Conflictele și tensiunile, crizele și disensiunile sunt în relațiile internaționale, poate, cele mai nocive fenomene și procese pentru istoria popoarelor dar, din păcate și ele fac parte din existența noastră.

²³¹ A se vedea, Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov, *op. cit.*, în *loc. cit.*; Silviu Sarafolean, *Mărturii despre deportarea în Bărăgan*, în Revista „22 Plus”, on line, <http://www.revista22.ro/22-plus-nr-329-marturii-despre-deportarea-n-baragan-12053.html>; Laurențiu Ungureanu, *Deportările în Bărăgan-60 de ani de memorie*, on line http://www.historia.ro/exclusiv_web/actualitate/articol/deportarile-baragan-60-ani-memorie accesat la 12 ianuarie 2012 ora 20.00.

ABSTRACT

The *architecture* of the international relations specific to the period of the cold war, the analysis of the politico-military and diplomatic relations within the local and regional level manifested in the second half of the XXth century constitute a constant preoccupation and not only for the academic environment. The interest towards the study of the cold war is justified by the necessity to decode and understand the main factors which determined the attitude of the international actors during that period and the valuing of the experience concerning the management of the crisis and conflict situations.

The investigation of the politico-military and diplomatic relations within the local and regional level shows that, in fact, the cold war was present in all its manifestation dimensions, as concerns both the competition between the two superpowers and the socio-political systems led by them, but also within the influence sphere. The actions of the states were strongly marked by the factors such as: the leaders' perception over the processes and phenomena which took place within the international system and their evolution, the interests promoted at the level of the state or the level of the politico-military coalition, the mentality specific to the epoch. The emancipation of Yugoslavia which escaped from the USSR strict control surprised not only the Soviet leadership and the leadership from the Moscow satellite states but also the Western world. Tito's refusal to comply with the Moscow plans concerning the appliance of a unique model of building the new society led to a great conflict between the USSR and Yugoslavia. The break between Yugoslavia and USSR created a cold war state of things in the south-eastern part of the European continent. The Yugoslavia breaking of the monolithic unity of the socialist world did not have as a reason the fact that the two leaders were not compatible, but the fact that the Yugoslav state did not follow the coalition policy projected by the Kremlin leaders in order to create a buffer region between West and East.

The period 1947-1953 is characterized by a specific dynamic as concerns the evolution of the East-West relations but also the relationships between the Soviet Union and the satellite states. It is the epoch in which there are clearly defined and designed the coalitions and the coalition policy within the European continent. The political leaders' perceptions – the leaders of the superpowers but also the leaders of the states revolving around them- counted in a great measure as concerns the evolution of the political, economic and social realities within each state and within each influence sphere on the European continent.

The rearranging of the politico-diplomatic relations between Moscow, the new hegemonic center within Europe, and the states which were introduced in its influence sphere was a very difficult process: the reaction of Yugoslavia allows us to state that the socialist camp was confronted with a cold war at a reduced scale.

In this context, the paradigm of the Romania-Yugoslavia relations may be outlined not only by means of the personal view of the political leaders of the two countries, but also by means of the way they positioned themselves towards the new hegemonic power which appeared within this part of the world at the end of the second world war. The Volume of documents *Romania-Yugoslavia Relations. Cold War between these Countries (1948-1953)* brings in the historiographical literature an important collection of documents concerning the first cold war within the socialist world, the one between Tito and Stalin, from the point of view of the politico-diplomatic Romania-Yugoslavia relations.

Romania-Yugoslavia relations were developed in the characteristic direction of the external policy of the communist regime established in Romania after 1946. During the first after war decade this was characterized by a total alignment to the Moscow external policy. The Soviet control of its satellites was exerted by means of two channels: the Soviet population living in these countries and by means of the communist party leaders.. As a consequence, the relations between Romania and Yugoslavia were marked by a series of contradictory and unforeseeable evaluations of the political persons who were the leaders of the states and governments during that period and also by the fragile evolutions as concerns the security architecture and especially the frontiers within Europe.

The bilateral relations history during the first years after the war show that Romania and Serbia, Romania and Yugoslavia in particular, emphasized rather a tendency to cooperate; the bilateral relations during the communist period began with the important transformation of the defining elements concerning the relation Bucharest-Belgrad. There was a certain animosity and tension between the two communist elites, due to the way they regarded the architecture of the frontiers between the two states and also the regional architecture, taking into account the fact that Tito viewed himself as a regional hegemonic power. This fact was in contradiction with the interests of the power of Kremlin, and also to the interests of the communist political elites from the countries placed in Yugoslavia's neighborhood which obtained the power with the help of the Red Army and Stalin.

In each country from the center and the south-eastern part of the Europe, except Yugoslavia, the communist did not obtain the power by means of the popular vote. In these conditions, they were convinced that they will not be able to practice their power, an idea supported by the diplomatic activity and the archive documents. From this point of view, Tito's distance towards Moscow was not in the advantage of the Communists governments of none of these countries. It is right that the tension between Romania and Yugoslavia during the period 1948-1954 was not only the result of the warlike and the irreconcilable nature of the relations between the two states and nations but also the result of a regional configuration based on the Stalinist attributes and on the blaming of the Yugoslav communists' actions of a political elite who did not have the popular support and who was in contradiction with the majority of the society. As a result, Romania-Yugoslavia conflict was a temporary, dependent on situation, exogenous for the

two nations construct, initiated by the leading trend imposed by Moscow, which represented for the Romanian communist elite a reality with characteristics which had to be assimilated. The relations between Romania and Yugoslavia were part of the general context in which evolved Romania's external policy during that period. It was entirely subordinated to the Soviet Union interests. The Romanian government refused the Marshall plan and R.C.P. participated in the foundation of the Informative Bureau of the Communist Workers' parties in September 1947 (Cominform).

Ignoring Stalin's directives, Tito initiated a project by means of which he intended to create a Danubian Confederation meant to include Yugoslavia and Bulgaria and later Romania. Another element which led to the increasing of the tensions between Yugoslavia and USSR was connected with Tito's intention to involve himself in the war in Greece and to establish, contrary to the soviet interests, his own hegemony in Balkan region. Stalin managed to counterbalance this tendency of the Yugoslav leader by diplomatic, political and economic means. The Yugoslav leader understood Stalin's game and reacted in a harsh manner: he ordered the isolation of the soviet counselors, he stopped the making up of mixed companies with USSR and initiated an important program meant to modernize economy. There followed contradictory discussions, with direct accuses from both parts. The Soviet representatives summoned Cominform in order to intimidate and to bring Yugoslavia to a state that he considered to be normal, namely to the condition of the faithful and totally obedient allied.

The Cominform meeting took part in the Romanian capital, in 19-28 June, without the participation of the communist leaders from Belgrad. The discussions were, in fact, a series of invectives addressed to the Yugoslavia communist leadership. They were called imperialist spies and were accused of capitalist opportunism. The Communist Party of Yugoslavia was defined as the petty bourgeois, was placed on an anti-Soviet position, betraying this way the interests of the proletarian internationalism. The leadership of the Yugoslav Communist Party was made up of nationalist elements who did not manage to understand the Marxist-Leninist ideology and Great Stalin's teachings. The break became public and within the most important governments were discussing the positions to be taken regarding the international policy. At an international level, Yugoslavia's leadership and especially Tito were in a paradoxical situation. The USSR and its satellites considered them traitors and, on the other part, the capitalist states not considered the Yugoslav government a friendly government.

In the Romanian society opinion and also in the international opinion the political evolutions at the level of bilateral relations between Romania and Yugoslavia were not understood, because, until the half part of 1948 the Romanian government had a good cooperation relationship with the domain of the international policy with the government from Belgrad. After only one day from the closing of the Cominform meetings, important leaders of the Romanian Workers' Party began the actions meant to convince the Romanian society about

the errors and the mistakes made by the Yugoslav communists in their way to the building of the socialism. This was the public position of the RWP to the YCP and a position which showed the obedience to Moscow.

The officials from Belgrad answered to these accusations of the Romanian leaders, transmitted by public discourse and newspapers, with other invectives. This is how a war of the words and warlike attitudes begins, but without surpassing acceptable limits. The newspapers from the two countries became not only a manipulation and propaganda factor, but also an instrument by means of which the communist leaders who took part in that war launched new information which were in fact misinformation. The newspaper war was just beginning but it was of no use for anybody. It was a war imposed by the Moscow leaders and was developed in order to serve USSR but with material and financial losses for both the Yugoslav people and for the Romanians. A series of hydrographic papers and other interesting works remained in a preservation or abandonment state.

During the next year this verbal war, in this dialogue of deaf people, will become almost total, because of uninviting Yugoslavia to the meeting dedicated to the foundation of the Mutual Economic Support Council which took place in 1949 on the 25th of January. On the one side the Soviet Union was interested to show to the Western part of the world that there was an alternative to the Marshall plan, and, on the other side, there was an interest to isolate and to put economic pressure on the Belgrad regime and to force it this way to give up and to accept its requirements. In this war between the leadership of the two communist parties, one from Romania and the other from Yugoslavia, there were involved citizens who were in direct opposition or not with their own government. This was the context which facilitated to decide to offer political asylum to all people who decided to leave Yugoslavia. The war between the leadership of the two communist parties had serious consequences in the diplomatic domain too. Thus, as a result of the suggestion made by the leaders of the Kremlin, the Romanian government denounced the Mutual support, assistance and friendship Treaty. The Yugoslav diplomatic staff in Bucharest and, on the other side, the Romanian representatives in Belgrad were subject to different malicious attitudes culminating with expulsion and restrictions to freely move in different regions considered sensitive for each country. Among the most unfair measures initiated by the Romanian authorities it is worth mentioning one which will lead to the deportation of the Serbian and Croat population from Banat and Baragan, a genuine human tragedy. Following the directives from Kremlin, the relations between Romania and Yugoslavia will change their course. We have to mention that, the party leadership from Bucharest had no role in initiating the tensions between Romania-Yugoslavia relations or, on the contrary, in putting an end to these tensions.

LISTA DOCUMENTELOR

1. [1948, ianuarie, 6, Belgrad]. Telegrama ambasadorului român de la Belgrad privind audiența de prezentare la mareșalul Tito.
2. [1948, martie, 31, Moscova]. Scrisoare adresată de CC al PC (b) al URSS lui Gheorghe Gheorghiu-Dej prin care se face cunoscut că Uniunea Sovietică și-a rechemat specialiștii militari și civili din Iugoslavia.
3. [1948, aprilie, 2, Belgrad]. Telegramă conținând instrucțiuni către ambasadorul român pentru discuții pe marginea restituirii vaselor românești eșuate în apele iugoslave.
4. [1948, aprilie, 12, București]. Notă verbală a ambasadei RFPY, prin care solicită participarea unei delegații sportive la Belgrad.
5. [1948, aprilie, 19, Belgrad]. Scrisoare adresată de I.B. Tito, secretar general al CC al PCI Biroului Politic al CC al PMR, prin care informează că trimite textele scrisorilor adresate de CC al PCI către CC al PC (b) al URSS și Biroului Politic al CC al PM Ungar.
6. [1948, mai, 11, București]. Comunicare a M.E.N. către ambasada de la Belgrad privind bursele de recreație oferite unor studenți români de către guvernul iugoslav.
7. [1948, mai, 18, Moscova]. Scrisoare adresată de M. A. Suslov, secretar al CC al PCUS, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, prin care propune convocarea Biroului Informativ pentru analizarea situației din Partidul Comunist din Iugoslavia.
8. [1948, iunie, 7, Belgrad]. Raportul, privind activitatea efectuată între 9-25 aprilie și desfășurarea expoziției de artă populară, atașatului cultural al ambasadei române la Belgrad, Tudor Bugnariu, către Ana Pauker.
9. [1948, iunie 23, București]. Rezoluția Consfățuirii Biroului Informativ privitoare la convenția sindicală de la Belgrad și Consiliul Tineretului Balcanic.
10. [1948, iunie, 28, Varșovia]. Rezoluția Biroului Informativ asupra situației din PCI.
11. [1948, iunie, 29, București]. Cuvântare rostită de Iosif Chișinevski cu prilejul prelucrării Rezoluției Biroului Informativ.
12. [1948, iulie, 1, Belgrad]. Ambasada română informează despre reacția presei iugoslave privind rezoluția Biroului Informativ.
13. [1948, iulie, București]. Plan privind prelucrarea în cadrul organizațiilor PMR a Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste asupra situației din PCI.
14. [1948, iulie, 17, București]. Notă verbală de protest a ambasadei iugoslave privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave” din Timișoara.
15. [1948, iulie, 17, Belgrad]. Scrisoarea unor comuniști iugoslavi către Biroul Informativ prin care își exprimă solidaritatea cu Rezoluția acestuia.
16. [1948, iulie, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind pregătirile pentru congresul partidului comunist iugoslav.
17. [1948, iulie, 21, București]. Notă verbală a MAE către ambasada iugoslavă în care răspunde notei transmise de aceasta privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave”.
18. [1948, iulie, 31, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă.
19. [1948, august, 24, București]. Notă verbală a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că închiderea filialei „Cărții Iugoslave” de la Timișoara este o încălcare a Convenției Culturale încheiate între cele două state, în 1947.

20. [1948, august, 24, Belgrad]. Telegramă a ambasadei care informează autoritățile române despre atitudinea ostilă a unor oficiali iugoslavi veniți la o recepție a ambasadei române.
21. [1948, august, 25, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.
22. [1948, august, București]. Răspunsul guvernului român la nota guvernului RFPI din 25 august 1948.
23. [1948, august, 28, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române către București în care informează de mitingurile de protest organizate la Belgrad împotriva campaniei dusă de țările socialiste față de Iugoslavia.
24. [1948, septembrie, 1, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române despre atmosfera și reacțiile presei de la Belgrad față de campania contra Iugoslaviei
25. [1948, septembrie, 4, București]. Informare făcută de Florica Șelmaru referitoare la discuția avută cu consilierul de presă al Ambasadei RFPI, Peceak.
26. [1948, septembrie, 8, Belgrad și Zagreb]. Comunicate ale Agenției Taniug relatând mitingurile de protest desfășurate în RFPI împotriva campaniei antiugoslave.
27. [1948, septembrie, 20, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.
28. [1948, octombrie, 13, București]. Telegramă a MAE către ambasada din Belgrad pentru a notifica autoritățile iugoslave că nu mai tolerează atitudinea „provocatoare” a corpului didactic, de origine iugoslavă, care activează pe teritoriul românesc și solicită rechemarea lor de către guvernul iugoslav.
29. [1948, octombrie, 22, Belgrad]. Notă telefonică a ambasadei române despre un articol apărut în presa iugoslavă intitulat „Autoritățile românești continuă presiunile asupra minorității iugoslave”.
30. [1948, octombrie, 29, București]. Telegramă a MAE către ambasada română din Belgrad în care se solicită rezolvarea unui incident de frontieră în care grăniceri români au fost arestați de către omologii lor iugoslavi.
31. [1948, octombrie, 30, București]. Notă informativă a Comandamentului de Grăniceri privind capturarea unui grănicer de către iugoslavi.
32. [1948, octombrie, 30, București]. Raport al Comandamentului de Grăniceri privind treceri frauduloase peste graniță.
33. [1948, noiembrie, 1, Belgrad]. Ambasada română de la Belgrad trimite o expunere a situației românilor din Iugoslavia, a modului tendențios în care autoritățile iugoslave acționează față de statul român.
34. [1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind fugarii români în Iugoslavia și intensificarea propagandei în țară că fugarii sunt rău tratați de iugoslavi.
35. [1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind conținutul neprietenos al raportului politic prezentat la primul congres al Partidului Comunist din Bosnia-Herțegovina.
36. [1948, noiembrie, 7, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind emigrări, imigrări, incidente la frontieră.
37. [1948, noiembrie, 8, București]. MAI comunică grănicerilor de la frontiera cu Iugoslavia să intensifice măsurile de supraveghere a circulației rutiere în zonă.
38. [1948, noiembrie, 10, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul că guvernul iugoslav nu a răspuns unei note verbale, ci a declanșat o campanie de presă de denigrare a României.

39. [1948, noiembrie, 14, București]. Raport al Comandamentului Grănicerilor privind incidente la frontieră: imigrări, emigrări, diverse.
40. [1948, noiembrie, 17, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de grăniceri privind situația de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.
41. [1948, noiembrie, 20, București]. Directivă a Comandamentului Grănicerilor către Regimentul 9 Grăniceri privind organizarea serviciului de supraveghere de la granița cu Iugoslavia.
42. [1948, decembrie, 10, Belgrad]. Adresă a ambasadorului român, Rudenco, prin care o înștiințează pe ministrul Ana Pauker de trimiterea unor materiale informative despre situația din Iugoslavia.
43. [1948, decembrie, 21, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului trupelor de grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: imigrări, diverse etc.
44. [1948, decembrie, 31, Belgrad]. Protocol româno-iugoslav și procesul verbal al ședințelor celor două părți privind reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.
45. [1949, ianuarie, 4, București]. Notă-raport elaborată de MAI privind organizarea și reglementarea serviciului de pază la frontiera româno-iugoslavă.
46. [1949, ianuarie, 9, Belgrad]. Raport al ambasadei române privind desfășurarea recepției organizate de aceasta cu ocazia proclamării R.P.R.
47. [1949, ianuarie, 22, București]. Notă informativă a Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind numărul și amplasarea trupelor de grăniceri iugoslave.
48. [1949, ianuarie, 26, București]. Notă verbală a ambasadei iugoslave prin care protestează față de modalitatea de obstrucționare și încălcare a Convenției Culturale dintre cele două state.
49. [1949, ianuarie, 27, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, contrabandă, diverse etc.
50. [1949, februarie, 2, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care informează Bucureștiul despre grănicerul Pălăduță Emil, reținut de iugoslavi, care dorește să revină în țară.
51. [1949, februarie, 2, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează despre nota verbală înmănată de ministrul Kardelj privind poziția Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.
52. [1949, februarie, 15, București]. Telegramă a MAE către ambasada de la Belgrad privind punctul de vedere al Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.
53. [1949, februarie, București]. Rezumat întocmit pe baza rapoartelor secțiilor de Propagandă și Agitație ale Comitetelor județene ale PMR referitoare la manifestări anticomuniste.
54. [1949, martie, 12, Belgrad]. Rapoarte privind distribuirea materialului de propagandă privind RPR.
55. [1949, martie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care comunică, la București, spicuri din presa iugoslavă în problema relațiilor economice cu URSS.
56. [1949, aprilie, 14, București]. Extras din procesul-verbal al ședinței Secretariatului CC al PMR în cadrul căreia conducerea de partid a fost informată despre conținutul notelor de protest adresate Guvernului RFPI referitoare la violarea spațiului aerian al României de către avioanele iugoslave și atacarea vasului românesc *Alba Iulia* de către grănicerii iugoslavi.

57. [1949, aprilie, 18, București]. Hotărârea Secretariatului CC al PMR asupra formării organizației emigranților politici comuniști din Jugoslavia în RPR și asupra editării ziarului „Sub drapelul internaționalismului” în redacția lui Dusco Novacov.
58. [1949, aprilie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române conținând o informare despre articolele neprietenoase la adresa României, apărute în ziarul „Borba”.
59. [1949, aprilie, 21, București]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la București, despre survolarea ilegală teritoriului românesc de către avioane iugoslave.
60. [1949, aprilie, 23, București]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la București, în care solicită oprirea acțiunilor dușmănoase față de România și URSS.
61. [1949, mai 10, București]. Scrisoare adresată de Pavel F. Iudin, redactor-șef al ziarului „Pentru pace trainică, pentru democrație populară!”, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al CC al PMR, prin care face cunoscut planul articolelor referitoare la Jugoslavia.
62. [1949, mai, 11, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care este relatată convorbirea cu ministrul iugoslav Kardelj și arestarea unor deputați iugoslavi.
63. [1949, mai, 13, Belgrad]. Telegramă prin care se comunică Bucureștiului să protesteze față de expulzarea personalului din ambasada de la Belgrad.
64. [1949, mai, 14, Belgrad]. Adresă a ambasadei române de la Belgrad către Ana Pauker prin care se prezintă atitudinea ostilă a oficialităților iugoslave față de sovietici manifestată prin minimalizarea manifestațiilor prilejuite de ziua de 9 mai și a ceremoniilor de la mormintele soldaților sovietici.
65. [1949, mai, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul despre articolele din ziarul „Borba” în care Gheorghiu Gheorghiu Dej este denigrat, precum și despre negocieri secrete cu americanii.
66. [1949, iunie, 7, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureștiul despre un comunicat ostil al guvernului iugoslav pe tema relațiilor cu URSS.
67. [1949, iunie, 28, București]. Notă privind persoane și rețele clandestine care trec ilegal frontiera în Jugoslavia și România.
68. [1949, iulie, 2, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Jugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.
69. [1949, iulie, 4, București]. Notă a MAI în care informează despre construcția la frontiera iugoslavă a unui gard de către partea maghiară.
70. [1949, iulie, 6, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române cu informări privitoare la Tito, relatări din presa iugoslavă despre incidente de frontieră.
71. [1949, iulie, 21, București]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri despre un incident la frontieră: două persoane care transportau material subversiv de propagandă au scăpat de grănicerii români după un schimb de focuri.
72. [1949, iulie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureștiul despre faptul că Jugoslavia a trimis o notă de protest față de lipsa răspunsurilor autorităților române la note anterioare privitoare la incidente de frontieră.
73. [1949, august, 12, Belgrad]. Telegramă prin care se solicită ambasadei române de la Belgrad să răspundă MAE iugoslav că guvernul român respinge acuzațiile privind incidentele de la frontieră, dimpotrivă ele sunt provocate special de iugoslavi.
74. [1949, august, 30, București]. Informare a MAI către Direcția Generală a Securității privind breșe de securitate la graniță și atitudinea populației din zonă față de migrația clandestină și situația din România.

75. [1949, septembrie, 10, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului trupelor de grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, diverse etc.
76. [1949, septembrie, 12, București]. MAI informează Direcția Generală a Securității despre prinderea a două persoane care veneau din Iugoslavia cu material de propagandă „subversivă”.
77. [1949, septembrie, 19, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări etc.
78. [1949, decembrie, 14, București]. Scrisoare a colectivului emigranților politici iugoslavi din RPR adresată CC al PMR prin care aceștia salută constituirea organizației de partid a emigrației politice iugoslave și își exprimă recunoștința pentru sprijinul acordat de CC al PMR.
79. [1949, decembrie, 17, Belgrad]. Informare a ambasadei despre primirea unei note a MAE iugoslav în care se solicită constituirea unei comisii mixte pentru examinarea incidentelor de frontieră.
80. [1949, decembrie, București]. Note ale Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind incidentele de frontieră, provocările iugoslavilor în intervalul ianuarie-decembrie 1949.
81. [1950, ianuarie, 17, București]. Telegramă a MAS către ambasada română de la Belgrad prin care, aceasta, este informată despre nota guvernului român transmisă ambasadorului iugoslav la București, notă privind denunțarea convențiilor feroviare cu Iugoslavia.
82. [1950, ianuarie, 23, București]. Document al PCR privind propaganda prosovietică și de combatere a trădătorilor titoiști.
83. [1950, ianuarie, 23, București]. Telegramă către ambasada română de la Belgrad în care solicită să se transmită răspuns că România nu este de acord cu propunerea de creare a unor comisii mixte de anchete a incidentelor de la frontieră, întrucât nu românii au provocat aceste incidente.
84. [1950, ianuarie, 24, Belgrad]. Ambasada informează că guvernul iugoslav protestează față de atitudinea României de a denunța unilateral convenția feroviară.
85. [1950, februarie, 8, București]. Adresă a statului Major către unitățile de grăniceri privind înnăsprirea regulilor și a controalelor de la frontierele României.
86. [1950, februarie, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind nota verbală a MAE Iugoslav în care acesta protestează față de obstrucționarea eliberării unor documente de călătorie pentru ambasadorul iugoslav de la București.
87. [1950, martie, 18, Lugoj]. Adresă a Comandamentului Grănicerilor din Lugoj către Comandamentul Trupelor de Grăniceri în care informează despre predarea a doi ofițeri iugoslavi dezertori din armata iugoslavă.
88. [1950, aprilie, 6, București]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri către MAI în care relatează împușcarea de către grănicerii iugoslavi a unei persoane care a încercat să fugă în România.
89. [1950, aprilie, 15, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care relatează despre un articol calomniator la adresa României de către ziarul „Viesnic”.
90. [1950, mai, 3, România]. Comandantul Regimentului 4 de Grăniceri informează superiorii săi despre fuga unei familii de sârbi în România și împrejurările care au determinat această acțiune.
91. [1950, iunie, 17, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul despre o notă de protest a MAE iugoslav referitoare la incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

92. [1950, iunie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează Bucureștiul despre șicanele și provocările autorităților iugoslave.
93. [1950, iulie, 27, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează autoritățile de la București despre o notă de protest transmisă către aceasta privind aruncarea unor materiale de propagandă de către un vas românesc, acțiune calificată ca fiind imixtiune în treburile interne ale statului iugoslav.
94. [1950, iulie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre o notă verbală de protest a MAE iugoslav privitoare la deținerea unui grup de tineri iugoslavi care au trecut din greșeală frontiera în România.
95. [1950, august, 6, București]. Memoriu adresat de Todorov Petru, citat în procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al grupului Tito-Rancovici, care a avut loc la Tribunalul Militar din București.
96. [1950, august, 17, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la București despre primirea unei scrisori deschise din partea românilor din Iugoslavia în care aceasta protestează împotriva procesului de la București.
97. [1950, august, 28, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la București despre un incident – incendiu provocat în incinta ambasadei de către personalul de serviciu iugoslav.
98. [1950, septembrie, 7, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureștiului informația că a primit o notă de protest privind reținerea abuzivă a nouă tineri iugoslavi de către partea română.
99. [1950, septembrie, 14, București]. Adresă a MAS către ambasada de la Belgrad în care solicită acesteia să facă demersuri pentru acordarea vizei unui funcționar diplomatic român.
100. [1950, septembrie, 15, București]. Adresă a MAI către MAE în care se trimite o notă privind expedieri de manifeste titoise din Iugoslavia către România.
101. [1950, septembrie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureștiul despre unele măsuri luate de guvernul iugoslav pentru a asigura hrana populației ca urmare a secetei.
102. [1950, București]. Raport susținut în cadrul ședinței Biroului Informativ al P.C.R., privind rezultatele acțiunilor organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni și asasini”, care își desfășoară activitatea în R.P.R. și măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă.
103. [1950, noiembrie, 19, București]. Notă a Comandamentului Grănicerilor privind incidentele de la frontiera cu Iugoslavia în perioada august – noiembrie 1950.
104. [1950, decembrie, 26, Belgrad]. Ambasadorul român transmite M.A.S. un raport privind atitudinea provocatoare a autorităților iugoslave față de ambasadă și funcționarii români de aici.
105. [1950, decembrie, 28, Belgrad]. Ambasada informează autoritățile române despre convocarea sa la MAE iugoslav pentru a fi informat în legătură cu incidentul împușcării unui militar român, dezertor, care a încercat să fugă în Iugoslavia și despre refuzul grănicerilor români de a constitui o comisie mixtă pentru anchetarea cazului.
106. [1951, ianuarie, 11, Belgrad]. Telegramă a ambasadei în care informează despre primirea de la autoritățile iugoslave a unei note de protest privind incidente de frontieră provocate de grănicerii români.
107. [1951, februarie, 22, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția în presă a unui articol privind problema reținerii a nouă copii iugoslavi în România, în care se afirmă că „Guvernul român ne-a furat copiii”.

108. [1951, mai, 17, Belgrad]. Ambasada română a primit o notă de la MAE iugoslav în care se protestează față de atitudinea dușmănoasă a României, acuzată ca ar dori să preia administrarea sectorului Porților de Fier.
109. [1952, februarie, 14, București]. Adresă a MAE România către ambasada iugoslavă de la București în care răspunde unei note verbale referitoare la demararea discuțiilor pentru Administrația Specială Fluvială de pe Dunăre. Guvernul român acuză atitudinea ostilă, șicanele, Iugoslaviei în privința navigației pe Dunăre, la sectorul Porțile de Fier.
110. [1952, martie, 18, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureștiului informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 83 incidente de frontieră.
111. [1952, mai, Belgrad]. Ambasada română transmite, la București, copiile (în limba franceză), a unei note verbale și a unui memorandum adresat de MAE iugoslav, Comisiei Dunării, în care expune atitudinea neprietenoasă a politicii duse de URSS și sateliții săi în problema navigației Dunării, solicitând revizuirea unor regulamente și statute care reglementează funcționarea și organizarea unor servicii ale Comisiei Dunărene.
112. [1952, iulie, 14, Belgrad]. Ambasada transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 113 incidente de frontieră comise de aviație și grănicerii români.
113. [1952, iulie, 29, București]. Telegramă a MAE, către ambasada română de la Belgrad, privind înapoierea notei iugoslave referitoare la incidentele de frontieră, cu specificația că România respinge conținutul acesteia, catalogat ca fiind calomniator și neadevărat.
114. [1952, septembrie, 3, București]. MAE solicită ambasadei de la Belgrad să transmită o notă de protest, față de împiedicarea desfășurării activității ambasadei române, lezarea imunității diplomaților și intimidarea cetățenilor români care vin aici.
115. [1952, septembrie, 30, București]. Notă de protest, trimisă de MAE român către ambasada iugoslavă de la București, prin care se arată incidentele de frontieră și violările spațiului aerian român comise de către iugoslavi în luna septembrie.
116. [1952, octombrie, 3, București]. Notă a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că guvernul iugoslav respinge, ca nefondate și calomnioase, afirmațiile din nota guvernului român din 30 septembrie 1952.
117. [1952, octombrie, 25, Belgrad]. Ambasada română informează MAS despre transmiterea către ambasadele prietene de la Belgrad a cărții „Politica agresivă și mașinațiunile imperialismului american împotriva Republicii Populare Române” în limba rusă, solicitând instrucțiuni privind exemplarele în limbile franceză și engleză.
118. [1952, noiembrie, 4, București]. Extrase ale unor articole din ziarul iugoslav „BORBA”, referitoare la procesul unor cetățeni iugoslavi, judecați la București, pentru complot împotriva statului român, dar și despre procesul de la Belgrad al unor cetățeni iugoslavi acuzați că au conspirat cu ambasadorul român, Teodor Rudenco, în favoarea României.
119. [1952, noiembrie, 4, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureștiul despre primirea unei note de protest, de la MAE iugoslav, privind comiterea a 32 de incidente de frontieră de către grănicerii români.
120. [1952, noiembrie, 10, Belgrad]. Referat întocmit de N. Minescu privind ecourile presei iugoslave - ziarul „Borba” - față de procesul de la București al unor cetățeni iugoslavi și procesul replică de la Belgrad. Se propune a se transmite o notă de protest față de denigrarea fostului ambasador T. Rudenco, acuzat că a racolat cetățeni iugoslavi pentru activități subversive.

121. [1952, noiembrie, 12, Orșova]. Notă în care autoritățile române sunt informate despre blocarea de către iugoslavi a unui vas și capturarea personalului navigant al remorcherului românesc Vașkapu, pe Dunăre, în sectorul Porțile de Fier.
122. [1952, noiembrie, Belgrad]. Informare de la Belgrad.
123. [1952, noiembrie, 15, Belgrad]. Material privind viața politică din Iugoslavia: congresul al VI-lea al Partidului Comunist, interviul lui Tito în presa occidentală redat în extenso, diverse informații.
124. [1952, noiembrie, 16, Belgrad]. Informare a ambasadei române privind viața politică iugoslavă: lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist Iugoslav, cuvântări, reacții. Materialele fiind traduceri ale unor articole extrase din ziarul „Borba”.
125. [1953, ianuarie, 26, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre primirea unei note de protest iugoslave privitoare la incidentele de frontieră provocate de România.
126. [1953, martie, 7, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre modul calomnios cum presa iugoslavă redă boala și moartea lui Stalin.
127. [1953, aprilie, 18, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că presa iugoslavă publică o serie de articole în care vorbește despre noua atitudine a României după schimbarea cursului politicii URSS, provocat de moartea lui Stalin.
128. [1953, iunie, 6, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un incident de frontieră provocat de România.
129. [1953, iunie, 14, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un nou incident la frontieră provocat de România și solicită crearea unor comisii de anchetă mixte.
130. [1953, iunie, 16, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția unor ziare publicate de „Asociația emigranților politici români” și difuzate în teritoriile locuite de etnici români.
131. [1953, iulie, 1, București]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre notele de protest, adresate ambasadorului iugoslav de la București, privind incidentele de frontieră provocate de grănicerii iugoslavi, precum și despre propunerea de a se constitui comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor.
132. [1953, iulie, 18, București]. MAE anunță ambasada de la Belgrad despre comunicarea către partea iugoslavă a componentei comisiei mixte de analiză a incidentelor de frontieră.
133. [1953, septembrie, 7, București]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre notele adresate ambasadorului iugoslav de la București în legătură cu acordul privind întoarcerea în Iugoslavia a celor nouă tineri aflați în România, dacă aceștia doresc.
134. [1953, octombrie, 25, București]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre discuțiile cu ambasadorul iugoslav de la București pe tema întâlnirii, la MAE, cu cei nouă tineri aflați în România, problema spațiului locativ al ambasadei iugoslave, precum și alte chestiuni curente.
135. [1953, decembrie, 1, București]. Instrucțiuni ale MAE către ambasada de la Belgrad referitoare la discuțiile cu autoritățile iugoslave pe tema restituirii reciproce a avioanelor reținute de cele două state.

DOCUMENTE DIN ANUL 1948

1.

[1948, ianuarie, 6, Belgrad]. Telegrama ambasadorului român de la Belgrad privind audiența de prezentare la mareșalul Tito.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

De la Legațiunea din BELGRAD

Nr. 2.111 Luna Ianuarie Ziua 6 ora 16,10 1948

Ieri dimineața, 5 ianuarie, am fost primit în audiență de prezentare de Mareșalul TITO. Asupra celor discutate trebu[i]e să mă refer verbal.

Tot ieri la ora 18 a avut loc remiterea decorațiunilor decernate de Guvernul Român. Festivitatea a decurs într-o atmosferă de caldă prietenei și înțelegere. Au luat parte în afara de cei decorați, membrii delegațiunii care au fost la București și Ambasadorii țărilor vecine.

La cuvântarea de introducere a răspuns, în numele celor decorați, EDUARD KARDEL[J].

Amănuntele cu primul curier.

R U D E N C O

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat. (În continuare se va folosi pentru Arhiva Ministerului Afacerilor Externe sigla AMAE)

2.

[1948, martie, 31, Moscova]. Scrisoare adresată de CC al PC (b) al URSS lui Gheorghe Gheorghiu-Dej prin care se face cunoscut că Uniunea Sovietică și-a rechemat specialiștii militari și civili din Iugoslavia.

SECRET

Tovarășului Dej
(se comunică cu titlul de informație pentru membrii
Biroului Politic)

În ultimul timp, Guvernul Sovietic și CC al PC (b) al URSS au primit știri din partea specialiștilor militari, care lucrează în ajutorul Iugoslaviei, cu privire la atmosfera neamicală ce a fost creată în jurul specialiștilor militari sovietici din Iugoslavia.

În același timp, au fost create condiții de muncă anormale și pentru specialiștii noștri civili, iar Guvernul iugoslav a dat dispoziția ca organele iugoslave să nu dea specialiștilor noștri și reprezentantului nostru comercial, informații economice, cu toate că între Guvernele iugoslav și sovietic s-a căzut de mult de acord cu privire la furnizarea unor astfel de informații consilierilor noștri, din partea Iugoslaviei. Totodată, Ministerului iugoslav al Securității Statului i s-au dat indicații să supravegheze ca aceste informații să nu fie primite de funcționarii sovietici din Iugoslavia.

În acest fel, activitatea consilierilor noștri din Iugoslavia a fost pusă, în fond, sub controlul Ministerului iugoslav al Securității Statului.

Toate aceste fapte au silit Guvernul sovietic să recheme pe specialiștii noștri militari și civili din Iugoslavia.

Totodată, din partea Guvernului iugoslav s-au formulat două pretenții, dintre care una consta în aceea că un funcționar al Legației noastre din Albania, anume Gagarenov, și-ar fi permis ieșiri jignitoare la adresa lui Tito, iar cealaltă pretenție, cum că Ministerul Comerțului

Exterior al URSS ar fi refuzat să ducă tratative cu iugoslavii, cu privire la încheierea unui acord comercial.

În urma controlului efectuat de CC al PC (b) al URSS, atât prima, cât și a doua pretenție s-au dovedit complet inconsistente.

În legătură cu rechemarea specialiștilor sovietici, tovarășul Tito a trimis Guvernului Sovietic două scrisori, în care el dezmente, fără nici un temei și în mod neconvingător, faptele privitoare la atitudinea neamicală a autorităților iugoslave față de specialiști.

Totodată, Tito a rugat să i se comunice toate faptele privitoare la nemulțumirile pe care le are partea sovietică în ce privește starea de lucruri din Iugoslavia.

Drept răspuns la aceste scrisori, CC a însărcinat pe tovarășii Molotov și Stalin să dea tovarășului Tito și altor membri ai CC al PC al Iugoslaviei următorul răspuns.

CC al PC (b) al URSS

31 martie 1948

Arhiva Națională Istorică Centrală, fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 28/1948, ff. 20-21. (În continuare se va folosi pentru Arhiva Națională Istorică Centrală sigla ANIC)

3.

[1948, aprilie, 2, Belgrad]. Telegramă conținând instrucțiuni către ambasadorul român pentru discuții pe marginea restituirii vaselor românești eșuate în apele iugoslave.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către Ambasada din Belgrad

Luna Aprilie, Ziua 2, ora 13,30', 1948

Întrucât în convenția de navigație semnată de curând la Belgrad, nu s-a discutat chestiunea vaselor românești eșuate în apele Jugoslave, înainte de 23 August 1944 și considerate captură de războiu de către Guvernul Jugoslav, veți căuta în convorbirile cu. Dl. Simici sau Mareșalul Tito să ridicați această problemă arătând că restituirea vaselor ranfluate de către organele guvernului Jugoslav, cu Condițiunea ca Guvernul Român să achite contra valoarea operațiunilor de ranfluare, ar fi considerată ca un gest foarte amical de către Guvernul Român.

Veți folosi ca exemplu, cazul motonavei Balcic, eșuată în Adriatica, după debarcarea abuzivă a echipajului român.

Aceste demersuri au caracter de sondaj.

Ne veți raporta felul cum au fost primite.

VOITINOVIC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

4.

[1948, aprilie, 12, București]. Notă verbală a ambasadei RFPY, prin care solicită participarea unei delegații sportive la Belgrad.

AMBASSADE DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE DE YUGOSLAVIE

BUCAREST

No. 464

F.F. URGENT!

NOTA VERBALĂ

Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave din București are onoare a invita Organizația sportivă aeriană a Republicii Populare Române, să binevoiască a participa cu

unul sau doi delegați la adunarea de creare sportului aerian al uniunii Iugoslave, care se va ține la Belgrad în ziua de 25 Aprilie a.c.

Ambasada are onoare a ruga Ministerul Afacerilor Străine, ca invitația de sus, să fie înmănată Organizației sportive aeriene a Republicii Populare Române. Totodată vă rugăm, să binevoiți a ne comunica dacă delegația va lua parte la această adunare, precum și numele delegaților pentru a putea despre aceasta înștiința Ministerul nostru competent, ca acesta să poată executa toate pregătirile. Ambasada are onoare a asigura, cu această ocaziune, Ministerul Afacerilor Străine de înalta sa considerațiune.

București, 12 Aprilie 1948.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

L o c o

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

5.

[1948, aprilie, 19, Belgrad]. Scrisoare adresată de I.B. Tito, secretar general al CC al PCI Biroului Politic al CC al PMR, prin care informează că trimite textele scrisorilor adresate de CC al PCI către CC al PC (b) al URSS și Biroului Politic al CC al PM Ungar.

Biroului Politic al CC al PMR

Dragi tovarăși,

Vă trimitem scrisoarea CC al PC Iugoslav, pe care am adresat-o CC al PC (b) al URSS, ca răspuns la scrisoarea tov.-ilor Stalin și Molotov din 27 martie, adresată Comitetului nostru Central. Această scrisoare a constituit subiect de dezbateră la Plenara CC al PCI din 12 și 13 aprilie. În urma discuțiilor, răspunsul menționat mai sus al Plenarei a fost adoptat în unanimitate de voturi, în afară de cel al lui Žujović.

Motivul pentru care vă adresăm scrisoarea noastră, cu titlu informativ, îl constituie faptul că am primit, prin intermediul CC al P.C. (b) rezoluția Biroului Politic al CC al PM Ungar, adoptată în baza scrisorii tov.-ilor Stalin și Molotov; această scrisoare a fost, de asemenea, și lor trimisă fără știrea noastră. Logic, și Dvs. ați primit scrisoarea tov.-ilor Stalin și Molotov, care lezează serios.

Vă anexăm, totodată, și scrisoarea adresată [de noi – *n. n.*] Biroului Politic al CC al PM Ungar.

Primiți felicitările tovarășești
Din partea CC al PCI
Secretar General
(I.B. Tito)

19 aprilie 1948

Belgrad

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 35/1948, f. 29.

6.

[1948, mai, 11, București]. Comunicare a M.E.N. către ambasada de la Belgrad privind bursele de recreație oferite unor studenți români de către guvernul iugoslav.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CABINETUL MINISTRULUI

11 Mai 1948

CABINETUL D-LUI MINISTRU
PLENIPOTENȚIAR EDUARD MEZINCESCU

Prin adresa Dv. Nr. 22927/48 ne înștiințați că Guvernul Republicii Federative Populare Iugoslave pune la dispoziția studenților români 10 burse de recreație la mare.

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că studenții români vor fi trimiși în luna August a.c., preferând una din următoarele localități: Opatia, Lovrana, Dubrovnic.

Pentru a fixa data plecării și numele studenților, vă rugăm a lua legătură cu secția internațională a U.N.S.R.-ului (cu Dl. Gritaenco).

DIRECTOR DE CABINET

I. Vrabie

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

7.

[1948, mai, 18, Moscova]. Scrisoare adresată de M.A. Suslov, secretar al CC al PCUS, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, prin care propune convocarea Biroului Informativ pentru analizarea situației din Partidul Comunist din Iugoslavia.

Tovarășului Gheorghiu-Dej.

Dragă tovarășe,

Comitetul Central al PCUS propune convocarea în prima jumătate a lunii iunie, aproximativ 8-10 iunie, a Biroului Informativ al celor 9 partide comuniste pentru discutarea situației din Partidul Comunist al Iugoslaviei.

În ce privește locul convocării Biroului Informativ, CC al PCUS propune întrunirea acestuia în una din regiunile din sudul Ucrainei, ceea ce ar fi, după părerea CC al PCUS, convenabil pentru majoritatea partidelor comuniste. În cazul acceptului Dvs. CC al PCUS va fixa locul exact al desfășurării ședinței Biroului Informativ și vă va comunica suplimentar acest lucru.

Vă rugăm ca în timpul cel mai scurt să comunicați Comitetului Central al PCUS părerile dumneavoastră asupra propunerilor noastre referitoare la ordinea de zi, perioada și locul întrunirii Biroului Informativ.

Cu salut tovarășesc
Secretarul CC al PCUS
M. Suslov

18 mai 1948

A.N.I.C., fond CC al PCR — Secția Relații Externe, dosar nr. 26/1948, f 4.

8.

[1948, iunie, 7, Belgrad]. Raportul, privind activitatea efectuată între 9-25 aprilie și desfășurarea expoziției de artă populară, atașatului cultural al ambasadei române la Belgrad, Tudor Bugnariu, către Ana Pauker.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Intrare No. 32.331
1948 Luna Iunie ziua 12

DOAMNA MINISTRU,

Alăturat am onoarea a vă înainta Raportul consilierului cultural și de presă despre expoziția de artă populară românească ce s-a deschis la Belgrad, în ziua de 4 iunie 1948.

Primiți, vă rog, Doamnă Ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.
Belgrad, 7 iunie 1948.

AMBASADOR,
(Teodor Rudenco)

D-sale
Doamnei ANA PAUKER,
Ministru al Afacerilor Străine,
București.

SERVICIUL CULTURAL ȘI DE PRESĂ
al AMBASADEI R.P.R.
din Belgrad
Nr. 879/948

RAPORT DE ACTIVITATE în intervalul dintre 9-25 Aprilie 1948

Prezentându-mă, la post în ziua de 9 Aprilie 1948, după preluarea Serviciului cultural și de presă al Ambasadei R.P.R. din Belgrad, am căutat să iau contact cu reprezentanții autorităților jugoslave care sunt mai apropiați de activitatea serviciului nostru și cu reprezentanții presei jugoslave. Din cauza mutării Ambasadei noastre într-un alt local, a trebuit să inversez ordinea propusă a vizitelor, după urgența problemelor de rezolvat sau chiar să amân unele vizite.

1. Prima vizită am făcut-o Comitetului pentru Cultură și Artă a R.F.P.J., unde m-a primit d. Vlado Madjaric. Fiind actuală chestiunea expoziției de artă populară și cea comemorativă a anului 1848, m-am folosit de acest prilej pentru a discuta problema unei mai strânse colaborări dintre Comitetul pentru Cultură și Artă și serviciile noastre corespunzătoare din țară. Am convenit asupra expozițiilor ce urmează să se organizeze și asupra altor manifestări culturale, pe care le voi înșira la capitolele respective.

2. Conferința de presă, organizată de Ambasada R.P.R. din Belgrad în ziua de 17 Aprilie crt., la care d. Ambasador a avut bunăvoința de a mă prezenta reprezentanților autorităților invitate, ai presei jugoslave și străine și ai misiunilor, a fost un bun prilej de a face cunoștință cu aceștia, chiar înainte de a mă putea prezenta la toate autoritățile și redacțiile jugoslave.

Conferința s-a bucurat de o mare participare a invitaților jugoslavi. Dintre reprezentanții serviciilor de presă ale misiunilor însă, au lipsit Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, Ungaria, Franța și Anglia. O parte dintre ei lipseau din oraș.

Conferința de presă a fost deschisă cu expozeul d-lui Ambasador, al cărui text este anexat, după care a vorbit subsemnatul. Discuții n-au avut loc, cu toate că cei prezenți, măcar în ce privește expunerea d-lui Ambasador, au avut posibilitatea de a înțelege textul.

După conferință, s-a servit un bufet rece, cu care prilej am avut posibilitatea de a face cunoștință mai de aproape cu invitații.

Răsunetul conferinței de presă în ziarele jugoslave a fost destul de limitat, dar trebuie avut în vedere faptul că în ziua de 18 Aprilie au început alegerile în Italia. Expozeul d-lui Ambasador, care a fost tradus imediat în sârbește, a fost bine redat de presă, dar expunerea subsemnatului (în franțuzește), cu toate că presei i s-a dat și textul sârbesc, a fost redată mai puțin fidel. Radio-Belgrad însă, după cum se poate constata din traducerea reportajului radiofonic alăturat, a redat conferința mai exact și mai pe larg. (Anexa Nr.1.).

3. Am făcut legătura cu Asociația culturală Jugoslavia-România, având mai multe întrevederi cu secretarul ei general, Milivoje Stefanovic. Asociația stagnează, justificându-se lipsa de activitate cu faptul că numai în zilele trecute au primit un local pentru sediu, pe care urmează să-l mobilizeze. Asociația a primit pachetul de cărți al Asociației Româno-Jugoslave. Ea

va trimite pentru biblioteca ARJUG 200-250 volume, în mod succesiv. D. Stefanovic cere ARJUG-ului să-i trimită revistele și cotidienele mai însemnate din capitală, pentru sala de lectură ce urmează să se înființeze în noul sediu.

4. Am cercetat Asociația culturală Jugoslavia-U.R.S.S. pentru a preda pachetul de cărți trimis de ARLUS și Cartea Rusă. Secretarul General al asociației, Fedor Kiselički, mi-a făcut următoarea propunere:

Având în vedere că între membri filialelor Asociației Jugoslavia- U.R.S.S. sunt numeroși români, ar fi bine ca ARLUS să accepte un schimb de cărți între cele două asociații, trimițând câte zece exemplare din fiecare volum apărut, pentru a fi distribuite, prin asociație, bibliotecilor din Banat ale filialelor. Iar Asociația Jugoslavia-U.R.S.S. va trimite același număr de cărți Comitetului Central al ARLUS-ului, pentru a le distribui bibliotecilor ARLUS cu mulți membri sârbi.

Vă rog să binevoiți a transmite această propunere Conducerii ARLUS-ului și a aproba ca aceste cărți să fie remise prin serviciul cultural al Ambasadei, așa cum vor face și Jugoslavii, prin serviciul cultural al Ambasadei lor.

5. Presa. Am făcut cunoștință cu reprezentanții Agenției TANJUG și cu unii dintre redactorii ziarelor BORBA, POLITIKA și GLAS. Materialul trimis lor, despre întrecerile în producție și despre șantierele naționale din România, n-au apărut. Eventual, prin bunăvoința d-lui M. Stefanovic, va apărea ceva în RAD. În general presa jugoslavă scrie puțin despre România (ca și despre celelalte țări vecine. Excepția azi o face Italia). În primul rând, însuși TANJUG dă știri relativ puține; în al doilea rând, presa nu folosește mai mult de 20-30% din acest material.

I se mai poate obiecta apoi presei jugoslave lipsa de grijă pentru redarea exactă a numelor membrilor presidiului și ai guvernului. În loc de Chivu Stoica a apărut Nivu Stoikar, în loc de Ion Vințe. Ion Vinos, în loc de Ștefan Voitec, Stefan Noitek. Iar în „Slovenski Procvalec” din Ljubljana, ministrul de justiție al noului guvern este „Lucrețiu”. În Buletinul „Agence France Presse” majoritatea numelor sunt deformat.

O sumară trecere în revistă a presei jugoslave, în măsura în care s-a putut organiza un serviciu de presă, am înaintat în Anexa Nr.2.

Oglindirea evenimentelor din România în presa jugoslavă se poate constata în Anexa Nr.3.

6. Expozițiile. Pentru Expoziția de artă populară am căzut de acord cu d. Madjaric și cu d. Stefanovic ca ea să aibă loc între 9-25 Mai, la Belgrad, sub auspiciile Asociației Jugoslavia-România. Ieri mi s-a comunicat însă, că deschiderea festivă nu se poate face în 9 Mai și că Comitetul pentru Cultură și Artă va elibera sala doar pentru această dată. Astfel, depinde de organizatorii noștri, în cât timp vor putea aranja expoziția, după ce în dimineața zilei de 9 Mai pot intra în sală.

Data eliberării sălii de expoziție i-am comunicat-o telefonic și d-lui Consilier Cornea dela Belgrad și, prin D-na Păsculescu, și Ministerului Afacerilor Străine, pentru a li se comunica organizatorilor.

În ce privește expoziția comemorativă a anului 1848, care se va deschide la București în primele zile ale lunii Iunie, Comitetul pentru Cultură și Artă mi-a comunicat, de asemenea ieri, că artiștii plastici jugoslavi nu vor putea trimite operele lor până la 25 Aprilie, așa cum de altfel i-am comunicat și eu D-nei Păsculescu, ci numai la începutul lunii Mai. În schimb, se vor trimite, până la această dată, descrierea, dimensiunile și fotografiile operelor ce urmează să se expună din partea Jugoslavilor.

Atât d. Madjaric cât și d. Stefanovic au fost de acord ca expoziția de artă țărănească să fie organizată, după Belgrad, și la Zagreb și Ljubljana, aceste manifestații fiind și un prilej pentru constituirea de filiale ale Asociației Jugoslavia-România în celelalte orașe ale R.F.P.J. Asociația și Comitetul pentru Cultură și Artă se vor îngriji de sală și de catalog. De asemenea,

d-lor au fost de acord ca după această expoziție, să se organizeze o expoziție a „României în construcție”. D. Stepanovic propune o expoziție a cărții românești și a presei, cu o scurtă retrospectivă. Un grup de pictori și sculptori din Triest, sloveni și italieni, ar dori să organizeze un schimb de expoziții în iarna anului 1948. Acest grup a participat și la o recentă expoziție dela Praga. Cu toate că nu toți participanții sunt progresiști - nici în artă, nici în politică - din punct de vedere politic, Ministerul Afacerilor Străine al R.F.P.J. și Comitetul pentru Cultură și Artă, vede cu ochi buni acest schimb de expoziții. Detalii asupra acestei propuneri, voi[u] înainta M.A.S. când voi[u] fi în posesiunea unor date mai precise despre acest grup, date pe care le voi[u] primi în câteva zile dela Comitetul pentru Cultură și Artă.

7. Atât d. Madjaric cât și d. Stefanovic au insistat să se recomande zece volume de proză, teatru și poezie pentru a fi traduse în sârbește. Vă rog să binevoiți a-mi trimiteți textul definitiv al piesei d-lui Davidoglu, „Omul din Ceatal” pentru a se putea continua traducerea ei. Vă rog, deasemenea, să binevoiți a aviza dacă unele din nuvelele lui Pavel Dan, din volumul „Urcan bătrânul” s-ar putea traduce, iar în caz afirmativ, vă rog să-mi trimiteți volumul.

8. Peste câteva zile, pleacă, în țară corul Asociației Abrașevici. Organizarea vizitei lui s-a făcut prin C.G.M.

9. Pentru 25 Mai, ziua Mareșalului Tito, organizația studentească din Uniunea pentru Fiscultură, dorește să trimită la Timișoara o echipă de handball, care să aibă un match cu echipa Politehniceii.

10. Alăturat, trimit o scrisoare profesorului Kohn Hillel, pe care vă rog să binevoiți a dispune să i se trimită, spre a obține o lucrare de care am nevoie aici.

Primiți, vă rog, încredințarea stimei mele deosebite.

Belgrad, 25 Aprilie 1948

Tudor Bugnariu
consilier cultural și de presă

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

9.

[1948, iunie, 23, București]. **Rezoluția Consfăturii Biroului Informativ privitoare la convenția sindicală de la Belgrad și Consiliul Tineretului Balcanic.**

REZOLUȚIA CONSĂTUIRII BIROULUI INFORMATIV

Ținând seama de faptul că:

1. atât încheierea convenției sindicale de la Belgrad, cât și formarea Consiliului Tineretului BalcA.N.I.C. constituie o greșeală politică;

2. formațiuni ca și cele amintite izolează organizațiile sindicale și cele tinerești care participă la ele de organizațiile sindicale și tinerești din alte țări ale frontului unic al URSS și al democrațiilor populare, precum și de celelalte organizații ale Federației Sindicale Mondiale și ale Federației Mondiale a Tineretului Democrat;

3. astfel de formațiuni dăunează unității de luptă a organizațiilor democratice mondiale și oferă dușmanilor democrației și al unității forțelor democratice un pretext pentru acțiunea lor de spargere și de fărâmițare în grupuri a Federației Sindicale Mondiale și a Federației Mondiale a Femeilor Democratice;

consfătuirea Biroului Informativ decide următoarele:

1. consideră nerațională existența convenției sindicale de la Belgrad și a Consiliului Tineretului BalcA.N.I.C.;

2. aprobă hotărârea CC al PMR și a CC al Partidului Muncitoresc/Comunist din Bulgaria, de a sfătui Comitetul Central al Confederației Generale a Muncii și Consiliul

Central al Sindicatelor din Bulgaria să denunțe convenția sindicală de la Belgrad; de a sfătui Consiliul Federației Naționale a Tineretului Democrat din România și Comitetul Central al Uniunii Tineretului Popular din Bulgaria, să-și anunțe retragerea din Consiliul Tineretului Balcanic și să propună dizolvarea lui;

3. prezenta hotărâre a Biroului Informativ va fi adusă la cunoștința Comitetelor Centrale ale Partidelor Comuniste din Grecia și Albania.

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 25/1948, ff. 1-2.

10.

[1948, iunie 28, Varșovia]. Rezoluția Biroului Informativ asupra situației din PCI.

REZOLUȚIA BIROULUI INFORMATIV ASUPRA SITUAȚIEI DIN PARTIDUL COMUNIST DIN IUGOSLAVIA

Biroul Informativ alcătuit din reprezentanții Partidului Muncitoresc Comunist al Bulgariei, Partidului Muncitoresc Român, Partidului celor ce muncesc din Ungaria, Partidului Muncitoresc Polonez, Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice, Partidului Comunist Francez, Partidului Comunist Cehoslovac și Partidului Comunist Italian, discutând chestiunea referitoare la situația din Partidul Comunist Iugoslav și constatând că reprezentanții Partidului Comunist Iugoslav au refuzat să se prezinte la Ședința Biroului Informativ, au căzut de acord în unanimitate asupra următoarelor concluzii.

1. Biroul Informativ constată că în ultimul timp conducerea Partidului Comunist Iugoslav aplică în principalele chestiuni de politică externă și internă o linie greșită, care constituie o renunțare la doctrina marxist-leninistă. În legătură cu aceasta, Biroul Informativ aprobă acțiunile Comitetului Central al PC (b) al URSS care a luat asupra-și inițiativa de a demasca politica greșită urmată de Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav și în primul rând politica greșită urmată de tovarășii Tito, Kardelj, Djilas și Rankovici.

2. Biroul Informativ constată că conducerea Partidului Comunist Iugoslav urmează o politică nedemnă de defăimare față de Uniunea Sovietică și PC (b) al US. În Iugoslavia s-a tolerat o politică nedemnă de defăimare față de specialiștii militari sovietici și de discreditare a Armatei sovietice. Cât privește specialiștii civili sovietici, față de ei s-a creat în Iugoslavia un regim special datorită căruia ei se află sub supravegherea organelor Siguranței de Stat ale Iugoslaviei, fiind urmăriți. Tovarășul Iudin, reprezentantul PC (b) al US în Biroul Informativ, cât și o serie de alți reprezentanți oficiali ai URSS din Iugoslavia au fost și ei supuși aceleași urmăririi și supravegheri din partea organelor Siguranței de Stat din Iugoslavia.

Toate aceste fapte și altele asemănătoare dovedesc că conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au ocupat o poziție nedemnă de comuniști, în virtutea căreia conducătorii Iugoslaviei au început să identifice politica externă a URSS cu politica externă a puterilor imperialiste și se comportă față de URSS tot așa cum se comportă față de statele burgheze. Tocmai în virtutea acestei orientări antisovietice, în sânul Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav s-a răspândit o propagandă de calomnii cu privire la «degenerarea» PC (b) al US, cu privire la «degenerarea» URSS etc., propagandă împrumutată din arsenalul troțkismului contrarevoluționar.

Biroul Informativ condamnă această orientare antisovietică a conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav, ca fiind incompatibilă cu marxism-leninismul, ea potrivitându-se doar naționaliștilor.

3. În politica lor în interiorul țării, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav abandonează pozițiile clasei muncitoare, rupând cu teoria marxistă a claselor și a luptei de

clasă. Ei neagă faptul creșterii elementelor capitaliste din țara lor și ascuțirea luptei de clasă din satul iugoslav, ca urmare a acestui fapt. Această negare rezultă din teza oportunistă că în perioada de tranziție de la capitalism la socialism lupta nu s-ar ascuți, după cum ne învață marxism-leninismul, ci s-ar stinge, după cum au afirmat oportuniștii de seama lui Buharin, care propovăduia teoria integrării pașnice a capitalismului în socialism.

Conducătorii Iugoslaviei urmează o politică greșită în sate, ignorând diferențierea de clasă din sate, și privind țărănimea individuală ca un singur tot, în pofida doctrinei marxist-leniniste despre clase și lupta de clase, contrar cunoscutei teze a lui Lenin că mica gospodărie individuală dă naștere capitalismului și burgheziei în permanență, zi de zi, oră de oră, spontan și pe scară întinsă. Or, situația politică din satul iugoslav nu oferă un temei pentru autoliniștire și lipsă de grijă. În condițiile de predominare în Iugoslavia a gospodăriei țărănești individuale, când nu s-a naționalizat pământul, când există proprietate privată asupra pământului, când se practică cumpărarea-vânzarea pământului, când în mâinile chiaburilor se află concentrate mari loturi de pământ, când e folosită munca salariată etc., în aceste condiții nu se poate să educi partidul în spiritul mușamalizării luptei de clasă și a concilierii contradicțiilor de clasă, fără a dezarma prin aceasta partidul în fața greutăților construcției socialismului.

Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav, în chestiunea rolului conducător al clasei muncitoare, alunecă de pe calea marxist-leninistă pe calea partidului narodnic al chiaburimii, afirmând că țaranii reprezintă «cea mai trainică temelie a statului iugoslav». Lenin ne învață că «proletariatul, ca singura clasă până la capăt revoluționară a societății contemporane... trebuie să fie conducătorul, hegemonul în lupta întregului popor pentru deplină revoluție democratică, în lupta tuturor celor ce muncesc și a celor exploatați împotriva asupritorilor și exploatatorilor».

Conducătorii Iugoslaviei calcă această teză a marxism-leninismului.

Cât privește țărănimea, majoritatea ei, adică țărănimea săracă și mijlocașă, ea se poate alia sau se și află în alianță cu clasa muncitoare, iar rolul conducător în această alianță îi revine clasei muncitoare.

Sus-menționata orientare a conducătorilor iugoslavi contravine acestor teze ale marxism-leninismului.

După cum se vede, această orientare exprimă un punct de vedere ce se potrivește naționaliștilor mic-burghezi, dar nicidecum Marxist-leniniștilor.

4. Biroul Informativ este de părere că conducerea Partidului Comunist Iugoslav revizuieste teoria Marxist-leninistă asupra Partidului. Conform acestei teorii Marxist-leniniste, Partidul este principala forță conducătoare și îndrumătoare din țară care își are un program aparte și nu se dizolvă în masa celor fără de partid. Partidul este forma superioară de organizare și arma cea mai importantă a clasei muncitoare. În Iugoslavia însă principala forță conducătoare din țară este considerată nu Partidul Comunist, ci Frontul Popular. Conducătorii iugoslavi diminuează rolul Partidului Comunist, dizolvă de fapt Partidul în Frontul Popular – organizație fără de partid, care înglobează elemente care diferă mult din punctul de vedere de clasă (muncitori, țărănime muncitoare cu gospodării individuale, chiaburi, comercianți, mici fabricanți, intelectuali burghezi etc.), precum și tot felul de grupări politice, inclusiv și unele partide burgheze. Conducătorii iugoslavi se încăpățânează a nu recunoaște că orientarea lor este greșită, atunci când afirmă că Partidul Comunist Iugoslav nu poate și nu trebuie chipurile să-și aibă un program aparte, ci trebuie să se mulțumească cu programul Frontului Unic Popular.

Faptul că pe arena politică din Iugoslavia se manifestă numai Frontul Popular, în timp ce Partidul și organizațiile sale nu se manifestă deschis în numele său propriu în fața poporului, nu numai că diminuează rolul Partidului în viața politică a țării, dar și subminează Partidul ca forță politică independentă, chemând să câștige tot mai mult încrederea poporului și să influențeze mase tot mai largi ale celor ce muncesc pe calea unei activități politice fățișe, prin propagarea pe

față a vederilor sale și a programului său. Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav repetă greșelile menșevicilor ruși, cu privire la dizolvarea Partidului Comunist într-o organizație de masă fără de partid. Toate acestea dovedesc existența unor tendințe lichidatoriste în ceea ce privește Partidul Comunist din Iugoslavia.

Biroul Informativ socotește că o astfel de politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav pune în primejdie însăși existența Partidului Comunist și în ultimă instanță implică primejdia degenerării Republicii Populare Iugoslave.

5. Biroul Informativ consideră că regimul birocratic creat de conducătorii iugoslavi în interiorul Partidului este funest pentru viața și dezvoltarea Partidului Comunist Iugoslav. În sânul Partidului nu există democrație internă de partid, nu se practică principiul eligibilității, nu există critică și autocritică. Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav, contrar asigurărilor deloc întemeiate ale tovarășilor Tito și Kardelj, este în majoritatea sa alcătuit nu din membri aleși ci cooptați. Partidul Comunist se află de fapt într-o situație semi-legală. Adunările de partid nu se țin, sau se țin în secret, ceea ce nu poate să nu submineze influența Partidului asupra maselor. Această formă de organizare a Partidului Comunist Iugoslav nu poate fi calificată altfel decât sectară-birocratică. Ea duce la lichidarea Partidului ca organism activ, plin de inițiativă, propagă în partid metode militare de conducere asemenea metodelor cultivate la timpul său de Troțki.

Este absolut intolerabil faptul că în Partidul Comunist Iugoslav sunt călcate în picioare cele mai elementare drepturi ale membrilor de partid, că cea mai neînsemnată critică a rânduielilor din partid atrage după sine represiuni crunte.

Biroul Informativ consideră drept rușinoase asemenea fapte ca excluderea din partid și arestarea tovarășilor Juiovici și Hebrang, membri în Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav, pentru că ei au îndrăznit să critice tendințele antisovietice ale conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav și se pronunță pentru prietenie între Iugoslavia și Uniunea Sovietică.

Biroul Informativ consideră că nu se poate tolera în sânul Partidului Comunist un atât de rușinos regim terorist, specific turcesc. Interesele existenței și dezvoltării însăși a Partidului Comunist Iugoslav cer să se pună capăt acestui regim.

6. Biroul Informativ consideră că criticarea de către CC (b) al US și de către CC ale altor Partide Comuniste, a greșelilor Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav, însemnând un ajutor frățesc dat Partidului Comunist Iugoslav, creează pentru conducerea Partidului Comunist Iugoslav toate condițiile necesare în vederea unei cât mai grabnice îndreptări a greșelilor admise. Însă în loc de a primi în mod cinstit această critică și a păși pe calea îndreptării bolșevice a greșelilor făcute, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav, molipsiți de ambiție excesivă, de aroganță și înfumurare, au întâmpinat această critică cu animozitate, au avut față de ea o atitudine ostilă, au pășit pe calea vrăjmașă Partidului de negare absolută a greșelilor lor, s-au abătut de la învățătura marxist-leninistă privitoare la atitudinea partidului politic față de greșelile sale și prin aceasta a agravat greșelile sale îndreptate împotriva Partidului.

Conducătorii iugoslavi, negăsind ce argumenta la critica făcută de CC (b) al US și de Comitetele Centrale ale altor Partide frățești, au pășit pe calea înșelării directe a partidului și poporului lor, ascunzând de Partidul Comunist Iugoslav critica adusă politicii greșite a CC al Partidului Comunist Iugoslav, ascunzând de asemenea de partid și popor cauzele adevărate ale excluderii și arestării tovarășilor Juiovici și Hebrang.

În ultimul timp, după critica făcută de CC (b) al US și de CC ale Partidelor frățești greșelilor făcute de conducătorii iugoslavi, aceștia din urmă au încercat să decreteze o serie de noi măsuri – legi stângiste. Conducătorii iugoslavi au publicat cu multă grabă o nouă decizie despre naționalizarea industriei mici și a comerțului, a cărei înlăptuire nu este deloc pregătită și care, din cauza acestei grabe poate doar îngreuna aprovizionarea populației iugoslave. La fel de

grăbit ei au decretat noua lege despre impozitul asupra grâului de la țărani, măsură care nici ea nu este pregătită și din aceste motive poate numai să dezorganizeze aprovizionarea cu pâine a populației orășenești. În sfârșit, conducătorii iugoslavi, cu totul neașteptat au proclamat nu de mult prin declarații zgomotoase dragostea și devotamentul lor pentru Uniunea Sovietică, deși este bine știut că până în ziua de azi ei, în practică, urmează o politică ostilă Uniunii Sovietice.

Lucrurile nu se limitează la aceasta. În ultimul timp conducătorii Partidului Comunist Iugoslav proclamă cu mult aplomb politica de lichidare a elementelor capitaliste în Iugoslavia. Într-o scrisoare adresată la 13 aprilie CC al PC (b) al US tovarășii Tito și Kardelj au scris că «Plenara Comitetului Central a aprobat măsurile propuse de Biroul Politic al Comitetului Central în vederea lichidării rămășițelor capitaliste în Iugoslavia».

Această orientare a conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav, în vederea lichidării elementelor capitaliste în condițiunile actuale ale Iugoslaviei, deci și a chiaburimii ca clasă, nu poate fi altfel calificată decât ca aventuroasă, nemarxistă. Căci nu se poate rezolva această problemă cât timp în țară precumpănește gospodăria țărănească individuală, care în mod inevitabil dă naștere capitalismului, cât timp n-au fost pregătite condițiile în vederea colectivizării în masă a gospodăriilor agricole și cât timp majoritatea țărănimii muncitoare nu se va convinge de avantajele metodelor colective în agricultură. Experiența PC (b) al US dovedește că numai pe baza colectivizării în masă a gospodăriilor agricole este posibilă lichidarea ultimei și celei mai numeroase clase exploatare – clasa chiaburimii -, că lichidarea chiaburimii ca clasă este o parte componentă orgA.N.I.C.ă a colectivizării agriculturii.

Pentru a lichida cu succes chiaburimea ca clasă, cu alte cuvinte pentru a lichida elementele capitaliste de la țară, Partidul trebuie să depună în prealabil o îndelungată muncă pregătitoare în vederea limitării elementelor capitaliste de la sate, în vederea întăririi alianței dintre clasa muncitoare și țărănime sub conducerea clasei muncitoare, în vederea dezvoltării industriei socialiste, capabile să organizeze producția de mașini necesare muncii colective în agricultură. Orice grabă în această direcție poate să aducă numai prejudicii ireparabile.

Numai pe baza acestor măsuri pregătite cu minuțiozitate și aplicate consecutiv, este posibilă trecerea de la îngrădirea elementelor capitaliste de la sate la lichidarea lor.

Toate încercările conducătorilor iugoslavi de a rezolva această problemă prin măsuri pripite sau pe calea decretelor de cancelarie nu înseamnă altceva decât aventură dinainte sortită eșecului, sau nu sunt decât lăudăroșenii demagogice lipsite de orice conținut.

Biroul Informativ este de părere că, întrucât aceste decrete și declarații stângiste ale conducătorilor iugoslavi sunt demagogice și irealizabile în momentul de față, ele pot numai compromite cauza construcției socialiste în Iugoslavia.

De aceea Biroul Informativ apreciază tactica aventuroasă de acest fel ca manevră nedemnă și joc politic inadmisibil.

După cum se vede, măsurile și declarațiile demagogice stângiste menționate mai sus ale conducătorilor iugoslavi au drept scop să mascheze refuzul lor de a-și recunoaște greșelile și de a le îndrepta cinstit.

7. Ținând seama de situația creată în Partidul Comunist Iugoslav și căutând să dea posibilitate conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav de a ieși din această situație C.C. al PC (b) al US și CC ale altor partide frățești au propus să se examineze chestiunea referitoare la situația din Partidul Comunist Iugoslav la o ședință a Biroului Informativ, pe baza aceluiași principii care reglementează viața normală a Partidelor, tot așa cum aceasta a avut loc la prima consfătuire a Biroului Informativ, când s-a examinat activitatea altor Partide Comuniste. Însă conducătorii iugoslavi au răspuns printr-un refuz la repetatele propuneri ale partidelor comuniste frățești de a se discuta chestiunea situației din Partidul Comunist Iugoslav la ședința Biroului Informativ.

Căutând să se eschiveze de la critica justă a partidelor frățești la Biroul Informativ, conducătorii iugoslavi au născocit versiunea că s-ar afla într-o «situație inegală». Trebuie

menționat că această versiune nu conține nici o iotă de adevăr. Este știut de toată lumea că, la organizarea Biroului Informativ, Partidele Comuniste au pornit de la principiul indiscutabil că orice partid trebuie să dea cont de activitatea sa Biroului Informativ, tot așa cum orice partid are dreptul să critice alte partide. La prima consfătuire a celor nouă Partide Comuniste, Partidul Comunist Iugoslav s-a folosit larg de acest drept al său. Refuzul iugoslavilor de a da cont Biroului Informativ de acțiunile lor, de a asculta observațiile critice din partea altor Partide Comuniste înseamnă într-adevăr violarea principiului de egalitate între Partidele Comuniste și echivalează cu cererea de a se crea o situație privilegiată pentru Partidul Comunist Iugoslav în sânul Biroului Informativ.

8. Ținând seama de toate cele expuse mai sus, Biroul Informativ se solidarizează cu aprecierea dată situației din Partidul Comunist Iugoslav, cu critica făcută greșelilor CC al Partidului Comunist Iugoslav și cu analiza, politică a acestor greșeli, expuse în scrisorile CC al PC (b) al US către CC al Partidului Comunist Iugoslav din martie-mai 1948.

Biroul Informativ este unanim în concluzia sa că, prin vederile lor antisovietice și străine Partidului, incompatibile cu marxism-leninismul, prin toată conduita lor și prin refuzul de a se prezenta la ședința Biroului Informativ, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au adoptat o atitudine de opoziție față de Partidele Comuniste ce fac parte din Biroul Informativ, au pășit pe calea desprinderii lor de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării cauzei solidarității internaționale a celor ce muncesc, pe calea trecerii pe pozițiile naționalismului.

Biroul Informativ condamnă această politică și conduită antipartinică a Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav.

Biroul Informativ consideră că la baza tuturor acestor greșeli ale conducerii Partidului Comunist Iugoslav se află faptul indiscutabil că, în ultimele șase luni, în conducerea Partidului Comunist Iugoslav au predominat fățiș elementele naționaliste, care și înainte existau acolo pe ascuns, că conducerea Partidului Comunist Iugoslav a rupt cu tradițiile internaționaliste ale Partidului Comunist Iugoslav, pășind pe calea naționalismului.

Conducătorii iugoslavi, supraestimând mult forțele naționale interne și posibilitățile iugoslave, cred că ei vor putea menține independența Iugoslaviei și construi socialismul fără sprijinul Partidelor Comuniste din alte țări, fără sprijinul țărilor cu democrație populară, fără sprijinul Uniunii Sovietice. Ei își închipuie că noua Iugoslavie se poate lipsi de ajutorul acestor forțe revoluționare.

Orientându-se slab în situația internațională și intimidată de șantajele imperialiștilor, conducătorii iugoslavi presupun că, făcând o serie de concesiile statelor imperialiste, ei vor reuși să câștige simpatia acestor state, să se înțeleagă cu ele privitor la independența Iugoslaviei și treptat vor reuși să orienteze popoarele iugoslave către aceste state, adică să le orienteze către capitalism. Ei, în mod tacit, pornesc de la cunoscuta teză naționalistă burgheză, în virtutea căreia «un stat capitalist prezintă un pericol mai mic pentru independența Iugoslaviei, decât Uniunea Sovietică».

Conducătorii iugoslavi probabil nu înțeleg sau poate se prefac a nu înțelege că asemenea orientare naționalistă poate să ducă la degenerarea Iugoslaviei într-o obișnuită republică burgheză, la pierderea independenței Iugoslaviei și la transformarea ei într-o colonie a țărilor imperialiste.

Biroul Informativ nu se îndoiește că în sânul Partidului Comunist Iugoslav sunt destule elemente sănătoase, credincioase marxism-leninismului, fidele tradițiilor internaționaliste ale Partidului Comunist Iugoslav, credincioase Frontului Unic Socialist.

Aceste forțe sănătoase ale Partidului Comunist Iugoslav au ca sarcină să silească pe actualii lor conducători să le recunoască deschis și cinstit greșelile și să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să revină la internaționalism și să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului sau, dacă actualii conducători se vor dovedi incapabili să facă aceasta, să-i înlocuiască și să aleagă o nouă conducere internaționalistă a Partidului Comunist Iugoslav.

Biroul Informativ este convins că Partidul Comunist al Iugoslaviei va reuși să ducă la capăt această misiune de onoare.

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 23/1948, ff. 26-37.

11.

[1948, iunie, 29, București]. Cuvântare rostită de Iosif Chișinevschi cu prilejul prelucrării Rezoluției Biroului Informativ.

Tov. I. Chișinevschi: Prelucrarea rezoluției Biroului Informativ cu activiștii Capitalei.

Tovarăși, s-a citit rezoluția Biroului Informativ care oglindește situația Partidului Comunist din Iugoslavia și această rezoluție, fără îndoială, constituie un puternic mijloc pentru îmbunătățirea și dezvoltarea activității, a luptei tuturor Partidelor Comuniste care intră în Biroul Informativ.

Dar pe noi, membrii Partidului Muncitoresc Român, Partid care se bazează pe știința marxist-leninistă, ne interesează această problemă pentru că suntem fideli internaționalismului proletar, ne interesează această problemă pentru că noi știm și am știut să prețuim la înălțimea cuvenită Uniunea Sovietică, ne interesează abaterile Partidului Comunist Iugoslav și de aceea trebuie să prelucrăm și să însușim acest document întrucât constituie, în sine, o bogăție de idei care ne va ajuta în activitatea noastră, să vedem și să învingem slăbiciunile pe care le mai avem. Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au pornit, cum arată just rezoluția Biroului Informativ pe drumul antimarxism, pe un drum antisovietic. El a alunecat de la linia marxist-leninistă, de la linia solidarității internaționale proletariene pe linia naționalismului burghez.

Documentul acesta ne arată că a alunecat în așa măsură încât a început să identifice Uniunea Sovietică, țara unde nu mai există exploatarea omului de către om, țara care prima și deocamdată singura a construit victorios socialismul și trece treptat la făurirea societății superioare - comuniste -, acelei Uniuni Sovietice care a salvat popoarele Europei de barbaria fascistă, conducătorii Iugoslaviei au început s-o confunde cu statele burgheze imperialiste, s-o trateze ca atare, ba chiar cu multă dușmănie.

Așa cum fac conducătorii iugoslavi, înseamnă a pierde din vedere rolul hotărâtor internațional ce l-a avut și îl are Revoluția Socialistă din Octombrie (aplauze). Așa cum se vede, conducătorii iugoslavi au vrut să înțeleagă victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie ca un fel de fapt izolat național, care servește interesele unei singure țări. Aici tocmai pornește linia lor naționalistă, începutul însușirii tezei burghezo-naționaliste.

Lenin, dezvoltând mai departe teoria lui Marx, a arătat că în epoca imperialistă este posibilă victoria revoluției socialiste într-o singură țară. Practica sovietică a dovedit acest lucru. Aceasta s-a referit la lanțul statelor capitaliste, la ruperea lanțului statelor capitaliste.

Conducătorii iugoslavi falsifică acest adevăr teoretic pornind pe drumul fals și anume că vor putea ei singuri fără Uniunea Sovietică, fără frontul socialist al Uniunii Sovietice și țărilor de democrație populară, fără celelalte partide comuniste frățești, să construiască socialismul. Și pornind pe acest drum greșit și dăunător, au degenerat în poziția lor, ajungând

să aibă o poziție antisovietică, să confunde Uniunea Sovietică cu țările imperialiste și să ajungă la acea teză burghezo-naționalistă, că Uniunea Sovietică amenință chiar mai mult decât statele burgheze imperialiste independența țărilor.

Se știe de trei decenii că Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut un caracter internațional, că victoria proletariatului și aliaților săi în Uniunea Sovietică a însemnat victoria proletariatului și în alte țări, că de atunci și până azi clasa muncitoare din Uniunea Sovietică, popoarele sovietice, în frunte cu gloriosul partid comunist bolșevic, a ajutat popoarele în lupta lor contra imperialiștilor și pentru independența lor națională. Marea Revoluție Socialistă a surpat temeliiile imperialismului și a înzecit și însutit avansul de luptă al maselor din toate țările, le-a dat o nouă forță ideologică și organizatorică în lupta pentru eliberarea de sub jugul capitalist. Dar după al doilea război mondial, s-au rupt o serie de alte țări din lanțul imperialist, slăbind mult imperialismul. Cine nu știe acest adevăr, că țările noilor democrații au putut să se rupă de lanțul imperialist putând să aducă la putere partidele comuniste, datorită victoriei armatei sovietice creată de Marea Revoluție din Octombrie (aplauze).

Forța Uniunii Sovietice condusă de Partidul Comunist Bolșevic, de Comitetul său Central, încercat, experimentat mai mult decât oricare alt partid și alt Comitet Central al vreunui Partid Comunist, constituie pentru noi fratele nostru mai mare, părintele nostru, cum spunea tov. Drăghici.

Această forță a fost victoria hotărâtoare care a înjghebat și transformat lagărul antiimperialist într-o forță uriașă. Între această concepție bazată pe realitate și concepția conducătorilor actuali iugoslavi există o prăpastie.

Tito privește dezvoltarea democrației populare în Iugoslavia drept ceva fără legătură comună cu dezvoltarea revoluției proletare și a socialismului. Această situație privită de către Tito a condițiilor de dezvoltare a Iugoslaviei are loc independent de dezvoltarea generală, independent de mișcarea revoluționară și aparține unora dintre acei care fac parte ocupând primul loc în conducerea Partidului Comunist Iugoslav, Kardelj. Aceasta nu îl împiedică pe Kardelj să susțină același punct de vedere antisovietic și naționalist.

Însăși Iugoslavia n-ar fi putut deveni o țară de democrație populară, Republică Populară Federativă, fără victoria Marii Revoluții Socialiste din 1917, fără victoria armatei sovietice, născută din această revoluție. Pentru că Uniunea Sovietică a permis partidelor proletariatului din țările dependente de imperialism, între care și Iugoslavia, să ia în mână conducerea luptei naționale de eliberare și să pornească pe drumul unei adevărate independențe naționale.

E drept că popoarele au luptat: poporul ceh, poporul bulgar, polon, iugoslav, la noi în țară, dar n-ar fi putut obține aceste succese și victorii, nu și-ar fi putut asigura independența națională, fără armata sovietică. Dar actualii conducători uită cu tot dinadinsul tocmai pentru că au devenit partizanii tezei burghezo-naționaliste. Ei uită împrejurările prin care țările din răsăritul Europei, printre care și Iugoslavia, au devenit independente. Au fost condiții în Iugoslavia în timpul războiului, în ultima fază, când detașamente germane fasciste au nimicit Statul Major iugoslav al partizanilor și însuși Tito era să cadă prizonier fiind salvat de victoria armatei sovietice care a intrat în Belgrad salvând întreaga situație.

Astăzi conducătorii iugoslavi ascund în fața poporului acest mare adevăr. Mai mult, ei jignesc sentimentele de admirație pe care le au popoarele Iugoslaviei de decenii față de Uniunea Sovietică. Ei spun după critica făcută de Comitetul Central al PC (b) din Uniunea Sovietică că ei cultivă în popor dragostea către Uniunea Sovietică, dar nici partidul nu are nevoie să o cultive căci această dragoste există în mod natural. Și ca să ne convingem de acest lucru, Djilas spunea în decembrie 1946, la congresul slavilor, următoarele: «Bunicii noștri urcau pe munți și arătând cu mâna spre răsărit spuneau copiilor și nepoților uite, acolo este Rusia. Va veni o zi când rușii vor veni înapoi și noi vom fi liberi». Tot Djilas a trebuit să recunoască că această prezicere s-a adevărit.

Prin urmare, mergând a ascunde marea dragoste care există în sânul popoarelor Iugoslaviei prin aceea că se ocupă cu cultivarea dragostei, ei duc o propagandă anti-sovietică. Țările noastre pot astăzi construi socialismul mai ușor. Dar de ce ? Tocmai pentru că, în 1917, proletariatul rus a vărsat sânge în alianță cu țărănimea săracă sub conducerea PC (b), a făurit țara socialismului, patria tuturor celor ce muncesc din lumea întreagă. Conducătorii iugoslavi uită acest lucru. Trebuie să fie clar pentru toți că, de felul cum privește X sau Y Uniunea Sovietică, noi putem ști dacă este comunist, dacă este patriot al țării, dacă își iubește poporul, dacă, într-adevăr, el luptă pentru socialism. Nu poți fi prieten al socialismului și, în același timp, dușman al Uniunii Sovietice. Aceasta este una dintre gravele greșeli, criminale, manifestată de conducătorii iugoslavi.

Mai departe este vorba de problema Partidului însuși. Tito a început să se considere teoretician căci a făcut o nouă descoperire și anume: că nu e nevoie de Partidul Comunist, că Partidul Comunist poate foarte bine să lucreze în Frontul Popular, fără a-și arăta fața ca partid comunist, adică să se dizolve în interiorul unei organizații de masă. Această teorie nu este deloc nouă, ea este veche de acum 40 de ani, este teoria menșevicilor. Cum spunea și scrisoarea Comitetului Central al PC (b) către Comitetul Central Iugoslav că deosebirea constă că ceea ce au spus menșevicii acum 40 de ani o spun Tito și Kardelj cu 40 de ani mai târziu, dând-o drept teoria sa. Prin această teorie menșevică de rupere a proletariatului, a partidului său, Tito a spus că programul Frontului Popular este și programul partidului, adică de renegare a faptului că partidul este o avangardă de sine stătătoare, ca și programul său, linia de politică pe care o introduce în organizațiile de masă și că avangarda conduce organizațiile de masă.

În Iugoslavia până mai deunăzi nu se putea vedea și nu se putea ști unde este sediul Comitetului Central sau Comitetelor județene, nu se țineau adunări de partid, ședințe de partid. Organele de conducere nu sunt alese, iar critica și autocritica este complet lipsă, democrația internă de partid este călcată în picioare. Aceasta este situația în Partidul Comunist Iugoslav.

Gândiți-vă până unde au decăzut conducătorii iugoslavi și în special Tito, Kardelj, Djilas care pentru faptul că doi comuniști, doi conducători, unul vechi membru de partid, vechi militant, Jurevici, unul dintre puținele cadre superioare modeste, activ, combativ, adică devotat marxism-leninismului, pentru faptul că s-a ridicat împotriva poziției antisovietice a conducătorilor iugoslavi, pentru faptul că a militat pentru prietenia cu Uniunea Sovietică, să fie scos din minister. El era ministru de finanțe, iar pe cale de decret a fost denunțat ca trădător, ca sabotor al construcției socialismului și fiind general, să fie totodată degradat pentru ca apoi să fie arestat, iar viața să-i fie în pericol.

Această rezoluție caracterizează starea de lucruri pe drept cuvânt din Iugoslavia, adică un regim terorist curat turcesc. Este foarte interesant cum, criticați și neavând curajul să recunoască cinstit greșelile, să-și facă autocritica, conducătorii iugoslavi, în mod fățarnic, fariseic, în pripă, au dorit să demonstreze că există partid, că există democrație internă de partid, există critică și autocritică. De exemplu Moșu Piade, președintele Adunării Deputaților, a scris un articol greșit în care rolul conducător nu îl are Partidul ci Sindicatele ca după 5 zile tot el să scrie un alt articol recunoscând că a greșit. Prin aceasta, conducătorii iugoslavi încearcă să inducă în eroare cadrele Partidului și clasei muncitoare.

Dacă gazeta «Pentru pace trainică, pentru democrație populară» i-a criticat fără să fie numiți, că nu există critică și autocritică, că nu se face știință, că unii confundă Partidul cu Frontul Popular, că dizolvă Partidul în Frontul Popular, acum câteva zile a apărut în oficiosul partidului iugoslav un articol în care se arăta că două sate au fost adunate și că la ședință au participat și nemembri de partid care au luat parte la primirea de noi membri de partid. Pentru o astfel de înscenare nu trebuie să fii conducător ca s-o faci. Când poporul știe că a fost ilegal până azi, nu poți să-l înșeli.

Într-o serie de probleme esențiale, conducătorii iugoslavi au cu totul o altă poziție decât marxist-leninistă. Au fost criticați tovarășii, dar n-au primit critica. Au fost invitați la consfătuirea Biroului Informativ, dar au refuzat să vină. Or Statutul Biroului Informativ este clar că fiecare partid are drepturi egale, că trebuie să facă darea de seamă, are dreptul și obligația să-și facă autocritica și fiecare partid are dreptul să critice celelalte partide.

La consfătuirea din Polonia, conducătorul iugoslav Djilas a folosit în plin acest drept al său. El a criticat mai mult chiar decât trebuia, însă când era vorba să fie dânșii criticați, să li se arate lor greșelile și să fie ajutați, au refuzat să vină la consfătuire punându-se singuri în afara rândurilor familiilor comuniste frățești.

Aproape în toate privințele teoretice, politice, din activitatea practică, organizatorică de partid, conducătorii iugoslavi au deviat, s-au rupt de marxism-leninism, devenind partizanii burgheziei.

Marxism-leninismul ne învață că proletariatul, clasa revoluționară până la capăt, este hegemonul, este conducătorul țărânimii sărace în lupta pentru doborârea regimului burghezo-moșieresc sau burghez.

În concepția conducătorilor iugoslavi, nu proletariatul care determină desfășurarea forțelor motrice pentru cucerirea puterii este acea forță ci țărâtimea. Ei spun că țărâtimea este principala bază a regimului de democrație populară în drum spre socialism. Or se știe că țărâtimea nu este o clasă omogenă căci aici avem țărani săraci, mijlocași, chiaburi, elemente capitaliste.

În Frontul Patriei avem reprezentanții mai multor grupări politice, avem și partide burgheze, avem chiaburi. Iată o altă eroare. Fiind criticați pentru aceste greșeli, pentru concepția oportunistă de dreapta buharinistă, conducătorii iugoslavi[ci], Tito, Kardelj, Djilas, au pornit la lichidarea pe cale de decret a elementelor capitaliste. Este știut că pentru aceasta este nevoie de pregătire, de condiții economice, de a dezvolta industria socialistă. Nu se poate trece la colectivizare când condițiile nu sunt coapte, când n-ai industrii socialiste. Că trebuie create aceste condiții materiale economice și trebuie date și posibilități țărânimii să se convingă de superioritatea regimului de gospodărie colectivă.

Prin acest asalt stângist, aventurierii [prin] naționalizarea micilor întreprinderi n-au făcut decât să lipsească orașele, muncitorimea de aprovizionare, ridicându-se astfel împotriva muncitorimii.

Una din marile greșeli ale conducătorilor iugoslavi constă și în aceea că, dizolvând de fapt Partidul în aceeași organizație de masă, au făcut ca locul Partidului să-l ia o persoană, să idolatrizeze această persoană și aceasta cu tendință sau fără, n-are importanță, dar a dat o grea lovitură clasei muncitoare și poporului muncitor din Iugoslavia.

Colectivul de conducere al Partidului constituie avangarda care conduce și mișcă înainte evenimentele istorice și nu o persoană izolată de mișcare.

Tovarăși, unii dintre dvs. ați văzut pe unii conducători iugoslavi. Atunci i-am primit așa cum i-am primit. Să ne facem autocritica, este degeaba acum. Că n-o să-i mai primim așa, este clar, însă erau alte condiții atunci, nu aveam clară întreaga concepție. Sunt complet lipsiți de modestie, sunt înfumurați. Se pune întrebarea: de ce au dreptul conducătorii iugoslavi să trâmbețeze mai mult succesul în victoria lor decât alte partide frățești? Putem vorbi de partidul comunist cehoslovac, de cel maghiar, bulgar, de partidul comunist polonez sau albanez, de partidul nostru, dar mai ales putem vorbi astăzi de partidele comuniste italian și francez care au obținut atât de frumoase succese (aplauze). Partidele comuniste italian și francez n-au avut norocul partidelor comuniste din aceste țări care, odată ce armata sovietică a intrat în aceste țări, au ușurat să vină la putere partidele comuniste. Acolo au intrat armatele imperialiste și aceasta nu vor s-o înțeleagă conducătorii iugoslavi.

Este necesar astăzi când prelucrăm această rezoluție să tragem anumite concluzii și pentru noi.

Putem să ne mândrim că în privința prețurii la justa valoare a Uniunii Sovietice, noi de la început, din adâncă ilegalitate și din prima zi a eliberării, partidul nostru a avut o linie justă și tocmai pentru aceasta în ciuda unei temeri de a pune deschis problema popularizării în toate orașele și satele Uniunii Sovietice, noi am obținut succese, noi am învins acele curente antisovietice.

Astăzi putem spune într-adevăr cu satisfacție că poporul nostru privește cu admirație marea Uniune Sovietică. E drept că are și pentru ce s-o privească astfel (aplauze).

Să fim mai departe militanți activi în popularizarea mării Uniuni Sovietice, ochiul nostru numai acolo să se îndrepte. În ce privește experiența și construcția socialismului în orașe și sate, putem învăța bine dacă învățăm numai din Uniunea Sovietică.

Iată acest document. Cu câtă grijă sunt preveniți comuniștii iugoslavi: greșiți, nu faceți salturi stângiste, nu veți putea lichida pe cale de decret pe chiaburi. Am avut și noi în timpul alegerilor sărituri în această direcție, dar aceasta a fost peste capul Comitetului Central și Comitetul Central a combătut această greșală făcută de unii în timpul alegerilor, căutând să creeze cooperative de producție, fără pregătire, fără posibilități materiale.

Și Uniunea Sovietică dovedește necesitatea unei prealabile pregătiri.

Această nobilă idee realizată în Uniunea Sovietică – colectivizarea gospodăriilor – poate să fie înfăptuită. Dar aceasta nu înseamnă că se poate azi sau mâine și că pot trece la facerea colhozurilor. Ar fi greșit și ar însemna să facem un act împotriva poporului astăzi când nu avem aceste posibilități materiale.

Am vorbit de naționalismul conducătorilor iugoslavi. Noi am avut în partidul nostru curente naționaliste. Cunoașteți că am avut în conducerea Partidului un exponent al acestor curente naționaliste șovine, pe Pătrășcanu. Dar aceste curente naționaliste au fost combătute de Comitetul Central al Partidului nostru (aplauze).

Înseamnă aceasta că nu mai există pe ici colo devieri naționaliste? Ar fi greșit să credem. Noi trebuie să urmărim, să descoperim pe cei nelămuriți și să-i lămurim, iar elementele dușmane să fie combătute și izolate din rândurile noastre și să cultivăm zi de zi, ceas de ceas, concepția internaționalistă, concepția ideologiei frăției între popoare (aplauze)

Astăzi Comitetul Central prelucrează această rezoluție. Tov. Vasile Luca s-a oprit și asupra unei probleme. Asupra înlocuirii colectivului de conducere al Comitetului Central cu o persoană sau alta.

Nu este concepția noastră, gândiți-vă și dvs., Partidul, avangarda clasei muncitoare, să fie pus în umbră și să fie ridicată o persoană.

Conducătorii Partidului nostru, figurile Partidului nostru, secretarii Partidului nostru se simt jenați atunci când se exagerează cu această ieftină popularizare. Când la 1 Mai s-a strigat că un singur tovarăș a luptat și pacea a fost asigurată, tov. Luca a spus: «pacea între popoare o poate asigura numai revoluția mondială și nu o singură persoană». Aceasta nu înseamnă că ar trebui să subprețuim pe conducători, dar există o măsură partinică înainte de toate.

Nu de puține ori s-a întâmplat când cineva a lansat lozincă: «Trăiască Partidul Comunist Român» sa fie aplauze. Dar nu așa de frenetice ca atunci când se strigă numele unor tovarăși. Aceasta înseamnă că au fost unele tendințe de a înlocui Partidul cu unele persoane și aceasta trebuie avut în vedere.

Trebuie să spun că tov. Gheorghiu-Dej a ridicat această problemă (aplauze). Acum să vedem în încheiere când am să pronunț cuvântul «Partidul Muncitoresc Român» cum o să aplaudați (aplauze frenetice).

Comitetul Central al Partidului nostru recomandă să citiți de mai multe ori rezoluția și să vă pregătiți pentru temeinica prelucrare, în organizațiile de partid, cu membrii de partid, pentru că de însușirea acestui document depinde în mare măsură un nou avânt al muncii.

Amintiți-vă ce a urmat după consfătuirea din Polonia. Am devenit mai hotărâți. Tov. Luca a spus :«Înainte de consfătuirea din Polonia, ne moțăiam cu Tătărescu. După consfătuire, i-am izgonit și am mers mai hotărâți, ajungând la aceste realizări: Republica,

alegerile democratice, o nouă constituție, și pe urmă a venit marele act revoluționar – naționalizările – condus, pregătit de către Partidul nostru Muncitoresc» (aplauze).

De însușirea acestui document depinde îmbunătățirea, dezvoltarea, întărirea vieții noastre de partid, întărirea capacității, înălțarea capacității de mobilizare a maselor și pentru noi succese și noi victorii.

Dacă tovarășii de la organizațiile de propagandă vor putea ține cont de observațiile făcute de noi astăzi, să fie prelucrat mai departe într-un seminar acest document important.

Aceasta pentru ca toți membrii noștri de partid să fie pregătiți pentru orice ripostă dată oricărui dușman.

E clar că forțele imperialiste vor încerca să folosească acest document. Noi trebuie să-i putem zdrobi în așa fel, încât să înțeleagă că Frontul Unic al Socialismului și Democrației Populare, Frontul Unic al Partidelor Comuniste, al Proletariatului Internațional este de nezdruccinat (aplauze).

Rezoluția aceasta are în vedere ajutorarea Partidului Comunist Iugoslav. Ea indică practic cum trebuie rezolvate problemele. Rezoluția nu confundă cu nici o iotă acest grup de actuali conducători ai Partidului Comunist Iugoslav cu partidul, cu proletariatul iugoslav. Această rezoluție evidențiază forțe vii în Partidul Comunist Iugoslav și ea spunea că sarcina acestei forțe sănătoase a Partidului Comunist din Iugoslavia este de a sili actualii lor conducători să-și recunoască deschis și cinstit greșelile și să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să rețină la internaționalism și să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic Socialist împotriva imperialiștilor (aplauze).

Dar dacă actualii conducători ai Partidului Comunist din Iugoslavia s-ar dovedi incapabili să facă aceasta, de a-i înlocui și de a da Partidului Comunist din Iugoslavia o conducere nouă internaționalistă.

Trăgând învățăminte practice, să fim necruțători față de oricare curent străin, să combatem cu necruțare naționalismul. Să ne pregătim pentru a-l combate, să întărim partidul, să întărim critica și autocritica de jos până sus, să fim modești, activi, legați de mase. Să întărim capacitatea Partidului ca să poată să-și îndeplinească mai mult rolul său de avangardă în interesul construcției socialismului în țara noastră, în interesul întăririi continue a Frontului Unic Socialist din toate țările (aplauze).

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 93/1948, ff. 39-47.

12.

[1948, iulie, 1, Belgrad]. Ambasada română informează despre reacția presei iugoslave privind rezoluția Biroului Informativ.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 116 Luna Iulie Ziua 1 ora 13 1948

Ca răspuns la telegrama Dvs. Nr. 1740

Presa jugoslavă a redat în întregime declarațiunea dela Varșovia, a reprodus comentariile presei străine iar ziarul „BORBA” a publicat un articol de fond „Însemnătatea declarațiunei de la Varșovia” articolul a fost semnat de DUSAN BLAGOLVICI.

În cercurile politice a fost primit bine, însă puțin comentat.

Presa jugoslavă a luat atitudine contra rezoluției Biroului Informativ.

Cercurile politice în general resping acuzațiunile rezoluțiunei, luând atitudine pentru linia Partidului Comunist Jugoslav. Unii consideră rezoluțiunea ca îndemn la desbinare și fracționare. Opiniunea publică desorientată.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

13.

[1948, iulie, București]. Plan privind prelucrarea în cadrul organizațiilor PMR a Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste asupra situației din PCI.

**PLANUL
de prelucrare al Rezoluției Biroului Informativ
al Partidelor Comuniste asupra situației
din Partidul Comunist din Iugoslavia**

1. Meritul deosebit al CC al PC (b) al URSS, care a luat asupra sa inițiativa de a demasca politica greșită urmată de CC al PC din Iugoslavia.

Adeziunea CC ale Partidelor Comuniste din Biroul Informativ la acțiunile CC al PC (b) al US, care constituie un ajutor neprețuit dat mișcării revoluționare mondiale și servește cauzei întăririi Frontului Unic Socialist.

2. Atitudinea antisovietică nedemnă de comuniști a conducerii PC din Iugoslavia, care a alunecat de pe pozițiile internaționalismului proletar pe pozițiile naționalismului burghez prin identificarea politicii externe a URSS cu politica externă a puterilor imperialiste.

3. Abandonarea de conducătorii PC din Iugoslavia a teoriei marxiste asupra claselor și a luptei de clasă, prin negarea faptului creșterii elementelor capitaliste din țara lor și a ascuțirii luptei de clasă la sate.

Negarea de către conducătorii Partidului Comunist din Iugoslavia a rolului conducător al clasei muncitoare, văzând în țărănime și nu în proletariat temelia principală a statului iugoslav.

4. Devierea conducerii PC din Iugoslavia de la concepția marxist-leninistă asupra Partidului, prin renunțarea la programul propriu al PC din Iugoslavia și identificarea lui cu Frontul Popular, prin menținerea partidului în semilegalitate, ceea ce pune în primejdie însăși existența PC și în ultimă instanță Republica Populară Iugoslavia.

5. Introducerea în interiorul partidului de către conducerea lui actuală a metodelor militare de conducere, lichidând de fapt democrația internă de partid, eligibilitatea organelor de conducere, critica și autocritica.

Fapte rușinoase de excludere din partid și arestarea tovarășilor Juiovici și Hebrang care au avut curajul să critice orientarea antisovietică a conducătorilor Partidului Comunist din Iugoslavia.

6. Agravarea greșelilor conducătorilor PC Iugoslav prin atitudinea ostilă față de critica și ajutorul dat de PC (b) al URSS, și de către CC ale altor Partide Comuniste.

a) Ascunderea față de Partidul Comunist din Iugoslavia a criticii adusă politicii greșite a Comitetului său Central.

b) Măsuri aventuriste și declarații demagogice adoptate în ultimul timp de conducătorii PC Iugoslav pentru a masca refuzul lor de a-și recunoaște greșelile și a le îndrepta cinstit, măsuri cu privire la naționalizarea micilor întreprinderi și a comerțului ca și pentru lichidarea chiaburimii ca clasă.

Atâta timp însă cât în țară precumpănește gospodăria țărănească individuală și nu au fost pregătite condițiile materiale și politice pentru colectivizarea în masă a gospodăriilor agricole, nu este posibilă lichidarea chiaburimii ca clasă și deci desființarea definitivă a exploatării.

7. Poziția antipartinică a conducerii PC din Iugoslavia de eschivare de la critica dreaptă din partea partidelor frățești, prin refuzul de a lua parte la ședința Biroului Informativ.

8. Biroul Informativ consideră că prin vederile lor antisovietice și antipartinice, conducătorii PC din Iugoslavia au pășit pe calea rupturii de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării solidarității internaționale a celor ce muncesc și a trecerii pe pozițiile naționalismului.

9. Poziția antimarxistă naționalistă a conducătorilor iugoslavi, care cred că ar putea menține independența Iugoslaviei și construi socialismul fără sprijinul țărilor democrației populare, fără sprijinul Uniunii Sovietice, ceea ce nu ar putea duce decât la alunecarea în brațele imperialismului.

Sarcinile ce le revin elementelor sănătoase, credincioase marxismului-leninismului în sânul PC din Iugoslavia: de a sili pe actualii lor conducători ca să-și recunoască greșelile, să rupă cu naționalismul, sau de a-i înlocui dacă conducătorii se vor dovedi incapabili să-și recunoască greșelile.

10. În ce constă importanța Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste pentru Partidul nostru și ce învățăminte putem trage din ea pentru:

a) Continuarea și cu mai mare perseverență a lămuririi maselor muncitoare asupra faptului că Uniunea Sovietică, prin sprijinul și ajutorul pe care ni l-a acordat și ni-l acordă, reprezintă factorul determinant care a permis nașterea și dezvoltarea democrației noastre populare, cât și câștigarea și întărirea independenței noastre naționale;

b) Lămurirea și mai activă a faptului că procesul de dezvoltare a democrației populare și de trecere la construirea socialismului decurge în condițiile luptei de clasă care îmbracă forme variate și tot mai ascuțite (vezi rezoluția Plenarei a II-a a CC al. PMR);

c) Justa înțelegere a faptului că reorganizarea socialistă a agriculturii este imposibilă fără o prealabilă pregătire temeinică a condițiilor materiale și politice necesare și că în vederea acestui lucru este necesar o consecvență politică de întărire a alianței între clasa muncitoare și țărâtimea muncitoare, sub conducerea proletariatului și lupta pentru limitarea elementelor capitaliste la țară;

d) întărirea partidului nostru prin întărirea democrației interne de partid în toate organele și organizațiile sale, prin folosirea curajoasă a criticii și autocriticii, prin combaterea oricăror manifestări de îngâmfare și autolăudare ca și tendințelor de evidențiere a persoanelor, în loc de evidențiere a feței partidului, prin aplicarea metodei colective în munca organelor de conducere;

e) Lichidarea rămânerii în urmă în domeniul însușirii teoriei marxist-leniniste de către cadrele de partid și de către masa membrilor de partid, însușirea experienței istorice a partidului bolșevic;

f) ascuțirea vigilenței față de orice influență dușmănoasă și străină în rândurile partidului. [...]

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Propagandă și Agitație, dosar nr. 40/1948, ff. 10-18.

14.

[1948, iulie, 17, București]. Notă verbală de protest a ambasadei iugoslave privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave” din Timișoara.

**AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE
DE YOUGOSLAVIE
BUCAREST**

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Divizia Cabinetului
Nr. 663 din 20 Iulie 1948

NOTĂ VERBALĂ

În legătură cu Nota noastră verbală No.1061 din 14 Iulie 1948, Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave din București este forțată să intervină din nou pe lângă Ministerul Afacerilor Străine al Republicii Populare Române, în privința unui atac repetat al unei bande organizate, care a avut loc asupra vitrinei „Cărții Iugoslave” din Timișoara, în ziua de 17 Iulie orele 7. Această vitrină este lipită mereu cu afișe. Ministerul este rugat să binevoiască a interveni pe lângă autoritățile competente pentru ca să se înceteze odată cu aceste metode nedemocratice, iar vitrina „Cărții Iugoslave” să fie asigurată de eventualele atacuri în viitor.

A[m]basada folosește acest prilej pentru a reînoi Onoratului Minister al Afacerilor Străine, asigurarea înaltei sale considerațiuni.

București 17 Iulie 1948

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

15.

[1948, iulie, 17, Belgrad]. Scrisoarea unor comuniști iugoslavi către Biroul Informativ prin care își exprimă solidaritatea cu Rezoluția acestuia.

Biroului Informativ

Suntem constrânși ca pe această cale să ne adresăm Dv., pentru că nu avem posibilitate ca prin organizațiile noastre de Partid să ne exprimăm solidaritatea noastră cu Rezoluția Biroului Informativ. Membrii Partidului[,] în majoritatea lor[,] sunt buimăciți sau se tem că vor fi excluși din Partid și nu îndrăznesc să-și exprime părerile lor. Cei care stau în mod deschis pe pozițiile Biroului Informativ sunt deja filați și cel mai important e că sunt în grupuri restrânse pentru că nu sunt conducători de Partid superiori care să se exprime deschis în favoarea Rezoluției Biroului Informativ și cu care s-ar fi putut trece unitar împotriva greșelilor CC al PCI.

Cu Rezoluția Biroului Informativ suntem pe deplin de acord.

1) Suntem de acord cu inițiativa CC al PC (b) ca să se demaște politica nejustă a CC al PCI.

2) Suntem de acord că nu e permisă politica de defăimare a specialiștilor militari sovietici și de discreditare a Armatei Roșii. În fond aceasta o cunoaștem amănunțit numai din scrisorile CC al PC (b). Dar acest lucru maselor largi, nu numai ale poporului, ci nici a membrilor Partidului, nu i-a fost cunoscut.

Din discreditarea Armatei Sovietice se vede că după Comitetul nostru Central politica externă față de URSS se egalează cu politica externă față de țările burgheze.

Din articolul tovarășului Charpentier vedem că despre «Degenerarea URSS-ului» a scris Moșa Piade dar nu observăm ca această propagandă de calomnie să fie sprijinită de membrii Partidului.

3) Negarea creșterii elementelor capitaliste reiese din ignorarea diferențierilor de clasă la țară, ceea ce se vede din aceea că pe țărani individuali îi considerăm ca un tot unitar. Din această cauză se și ivește nepăsarea în problema satelor, ceea ce se vede, de asemenea, din neinformarea membrilor partidului în detaliu asupra politicii la sate.

În timpul cât a existat vânzarea-cumpărarea pământului chiar dacă aceasta e sub controlul nostru, admiterea muncii salariate, mușamalizarea luptei de clasă se faceau și se face prin mângâierea că «zilele exploatării omului de către om sunt numărate».

De asemenea nu este marxistă afirmația că «țărani sunt cea mai puternică temelie a statului iugoslav».

4) Există tendințe lichidatoriste în PCI pentru că, de fapt, nicăieri nu se face nimic deschis în numele Partidului. PCI nu are program ceea ce este injust căci este imposibil ca partidul să existe fără program. (Articolul lui Tito despre «Frontul Popular» din «Komunist», nr. 3, pag. 34). Aceasta este o dizolvare menșevică a Partidului Comunist în masa celor fără de partid și aceasta înseamnă că Frontul Popular apare ca o forță conducătoare din cauza ilegalității PC, din cauza unei politici lichidatoriste față de Partid, precum și din cauza mușamalizării luptei de clasă - altminteri membrilor de Partid și poporului îi este cunoscut numai aceea că conduc comuniștii.

Cauza mușamalizării luptei de clasă și a gradului ei de ascuțire se explică prin faptul că Frontul Popular este compus din diferite elemente.

5) Întru totul suntem de acord că orice critică este urmărită la noi prin represalii imediate sau ulterioare. Metode militare ale conducerii de asemenea există. Educarea în Partid se face în așa fel că cazul lui Juiovici și Hebrang s-a petrecut astfel: Pentru că câteva zile am auzit de la nemembri de partid și din străinătate tot felul de vorbe despre ei, am fost chemați la ședință unde ni s-a comunicat că Juiovici și Hebrang au fost excluși din CC al PCI din cauza activității lor dușmănoase și că, dat fiind că cercetarea e în curs, vom fi ulterior înștiințați despre toate cele

petrecute. În ședința următoare s-a citit comunicatul Comisiei și hotărârea Biroului Politic al CC al PCI în chestiunea Juiovici-Hebrang, subliniindu-se în argumente că Juiovici în ofensiva a V-a a nemților a influențat o divizie ca să se strecoare, dintr-o încercuire cu de la sine putere, neținând seama de planul Marelui Stat Major din care cauză situația noastră a devenit critică. Dar nu ni s-a răspuns de ce împotriva lui nu s-au luat măsuri imediat ca față de un trădător, ci dimpotrivă i s-a dat gradul de general. De asemenea nu ni s-a răspuns de ce această greșeală a fost abia acum descoperită. Considerăm demagogic din partea CC al PCI faptul că întreabă de ce CC al PC (b) se interesează de cazul Juiovici când plenara CC și nu Internaționala a primit din nou pe Juiovici, fiindcă a fost în comitetul Gorkici care la cererea Internaționalei a fost desființat.

Draghișa Ivanovici membru CC atribuie intenția lui Juiovici că el condus de ambiții a vrut să dea posibilitate dușmanului ca să nimicească Comitetul Central și pe răniți. Apărarea lui Juiovici și Hebrang nu ne-a fost cunoscută și membrii Partidului au adoptat pe deplin condamnarea lor, având încredere în Comitetul său Central tot așa cum ar fi fost, să zicem, de Djilas și Kardelj.

6. Nerecunoașterea greșelilor o caracterizăm ca atitudine nemarxistă a întregului Comitet Central care în urma unor succese s-a îngâmfat.

Înșelăciunea față de membrii Partidului (cazul Juiovici, Hebrang și alții) arată cum și ce face Comitetul Central și ce purtare are față de întregul Partid. Aceasta este consecința și a poziției de până acum și tratarea față de membrii Partidului. Comuniștii iugoslavi la fel au fost surprinși de legi stângiste și nu numai că pentru aceste măsuri n-au fost pregătite masele, dar nici membrii Partidului Comunist. Kardelj în discursul în Scupștina, iar apoi împreună cu Tito, în scrisoarea din 13 aprilie, arată totală nerecunoaștere sau mai precis înfumurare criminală când afirmă că termină cu rămășițele capitaliste.

7) Amintim că în Rezoluția Biroului Informativ trebuie rectificată o greșeală formală în sensul căreia iugoslavii n-au vrut să facă un raport asupra muncii lor, deoarece aceasta ca atitudine și toate celelalte este atitudinea exclusivă a Comitetului Central.

8) Prin refuzul de a participa la ședința Biroului Informativ, CC al PCI a arătat că nu are dreptate și că a alunecat spre naționalism, ceea ce în momentul de față înseamnă trădarea mișcării internaționale muncitorești.

Chiar începutul comunicatului CC al PCI arată îngâmfarea Comitetului Central care consideră că despre greșelile sale nu e permis să fie încunoștiințate și celelalte Partide Comuniste, fără aprobarea lui sau că el împreună cu Comitetul Central al PC (b) să se bucure de întâietate, astfel că greșelile Comitetului Central al PCI trebuiesc rezolvate între acestea, iar celelalte Partide să fie încunoștiințate ulterior.

CC al Ungariei a avut pe deplin dreptate ca să fie de acord cu atitudinea CC al PC (b) și să nu asculte argumentele CC al PCI fiindcă acestea sunt argumente pe baza cărora au fost de acord articolele lui Tito, Kardelj și celelalte articole ca și cele din presa din Partid.

Tonul cu care se spune că Rezoluția Biroului Informativ este o «refutare» a scrisorilor CC al PC (b) nu este îngăduit și confirmă atitudinea CC al PCI care consideră celelalte Partide din Biroul Informativ în rangul de satelite ale CC al PC (b). Conducătorii PCI calomniază PC (b), dar acest lucru maselor largi ale Partidului și poporului nu i-a fost cunoscut până la apariția Rezoluției Biroului Informativ. Astăzi însă situația se prezintă astfel. Așa de exemplu, unul din conducătorii de vază ai Partidului (Trnobia) într-o ședință a unei celule de raion din Belgrad, tacit, aprobă faptul că întreaga această «campanie» este născocită pentru că Tito și Kardelj și conducătorii noștri s-au înălțat prea mult, fapt care reprezintă un pericol pentru autoritatea conducătorilor PC (b). El afirmă că și anterior au fost bănuți Juiovici și Hebrang, iar când au luat atitudine pozitivă față de scrisorile PC (b) s-a văzut că sunt agenți ai Partidului Bolșevic. La mitinguri au început să apară lozinci ca: «Jos calomniatorii», adresate Biroului Informativ. Există și anecdote că «moșul (Stalin) s-a îmbătat. Iar când se va trezi

totul se va aranja». Aceasta o dă ca exemplu pentru a arăta cum se reflectă influența Comitetului Central asupra membrilor.

Despre urmărirea tovarășului Iudin și a celorlalți cetățeni sovietici, n-avem cunoștință, dar credem, fiindcă știm că în anul 1947, expediția geologică sovietică, în vizită în Iugoslavia și în munca de teren, a fost urmărită de către un căpitan din Siguranța Statului alături de geologii noștri, sub pretextul de a fi ei în siguranță. Ne întrebăm: Oare poate un căpitan să asigure securitatea sau numai să controleze munca?

Am cunoscut cum conducătorii noștri caută să-și asigure milostenia imperialiștilor abia din scrisorile CC al PC (b).

Că ambasadorul american se comportă cum vrea în țară am auzit abia atunci, dar ne sunt cunoscute câteva amănunte mărunte. Americanii, bunăoară, au trecut cu «Jeep»-ul prin Obrenoveț cu mitralieră ținută deschis și nimeni nu i-a întrebat nimic. Nu ne este cunoscut că rudele și prietenii lui Nedici să fie în aparatul Partidului și Statului, dar credem aceasta pe baza sutelor de exemple, când colaboratorii sau lingușitorii ocupanților dețin posturi în aparatul de stat și al Partidului sau se bucură de protecție în urma legăturilor cu personalitățile de răspundere. (Atât ne este cunoscut nouă și organizațiilor inferioare pentru că cu cele superioare nu avem contact).

Suntem de acord că am supraapreciat importanța luptei noastre și rolul nostru în cadrul acesteia, având în vedere că au existat condiții obiective pentru dezvoltarea mișcării, condiții care în alte țări n-au existat într-o astfel de măsură (asasinate în Croația, ura națională împotriva nemților, exterminarea slovenilor s.a.m.d.) pe care Partidul nostru le-a folosit în mod just. Alături de aceasta a avut loc neîncrederea și șovăieli în propriile forțe care se vede din comportarea față de Draja Mihailovici cu prilejul trădării lui în anul 1941 - faptul că nu a fost lichidat dovedește că nu avem baze ca să avem prea multă încredere în sine. Indiscutabil e faptul că în luptă comuniștii iugoslavi au depus eforturi atât de mari încât nu e permis ca acest lucru să le fie contestat, mai ales când se știe că acest fapt se întrebuițează demagogic de către Comitetul Central al PCI.

Cererea CC al PCI de a se crea o comisie pentru cercetarea faptelor la fața locului este demagogică, deoarece aceste fapte rămân fapte indiferent unde sunt cercetate, la Moscova, București sau Belgrad, deoarece aceste fapte sunt cunoscute din articolele conducătorilor noștri.

Considerăm că despre urmărirea tov. Iudin și a celorlalți trebuia să se atragă atenția reprezentanților noștri, precum afirma și Comitetul Central al PCI.

Afirmația că sovieticii fără a ține cont de ceva au recrutat agenți atât dintre membrii Partidului nostru cât și dintre cei fără de Partid dovedește că poziția noastră față de URSS este aceeași ca și față de țările imperialiste, pentru că Comitetul Central al PCI consideră că cetățenii sovietici n-au dreptul ca să cunoască personal situația, ci numai prin comunicatele noastre, și această cunoaștere personală caracterizează «recrutarea agenților».

Considerăm că este just din partea cetățenilor sovietici că au cunoscut personal situația din PCI și Republica Federativă Populară Iugoslavia.

În sfârșit și critica care i-a fost făcută din partea Biroului Informativ CC al PCI o consideră ca o încurajare a elementelor capitaliste din Iugoslavia pentru lupta contra socialismului.

Defăimarea trecutului eroic și glorios al Partidului o săvârșește conducerea care nu admite nici un fel de critică, iar frazele că luptatorii noștri n-ar permite asemenea defăimare ș.a.m.d. reprezintă evidentă demagogie a Comitetului nostru Central. Eligibilitate în organizațiile de Partid de fapt n-a existat. Alegerile în organizațiile de Partid inferioare de obicei s-au desfășurat astfel: Secretarul propune comisia de candidați, iar această comisie, după indicații de sus, face propuneri de candidați în comitete care sunt admise cu aclamații, și numai rareori se recurge la votare. Întregerile n-au un adevărat caracter socialist, pentru că nu

vin și de jos cu toate că sunt condiții pentru aceasta, ci după șablon se comunică, că întrecerea începe s.a.m.d.

Chiar și buna dispoziție este dirijată. Nu sunt rare cazurile când se spune: Tovarăși un cântec, tovarăși aplauzați, ca și când ei singuri n-ar face acest lucru sau că sunt «automat» dar astfel de fapt se pierde entuziasmul.

Din «răspunsul dat tovarășilor bulgari» reiese că toate Partidele sunt fracționiste fără principialitate și că din motive necunoscute începe prigoana împotriva conducerii și Partidului Iugoslav, cu toate că din Rezoluția Biroului Informativ reiese clar că sunt direct condamnați Tito, Kardelj, Djilas, Rankovici și Comitetul Central în general.

Se fac reproșuri bulgarilor că înștiințează unilateral membrii Partidului lor cu toate că posibilitatea unei înștiințări reciproce nici n-a existat, deoarece CC al PCI a refuzat de a participa la ședința Biroului Informativ.

Reproșurile că comportarea lor nu are legătură cu discuția cinstită și tovarășească nu numai că n-au bază, ci este demagogică pentru că CC al PCI deja a refuzat astfel de discuții la ședința Biroului Informativ, iar acum ia o atitudine nu numai naționalistă, ci și șovinistă, refuzând dreptul moral și politic al celorlalte Partide de a discuta despre greșelile noastre.

Partidul, țara, poporul, Frontul, Tito și CC la urma urmei nu sunt unul și același lucru, fiindcă CC și Tito trebuie să exprime voința membrilor Partidului, și nu să ne impună parerile lor nesănătoase peste voința noastră, a cărei exprimare, din păcate, este sistematic împiedicată, fără a se ține cont de ceva prin metode care sunt admisibile numai în sistemele capitaliste corupte.

Dacă Comitetul nostru Central atrage atenția că în mișcarea muncitorească niciodată n-a învins neadevărul și acuzațiile mincinoase, atunci considerăm că CC al PCI ar trebui sau să renunțe la aceste metode sau să predea locul oamenilor care nu folosesc aceste metode.

Acuzarea că nici un Partid nu poate fi nimic prin minciuni și calomnii ar fi trebuit să însemne că toate Partidele Comuniste parcă s-ar orienta spre nimicirea Partidului Comunist Iugoslav ceea ce este destul de absurd și nu mai e nevoie de nici un comentariu.

Numai din cauză că PCI dezvoltă poziții naționaliste în sânul membrilor Partidului nostru și al poporului se pot înțelege reproșurile făcute bulgarilor asupra modului de eliberare a patriei lor, declarând astfel că nu au dreptul să se amestece în treburile partidului nostru.

Substituirea problemei naționale cu naționalismul reprezintă o demagogie ieftindăa CC al PCI. Tuturor le este clar că nu se atrage Comitetului Central atenția pentru rezolvarea problemei naționale ci asupra pozițiilor care le ocupă naționaliștii în CC cu privire la mișcarea internațională muncitorească. Naționalismul CC al PCI se oglindește în răspunsurile tov. maghiari, din care cauză această critică apare abia în Rezoluție și nu «când CC a refuzat să stea pe banca de acuzare», după cum încearcă să arate CC al PCI.

Articolul tov. Cervenkov nu este adresat Republicii Federative Populare Iugoslave ci bulgarilor și CC al PM (c) B și nu are nevoie de discuții cu CC al PCI, despre ceea ce confirmă Rezoluția Biroului Informativ, la care ședință CC al PCI nu a vrut să participe.

Comitetului nostru Central i-a fost dată posibilitatea ca despre toate să discute cu toate Partidele frățești, iar acum n-ar fi nevoie să «accepte» discursurile tipărite și netipărite.

Având în vedere că Comitetul nostru Central consideră că URSS nu ne va părăsi pentru că aceasta este în concordanță cu politica ei antiimperialistă, el își permite o libertate cu nimic justificată și cu îngâmfare ia atitudine față de Partidele frățești, calomniază și nu-și recunoaște greșelile. Dacă considerăm că putem singuri construi socialismul, las să vorbească pancartele despre împrumutul național: «Muncitori, Împrumutul Național este o contribuție la construirea socialismului prin forțe proprii».

Ar fi fost o atitudine antisovietică de asemenea dacă iugoslavii și-ar fi însușit concepția sau ar fi pus în practică faptul precum că URSS și statele imperialiste sunt egale ceea ce ar fi dus direct spre imperialism. Dar ce vom face cu urmărirea tov. Iudin și cu comunicatul că sovieticii «recrutează» la noi agenți? CC al PCI confirmă prin atitudinea sa că are o atitudine față de URSS

ca față de un stat imperialist. Armata Sovietică nu a ajutat după cum afirmă Comitetul nostru Central, ci pe deplin a făcut posibilă eliberarea Iugoslaviei. Lupta popoarelor noastre a dus la predispoziții naționaliste și chiar la egoismul șovinist, multumită Comitetului nostru Central ceea ce se vede azi clar din atitudinea noastră față de bulgari și maghiari. Dar din aceasta nu se trag concluzii pe care le-a făcut o persoană responsabilă din CC că din cauza internaționalismului nu a trebuit să se ducă lupta și nici să se acorde ajutor URSS-ului.

E o nerușinare de a te înșela că înlăturarea guvernului Ţvetkovici-Macek s-a făcut sub conducerea PCI chiar dacă PCI a făcut eforturi pentru aceasta până la maximum. Nu mai puțin este rușinoasă acuzația nedreaptă adusă tovarășului Rákosi că ar fi de părere că respingerea de intrare în Pactul Tripartit este naționalismul, iar intrarea Ungariei în acest pact este un act internațional. Aceasta este direct o acceptare a celor mai șovine elemente în relațiile noastre de azi față de Ungaria.

«Fiecare alt partid în afară de Partidul Comunist (bolșevic) - se înțelege – s-ar fi dărâmat dacă ar fi în situația noastră». În seamă că după Partidul Comunist (b) singurul Partid vrednic pe pământ este PCI, ceea ce a obținut prin însușirea doctrinei lui Marx, Engels, Lenin, Stalin, dar cum s-a făcut această educație vom arăta la sfârșit.

Tov. Veliko Vlahovici în articolul «Răspunderea comuniștilor» întrebă pe tov. Bareș să-i răspundă dacă atitudinea Comitetului nostru Central este nejustă încă din timpul luptei de eliberare națională, cu toate că singur știe că greșelile CC al PCI nu datează din acea vreme, și nici nu le descoperă nimeni în acea epocă.

Faptul e că toate organizațiile de partid au fost de acord cu atitudinea CC al PCI. Dar cum s-a ajuns la această unitate de vedere?

1) Prin presiunea conducerii asupra membrilor Partidului.

2) Trezirea și întărirea atitudinii naționaliste a membrilor Partidului, mai ales în legătură cu Bulgaria, Ungaria și Cehoslovacia, a căror luptă întru totul o ignorăm, și susținem că și ei ignoră lupta noastră.

3) Prin negarea atitudinii dușmănoase față de URSS și pe baza acesteia prin batere în piept că am dus lupta de 4 ani și dragostea noastră față de URSS, dragoste care de fapt există la membrii Partidului.

4) În chestiunea naționalismului s-a trecut discuția în jurul rezolvării problemei naționale din țară.

5) Educare în spirit adevărat militar unde directivele nu se lămuresc suficient când chiar ar fi nevoie. Ridicării nivelului ideologic nu i se acordă nici un fel de atenție – deși sunt anumite cursuri, din care cauză oamenii se orientează slab în chestiuni teoretice.

6) Agitarea despre lupta și luptători cărora nu le-a fost frică de moarte și nici nu le va fi frică nici de a critica conducerea.

Certitudinea pe care o răspândește conducerea că situația se va ameliora, fiindcă am fost calomniati și că CC al PC (b) se va scuza.

8) Netrimiteră comisiei de cercetare a situației din Iugoslavia.

Pentru exemplu vom expune cum au decurs conferințele unor organizații de Partid de la Universitatea din Beograd cu prilejul Rezoluției Biroului Informativ și a comunicatului CC al PCI.

La Facultatea de Medicină Veterinară Rezoluția a fost adusă astfel: În prima zi când au fost prezenți toți membrii celulei pentru a exprima încrederea în CC al PCI aceasta nu s-a adoptat fiindcă celula nu a fost de acord cu aceasta. A doua zi când majoritatea membrilor s-au dus la muncă practică sau la diferite acțiuni sub presiunea secretarului și a unui membru «UK» s-a exprimat încrederea față de Comitetul Central al PCI cu toate că au fost prezenți mai puțin de două treimi dintre membrii PC.

La Facultatea de Economie s-a votat aproape în unanimitate încredere față de CC al PCI. S-au ținut cuvântări de propagandă despre faptul cum că toți ne calomniază. Membrii PC au căzut într-un pur sentiment șovin și au fost duși până la turbare pentru «nerecunoașterea luptei

noastre» ignorarea Partidului nostru Comunist de oarecare Partide cum sunt Ungaria, Bulgaria sau Cehoslovacia și numai pe această bază au fost de acord cu comunicatul CC. La secția de mine a Politehnicii ședința a ținut în total 2 ore. O oră jumătate s-a citit textul, iar discuția a ținut în total o jumătate de oră. A fost întreruptă imediat ce s-au ivit păreri că CC a fost dator să participe la ședința Biroului Informativ. Și astfel Rezoluția nici n-a fost dată, urmând ca să fie dată la brigadă. Discuția a fost continuată la brigada Politehnicii din Novi Beograd și a durat de la orele 12 la amiază până la orele 1 după miezul nopții. După discuții ascutite și zgomotoase unde un membru UK a zberat și apoi s-a cerut ca aceasta să fie trecut în procesul verbal. Prin votare s-a ajuns la concluzia că CC al PCI are dreptate. Că frica tovarășilor de a «vota» Rezoluția Biroului Informativ a fost justificată se vede din aceea pentru că secretarul de la secția mine din anul I, cu toate că s-a cerut în unanimitate din partea minerilor ca să fie comandantul grupei și să rămână secretar, a fost schimbat din funcția de secretar pentru că nu a fost de acord cu linia CC.

La secția de tehnologie după citirea Rezoluției s-a făcut liniște, apoi s-au ivit voci înfricoșate care susțineau că CC are dreptate, dar că trebuia să se ducă la București și că în fine desigur are greșeli. Când s-a văzut că această părere va predomina s-a ridicat membrul Biroului Celulei Konfino și a presat membrii celulei ca să ovaționeze pentru Tito. Când în continuarea discuției i s-a atras atenția asupra acestui lucru, atunci el a ținut un miting pentru Stalin. Pentru că mulți erau de părere că trebuie să se ducă la București, secretarul Comitetului de la Politehnică a anunțat că fiecare poate fi, fie în toate privințele de partea CC al PCI, fie cu Biroul Informativ prin toate punctele și că acei care nu sunt de acord cu unele puncte ale Comitetului nostru Central pot rămâne și singuri să scrie scrisoare UK. La aceasta se înțelege nu s-a ajuns. E caracteristic a aminti că la ședință au luat parte mai puțin de două treimi dintre membri. Secretarii secțiilor și membrii Biroului au fost în prealabil într-o ședință unde li s-a spus care sunt argumentele principale care trebuiesc aduse: Patru ani de luptă, Tito a fost cu noi, dar nu ca Gottwald la Moscova ș.a.m.d.

Despre problemele principale nu s-a discutat nimic. La secția mecA.N.I.C.ă 9 ore s-a discutat și s-au dat două rezoluții. Înainte de masă în discuție, celula s-a arătat împotriva atitudinii CC al PCI pentru că în prealabil s-a vorbit despre toate în amănunt. Pe la sfârșitul citirii Rezoluției a venit la ședință un membru CC, Dragișa Ivanovici. După citire a început să pună întrebări pe un ton aspru: Sunteți voi comuniști? Tovarășului care apare atitudinea celulei i-a pus aceeași întrebare, arătând că desigur are câțiva dușmani în celulă. Atitudinea lui a revoltat celula, dar considerând că va mai face încă și alte anunțări, cade de acord ca discuția să se prelungească. Cu încetul, argumentele care se dovedesc acum insuficiente, mincinoase și demagogice, folosind dorința membrilor PC ca situația din Partid să se pună la punct, fără a se reflecta la cursul vieții în țară, reușește să convingă celula că CC al PCI are dreptate și o astfel de rezoluție se și aduce.

Noul program al PCI se tălmăcește ca un program maximal PC în timp ce programul identic al frontului reprezintă programul minimal.

Exemplul cel mai bun despre «democrație» ne-o dovedește cazul că listele tovarășilor care nu sunt de acord cu poziția CC al PCI se găsesc deja la Comitete și că Siguranța Statului cu miliția pregătește contribuția sa spre «îndreptarea și curățirea ideilor» în rândurile PC prin aceea că listele se găsesc la miliție.

Că în interiorul Partidului discuția este imposibilă este clar prin faptul că ofițerii trec la «munca de lămurire» prin toate unitățile partidului de la orașe și a organizațiilor de bază ale Frontului (din raportul asupra alegerii delegaților pe lângă Prima Divizie Proletară), pentru că există în cea mai mică parte presiune, ca să nu spunem dictatură.

Cu privire la listele de la miliție reproducem numai trei semnături ale membrilor PC, organizația Politehnicii din Belgrad, pentru că nu considerăm necesar ca pe mai mulți tovarăși să-i expunem represaliilor eventuale.

Pentru eventualele noastre greșeli în ce privește credința noastră, nu ne condamnăți, pentru că suntem tineri membri ai PC.

E logic că ne vom da silința ca părerile Biroului Informativ să predomine în PCI.

- 1) Dreszici Živorad, m PC secția mecanică
- 2) Ivanovici Slovoljib, m PC secția tehnologie
- 3) Lonceorevici Cedomir m PC

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 22/1948, ff. 6-19.

16.

[1948, iulie, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind pregătirile pentru congresul partidului comunist iugoslav.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 130 Luna Iulie Ziua 19 ora 17,15 1948

Revenim la raportul anterior:

TITO a ales prim delegat la Congres din partea Diviziei I.a. proletară, vezi ziarul BORBA din 1 Iulie pagina II. A. GILAS la fel Divizia II.a. proletară, vezi BORBA din 7 Iulie pagina II.a.

Termenul proletar este legat de primele constituirii de brigăzi în 1941, azi titlu onorific echivalent la cel „de gardă”. Svonurile persistă, că congresul se ține în centrul de cazărmi TOPCIDER, probabil în aceeași sală unde s-a desfășurat procesul lui Mihailovici. Orașul începe să fie pavoazat numai cu roșu[,] iar pe clădirile oficiale s-au și înălțat steaguri roșii, cu secera și ciocanul ca cele sovietice. Afize speciale la gară indică biroul unde se dau informațiuni de procedare pentru delegați.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

17.

[1948, iulie, 21, București]. Notă verbală a MAE către ambasada iugoslavă în care răspunde notei transmise de aceasta privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave”.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
D.R. II Nr. 663/948

NOTĂ VERBALĂ

Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Române prezintă salutul său Ambasadei Republicii Federative Populare Jugoslave și cu referire la Notele Verbale nr. 1062 și 1079 are onoarea a-i comunica următoarele:

Deoarece din informațiile obținute de Ministerul Afacerilor Externe rezultă că incidentele regretabile din Timișoara au fost urmarea atitudinii provocatoare a personalului „Cărți Jugoslave”. Guvernul Român se vede silit să retragă autorizațiile de funcționare a numitei librării și roagă ca Guvernul Republicii federative Populare Jugoslave să ia măsurile cuvenite pentru a lichida această întreprindere.

Guvernul Român e convins că, în împrejurările de față, retragerea autorizației, departe de a prejudicia relațiile bune între cele două popoare, va avea darul să elimine motivele unor agitații care nu folosesc nici poporului Jugoslav, nici poporului Român.

Guvernul Român ține să accentueze că va acorda și pe mai departe tot sprijinul populației slave din Republica Populară Română, pentru ca această populație să-și poată dezvolta cultura națională, - sprijinirea culturilor tuturor naționalităților conlocuitoare fiind un principiu de bază al democrației populare române.

Ministerul Afacerilor Externe reînnoiește Onor. Ambasadei asigurarea înaltei sale considerațiuni.

București, 21 Iulie 1948.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217– cultural, nepaginat.

18.

[1948, iulie, 31, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 120 din 31 Iulie 1948

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

a) În seara zilei de 20/21 Iulie 1948, a fost prins de către patrula Pichetului nr. 6 din Plot. 1 Gr. Pază MORAVIȚA un individ pe când încerca să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Identificat, s-a constatat că se numește POPESCU DUMITRU, născut în anul 1929, fiul lui Constantin și Elena Popescu cu domiciliul în comuna Rudești – Argeș.

Numitul a declarat că a vrut să părăsească țara deoarece a fost anunțat de Directorul Liceului Teoretic din Râmnicu Vâlcea că nu va mai fi primit în școală deoarece a avut atitudine antidemocratică.

Asupra sa au fost găsite două serviete cu lenjerie.

A fost predat siguranței STAMORA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2. Imigrări

a) În ziua de 22 Iulie 1948 patrula pichetului Nr. 12 din Compania 2-a Grăniceri BANLOC, a prins pe individul POPOV PAVEL, care a trecut clandestin frontiere din Jugoslavia în R.P.R.

Numitul declară că este originar din România din com. TOLVADIA – TIMIȘ și a plecat în Jugoslavia în 1944.

Motivul trecerii în R.P.R. declară că este faptul că nu-i convine regimul actual din Jugoslavia.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. AGRESIUNI CONTRA GRĂNICERILOR

În noaptea de 26/27 Iulie 1948, orele 23,30 sentinela de la pichetul Nr. 14 GORNEA din Plot. 3 BERZEASCA, a observat câțiva indivizi îndreptându-se spre bărcile ancorate în fața pichetului.

A fost anunțat șeful de pichet la vederea căruia indivizii au fugit, s-a tras asupra lor fără a se lovi vreunul.

În același timp din partea opusă pichetului au fost semnalati alți indivizi.

Pichetul s-a alarmat ocupând amplasamentele de apărare.

În scurt timp din direcția pichetului LIUBCOVA, au apărut un grup de 7-8 indivizi care încercau să se apropie de bărci. S-a deschis foc asupra lor trăgându-se nouă cartule, fără a fi lovit vre-unul. Indivizii au fugit în porumb.

Imediat după aceasta s-a observat semnale luminoase prin aprinderi și stingeri de chibrituri sau lanterne atât dinspre pichetul 13 LIUBORADIJDIA cât și dinspre pichetul Nr. 16 LIUBCOVA la aceste semnale li s-a răspuns la fel de pe malul Jugoslav.

S-a mărit efectivul pichetului și cantitatea munițiilor.

Subofițerul informator al Companiei 4-a a rămas la acel pichet.

Investigațiunile continuă.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

III. DIVERSE

a) Pichetul Nr. 2 HORIA din Plot. 1 Gr. FOLTEȘTI, fiind amenințat cu inundația prin ruperea digului Prutului a fost evacuat cu jumătate din efectiv la pichetul Nr. 3 CLOȘCA și cealaltă jumătate la pichetul Nr. 1 ȘIVIȚA din același ploton.

Pe locul pichetului a rămas un post fix. Patrularea se execută pe o șosea din interior la 2 km.

Sursa: Regt. 8 Grăniceri

b) În ziua de 28 Iulie a.c. ora 16 un avion cu trei motoare venind din direcția TIMIȘOARA, a sburat peste frontieră în Jugoslavia, printre pichetele Nr. 4 și 5 din Comp. 2-a BANLOC.

Pe corp și aripi avionul avea steaua Jugoslavă și litera „J”.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

c) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 17,05 a sburat peste frontieră din R.P.R. în Jugoslavia un avion pe deasupra punctului BISTREȚU –compania Gr. ORȘOVA. Avionul avea înspre coadă o dungă neagră. Alte semne distinctive nu s-au putut identifica.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În ziua de 29 iulie a.c. orele 8,00 un avion cu două motoare, venind din direcția MODOȘ (Jugoslavia) a sburat în R.P.R. printre pichetele 4 și 5 din Comp. 2-a Grăniceri.

Avionul sbura la cca. 1.500 m. Înălțime. Avea culoarea gri, alte semne distinctive nu s-a putut identifica.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

e) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 16,00 un avion a sburat din Jugoslavia în R.P.R. pe deasupra pichetului Nr. 1 din Comp. 5-a Gr. TURNU-SEVERIN.

Nu s-a putut distinge naționalitatea din cauza înălțimii mari.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

f) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 16,55 un avion cu trei motoare a sburat din R.P.F.I. în R.P.R. pe deasupra pichetului Nr. 18 din Comp. 4-a Gr. Pază.

Nu s-a putut distinge naționalitatea.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

Arhivele Militare Române, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Dosar 865, ff. 12-13. (În continuare se va folosi sigla A.M.R.)

19.

[1948, august, 24, București]. Notă verbală a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că închiderea filialei „Cărții Iugoslave” de la Timișoara este o încălcare a Convenției Culturale încheiate între cele două state în 1947.

**AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE
DE YOUGOSLAVIE**

BUCAREST
No. 1252

NOTĂ VERBALĂ

Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave din București transmite salutul ei Ministerului Afacerilor Străine al Republicii Populare Române și are onoarea a comunica următoarele:

În ziua de 19 August a.c., autoritățile polițienești din Timișoara au închis în mod forțat încăperile filialei „Cărții Iugoslave” din Timișoara și le-au sigilat. În felul acesta, prin procedeul autorităților polițienești din Timișoara s-a împiedecat munca „Cărții Iugoslave”, instituția care ca factor cultural trebuia să contribu[ie] la adâncirea legăturilor generate și în mod deosebit a legăturilor culturale între popoarele Iugoslave și poporul Român.

Filiala „Cărții iugoslave” din Timișoara a fost deschisă în baza aprobării Ministerului Afacerilor Străine Nr. 57412 din 11 Septembrie 1947, ca una din primele realizări ale traducerii în viață a Convenției de colaborare culturală între Republica Populară Română și Republica Federativă Populară Iugoslavă, care a fost semnată de ambele Guverne în ziua de 26 Iunie 1947.- „Cartea Iugoslavă” din Timișoara a făcut într-adevăr destul pentru ca Convenția de colaborare culturală să se concretizeze în mod practic, iar mulțumită primirii calde și frățești și interesului mare din partea poporului român și a naționalităților conlocuitoare care tră[i]esc în aceste părți, această instituție a putut prin opere culturale să facă și a făcut o acțiune pozitivă pentru o cunoaștere mai adâncă și apropiere între poporul Republicii Populare Române și popoarele Republicii Federative Populare Iugoslave.

Nu ne este cunoscut însă ca prin existența ei „Cartea Iugoslavă” să fi provocat orice fel de apariții negative, dăunătoare bunelor relații între aceste două popoare.- Este un fapt concret ca în perioada între 10 și 20 Iulie a.c. niște persoane necunoscute au încercat în mai multe rânduri ca în chestiunea „Cărții Iugoslave” să provoace în diferite feluri incidente șovine, dar aceste provocații au fost provocate de factori cu totul de altă natură, independente de „Cartea Iugoslavă” și existența ei. - Deasemenea este cunoscut faptul, că mulțumită atitudinii funcționarilor „Cărții Iugoslave” aceste provocații nu au reușit să se transforme în incidente. - Autoritățile române competente au refuzat ca funcționarii „Cărții Iugoslave” să facă orice pentru ca să se înlătore aceste provocații. O astfel de atitudine a autorităților locale, duce la presupunere că provocațiile nu au fost întâmplătoare.

Cu ocazia închiderii „Cărții Iugoslave”, Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave din București a primit dispozițiuni dela Guvernul R.P.F.J., să protesteze împotriva închiderii acestor încăperi, ca un act prin care se violează Convenția de colaborare culturală între Republica Populară Română și Republica Federativă Populară Iugoslavă.

Ambasada are onoarea a asigura, cu această ocaziune, Ministerul Afacerilor Străine de înalta sa considerațiune.

București, 24 August 1948.

20.

[1948, august, 24, Belgrad]. Telegramă a ambasadei care informează autoritățile române despre atitudinea ostilă a unor oficiali iugoslavi veniți la o recepție a ambasadei române.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 138 Luna August Ziua 24 ora 17,15 1948

În legătură cu recepția din 2-3 August comunic:

1) Jugoslavii au făcut o demonstrație și eșire fără îndoială premeditată. Astfel în ajun o parte din personalități ca GIURO, SALAI sau șeful protocolului etc. s-au scuzat că nu vin sub pretextul plecării în concediu. Alții ca SIMICI, MOSA, PIADÉ, VLAHOV, bătrânul și tânărul, PETROVICI, etc., trăgând concluzia, s-au scuzat. În schimb cu o întârziere prelungită s-a prezentat în grup compact BEBLER cu VEIVODA, MATIA și alți doi tineri au dat mâna cu toată asistența și după vreo 15 minute au pornit tot în grup compact spre ieșire. Când i-am invitat să rămână la masă BEBLER a izbucnit provocator, că ei nu înțeleg să tolereze ofense ce i le aduce România și conducătorii ei, că Radorul îi tratează mai rău ca HEARST, că guvernânți[i] lor sunt prezentați în presa românească ca asasini și bandiți hitleriști, că guvernânții români, în cap cu M.A.E., îi înjură în public, etc. La încercarea mea de a-l potoli, cerându-i să facă distincțiune între problemele de partid și cele de stat, de a discuta lucrurile în alte împrejurări și în mod ordonat, dânsul a continuat cu istericalele sale afirmând repetat într-un moment, că noi românii am vrea să pregătim o atmosferă de războiu. L-am sfătuit din nou să se adreseze organizat pentru eventuale lămuriri prin Ambasada lor, sau să-mi prezinte motivele în scris mie. A promis și a plecat. La discuțiune nu asistau decât soția mea și BEARA, căci eram încă la intrare. Unii au observat totuși ceva din depărtare, din întâmplare, „occidentalii”. Am informat pe Ambasadorul U.R.S.S. Impresia generală este că s-au purtat huliganic. Amănunte Joi cu soția sau eventual voi veni eu personal pentru concediu. Cred că este cazul pentru a cere în scris explicațiuni dela M.A.S. Jugoslav.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

21.

[1948, august, 25, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 129 din 25 August 1948

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

În ziua de 20 august 1948, grănicerii maghiari au predat pichetului Nr. 4 din Compania 4-a Grăniceri Pază SATU MARE, pe individa BELIN IRINA, domiciliată în

comuna HALMEU Județul SATU MARE, care a trecut frontiera în ziua de 14 August 1948, din R.P.R. în Ungaria prin sectorul pichetului Nr. 8 din aceeași Companie.

A fost predată Siguranței SATU MARE.

Sursa: Regt. 7 Grăn.

2. Imigrări

a) În ziua de 21 August 1948, patrula pichetului Nr. 3 din Compania 1-a Grăniceri Pază SATU MARE, a prins pe individa HAINTEL ROJA din comuna BOCEA (Ungaria), pe teritoriul R.P.R.

- Numita declară că rătăcindu-se a trecut din greșeală frontiera.
- A fost predată Siguranței SATU MARE.

b) În ziua de 21 August 1948, orele 16,00 patrula pichetului Nr. 8 din Compania 4-a Gr. Pază a surprins pe individul MATUC ȘANDOR, care trecuse frontiera din Ungaria în R.P.R. cu o bicicletă.

- Numitul declară că s-a rătăcit fiind în excursie și confundând Someșul cu Tisa.
- A fost predat Siguranței SATU MARE.

Sursa: Regt. 7 Grăniceri

c) În ziua de 21 August 1948, patrula pichetului Nr. 4 din Plotonul 4 GRUIA, a găsit o barcă pe Dunăre dincoace de firul apei, a somat-o să tragă la mal cu vocea și prin foc de armă însă ocupanții bărcii nu s-au supus vâslind spre țărmul Bulgar. Patrula cercetând malul românesc a găsit două costume de haine și mai multe acte Bulgare.

În aceeași zi la orele 22, aceeași patrulă a prins în Ostrovul GÂRLA MARE trei pescari bulgari cari pescuiau în apele R.P.R.

Cei trei pescari împreună cu sculele de pescuit au fost predați Siguranței TURNU SEVERIN.

Sursa: Regt. 9 Grănic.

d) În dimineața zilei de 25.VIII. 1948, orele 6,00 patrula pichetului Nr. 3 din Plotonul 1 Grăniceri VARȘAND, a prins pe individul GABOR IANOȘ și individa ERMENTELI IORENT, trecând frontiera din Ungaria în R.P.R.

Au fost predați Siguranței CHIȘINEU CRIȘ.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

3. Indivizi arestați în zona de frontieră

În noaptea de 24/25 VIII.1948 echipa specială a Brig. III-a Grăniceri, a prins pe indivizii ZOGRA ALEXANDRU și fiul său ZOGRA ALEXANDRU JIUNIOR din SALONTA. Numiții au fost găsiți fără nici un act la o fermă din imediata apropiere a frontierei în sectorul Plotonului 2/3 Gr. Pază SALONTA.

Au fost predați Siguranței SALONTA.

Sursa: Brigada III-a Gr.

II. DIVERSE

a) În ziua de 19 August 1948, șeful postului Jandarmi BICSAD-SATU MARE, pe baza unei reclamații a cetățeanului MAIOȘ VASILE din BICSAD, a intrat în curtea Plotonului I/3 Gr. Pază HALMEU efectuând fără aprobare o percheziție cu scopul de a descoperi un geam furat dela grajdul locuitorului de mai sus, care aruncase vina asupra grănicerilor.

Șeful Postului de Jandarmi fiind întrebat de către încheetorul Plotonului ce caută acolo, i-a răspuns subofiterului „să își țină gura”.

Percheziția a scos în evidență nevinovăția grănicerilor, reclamantul calomniator fiind reținut la ploton pentru a i se întocmi acte.

Sursa: Regt. 7 Grăniceri

b) În noaptea de 19/20 August 1948, orele 24 o patrulă de grăniceri jugoslavi a scos borna 139/10 dintre pichetele Nr. 12 și 13 din Compania 2-a Grăniceri Pază Jimbolia.

Sursa: Regt. 9 Grănic.

c) Locuitorul VARADEAN, din Comuna VARADIA Județul CARAȘ, care a trecut la muncile agricole în Jugoslavia, a afirmat că la VARȘEȚ (Jugoslavia) se găsesc circa 10 ingineri români care au trecut fraudulos frontiera în urma naționalizărilor și cari sunt angajați la uzinele VARȘEȚ.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În dimineața zilei de 24.VIII.a.c. orele 6,00 a sosit în gara EPISCOPIA BIHORULUI, un tren cu 1600 muncitori români, veniți din Cehoslovacia.

Au fost primiți de către reprezentanții Sindicatelor ORADEA și Șefii Autorităților. Controlul trenului a fost făcut de organele Vamale EPISCOPIA BIHORULUI și un reprezentant al B.N.R.

Sursa: Regt. 10 Grănic.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Dosar 865, f. 53-54.

22.

[1948, august, București]. Răspunsul guvernului român la nota guvernului RFPI din 25 august 1948.

Ambasada RPR din Belgrad are onoarea de a aduce la cunoștința Guvernului RFPI răspunsul Guvernului Român la nota nr ... din 25 august 1948.

Nota din 25 august 1948 a guvernului RFPI este de la un capăt la altul alcătuită din afirmații false și calomnioase și constituie o flagrantă denaturare a realității:

1. Guvernul Român declară că în nota din 25 august 1948 Guvernul Iugoslav, folosind fără nici un temei referințele la Pactul de Prietenie, Colaborare și Asistență Mutuală româno-iugoslav și la uzanțele internaționale, încearcă să conteste oamenilor politici din RPR dreptul lor de a-și exprima în mod liber părerile, pentru a pune la adăpost de critică pe actualii conducători ai Partidului Comunist Iugoslav.

În Nota din 25 august, Guvernul Iugoslav reproșează Guvernului Român atitudinea politică «a unor oameni de stat responsabili din RPR» față de «conducătorii actuali ai Partidului Comunist din Iugoslavia» sub pretext că ei «sînt în același timp membrii cei mai responsabili ai Guvernului RFPI».

E clar că Guvernul Român nu poate să fie de acord cu astfel de pretenții nefondate și antidemocratice. Guvernul Român nu poate să interzică membrilor săi de a participa la munca acelor organizații de partid cărora aparțin, și de asemenea, el nu poate să le interzică de a face declarații politice din însărcinarea acestor organizații.

Guvernul Român respinge categoric asemenea pretenții ale Guvernului Iugoslav.

2. Guvernul Român respinge acuzația că oamenii politici, presa sau radiodifuziunea română ar fi dus sau ar duce o campanie împotriva popoarelor iugoslave, Republicii Federative Populare Iugoslave sau Guvernului Iugoslav.

În toate manifestările oamenilor politici români, ale presei și ale Radiodifuziunii române și-au găsit și își găsesc expresie sentimentele de prietenie pe care poporul român le nutrește pentru popoarele iugoslave. În relațiile sale cu Guvernul Iugoslav, Guvernul Român a procedat întotdeauna potrivit principiilor real democratice care călăuzesc Republica Populară Română în raporturile de la stat la stat.

Guvernul Român consideră însă că a fi membru în Guvernul unei țări nu înseamnă a pierde calitatea de om politic. El respinge pretenția absurdă a Guvernului Iugoslav de a impune partidelor politice din RPR alte legi decât acelea care decurg din Constituția țării.

Guvernul Român atrage atenția Guvernului Iugoslav că «înalții funcționari ai RFPI», a căror activitate încearcă să o ferească de critică la adăpostul tratatelor și uzanțelor internaționale, s-au folosit și se folosesc, în calitatea lor de membri ai Partidului Comunist Iugoslav, de dreptul de a-și spune părerea asupra activității unor partide comuniste din alte țări și a membrilor lor, indiferent de calitatea oficială a celor criticați.

Consecvent principiilor care stau la baza regimului de democrație populară din RPR, Guvernul Român consideră că este nu numai dreptul, dar și datoria presei, radiodifuziunii și altor mijloace de informare să publice date și să ia atitudine, în spiritul convingerilor democratice față de activitatea forțelor politice dinlăuntru și din afara țării, precum și să difuzeze documente menite să întărească frontul democrației și al păcii, ca de pildă rezoluția Biroului Informativ la care se referă nota Guvernului Iugoslav.

3. Guvernul Român respinge ca neîntemeiată și tendențioasă afirmația că ar fi violat Convenția Culturală Româno-Iugoslavă. Prevederile acestei Convenții nu pot servi drept temei pentru a impune Guvernului Român să tolereze activitatea antidemocratică a Filialei Iugoslovenska Kniga din Timișoara. Această librărie care răspîndea tipărituri cu caracter șovin-naționalist tindea să devină un focar de agitație naționalistă inadmisibil într-un regim de democrație populară.

4. Guvernul Român respinge de asemeni afirmația neîntemeiată cu privire la pretinse dificultăți pe care autoritățile române le-ar fi făcut plugarilor iugoslavi ale căror pământuri sînt situate pe teritoriul RPR în zona de frontieră.

Tocmai în scopul de a ușura trecerile pentru muncile agricole plugarilor români sau iugoslavi care au pământurile lor pe teritoriul celeilalte țări, Guvernul Român a făcut propuneri pentru încheierea unei convenții care să reglementeze trecerile pentru muncile agricole în zona frontierei româno-iugoslave încă de la data de 29 martie 1948, însă răspunsul definitiv al Guvernului Iugoslav cu privire la propunerile Guvernului Român nu a fost transmis decât la data de 14 august 1948. Este limpede că răspunderea pentru eventualele dificultăți întâmpinate de plugarii ambelor țări care au pământuri în zona frontierei apasă exclusiv asupra Guvernului Iugoslav.

5. Guvernul Român declară categoric că respinge afirmațiile false și tendențioase cu privire la pretinse presiuni care ar fi fost exercitate asupra populației sîrbe, croate sau slovene din RPR. Guvernul Român aplică consecvent principiile democrației adevărate, bazate pe lămurirea și ridicarea nivelului politic al maselor și nu pe impunerea cu metode și presiuni polițiste a hotărîrilor organelor de conducere.

Populația sîrbă, croată și slovenă din RPR, ca și toate celelalte naționalități conlocuitoare, se bucură de deplina egalitate în drepturi cu populația românească și a condamnat în mod liber politica actuala conducerii a Partidului Comunist Iugoslav.

Guvernul Român protestează împotriva jignirilor personale și încercării de defăimare a ministrului de Interne român Teohari Georgescu. Afirmațiile făcute în legătură cu, călătoria ministrului de Interne, Teohari Georgescu, în calitatea sa de deputat de Timiș, sînt pure

născociri mincinoase de la primul pînă la ultimul cuvînt. Guvernul Român declară că practicile și metodele pe care nota Guvernului Iugoslav încearcă să le atribuie ministrului de Interne român sînt cu desăvîrșire străine de regimul de democrație populară din țara noastră, de guvernul RPR și de Ministerul său de Interne.

6. Guvernul Român consideră ca un semn de manifestare de rea credință modul fals și calomnios în care nota guvernului RFPI încearcă să prezinte pe fostul ambasador iugoslav la București, Radonja Golubovici, ca urmare a demisiei sale și a atitudinii de condamnare adoptată față de conducerea Partidului Comunist Iugoslav.

Aceasta rezultă limpede din însăși scurta caracterizare făcută de același Guvern Iugoslav prin nota verbală nr. 140 din 1 octombrie 1947, adresată Guvernului Român, în care Radonja Golubovici este prezentat ca «organizator și protagonist în lupta de eliberare națională, secretar al Adunării Antifasciste de eliberare națională din Iugoslavia, fost ministru al Afacerilor Interne al Republicii Populare Muntenegru, apoi ministru de Justiție și prezident al Comisiei Planului al aceleiași republici, deputat în Adunarea Populară».

Guvernul Român a considerat atunci ca o subliniere a importanței pe care Guvernul Iugoslav o acordă relațiilor de prietenie dintre popoarele RPR și popoarele RFPI numirea ca ambasador în România a unui protagonist al luptei de eliberare iugoslave.

Guvernul Român ține să scoată în evidență cu acest prilej faptul că așteptările sale au fost justificate de activitatea rodnică a ambasadorului Radonja Golubovici pe terenul dezvoltării prieteniei româno-iugoslave și să-și exprime părerea de rău că, din cauze independente de voința sa, această activitate a fost întreruptă.

7. În legătură cu asasinarea generalului-colonel Arso Iovanovici, Guvernul Român respinge cu indignare încercarea Guvernului Iugoslav de a căuta justificări și descărcări de răspundere în afirmația mincinoasă că atitudinea lui Arso Ivanovici ar fi fost determinată de pretense apeluri ale conducătorilor RPR.

Se știe că eroul general-colonel Arso Ivanovici a fost ucis ca urmare a atitudinii sale împotriva liniei antidemocratice a conducerii Partidului Comunist Iugoslav de către autoritățile iugoslave, fapt pe care însăși comunicatul din ziarul Partidului Comunist Iugoslav «Borba» nu a cutezat să-l nege.

8. Guvernul român consideră că numai abandonarea principiilor care călăuzesc democrațiile populare în drumul lor spre socialism poate crea condițiile favorabile provocărilor și amestecului imperialist și poate duce la slăbirea «puterii defensive și independenței RFPI și la întărirea presiunii imperialiste împotriva RFPI», așa cum încearcă să afirme nota guvernului iugoslav. Alunecarea de la principiile democratice nu poate fi acoperită cu note diplomatice.

Este limpede că numai în dorința de a-și ascunde răspunderile față de popoarele RFPI, Guvernul Iugoslav încearcă să găsească alte justificări pentru tendința sa de alunecare pe panta concesiilor în fața presiunilor imperialiste.

Guvernul și poporul RPR au convingerea că popoarele RFPI vor ști să se împotrivescă presiunilor imperialiste și vor găsi calea pentru a zădărnici manevrele imperialiștilor, care, pentru a-și pune în aplicare planurile de aservire, tind să submineze prietenia bazată pe interese comune a popoarelor din această parte a lumii.

Mergând consecvent pe drumul construirii socialismului, folosind experiența și sprijinul neprețuit al URSS, poporul și guvernul român au încredere deplină în victoria forțelor frontului unit al socialismului, a frontului unit al forțelor păcii care are în fruntea sa pe eliberatoarea popoarelor noastre, Uniunea Republicilor Socialists Sovietice.

Pe baza celor arătate mai sus, Guvernul Român declară că respinge categoric nota din 25 august 1948 a guvernului RFPI.

23.

[1948, august, 28, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române către București în care informează de mitingurile de protest organizate la Belgrad împotriva campaniei dusă de țările socialiste față de Iugoslavia.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ TELEFONICĂ

Dela Legațiunea din BELGRAD

Nr. 144 Luna August Ziua 28 ora 20,30 1948

[I]Eri la numeroase întreprinderi din Belgrad și pe șantierul noului Belgrad au avut loc meetinguri de protest împotriva campaniei dusă de „România și țările democrațiilor populare împotriva Jugoslaviei”.

Oratorii au încercat a prezenta această, campanie ca și când ar fi în contra popoarelor... Jugoslaviei și să ațâțe pe ascultători folosind un limbaj violent atât în vorbire cât și în rezoluție: „activitate murdară și infamă nemai văzută și nemai pomenită în istoria mișcării muncitorești”. Țările democrației populare și mai cu seamă România sunt acuzate că „calcă tratate încheiate, atacă drepturile elementare ale minorităților naționale sârbe, maltratează și terorizează pe cetățenii rămași credincioși patriei lor socialiste”.

Presa jugoslavă publică în extras nota adresată guvernului maghiar asemănătoare celei trimisă nouă.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

24.

[1948, septembrie, 1, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române despre atmosfera și reacțiile presei de la Belgrad față de campania contra Iugoslaviei.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 151 Luna Septembrie Ziua 1 ora 1948

Ziarele de astăzi continuă publicarea roportajului despre meetingul contra țărilor democrațiilor populare, iar „Borba” publică și un articol de fond intitulat „cu prilejul campaniei calomnioase contra Jugoslaviei”, în care după ce se înșiră meritele Jugoslaviei în războiul antifascist se trece la polemică cu țările democrațiilor populare, în spiritul și limbajul notelor către R.P.R. și republica maghiară. Articolul susține, că „critica împotriva conducerii jugoslave s-a transformat într-un atac deschis împotriva unității de stat și a popoarelor R.F.P.J., contra intereselor de bază ale popoarelor din Jugoslavia” și că în „Scânteia” în 27 numere din Iulie a.c. s-a acordat atacurilor și calomniilor contra Jugoslaviei 47 coloane, iar demascării imperialiștilor americani 27 coloane. Aceiași constatare însoțite de cifre, cu privire la celelalte organe ale partidelor comuniste din Bulgaria, Franța, Cehoslovacia, Ungaria și Polonia.

Se mai publică și comunicatul oficiului de infirmațiune de pe lângă guvernul R.P. Macedonia, ca răspuns la comunicatul Direcțiunii presei Jugoslaviei din 26 August a.c. Oficiul de POR combate afirmațiunile jugoslave cu privire la activitatea învățătorilor și librarilor macedoneni trimiși la propunerea autorităților bulgare, în Bulgaria și expulzați apoi de aceștia aducând o serie de acuzațiuni guvernului bulgar în legătură cu pretinsa asuprire a macedonenilor din Bulgaria.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

25.

[1948, septembrie, 4, București]. Informare făcută de Florica Șelmaru referitoare la discuția avută cu consilierul de presă al Ambasadei RFPI, Peceak.

NOTA INFORMATIVĂ

În ziua de 2 septembrie, am primit la redacție vizita consilierului de presă Peceak de la ambasada iugoslavă. Obiectul sau pretextul vizitei: să mă întrebe dacă nu am nevoie de material documentar privitor la problema Triestului, pentru resortul de politică externă al gazetei. Am refuzat materialul documentar oferit, dar convorbirea pe care am avut-o cu Peceak s-a prelungit cam o oră.

În această convorbire, Peceak s-a manifestat ca un apărător al clicii de la conducerea PCI și ca un element ostil nouă.

Primul lucru pe care mi l-a spus a fost că este urmărit («cu câte două, cu câte patru mașini»), așa încât s-a întrebat «dacă nu cumva este confundat cu vreun gazetar englez sau american». Dar, spune el, «m-am dus la Asociația Presei Străine, i-am întrebat pe unii dintre aceștia dacă sînt urmăriți și mi-au spus, că nu, așa încît am înțeles că urmărirea este pentru mine». A adăugat că și-a fotografiat urmăritorii și că va adresa această fotografie ministerului său la Belgrad, pentru un protest (căruia să-i dea astfel temeiul unei probe, cum «nu a avut» afirmația că tov. Iudin a fost urmărit de Siguranța iugoslavă). În susținerea poziției sale, de o adeziune servilă la trădarea superiorilor săi, a invocat «argumentele» cunoscute ale acestora.

Tot în cadrul «argumentelor» se înscrie și apărarea Congresului PCI care a fost bineînțeles «liber» și unde unii membri ai Biroului Politic al PCI «au fost criticați». Pe această linie, și «pentru a-mi completa informația» pe care o socoate «inexactă», mi-a oferit materialul Congresului, pe care l-am refuzat (ca și textul notei guvernului iugoslav către guvernul RPR, oferit în același scop de «completare a informației»).

În cadrul acestei convorbiri, Peceak a încercat să descalifice sistematic pe toți cei care s-au desolidarizat de clica Tito-Djilas-Kardelj-Rankovici: astfel ministrul demisionat de la Teheran «a fost acolo dinainte de război și nici nu știe ce se petrece în Iugoslavia»; pe funcționarii diplomatici care de asemenea au demisionat i-a tratat drept «oameni slabi». Despre tov. Golubovici a vorbit cu oarecare rezervă, pomenind însă în fraze evazive despre «slăbiciuni» și o teamă de dificultăți». În ceea ce privește figura și moartea lui Arso Iovanovici însă și-a dat cu insolentă frâu liber: «era un ofițer din vechea armată» (și, implicit, avea mentalitatea corespunzătoare), «n-avea decât să aibă curajul să stea în țară și să-și exprime fățiș părerile» etc.

În concluzia discuției, a plecat invocînd «timpul pe care mi-l răpește» și spunînd că va reveni.

ss. Florica Șelmaru

București, 4 septembrie 1948

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 11/1948, ff. 4-5.

26.

[1948, septembrie, 8, Belgrad și Zagreb]. Comunicate ale Agenției Taniug relatînd mitingurile de protest desfășurate în RFPI împotriva campaniei antiugoslave.

8 septembrie 1948

BELGRAD (Taniug) În cursul ultimelor 24 de ore, CC al PCI și guvernul RPF Iugoslavia au primit 58 de telegrame și scrisori, adoptate în cadrul mitingurilor din fabrici, instituții și unități

militare, de pe întreg cuprinsul țării, în care se protestează cu hotărîre împotriva campaniei purtate contra poporului iugoslav.

Cu prilejul mitingului celui de al cincilea bloc al Organizației Frontului Popular din Pancevo – Serbia – o muncitoare de la o fabrică de încălțăminte, Boricika Marton, de naționalitate ungară, a spus următoarele: «Ca unguroaică sînt profund indignată de calomniile și declarațiile antiugoslave, făcute de conducătorii Republicii Populare Ungare. Noi, ungurii din Iugoslavia, ne bucurăm de toate drepturile. Nu este adevărat că sîntem terorizați, așa cum afirmă postul de radio ungar».

La sfîrșitul mitingului de la Belo Polje – Muntenegru – mai mult de 1.500 de țărani și muncitori și-au manifestat nemulțumirea cu privire la calomniile difuzate în străinătate, ca și hotărîrea lor de a realiza, prin munca de zi cu zi, toate sarcinile care le-au fost date de conducătorii partidului și statului.

Tineretul – constructori de căi ferate – de la Brodițe, în Serbia, a ținut un mare miting de protest în cursul căruia a condamnat Campania de calomnii împotriva popoarelor iugoslave, campanie dusă de anumiți funcționari din țările democratice. Vorbind despre această campanie de calomnii, comandantul statului major al brigăzilor de tineret, Borivoi Dinici, a spus următoarele: «Noi, constructorii noii căi ferate a tineretului, protestăm cu energie împotriva declarațiilor calomnioase afirmînd că în Iugoslavia tineretul este educat prin metode fasciste. Noi, tineri care construim căi ferate, fabrici, șosele, cooperative, case muncitorești, facem aceste lucruri pentru o viață mai bună a poporului nostru, netezind calea către unicul nostru scop: socialismul».

Colectivul de muncă din minele de huilă de la Zenița, în Bosnia, subliniază în rezoluția sa următoarele: «Cerem partidelor comuniste frățești să aducă la cunoștința popoarelor lor că în noua Iugoslavie nu mai există nici o singură industrie particulară și că tot ceea ce facem, facem pentru întărirea socialismului și a Blocului Democratic din lume. Răspunsul nostru, de mineri, tuturor acestor minciuni și calomnii, va consta din lovituri de tîrnăcop, o extracție și mai mare de cărbune, căci noi, minerii lui Tito, nu putem fi opriți de nici o piedică, și, cu atît mai puțin, de minciuni».

Soldații, subofițerii și ofițerii unui regiment de aviație spun în scrisoarea lor următoarele: «Promitem Comitetului nostru Central și tovarășului Tito ca nici o minciună și nici o calomnie să nu ne poată îndepărta de calea cea dreaptă în construirea socialismului, de calea organizării și întăririi armatei noastre, apărătoare, vigilentă, a construcției socialismului în țara noastră, a fraternității și unității dintre popoarele noastre».

Muncitorii și funcționarii din localitatea Buzet – Istria – au organizat un mare miting de protest la sfîrșitul căruia au adresat guvernului o rezoluție, în care se spune că campania îndreptată împotriva noii Iugoslavii nu servește decît interesele dușmanilor socialismului. «Nu vrem și nici nu putem trece sub tăcere această campanie născocită de calomnii, împotriva partidului nostru, a conducătorilor noștri și a întregului popor iugoslav, căci este mai mult decît trist de a vedea că presa comunistă și anumiți conducători din țările democratice scriu astăzi împotriva RPF Iugoslave și împotriva partidului nostru, în același fel ca presa burgheză coruptă din țările imperialiste. Noi, muncitori și funcționari, adunați în acest miting de protest, am aprobat în unanimitate notele pe care guvernul nostru le-a adresat guvernelor ungar și român și cerem ca note asemănătoare să fie adresate și celorlalte țări, ai căror conducători atacă în mod calomnios țara noastră.» [...]

ZAGREB (Taniug) Ofițerii, subofițerii și funcționarii militari din garnizoana Zagreb au ținut un mare miting de protest împotriva campaniei de calomnii dusă contra popoarelor iugoslave.

Luînd cuvîntul, fostul combatant din Spania, generalul. Damlo Lekici, a spus printre altele următoarele: «În acest război de eliberare, noi, care am luptat cot la cot cu glorioasa armată sovietică, și sub conducerea partidului nostru și a tovarășului Tito, am cucerit puterea pentru poporul muncitor, nu putem trece sub tăcere insultele care se aduc popoarelor noastre,

nu putem să nu respingem cu indignare acțiunile rușinoase ale anumitor funcționari din țări democrației populare, îndreptate împotriva țării noastre, și aceasta cu atât mai mult, cu cât între țările noastre există acorduri de prietenie și alianță pe termen lung. Nu se poate vorbi de prietenie urmărind în chipul cel mai brutal pe cetățenii iugoslavi, făcând presiuni și terorizând minoritățile noastre naționale, cu scopul ca acestea să renege noua Iugoslavie. Asemenea fapte pricinuiesc o slăbire a forțelor socialismului, intensifică mișcările șoviniste din anumite țări și rup legăturile prietenești dintre popoarele democrației populare. Prin aceste fapte nejustificate și prin această campanie sălbatică îndreptată împotriva țării noastre, nu se va ajunge la slăbirea poziției noastre. Ne luăm angajamentul, față de partid, să muncim din toate puterile, pentru ca armata noastră națională să devină din ce în ce mai puternică, pentru a fi în stare să asigure îndeplinirea planului cincinal și construirea societății socialiste, pentru a fi în stare să apere independența patriei noastre».

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar 19/1948, ff. 1-3.

27.

[1948, septembrie, 20, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

**RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 171
din 20 Septembrie 1948**

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

Urmare la raportul Contrainformativ nr. 169 din 18 Septembrie 1948 Cap. I. punctul „e”.

La perchezitia făcută celor doi indivizi la pichetul VARADIA, Caporalul GHELBE GHEORGHE, întrebându-i dacă au armament asupra lor, individul TURTUREA MARIN, a răspuns că are grenadă, introducând în același timp mâna în buzunar pentru a o scoate.

Caporalul având impresia că aceasta ar putea să folosească grenada în scopul evadării, l-a împușcat mortal.

Cazul se cercetează.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

În ziua de 11 Septembrie indivizii CĂRĂUȘU PAVEL și DAVID D. Prinși de către Grăniceri pe când încercau să treacă fraudulos frontiera, au fost predați în aceiași noapte Biur. Securității DETA, de unde au reușit să evadeze.

În ziua de 19 Septembrie a.c. orele 17,30 ambii indivizi cu acte false s-au prezentat la reședința Companiei MOLDOVA NOUĂ dându-se drept controlori la C.A.M., iar unul susținând că chiar este văr cu Comandantul Companiei care în acel moment se găsea în control la BAZIAȘ.

Comandantul Companiei Locot. GILESCU TOMA înapoindu-se la reședință, a găsit pe cei doi indivizi cari au solicitat ofițerului înlesnirea trecerei frauduloase a frontierei în Iugoslavia, apelând la sentimentele lui de prietenie, deoarece aceștia nu erau alții decât foști ofițeri deblocați, camarazi de promoție cu ofițerul.

Comandantul de Companie Locot. GILESCU TOMA a dispus imediata lor arestare și înaintarea la Bir. Securității Poporului sub o puternică pază.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2. Imigrări:

În noaptea de 19/20 sept. 1948 orele 1,30 patrula pichetului MOLDOVA VECHE, Comp. Gr. Pază MOLDOVA VECHE, a prins pe individul MARCOVICI VECESLAV, cari trecuse fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R. folosindu-se de o plută improvizată la trecerea Dunării.

Declară că este refugiat politic.

A fost predat Serviciului Securității Poporului MOLDOVA VECHE.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

În ziua de 20 septembrie 1948 orele 16,30 un aviontrimotor de culoare albă și la înălțime de sbor foarte mare, a trecut de-a lungul frontierei cu URSS prin sectorul Plotonului 1 DARABANI Compania DOROHOI, trecând apoi dela RĂDĂUȚI în U.R.S.S.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, ff. 97-98.

28.

[1948, octombrie, 13, București]. Telegramă a MAE către ambasada din Belgrad pentru a notifica autoritățile iugoslave că nu mai tolerează atitudinea „provocatoare” a corpului didactic, de origine iugoslavă, care activează pe teritoriul românesc și solicită rechemarea lor de către guvernul iugoslav.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Octombrie Ziua 13 ora 1948

Înaintați următorul text Ministerului Afacerilor Externe al R.F.P.J.

„Ambasada Republicii Populare Române transmite salutul său Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federativa Populare Jugoslave și are onoarea să-i comunice următoarele:

Dreptul la învățătură acordat tuturor locuitorilor Republicii Populare Române prin Constituția țării, impune Statului român răspunderea directă și întregă pentru educația fiecărui cetățean. Consecvent cu atitudinea sa de până acum în ceea ce privește grija pentru asigurarea deplină a instrucțiunii în limba maternă pentru naționalitățile conlocuitoare, Guvernul român dă toată atenția instituțiilor de învățământ ale populației sârbo-croate din Banat și consideră de datoria sa să se îngrijească nemijlocit de selecționarea și numirea întregului personal didactic.

Guvernul român nu admite atitudinea provocatoare a profesorilor și învățătorilor jugoslavi care predau în aceste școli și care folosesc ospitalitatea largă a Statului român pentru a duce o activitate de ațâșare la dușmănie împotriva altor naționalități și nesupunere față de conducerea țării, colportând șovnuri și difuzând material tipărit cu conținut șovin și defăimător față de realizările democratice ale regimului Republicii Populare Române.

Guvernul român nu este dispus să mai tolereze felul naționalist și șovin în care acest personal didactic face opera de educație a tinerei generații, nesocotind eforturile pe care forurile competente din R.P.R. le-au făcut pentru democratizarea comple[c]tă a învățământului, prin înlăturarea rămășițelor mentalității fasciste și prin cultivarea bunei înțelegeri și a colaborării pașnice între popoare.

Comportarea membrilor corpului didactic jugoslav, constituind o instigare împotriva ordinii democratice, a trezit indignarea populației sârbo-croate din Banat împotriva acestui

personal didactic care duce o activitate cu caracter naționalist, specifică regimurilor reacționare și fasciste din trecut.

Guvernul român invită de aceea guvernul iugoslav să ia măsurile necesare pentru urgenta rechemare a tuturor profesorilor și învățătorilor iugoslavi din Republica Populară Română.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

29.

[1948, octombrie, 22, Belgrad]. Notă telefonică a ambasadei române despre un articol apărut în presa iugoslavă intitulat „Autoritățile românești continuă presiunile asupra minorității iugoslave”.

NOTĂ TELEFONICĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Traducere din ziarul *Politica* din 22 Octombrie 1948 pagina II-a col. III.

Titlu: Autoritățile românești continuă presiunea asupra minorităților iugoslave din România. Subtitlu: au fost arestați mai mulți reprezentanți de seamă ai minorităților iugoslave.

„București 21 crt., corespondentul Taniug anunță: Autoritățile românești continuă presiunile asupra minorităților naționale iugoslave, pentru ai forța să se declare pentru rezoluția Biroului Informativ.

În conformitate cu aceasta se continuă călcarea drepturilor iugoslavilor din România și chiar acele drepturi pe care le garantează constituția R.P.R.

După arestare doctorului Miloș Teodorof, secretar general al Uniunii Asociațiilor Culturale Democratice Slave din România deputat în Marea Adunare Națională, a R.P.R. și internarea la Brașov. Autoritățile românești au arestat alți doi secretari ai Uniunii IOTA SAPUNGIN și BOJA PANAEV în timp ce nu se știe exact de soarta lui BORA KONICJ, membru în comitetul executiv al Uniunii. Afară de ei au fost arestați și mulți reprezentanți de vază ai minorității iugoslave din România.

În ținuturile românești ale Banatului populate cu populație iugoslavă, sunt în curs eliminări în masă a iugoslavilor din PMR, pentru că s-au declarat împotriva rezoluției.

Organele din Partid încearcă să ascundă acest fapt sub masca „Curățirii partidului de elemente mici burgheze” susținând că numai un mic număr de iugoslavi au fost eliminați, din cauza desacordului cu rezoluția.

Numai în satul Sân Petru au fost eliminați din partid 50 de membri”. Ziarul RAD din aceeași zi în pagina 4-a coloana 2-a publică același[i] text fără ultimul aliniat. Textul se găsește și în Buletinul TANJUG.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

30.

[1948, octombrie, 29, București]. Telegramă a MAE către ambasada română din Belgrad în care se solicită rezolvarea unui incident de frontieră în care grăniceri români au fost arestați de către omologii lor iugoslavi.

Nr. 3164

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Octombrie Ziua 29 ora 1948

Rog comunicați MAE iugoslav următoarele: În noaptea de 25/26 Oct. În jurul orelor 24, o patrulă de grăniceri călări, compusă din trei grăniceri (frunțașii Plăguciu Emil, Rapițeanu Ion și soldatul Mihai Matei) din compania grăniceri Tomnatic, fiind în patrulare,

din cauza întinericului au greșit drumul trecând pe teritoriul jugoslav, neobservând linia de frontieră, care în acel loc prezintă o prelungire spre teritoriul românesc.

Grănicerii jugoslavi au reținut pe cei trei în cauză și i-au condus la plutonul jugoslav din Comuna Nacovo, comunicând ulterior că în ziua de 26 Oct. vor fi înapoiți, cerând în același timp o întrevedere cu grănicerii români în fața pichetului Lunca, unde să se facă și cercetările. Comandantul secund al companiei de grăniceri Tomnatic a venit la punctul indicat în ziua de 26 orele 17,30 și a cerut să vorbească cu un ofițer jugoslav, care se afla la pichetul din acel punct. Prin șeful pichetului acesta a refuzat întrevederea, comunicând că cei trei ostași nu pot fi înapoiți, ci vor fi trimiși la Belgrad pentru cercetări și că pentru înapoierea lor sunt necesare intervenții pe cale diplomatică. Cu această ocazie, Ambasada RPR ține a sublinia că în cazuri asemănătoare, autoritățile de frontieră românești nu au întrebuițat niciodată metoda folosită de autoritățile jugoslave. Cunoscând că ofițerii din patrula de grăniceri au depășit linia de frontieră în timpul executării serviciului și din cauzele obiective arătate mai sus, Ambasada RPR, din ordinul guvernului său, protestează împotriva procedurii neloaiale de reținere a ostașilor români și cere eliberarea și înapoierea lor, împreună cu caii și armamentul respectiv. Semnat: Cleja.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

31.

[1948, octombrie, 30, București]. Notă informativă a Comandamentului de Grăniceri privind capturarea unui grănicer de către iugoslavi.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

Nr. 72.758

Din 30 Octombrie 1948

NOTĂ INFORMATIVĂ

În noaptea de 28/29 Octombrie 1948, orele 21,30' sergentul OPREA IOAN, ostaș de elită al pichetului Gr. Nr. 4 din Compania MOLDOVA NOUĂ, a plecat spre reședința Plotonului Gr. SOCOL, având asupra sa arma și 10 cartușe.

Ostașul nu a ajuns însă la reședința Plotonului și nici nu s-a înapoiat la pichet.

Comandantul Plotonului Grăniceri SOCOL Locot. POPOSCU VASILE, care se găsea în acel moment în control la pichetul Gr. LEȘCOVIȚA, a venit în ziua de 29 Octombrie a.c. la pichetul Nr. 4 CÂMPIA, unde în urma constatării lipsei ostașului, a întreprins primele cercetări.

Niște cetățeni care trec la muncile agricole din R.P.R. în Jugoslavia au declarat că au văzut în ziua de 29 Octombrie pe ostaș legat la pichetul sârbesc din fața pichetului 4 CÂMPIA din care făcea parte ostașul.

Alți cetățeni cari trec la muncile agricole, au declarat că au văzut pe ostaș legat și escortat de grănicerii sârbi spre BISERICA ALBĂ.

Dela pichetul Gr. CÂMPIA până la reședința Plot. Gr. SOCOL, circulația se face numai pe șosea, care se găsește la o depărtare între 400 și 1.000 m., de linia de frontieră.

Între șosea și linia de frontieră, curge râul NERA, cu maluri în cea mai mare parte abrupte și acoperite.

Sergentul OPREA I. este unul din cei mai buni ostași de elită și un foarte bun informator, care a desvăluit acțiunea de propagandă a mai multor cetățeni sârbi din Comuna SLATIȚA, în luna August a.c., fapt pentru care populația sârbească era foarte revoltată contra lui și pentru care motiv a fost mutat de la pichetul SLATIȚA la pichetul CÂMPIA.

Regimentul a ordonat Companiei continuarea cercetărilor.

Ostașul este din BUCUREȘTI de meserie tâmplar domiciliat în str. SOARELUI Nr. 10
Comandamentul a dat ordin Reg. 9 Grăn. ca Comand. Companiei să invite pe
Comandantul de frontieră vecin în scris, pentru a discuta și cere relații asupra ostașului care a fost
văzut legat și escortat către BISERICA ALBĂ. În invitație să nu se prevadă decât că-l invită
pentru soluționarea unor probleme de frontieră de interes comun ce trebuiesc discutate în grabă.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 160.

32.

**[1948, octombrie, 30, București]. Raport al Comandamentului
de Grăniceri privind treceri frauduloase peste graniță.**

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

**RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 211
din 30 Octombrie 1948**

I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

a) În ziua de 28 Oct. 1948 orele 14,00' Serg. MARȘAV VICTOR, șeful pichetului Nr.
20 JAMUL MARE din Comp. Gr. DETA a reușit să prindă pe bază de informațiuni, pe
individul RAFINĂ IOSIF, din LUGOJ Str. COCEAC Nr. 34 de profesiune mecA.N.I.C., în
momentul când vroia să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Individul a lucrat la Întreprinderile MARINCOVICI din LOGOJ.

Asupra sa s-au găsit 2.440 lei.

A fost predat Poliției de frontieră MORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În ziua de 28 Oct. 1948, orele 9,30' Sold. VLAD PAULIN dela pichetul
OGRADINA VECHE, Compania ORȘOVA, a prins pe individul MANEA NICOLAE, pe
când intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Individul a fost găsit pe malul Dunării îmbrăcat numai în pantaloni și ciorapi, iar restul
hainelor erau ascunse în munți în punctul MARCONICA.

Din primele cercetări s-a constatat că numitul este dezertor din Batalionul de Gardă al
Republicei.

A fost predat Poliției de frontieră.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

c) În noaptea de 28/29 Octombrie a.c. patrula pichetului IONEL din Compania
JIMBOLIA, compusă din Sergentul BEICA IOAN și Sold. MARIN IOAN, au prins pe
indivizii:

- CALGIU IONEL, student anul III la Politehnica Timișoara, originar din BRĂILA.

- PEDA GHEORGHE, student anul I la Politehnica Timișoara, originar din
BRĂILA.

- PERA ȘTEFAN, student anul IV la Politehnica Timișoara, originar din SASCA
MONTANĂ – CARAȘ.

- VENERI AUREL, conducător șalupă.

Indivizii au fost prinși în momentul când vroiau să treacă fraudulos frontiera din
R.P.R. în Jugoslavia. Pentru prinderea lor patrula a consumat trei rachete albe, 8 cartușe de
pistol și 6 cartușe de armă.

Au fost predați Securității JIMBOLIA

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În ziua de 29 Octombrie 1948, pânda pichetului Nr. 2 Compania Gr. JIMBOLIA, compusă din Frt. REPEZIȘ A. și sold. BAUM IOAN, au prins pe individul MĂRGINEANU DUMITRU, din Comuna PĂTULELE Județul MEHEDINȚI, la 50 m. de frontieră.

Individul a încercat să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Este de meserie plugar.

A fost predat Poliției de Frontieră JIMBOLIA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

1) În ziua de 20 Octombrie 1948, orele 13,00' doi grăniceri sârbi au trecut linia de frontieră în R.P.R. între pichetele 4 și 6 din Compania JIMBOLIA, cu intenția probabilă de a fura cărămizi sau țiglă.

Dându-și seama că sunt observați dela pichetul Nr. 4, au fugit imediat pe teritoriul lor. Fiind la distanță mare de pichet, nu s-a putut acționa asupra lor.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2) În ziua de 30 Octombrie a.c. orele 16,50' un avion de școală Jugoslav, a sburat din Jugoslavia în R.P.R. printre pichetele Nr. 14 și 15 Compania DETA, venind din direcția VARȘET către SAMURA MORAVIȚA.

După câteva viraje pe deasupra gării a revenit pe teritoriul Jugoslav unde a aterizat. Imediat după aterizare și-a reluat din nou sborul, pătrunzând iarăși în spațiul aerian R.P.R. printre pichetele Nr. 15 și 16 Compania DETA, sburând de-a lungul C.F. spre DETA.

Semne distinctive avea un cerc alb în mijloc cu un punct roșu, iar culoarea avionului era complet roșie.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

3) În noaptea de 28/29 Oct. a.c. orele 20,00' pânda pichetului HINOVA Comp. 7-a TURNU SEVERIN compusă din Soldatul TEACĂ PETRE și PREDEANU CONSTANTIN, au surprins doi indivizi care veneau în stare de ebrietate pe linia de frontieră la km. 914.

Nesupunându-se la somațiuni, indivizii au fost arestați.

Unul din ei s-a repezit la un ostaș pentru a-l lovi.

Trăgându-se un foc de armă în sus, indivizii s-au liniștit.

Au fost înaintați Legiunii Jandarmi MEHEDINȚI.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 158-159.

33.

[1948, noiembrie, 1, Belgrad]. Ambasada română de la Belgrad trimite o expunere a situației românilor din Iugoslavia, a modului tendențios în care autoritățile iugoslave acționează față de statul român.

Nr. 102.561 din 4.XI.1948

Doamnă Ministru

Înaintându-Vă nota de răspuns a guvernului RFPJ, la nota Guvernului R.P.R. din 14 Octomvrie crt./Nr. 1927/, am onoarea a Vă supune următoarele considerațiuni spre apreciere și dispunere, în caz dacă veți găsi de cuviință, printr-o nouă notă, să puneți la punct o serie de al[i]gații neîntemeiate și tendențioase a notei jugoslave.

I

Luându-se act de angajamentul Guvernului Iugoslav de a-și rechema profesorii și învățătorii vinovați față de capitalitatea statului român și respingând celelalte al[i]gațiuni, e necesar ca în răspunsul Guvernului R.P.R. să fie înșirate câteva cazuri concrete de fapte și atitudini dușmănoase, antidemocratice și antiromânești ale corpului didactic iugoslav din Banatul Românesc.

II

Trebuie demascate minciunile „propagandistice” din nota iugoslavă, relativ la libertățile preținse ale populației românești din Voivodina și anume:

1. E adevărat că în Ianuarie/11/crt., la Vârșeț, a avut loc, în asistența mea, un congres al Uniunii Culturale române, unde delegații satelor românești din Voivodina, și-au exprimat hotărârea să-și desvolte cultura în limba și tradiția lor națională, în frăție cu celelalte naționalități conlocuitoare din regiune, manifestând totodată simpatia lor și recunoștință pentru Republica Populară Română și conducătorii ei.

2. Conducătorilor de la centru /Belgrad/ însă, nu le-a fost pe plac viața organizată, întru câtva autonomă, dar perfect încadrată în legiurile RFPJ, a minorității românești din Voivodina și de aceea, foarte curând, chiar la prima plenară din 25 Aprilie crt., a Comitetului central al Uniunii Culturale Române, la cererea formulată de Luca Mrcșici, președintele Comitetului Executiv Regional al Frontului Popular și sub presiunea lui, „s-a hotărât”... înscrierea Uniunii Culturale Române (ca parte constituită), în Uniunea Societăților Culturale a republicii Populare Serbia /Libertatea la 2 Mai 1948/ pentru ca imediat la „plenara lărgită” din 20 Iunie crt., fără cunoștința membrilor comitetului ales la Congresul din 11 Ianuarie, fără cunoștința celor ce au condus și organizat congresul, prin Miloș Șaletici, reprezentant din Novi-Sad, să fie „adusă hotărârea să se înceteze cu funcționarea în forma organizatorică a Uniunii Culturale Române, urmând ca activitatea culturală să se continue (și să se întărească?) în cadrul Uniunii Societăților Culturale din Voivodina”. /Libertatea din 27 Iunie 1948 în **rectificare**, căci în darea de seamă a apărut invers!/.

Astfel, trecându-se la operații pe teren, Uniunea Culturală Română, n-a intrat ca unitate organizată, asociată, ci a fost dizolvată (ca și cea maghiară, slovacă și ruteană), iar averea ei materială, grupurile folcloristice și elementele culturale izolate au fost vărsate într-o organizație regională a Frontului Popular, cu sediul la Novi-Sad, condusă de sârbi, unde s-a constituit doar de formă și o secție pentru români, care să transmită din Belgrad și Novi-Sad, în satele românești, directive gata fabricate, de obicei reduse la mobilizare la „munci voluntare” și campanii de „colectare” de cereale, împiedicându-i de la preocupări specifice naționale și împingându-i în albia desnaționalizării, pe linia sârbească.

În felul acesta Românii din Banatul Sârbesc au încetat din Iunie (de când cu rezoluția) să mai aibe o organizație culturală națională proprie, ceea ce contrazice afirmațiile din nota iugoslavă, cât și dreptul legal al minorităților într-un stat multinațional.

(Fără îndoială, prin dizolvarea organizației culturale naționale a minorității românești în organizație de stat a Frontului Popular din Serbia, respectiv Voivodina, s-a urmărit ruperea oricăror legături între românii din Iugoslavia și cei din R.P.R. și în mod special, izolarea lor de orice contact direct, cultural, cu Ambasada RPR, prin organele sale respective).

3. Odată cu dizolvarea de fapt a Uniunii Culturale Române, averea ei a trecut la dispoziția deplină a Frontului popular din Voivodina, care imediat i-a și schimbat destinația astfel:

a) Din internatul Român din Vârșeț, construit de Uniune din fondurile de ajutoare a Guvernului Român (2.000 vagoane lemne dăruite în 1945, din a căror vânzare s-a construit și înzestrat clădirea), elevii bursieri români de liceu, au fost dați afară, iar în locul lor s-au plasat

elevii sârbi dela școala normală locală, rămânând cu ei doar câțiva normaliști români, care se pierd și se desnaționalizează în majoritatea covârșitoare a sârbilor.

b) Tot așa și cu imprimăria românească a Uniunii, procurată cu sprijinul Guvernului Român (Groza), care e pusă acum prin dezertorii și fugarii reacționari din RPR, trimiși acolo în serviciu, de Ministerul de Interne Jugoslav, la dispoziția propagandei antisovietice, antiromânești și împotriva tuturor țărilor cu democrație populară. (Manifestele în limba română împrăștiate clandestin în Banat și București sunt tipărite la această tipografie, ceea ce reiese clar după caracterul literelor și hârtia, lucru de-altfel, recunoscut indirect și de adjunctul la Externe, Vlado Popovici, care, când am atins la o recepție, tangențial cazul, mi-a răspuns: „păi, ăștia sunt românii voștri...”).

4. În ce privește ziarul în românește „Libertatea”, el n-a fost niciodată al Uniunii Culturale Române, ci a fost și este al Frontului popular din Voivodina (după cum îi e și subtitlul), condus direct dela centru și în care niciun singur anunț simplu n-a putut fi publicat fără ca redacția să aibe aprobarea și dispoziția Direcțiunii Informațiilor dela Președinția Consiliului de Miniștri din Belgrad (vezi raportul Nr. 1971/Cs din 27 Octomvrie crt.). De-altfel redacția și patronii ei până acum după cum e scris ziarul, n-au luat cunoștință de faptul că România a devenit Republică Populară, n-au avut loc, în zeci de numere în șir, pentru câteva știri despre victoria construirii socialismului pe tărâm economic, național etc. în Uniunea Sovietică și nici pentru năzuințele și preocupările minorităților românești ca atare.

Revista literară „Lumina” a existat într-adevăr pe timpul când funcționa Uniunea Culturală. Dela dizolvarea Uniunii ca atare, n-au apărut decât anunțuri repetate că „Lumina va apărea” /vezi Libertatea din 10 și 24 Octomvrie 1948/.

Revista Pionierilor nu-i decât traducerea în românește a materialului sârbesc. Nu se ocupă de specificul tineretului român.

5. În privința acordului cultural între cele două țări ale noastre, el în primul rând n-a fost respectat de aparatul de stat jugoslav, care, refuzând să dea viza de plecare pentru unii învățători vechi, rechemați de ministerul român, la cererea Uniunii Culturale, ca elemente naționaliste, reacționare (cazul Țicu Teodor), n-a dat decât o singură viză de intrare (E. Beala), pentru profesorii români noi numiți, la cererea Uniunii Culturale în cursul anului școlar 947/48, trăgându-le și refuzându-le, sub pretextul că unii dintre ei ar fi de origine evrei.

Acest refuz de a primi, în baza și spiritul acordului, profesori români, a dus la faptul că la cele două școli secundare din Vârșeț, liceul și școala normală cu secții românești – și nu românești în întregime – să nu fie decât doi profesori cu studii superioare, în frunte cu directorul sârb al secției românești, care nu știe o vorbă românească. Informații detaliate poate da E. Beala, prin M. Roller. Restul profesorilor de la liceul și școala normală la secția românească, sunt foștii normaliști, învățători din școli primare. Aceasta face desigur ca nivelul cultural al elevilor și absolvenților români să sufere mult în comparație cu cei din R.P.R. sau sârbii din Jugoslavia și chiar din Vârșeț și sunt împiedicați deci să ajungă în școli superioare.

La asta se mai adaugă faptul că o serie de studenți „neterminați”, legionari și reacționari, cercetați cu justiția românească și fugiți ilegal în Jugoslavia, au fost îmbrățișați aici și trimiși ca profesori și învățători în localitățile cu populația românească. Așa e cazul lui I. Teodorescu, fost cetățean jugoslav, legionar cunoscut, care a fugit în România în 1943 de urmărirea partizanilor jugoslavi, iar azi revenit, e numit profesor la Satul-Nou; la fel Șt. Moldovan la Uzdin ș.a.

6. Nici tratamentul corpului didactic român din Voevodina nu e cel mai corespunzător situației speciale în care se găsesc ei, începând cu cazarea și salarii (echivalente cu 7 Kgr. slănină sau 150 Kg. cartofi sau cu 2 mtr. stofă pe lună) și terminând cu faptul că n-aveau voie să iasă din regiunea respectivă decât cu permis special, iar în ultimul timp li s-a comunicat la postul de poliție că nu mai au voie să iasă nici dincolo de satul în care profesază (atunci când

dezertorii fugari, nou numiți, au țidule dela Ozna, de liberă circulație). Se mai întâmplă și cazuri (Ursache), când bărbatul e ținut într-un sat cu școala românească, soția în altul cu școala sârbească, iar copiii acestora, copii de învățători – cetățeni români, sunt nevoiți să învețe sârbește. Și în genere tratamentul lor și răsplata muncii depuse de ei și formațiile românești pe teren cultural, cu noua reorganizare mai ales, rees chiar din reportagiile presei oficiale: Munca cea mai bună, echipa cea mai bună românească e plasată la coadă, după cea sârbească; cea mai „aplaudată” și totuși a treia la premiu (Libertatea din 24 Octomvrie 1948).

7. În ce privește posturile de răspundere și de cinste pentru români în satele românești, e cunoscut faptul că toți delegații români, aleși la Congresul al V-lea al PCJ au fost înlocuiți în preziua congresului (între ei și Aurel Trifu, fost secretar al Uniunii Culturale Române), fără nicio alegere; majoritatea posturilor principale de răspundere, sunt deținute de sârbi și sunt dese cazuri, când aceștia nici nu sunt măcar localnici, ci special aduși din altă parte, ca jandarmi, grăniceri etc. (secretari de celulă).

Astfel cu problemele românești în comitetul regional al frontului Popular, se ocupă sârbul Luca Mrșici, președinte al Comitetului executiv. Sârb e secretarul Comitetului executiv al Voevodinei, Dobrivoje Vidici, secretar al PCJ pentru Vojvodina. Tot așa și președintele comisiei de planificare – George Boșkovici; președintele adunării populare – G. Jaichici; secretarul ei – A. Mihalicevici; la fel președintele Uniunii regionale a cooperativelor V. Marianovici etc. Același lucru pentru cercuri. Iar în ce privește însăși conducerea Comitetului Uniunii Asociațiilor Culturale, nou constituite din Voevodina, ea este deasemeni sârbească: președinte este Mladen Lescovaț, scriitor sârb; vicepreședinte – B. Vuicov și primul secretar – Milutin Saletici, care numai români nu sunt.

III

În încheiere, e bine să se prezinte în adevărată lumină situația Jugoslavilor din RPR astăzi, așa cum este și nu cum insinuează notă jugoslavă.

NOTĂ: Desigur datele dela capitolul II trebuiesc privite ca material brut, din care cele necesare, după apreciere, ar putea fi încadrate în nota în chestie.

Primiți, Vă rog, Doamnă Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Belgrad 1 Noemvrie 1948

AMBASADOR

T. Rudenco

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217 – Cultural.

34.

[1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind fugarii români în Iugoslavia și intensificarea propagandei în țară că fugarii sunt rău tratați de iugoslavi.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 189 Luna Noiembrie Ziua 3 ora 14 1948

Referitor la comunicatul Jugoslav în legătură cu fuga supușilor români:

1) Granița se pare că nu este păzită mai deloc acolo unde trebuie, dar exagerat la pasagiile legale.

2) Se pare că propaganda Jugoslavă cum că fugarii sunt primiți și plasați în servicii, s-a prins în România.

3) Ar trebui popularizat în țară că fugarii sunt închiși în lagăre secrete, izolați și tratați neuman (peste 150 în lagărul din Covacitza, lângă Panciova).

4) eventual un protest în presa noastră că sunt atrași, închiși și maltratați ca să dea declarații de propagandă contra noastră și să lucreze ca provocatori.

De adăugat cazul grănicerilor și ofițerului.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepagint.

35.

[1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind conținutul neprietenos al raportului politic prezentat la primul congres al Partidului Comunist din Bosnia-Herțegovina.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 190 Luna Noembrie Ziua 3 ora 19,40 1948

Din raportul politic al secretarului Djuro Puțar la primul congres al Partidului Comunist Jugoslav din Bosnia Herțegovina, apărut în Borba la 3 Noembrie crt.: „Aceste clevetiri contra partidului nostru au făcut să apară la suprafață șoviniști reacționari Bulgari și naționaliști Români și Unguri care sub forma criticei partidului nostru reînviază pretențiunile mari ale bulgarilor pentru Macedonia, iar în Ungaria și România lovesc în drepturile de bază a minorității noastre”.

Urmează Cehoslovacii cu teroarea, Albania etc.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepagint.

36.

[1948, noiembrie, 7, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind emigrări, imigrări, incidente la frontieră.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 219 din 7 Noembrie 1948 I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

În ziua de 5 Noembrie a.c. orele 15,00' patrula pichetului Gr. Nr. 11 din Plot. 2/1 SIMIAN, a prins o individă surdo-mută pe când încerca să treacă frontiera din R.P.R. în Ungaria.

Asupra ei nu s-a găsit nici un fel de acte.

A fost predată Serv. Securității VALEA LUI MIHAI.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În ziua de 5 Noembrie 1948 orele 21,00' patrula pichetului Nr. 6 Plot 1/6 CENAD, a prins pe indivizii:

- KUN ȘTEFAN de 27 ani din Comuna CENAD - TIMIȘ.
- AMBAR MARGARETA de 52 de ani din Comuna CENAD – TIMIȘ.

Încercau să treacă frontiera din R.P.R. în Ungaria pentru a se duce la rudele din Germania.

Au fost predați Poliției de frontieră CENAD.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În ziua de 4 Noembrie 1948, au fost prinși în Comuna PARTOȘ de către Plot. VIOR PETRE și Sold BADEA GHEORGHE, indivizii:

- SEZEANU TEODOR din Comuna RACHIȚELE – CLUJ, agricultor în vârstă de 25 de ani.

- COCNIȚA IOAN, din Comuna COLATA – CLUJ, agricultor în vârstă de 28 de ani.

Indivizii au sosit în Comuna PARTOȘ, în ziua de 3 Nov. 1948 și au propus Soldatului Gr. BADEA GHEORGHE, să-i treacă frontiera.

Ostașul le-a promis că le va înlesni aceasta și împreună cu Plotonierul Gr. VIOR PETRE dela Plotonul PARTOȘ, au arestat pe indivizi într-o cârciumă unde urma să se facă aranjamentul.

Asupra lor s-au găsit: 992 lei, o lanternă, un ceasornic și diferite lucruri de schimb. Au fost predați Poliției de Frontieră STAMORA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

În ziua de 6 Noembrie 1948, orele 7,00' patrula pichetului LEȘCOVIȚA (Frt. NAUM și Sold. VOINEA) au prins pe linia de patrulare LEȘCOVIȚA – NUDAȘ, sectorul plotonului SOCOL, Compania 5-a, 3 studenți care încercau să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Iugoslavia. Indivizii au fost predați Securității din ORAVIȚA. Numele lor precum și alte date în legătură cu această încercare de trecere se vor raporta ulterior.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

1. Imigrări:

în ziua de 4 Noembrie 1948, orele 20,30' patrula pichetului Nr. 8 Plot 2/1 Gr. SINIAN, au prins pe următorii indivizi cari trecuseră fraudulos frontiera din Ungaria în R.P.R.:

- MARK FRANCISK de 30 ani, Comuna VARIAȘ-TIMIȘ.
- ȘMILER IOAN de 48 ani, Comuna PEȘLOVA-TIMIȘ.
- SFERA IOAN de 48 ani, Comuna PEȘLOVA-TIMIȘ.
- FLATOR FRANCISC de 34 ani din TIMIȘOARA.
- CAET MATEI de 44 ani din Comuna SACALAZ-TIMIȘ.
- LUCIAN IOAN frizer, de 34 ani, Comuna PESLOVA-TIMIȘ.
- LUSKIT MAGDALENA, de 35 ani, Comuna CHIRBOG-TIMIȘ.
- ANA MAGDALENA, de 33 ani, Comuna CHIRBOG-TIMIȘ.
- HAIKAR ANA, de 30 ani, Comuna VARIAȘ-TIMIȘ

Toți sunt de naționalitate germană și se înapoiază dela muncă din U.R.S.S.

Asupra lor s-au găsit 200 lei, 50 mărci germane, 135 șilingi, 82 florinți, 5 per. pantofi, 5 brichete, un ceas de buzunar.

Au fost predați Serv. Securității VALEA LUI MIHAI.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În noaptea de 5/6 Noembrie 1948 orele 02,00' din trenul Jugoslav MODOȘ-PARDANI, lângă cantonul C.F.R. FORNI, au sărit trei indivizi sârbi.

Aceștia sunt din Comuna CIURTA – (Jugoslavia) și funcționari de stat.

Ei se numesc: - MILUTIN PETRE, funcționar la Petrura din PETROGRAD.

- MARCEȘTI SANISLAU, funcționar la Judecătoria din PETROGRAD.

- MARCEȘTI GHEORGHE, instructor la un Centru de mașini agricole PETROGRAD și Căpitan în rezervă.

Indivizii s-au predat singuri la Postul de Jandarmi CRUCENI.

Regimentul cercetează cum acești indivizi au sărit din tren și nu au fost observați de către sentinela dela canton.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. INCIDENTE DE FRONTIERĂ

În ziua de 4 Noemvrie 1948 orele 17,00' Plot. Major POPA MIHALACHE, însoțit de doi ostași, din Plot. JIMBOLIA Compania JIMBOLIA, în deplasare pe linia de frontieră, între pichetul 4 și 6 s-a tras un foc de armă dela pichetul vecin jugoslav. Glonțul a trecut cam la 5 m. depărtare de locul unde se aflau grănicerii noștri căzând pe teritoriul R.P.R. Deplasarea subofițerului și celor doi ostași se făcea în zona neutră. La primirea focului Grănicerii Români au revenit pe teritoriul nostru.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

III. DIVERSE

În ziua de 4 Noemvrie 1948, au fost găsite în apropierea pichetului POENI, două broșuri, una în limba sârbească și una în limba Română, aruncate din trenul PARDANI – MODOȘ. Broșurile au fost predate Securității TIMIȘOARA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 171-172.

37.

[1948, noiembrie, 8, București]. MAI comunică grănicerilor de la frontiera cu Iugoslavia să intensifice măsurile de supraveghere a circulației rutiere în zonă.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
SECȚIA III-a

Nr. 30760
din 8 Noiembrie 1948

Către

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Se aduce la cunoștință următoarele:

Întrucât s-a constatat că parte din autovehicole care circulă de-a lungul frontierei de Sud-West, atât în zona frontierei convenționale, cât și în apropierea Dunărei, sunt folosite de elemente dușmănoase regimului, în scopuri subversive:

Luați măsuri:

- Să se intensifice supravegherea circulației, în aceste zone, controlându-se toate autovehicolele care circulă pe căile de comunicație din zona frontierei.

- domnul Șef de Stat Major, va primi instrucțiuni de detaliu de executarea ordinului, în ziua de 8 Noiembrie ora 18 – dela Secretariat.

ȘEFUL DE STAT MAJOR

Lt. Colonel N. Dobre,

ȘEFUL SECȚIEI III-a

Lt. Colonel V. Anghel

MINISTERUL LUCRĂRILOR PUBLICE
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A DRUMURILOR
Direcția Intrețineri

Intrare nr. 2810121848 Luna Noembrie

Ziua 10

COMANDAMENTUL
TRUPELOR DE GRĂNICERI

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că, Serviciul Drumurilor Naționale Oravița, cu raportul No. 2221 din 25 Octombrie 1948, ne încunoștințează că în urma unei dispoziții dată de Dvs., circulația pe drumul național No. 3 Sectorul Piatra Lungă – Baziaș, este interzisă între orele 18 – 6. această măsură aduce mari perturbări în mersul lucrărilor de construire a zidurilor de sprijin ce se execută pe cale de regie, prin acel serviciu, în acel sector.

Întrucât nu se pot face cu efect transporturile de materiale ce se întrerup în timpul nopții, ceea ce conduce la pierderea de timp și sporirea prețului de cost al lucrărilor.

Deasemenea organele de control ce trebuie să supravegheze acele lucrări sunt nevoite a face deplasări chiar și în timpul nopții.

Pentru remedierea acestei stări de lucruri, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a aproba ca pe intervalul 1-30 Noembrie a.c., să fie admisă circulația și în timpul nopții a tuturor materialelor necesare lucrărilor în cauză și a următorilor funcționari:

1. D-l. Subinginer Popescu Ștefan, dirigintele lucrărilor cu autocamioneta „FORD” No. 16.520 B., condusă de șoferul Naghi Ștefan.

2. Picherul Ioan Russu, cu o căruță sau o coloană de căruțe ce transportă materiale pentru șantier și pentru care își ia întreaga răspundere.

De hotărârile D-vs., vă rugăm a ne încunoștința.

DIRECTOR GENERAL

DIRECTOR

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 862, f. 167; 169.

38.

[1948, noiembrie, 10, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul că guvernul iugoslav nu a răspuns unei note verbale, ci a declanșat o campanie de presă de denigrare a României.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 199 Luna Noiembrie Ziua 10 ora 14,30 1948

Guvernul Jugoslav n-a dat publicității răspunsul său la nota verbală menționată prin telegrama Dvs. Nr. 3294. În schimb a publicat o serie de articole și informațiuni despre prigoana minorității jugoslave în România, în opoziție cu „justul” tratament al naționalităților în Jugoslavia.

În același sens lăudăros problema fiind prezentată și în parlamentul Serbiei de Primul Ministru respectiv.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

39.

[1948, noiembrie, 14, București]. Raport al Comandamentului Grănicerilor privind incidente la frontieră: imigrări, emigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

**RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 226
din 14 Noembrie 1948
I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ**

1. Imigrări:

În ziua de 13 Noembrie 1948, orele 22,30', a sărit din trenul sârbesc MODOȘ-PARDANI, Locot. sârb MOȘNEAC MILAN, în punctul 800 m. depărtare de cantonul C.F.R. aflat lângă pichetul FOENI.

Numitul s-a prezentat singur la Plotonul de Grăn. din FOENI.

A declarat că este ofițer de securitate din Com. IASA-TONICI, necăsătorit, în vârstă de 29 ani și născut în Comuna MELENSE – BANATUL JUGOSLAV.

A fugit din cauza persecuției deslănțuită de către guvernul jugoslav. Asupra lui s-a găsit un pistol Beretta cu 4 cartușe.

A fost predat Inspectoratului Regional de Securitate TIMIȘOARA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. AGRESIUNI CONTRA GRĂNICERILOR

În după amiaza zilei de 6 Noembrie a.c. Sublocot. LUPU CONSTANTIN, Secund Politic al Comp. 6/1 Grăniceri, a fost atacat cu două focuri de armă la 3 km. de portul OLTENIȚA în timp ce se întorcea dela pichetul SPANȚOV.

Ofițerul a răspuns printr-un foc de pistol, în urma căruia indivizii au dispărut în pădure. A fost anunțată Poliția orașului și Serviciul Securității locale.

Sursa: Regt. 1 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 186.

40.

[1948, noiembrie, 17, București]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind situația de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

**RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 229
din 17 Noembrie 1948
I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ**

1. Emigrări:

În ziua de 15 Noembrie 1948, Comand. Comp. Grăniceri CACOVIA (Lt. GALAȚESCU Gh.) a arestat pe individa CIORMAN SILVIA chimistă la Industria lânii TIMIȘOARA, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Individă a propus Soldatului SCURTU IOAN dela Plotonul CACOVIA în timp ce se afla în sat, să-i înlesnească trecerea peste frontieră.

Ostașul a raportat imediat Secundului Politic al Companiei, care împreună cu Comand. de Companie, au arestat-o și predat-o Serv. Securității ORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

1. Imigrări:

a) În seara de 15 Noemvrie a.c. între orele 19,00' – 24,00' au trecut fraudulos frontiera printre pichetele BERLIȘTE și MILCOVENI Comp. Gr. Pază CACOVA, doi indivizi care s-au predat de bună vo[i]e la Postul de Jandarmi BERLIȘTE.

Indivizii se numesc:

- DOBRONOVICI IVAN, din BELGRAD, Directorul Teatrelor și Cinematografelor, maior în rezervă.

Asupra lui avea un pistol Parabellum și 9 încărcătoare a 6 cartușe.

- BECHER POPOVICI RADOMIR, Locot. activ în Ministerul U.D.B. în vârstă de 25 ani.

Asupra lui s-a găsit un pistol și cartușe.

Postul de Jandarmi i-a predat Serv. Securității ORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În ziua de 16. XI.a.c. patrula de Grăniceri compusă din Sold. STANA IOSIF și Sold. MERLESCU FLOREA dela pichetul 30 Decemvrie Compania DETA, au prins pe individa SILINGA MARIA, de 25 ani, cu un copil de doi ani, pe când trecuse fraudulos frontiera din Iugoslavia în R.P.R.

Este originară din Comuna RAMETEA – BIHOR și a plecat din Germania ajungând în Iugoslavia. După ce a declarat că nu vrea să rămână în Iugoslavia, a fost închisă 9 zile apoi scoasă din închisoare și trecută de către partizanii sârbi în R.P.R.

A fost predată Securității MORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 194.

41.

[1948, noiembrie, 20, București]. Directivă a Comandamentului Grănicerilor către Regimentul 9 Grăniceri privind organizarea serviciului de supraveghere de la granița cu Iugoslavia.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Serviciul Pază al Fruntariilor

Nr. 80.271

Din 20 Noiembrie 1948

Către

REGIMENTUL 9 GRĂNICERI

În vederea aplicării noului sistem de pază în frontiera cu Iugoslavia și a stabilirii răspunderilor, se ordonă următoarele:

1) Aplicarea urgentă a ordinului Nr. 80.255 din 19 Noiembrie 1948 de toate eşaloanele începând dela Comandant de Ploton până la Regiment, atât de Comandanți cât și de Secunzii Politici.

2) Recunoașterea zonei din imediata apropiere a frontierei și stabilirea locului de pânde și liniei de patrulare între pichete cade în sarcina directă a Comandanților de Plotoane și Secunzii Politici ajutați de șefii de pichete.

3) Planificarea serviciului de pază al pichetelor după specificul fiecărui sector cade direct în sarcina Comandanților de Ploton și Secunzii Politici și sub controlul Comandantului de Companie și Batalion pază.

Programarea patrulilor și pândelor se va face prin carnetele de patrulare Md.D. și D.I. ce se vor întocmi din 10 în 10 zile și vor fi date spre executare pichetelor cu o zi înainte de intrarea în execuție.

Fila respectivă a carnetului se va deschide cu o oră înainte de căderea serii și în ea va fi programat serviciul pentru întreaga noapte și ziua următoare.

Șeful de pichet trece în Registrul Md.A. treptat patrurile și pânțele pe măsura intrării în serviciu.

4) Recunoașterea zonei de întrebuințare a pichetului de reședință ploton cu fixarea patrulărilor și locurilor de pândă, precum și programarea serviciului acestui pichet cade în sarcina și răspunderea Comandantului de Ploton și Secundul Politic, controlat de Comandantul de Companie și Batalion Pază.

5) Recunoașterea zonei de întrebuințarea Plotonului Grăniceri Călări cu fixarea axelor de patrulare, locurilor de blocade și locurile de adăpostire cai, precum și programarea întrebuințării acestui ploton, cade în sarcina și răspunderea Comandantului de Companie și Secundul Politic, sub controlul Comandantului de Batalion pază.

6) Comandantul de Batalion Pază și Secundul său Politic are răspunderea executării serviciului de pază în întreg sectorul și aceasta se va asigura prin contactul strâns cu Companiile, Plotoanele și Pichetele din sector, controlul executării lucrărilor ordonate, măsurile de îndreptare și o strânsă legătură cu autoritățile de frontieră din zonă.

Tot Comandantul de Batalion ordonă și „**Secretul**” pe luna respectivă pentru întreg sectorul Batalionului.

7) Pentru executarea locașurilor de pândă ordonate cu Nr. 80.203 din 30 Octombrie 1948:

- Uneltele de săpat (lopeți, cazmale, târnăcoape, topoare) se vor procura fiecărui pichet prin grija directă a Comandantului de Companie ajutat de Comandantul de Ploton, din materialele existente la subunități, comple[c]tate la nevoie pentru timpul lucrului prin apel la Primăriile locale și organizațiile de masă.

- Executarea lucrului se va face de oamenii din pichete prin rotație ziua sub controlul direct al șefilor de pichete și Comandanți Plotoane. – Răspunderea pentru modul cum sunt executate lucrările revine Comandantului de Ploton.

8) Pentru jalonarea liniei de patrulare:

- Materialul necesar pentru stâlpi se va procura de Regiment în limita a 5 vagoane lemne necesare pentru stâlpi aprobate de Comandament a se cumpăra în acest scop.

- Dimensionarea va fi făcută prin grija Regimentului, pentru ca materialul odată ajuns la Companie să poată fi folosit imediat fără a mai fi nevoie de alte operațiuni.

- Grosimea stâlpilor 10-12 cm., înălțimea 1,50 metri (pentru a rămâne la suprafața solului la înălțare de 1 metru).

- Acești stâlpi vor fi aduși la reședințele de Companii până la 1 Decembrie 1948, astfel ca cel mai târziu la 5 Decembrie 1948 să ajungă la pichete.

- Fiecare pichet va primi numărul de stâlpi necesari cu care să acopere intervalul până la pichetul vecin din stânga.

- Distanța între stâlpi 50 metri

- Așezarea lor pe linia de patrulare cade în sarcina Comandanților de Plotoane, ajutați de șefii de pichete.

- După instalare ei vor fi văruiți, iar în partea de sus pe 30 cm. vor fi dați cu negru.

9) Operațiunea de funcționare a noului sistem de pază adaptat la specificul sectorului va fi gata până la 8 Decembrie 1948.

Operațiunea de jalonarea liniei de patrulare cu stâlpi uniformi și facerea locașurilor de pândă va fi terminată până la 15 Decembrie 1948.

10) Regimentul va face intervențiile necesare prin Prefecturi, ca satele din zona de frontieră și Ocoalele Silvice să dea materialul necesar construir[e]ii observatoarelor dela pichete (unul de pichet).

Obsevatoarele vor fi de maximum 6 metri înălțime plus locașul de apărare al observatorului (gheretă).

Se va raporta până la 10 Decembrie 1948 rezultatul intervențiilor.

11) În porțiunile din imediata apropiere a frontierei ce trebuiesc închise cu sârmă ghimpată, Comandanții de Batalioane vor stabili aceste porțiuni (viroage, locuri vulnerabile etc.) vor face calculul materialelor și vor înainta prin Regiment la Comandament o situație de materialul necesar pe sectoare Companii și o schiță cu locul amplasării lor până la 15 Decembrie 1948.

Luați măsuri de executare, raportând Comandamentului realizările, la datele specificate la punctele 9, 10 și 11.

COMANDANTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

GENERAL MAIOR

P. COMIȘEL

ȘEFUL DE STAT MAJOR

LT.COLONEL

C. COLES

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 862, f. 174-176.

42.

[1948, decembrie, 10, Belgrad]. Adresă a ambasadorului român, Rudenco, prin care o înștiințează pe ministrul Ana Pauker de trimiterea unor materiale informative despre situația din Iugoslavia.

Belgrad 10 Decemvrie 1948

DOAMNA MINISTRU,

Am onoarea a înainta alăturat:

1. Ziarele pe intervalul 1-10 Decemvrie a.c.
2. Traducerea unui articol din ziarul „POLITIKA” din 4 Decemvrie și
3. Ultimul buletin al ambasadei.

Nu trimitem de astă dată nici un buletin intern de presă deoarece traducătorul Aurel Gavrilă nu lucrează actualmente la noi.

Primiți vă rog, Doamnă Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

AMBASADOR

T. Rudenco

Domniei sale
Doamnei Ana Pauker
Ministru al Afacerilor Externe
București

Autoritățile românești arestează cetățeni de naționalitate iugoslavă pentru motivul că nu sunt de acord cu rezoluția Biroului Informativ București 3 Dec.

După cum aflăm din București, în cadrul arestărilor pe care le efectuează autoritățile românești în rândurile locuitorilor aparținând minorității jugoslave din România, au fost arestați în ultimul timp Nikola Jovanov, Ivan Giukici, Giura Stojanov și Iova Mirkov. Motivul arestării este citirea și difuzarea materialului Congresului P.C.J. și a materialului publicat în Jugoslavia cu ocazia rezoluției calomnioase a Biroului Informativ.

Ivan Giukici, voluntar al armatei jugoslave, a fost arestat la Sân Petru și trimis la închisoarea din Timișoara. Poliția română a arestat la Timișoara pe un cetățean jugoslav, studentul Nikola Jovanov, care a sosit la 19 Octomvrie în satul Diniși pentru a-și vizita părinții. Iovanov a avut acte jugoslave în regulă, prevăzute cu vizele necesare și a anunțat despre sosirea sa la postul de jandarmi românesc Peculno, care i-a confirmat că toate actele lui sunt în regulă. Când Nikola Jovanov împreună cu maică-sa a pornit la data de 21 Octomvrie spre Timișoara ca să-și viziteze rudele, în aceeași zi a fost arestat. În timpul cât a stat la Diniși, în convorbirile sale cu locuitorii de acolo și cu conducătorii Partidului Muncitoresc Român, Iovanov a apărat cu fermitate, atitudinea conducerii P.C.J. în chestiunea rezoluției Biroului Informativ și e în afară de îndoială că pentru aceasta l-au arestat autoritățile române. Tot din același motiv au arestat autoritățile române și pe Djura Stoianov și Jova Mirkov.

Djura Stoianov a fost voluntar în armata jugoslavă și a participat în luptele pe frontul din Srem. După publicarea rezoluției Biroului Informativ, el, ca membru al partidului Muncitoresc Român a luat în mod fățiș atitudine împotriva acestei rezoluții. Arestarea lui Stoianov a fost executată de către 15 agenți ai poliției române, care au sosit în satul Diniși în mașini înconjurând imediat casa lui /a lui Stojanov/. La această arestare a participat și Sava Bugarchi, locțiitor de comisar al serviciului de siguranță Timișoara. Cu ocazia arestării, Bugarschi a procedat foarte brutal. El a palmuit pe Djura Stojanov și a lovit pe sora acestuia, iar pe părinții lui Djura Stojanov l-a amenințat cu revolverul. Agenții au închis chiar și pe sătenii care s-au adunat în jurul casei lui Stojanov spre a vedea ce se petrece și i-au ținut câțva timp închiși, amenințându-i cu revolverul. Printre sătenii arestați se aflau și Dušan Selin, Vujo Petrov, Lazo Plansma și Zlata Ivanov. Jova Mirkov care a fost arestat împreună cu Djuro Stoianov, a fost demobilizat acum câteva zile din armata română.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE R.P.R. SERVICIUL
INTERPRETARIATULUI

Traducere din limba croată

PREȘEDENȚIEI GUVERNULUI ROMÂN. BUCUREȘTI.

Profesorii și învățătorii iugoslavi care activau în România, părăsind Republica Populară Română, la cererea Guvernului român exprimată în nota trimisă Ministerului Afacerilor Externe al R.P.F.J. pe la mijlocul lui Octombrie a.c., cu ocazia plecării din România doresc să aducă adevărul în legătură cu activitatea lor în această țară.

În cadrul convenției culturale încheiată între R.P.F.J. și Republica Populară Română un oarecare număr de profesori și învățători jugoslavi activau la școlile primare sârbe și croate din Banat precum și în secția sârbă „Djakonovici Loga” din Timișoara.

Activitatea acestui grup de profesori culturali jugoslavi era observată atât din partea autorităților române cât și de opiniunea română condusă cu seriozitate în spiritul principiilor democratice precum și în cadrul legilor existente ale T[â]nării Republicii Populare Române.

Astfel primele organizații democratice ale tineretului școlar s-au realizat în școlile unde au fu[on]ționat profesori jugoslavi. Aceste organizații au fost înființate în spiritul strict democratic care se redeștepta și întărea puternic legăturile frățești și de prietenie între populația slavonă și celelalte naționalități din România. Oricui îi este cunoscut faptul că „colegiul Djakonovici Loga” din Timișoara, pe la începutul anului școlar 1947/48 a luat ființă organizația democratică a tineretului din școlile secundare U.A.E.R. fiind prima în Timișoara, pe urmă urmând exemplul nostru, s-au înființat și la școlile române precum și la alte școli minoritare. Ceva mai mult planul de muncă și felul de întreceri socialiste ale

organizației tineretului sârb a fost aplicat, mai pe urmă, și de restul școlilor de organizare din Timișoara, iar elanul de muncă, atitudinea tineretului sârb au servit totdeauna ca exemplu.

Faptele mai sus amintite fiind exacte au dovedit prin următoarele mărturii oficiale:

Consilierul educativ de pe lângă „Djkonovici Loga” din Timișoara, profesorul Constantin Moldoveanu, actualmente inspector general cultural pentru Banat, sosind din Predeal unde a asistat la cursul de întărire pentru conducerea tineretului dela școalele secundare din țară s-a adresat organizatorului tineretului din sectorul sârb, profesorului Gavrilovici prin următoarele cuvinte: „Acum încep să văd că în felul cum Dvs. ați activat cu tineretul vostru a fost foarte bine. La fel am învățat și noi pe ai noștri”.

Asemănătoare declarație a dat în mai multe rânduri și directorul colegiului „Djkonovici Loga” Doctorul Alexandru Gross, care în același timp îndeplinea funcțiunea de șef al organizației tineretului pentru județul Timiș Torontal; Doctorul Gross cu ocazia serbării de 1 Mai a.c. organizată de tineretul sârb adresându-se elevilor, în cuvântarea sa între altele a spus: „Am bucuria de a declara că tineretul sârb a dat un exemplu de muncă socialistă și ca atare servește de exemplu tuturor organizațiilor din oraș”. Tot astfel de declarații le-a reînnoit Directorul Gross și la solemnitatea absolvenților secundari care a avut loc la sfârșitul anului școlar adică la începutul lui Iunie a.c. în fața tuturor elevilor și profesorilor din secția sârbă. Dsa. între altele a zis „Eu sunt mândru de conducerea școlii unde elevii sârbi au dovedit atâtea exemple de elanuri și de muncă în spiritul socialist și democrat la școală și în afara ei”.

După aceste declarații ale funcționarilor români au urmat acuzațiile de ponegrire expuse în nota Guvernului Român despre așa zisa activitate naționalistă și șovinistă din partea acestui personal cultural educând generațiile tineretului.

În sus menționata notă a Guvernului Român se vorbește de acțiunea subversivă a profesorilor și învățătorilor jugoslavi îndreptată contra ordinii democrației în România.

Cât de ridiculă este această invenție (imaginațiune) dovedește următorul fapt. Cu ocazia alegerilor de deputați pentru Marea Adunare Națională, opiniunea publică română a fost martor de colaborarea activă a tuturor intelectualilor sârbi și în acest domeniu. Partidul Comunist Român convingându-se de atitudinea dreaptă democratică a intelectualilor jugoslavi au inclus în activul lor și pe propagandiștii jugoslavi iar profesorii și învățătorii văzând marea importanță a alegerilor pentru viitorul Tinerei Republici Populare Române care cu pași repezi merge spre calea democrației populare și spre socialism, cu bucurie au primit apelul pentru colaborarea în comun cu tovarășii români s-au împărșiat prin sate, explicând poporului de însemnătatea alegerilor pentru creierea democrației populare și a socialismului în România. Se poate constata, că strânsa colaborare a intelectualilor jugoslav și a activiștilor români a dat roade mari mai ales printre populația slavonă din Banat unde am [i]eșit 100 de aleși, candidații fiind pentru Frontul Popular Român.

Părăsind România intelectualii activiști jugoslavi exprimă marea lor bucurie de întoarcerea în țara socialistă a lui Tito unde se dă posibilitate de a reeduca tineretul în spiritul democratic și socialist în același timp acești intelectuali regretă profund de nedreapta campanie îndreptată contra poporului jugoslav și contra conducătorului ei, jignind și populația slavonă din România, lăsând grave consecințe în domeniul activității culturale și împiedicând populația slavonă să se desvolte regulat. Astfel după plecarea intelectualilor jugoslavi un mare număr de școli primare sârbe au rămas fără învățători. În locul celor plecați funcționează niște învățători necalificați, abia cu câteva clase de liceu. În ceea ce privește comunele croate 8 școli au rămas comple[c]t fără învățători și peste 1000 de elevi se văd lipsiți de educație. Situația este și mai disperată în gimnaziul mixt sârb precum și la școala pedagogică din Timișoara. În acea școală funcționează numai un singur profesor calificat, pe când ceilalți membri din corpul profesoral foști învățători confesionali sunt cu o lipsă de cultură profesională, între cari se află și oameni cu un trecut suspect.

Este imposibil de a aminti că dela începutul acestui an școlar în clasele superioare dela acest gimnaziu și școala pedagogică nu s-a ținut nicio oră de limbă sârbă și literatură, precum și nicio oră de fizică și chimie, sub pretext că nu sunt profesori.

În nota amintită a Guvernului Român se invocă neadevărul de o așa zisă acțiune subversivă a profesorilor jugoslavi contra ordinii democratice a provocat nemulțumire printre

populația sârbă și croată din Banat, ceea ce nu corespunde realității. Din contra este adevărat că atitudinea anti-democratică a autorităților române față de profesorii jugoslavi a provocat o mare nemulțumire printre populația sârb-croată în Banat, și care nu a lipsit să condamne procedura autorităților române și să manifesteze simpatie și supunere față de profesorii jugoslavi. Astfel întreaga populație croată din satul Recara cu lacrimi în ochi a condus până la gară pe învățătorul lor jugoslav Anta Mariana, când aceasta a părăsit satul asemenea scene s-au produs și cu ocazia altor „învățători” jugoslavi. Când autoritățile române au evacuat din casă pe profesorul Gavrilovici, cu doi copii ai lui, sârbii din Timișoara și cei din satele din împrejurimi i-au oferit abundant serviciile lor, condamnând procedura neumană a autorităților române.

Din toate cele expuse se vede că argumentele din nota Guvernului Român sunt invenții și tendențioase tinzând ca de data aceasta să păteze activitatea și demnitatea cetățenilor jugoslavi acuzându-i de slugi ai imperialismului și că sparg unitatea frontului democrat în lupta contra imperialismului. Ele au intenția ca și de data aceasta să înșele opiniunea publică, despre așa zisa mișcare națională sub conducerea P.C.J. aruncând vina asupra intelectualilor jugoslavi din România, că în activitatea lor s-au servit de metode specifice ca reacționari fasciști ai regimului din trecut. Cu toate acestea nimic nu va împiedica pe acești profesori jugoslavi dela calea dreaptă pe care îi conduce Partidul Comunist Jugoslav, în frunte cu Comitetul Central și tovarășul Tito.

Urmează semnăturile:

Panto Luchici, învățător

Nicolici Costa

Nicolae Gavrilovici

indescifrabil

A. indescifrabil

indescifrabil

Dim. M. Simici

Predrag Mihailovici

Radocici Mata.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

43.

[1948, decembrie, 21, București]. **Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: imigrări, diverse etc.**

COMANDAENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 263 din 21 Decembrie 1948 I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Imigrări:

a). În ziua de 14 Decembrie a.c. orele 13,00' pânda pichetului Nr. 13 din Compania 1/9 Gr. Pază, descoperind pe fâșia arăturii de control urmele a doi indivizi care au trecut din Iugoslavia în R.P.R., a luat imediat legătura cu postul de jandarmi din Comuna LUNGA, prinzând doi indivizi de origină maghiară.

Din cercetările făcute s-a stabilit că aceștia au avut pașapoarte de trecere din Ungaria în Iugoslavia, iar autoritățile jugoslave i-au trecut fraudulos frontiera în R.P.R.

Au fost predați Biroului Securității JIMBOLIA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În legătură cu capturarea ostașului iugoslav în seara zilei de 20/XII. 1948 orele 21,00' de către pichetul Nr. 3 DOAGA, acesta se menține la prima declarație și anume că a trecut frontiera numai pentru a se informa asupra activității ce se desfășoară la pichetul DOAGA.

Ostașul a fost predat Securității TIMIȘOARA, iar iugoslavilor grăniceri cari au solicitat să vorbească cu Comandantul Plotonului DOAGA, li s-a comunicat că ofițerul fiind lipsă nu poate să vină la întrevvedere.

(Raportat cu Nota Informativă nr. 73.675 din 21 Decembrie 1948).

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

În ziua de 21 Decembrie 1948, orele 09,05' un avion monoplan bimotor, sub pavilion Sovietic, a trecut din R.P.R. în U.R.S.S. prin punctul GURA PRUTULUI.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 248.

44.

[1948, decembrie, 31, Belgrad]. **Protocol româno-iugoslav și procesul verbal al ședințelor celor două părți privind reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.**

PROTOCOL

Privitor la reglementarea trecerii Frontierei de către funcționarii Serviciilor hidrotehnice

Guvernul Republicii Populare Române și Guvernul Republicii Federative Populare Yugoslave, considerând necesară stabilirea colaborării între organele hidrotehnice ale ambelor state în privința măsurilor și lucrărilor de întreținere și dezvoltare a sistemelor hidrotehnice tăiate prin frontieră, au desemnat ca plenipotențari ai lor:

Guvernul Republicii Populare Române pe dl. General Maior Victor Drăgănescu, Secretar General al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Populare Române și

Guvernul Republicii Federative Populare Yugoslave pe dl. Petar Ivicovic, Ministru[1] Adjunct al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Federative Populare Yugoslave,

Care după ce a comunicat deplinele lor puteri, găsite în bună și cuvenită formă, au căzut de acord asupra celor ce urmează:

Art.1

Funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state vor trece pe teritoriul statului vecin, în condițiunile prevăzute de prezentul Protocol.

Art.2

Funcționarii îndepărtați de a trece frontiera, precum și sectoarele lor de competență, zonele de circulație și timpul șederii pe teritoriul statului vecin, sunt stabilite în Anexa A care face parte integrantă din prezentul Protocol.

Art.3

Funcționarii menționați în art.2 pot trece frontiera în țara vecină, de mai multe ori, pe baza unei legitimații speciale pentru trecerea frontierei.

Art.4

Legitimațiile speciale pentru trecerea frontierei pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice vor fi redactate în limba română și sârbo-croată, conform textului din Anexa B, care face parte integrantă din prezentul Protocol și se vor elibera la cererea instituțiilor

interesate, de Ministerul Afacerilor Interne al fiecărui stat, în condițiile prevăzute în art. 2 și 3 ale acestui Protocol, cu valabilitatea dela 15 Februarie la 15 Decembrie.

Art.5

Legitimațiile speciale de trecere a frontierei devin valabile după o prealabilă viză acordată de reprezentanța diplomatică a celui alt stat.

Viza va fi cerută pe cale oficială, iar ambele țări se obligă să răspundă la cererile de viză în termen maxim de 30 zile, dela data primirii cererii.

Vizele sunt scutite de orice taxă.

Viza unei legitimații speciale este valabilă pentru mai multe călătorii și pe toată durata valabilității legitimației speciale.

Art.6

Autoritățile competente ale celor două state vor înlesni funcționarilor serviciilor hidrotehnice trecerea frontierei și vizitarea locurilor necesare.

Serviciile hidrotehnice dintr-o țară vor pune la dispoziția funcționarilor țării vecine care vor trece frontiera pe baza prezentului Protocol, mijloacele de locomotie necesare, în limita posibilităților.

Art.7

Fiecare trecere a frontierei pe baza prezentului protocol va fi anunțată cu 48 de ore mai înainte serviciului hidrotehnic respectiv al statului vecin, prin organele de grăniceri sau prin înțelegerea comună a funcționarilor hidrotehnici respectivi la ultima lor întâlnire, fixându-se data întâlnirii viitoare și punctul de trecere. În cazurile prevăzute la art. 16 și 17 ale acestui Protocol, anunțarea se va face prin calea cea mai rapidă, iar trecerea frontierei se va face imediat după anunțare.

Art.8

Intrarea și ieșirea de pe teritoriul statului vecin se va face prin punctele de trecere specificate în legitimațiile speciale.

Organele grănicerești competente vor viza, atât la intrare cât și la [i]eșire, legitimația specială.

Art.9

Punctele de trecere deschise pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice îndreptățiți a trece frontiera pe baza prezentului Protocol, sunt cele specificate în Anexa A. Modificarea punctelor de trecere ale frontierei se va face de comun acord, pe cale diplomatică.

Art.10

Trecerea frontierei, conform prezentului Protocol, se poate face numai de la răsăritul până la apusul soarelui, afară de cazul dacă este efectuată cu calea ferată.

Art.11

Controlul obișnuit de vamă va fi efectuat de organele competente și, în lipsa acestora, de organele grănicerești în conformitate cu prescripțiile fiecărui stat.

Art.12

Titularii legitimațiilor speciale vor putea circula în cadrul zonei indicate în această legitimație conform Anexei A a prezentului Protocol.

Art.13

În scopul coordonării măsurilor și lucrărilor, parcursul și vizitarea locurilor necesare se va face în comun, de către funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state.

Art.14

Legitimația specială pentru trecerea frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice, se poate retrage de organul emitent și în timpul valabilității ei, dacă una din condițiile care au servit ca bază pentru emiterea ei, a încetat de a mai exista.

În acest caz, organul celuilalt stat care a acordat viza, trebuie să fie anunțat despre aceasta, imediat.

Viza acordată se poate retrage din aceleași cauze, în același mod, din partea statului care a acordat-o.

În astfel de cazuri, se va emite o legitimație specială nouă, unui alt funcționar al serviciului hidrotehnic respectiv, în conformitate cu prezentul Protocol.

Art.15

Funcționarii hidrotehnici care sunt îndreptățiți să treacă frontiera în conformitate cu acest Protocol, sunt obligați a respecta dispozițiunile prezentului Protocol, ca și dispozițiunile legale ale țării vecine, în timpul șederii pe teritoriul ei.

În caz contrariu, legitimația specială poate fi luată de acel organ care a constatat încălcarea dispozițiunilor și care o va înapoia pe calea cea mai rapidă, autorității emitente pentru a fi anulată; iar față de persoana în cauză, se va proceda conform dispozițiunilor legale în vigoare în țara respectivă.

În astfel de cazuri, o nouă legitimație specială se va emite unui alt funcționar în modul prevăzut de acest Protocol.

Art.16

În scopul luării măsurilor urgente preventive pentru apărarea împotriva ruperii digurilor, protecția împotriva apelor mari și în caz de pericol de inundație, se va permite trecerea frontierei, unui grup mai mare de muncitori, cu uneltele și materialele necesare.

Art.17

În cazul venirii rapide a apelor mari, inundații, rupere de diguri și în alte cazuri similare, se va permite trecerea frontierei și locuitorilor din jurul frontierei.

Art.18

Trecerea frontierei, prevăzută în art. 16 și 17 ale prezentului Protocol va fi aprobată în prealabil prin telefon sau prin orice altă cale rapidă din partea autorităților de stat competente ale ambelor țări, iar trecerea se va face pe baza unui tabel, făcut de organele locale în două exemplare, care vor fi predate la frontieră, organelor de frontieră ale ambelor state.

Art.19

Trecerea frontierei, prevăzută la art. 16 și 17 ale prezentului Protocol, se va face:

a) în scopul ajutorului mutual, numai în cazul dacă în locurile amenințate de inundații, pe teritoriul unuia sau celuilalt stat, nu se găsesc în momentul necesar, suficientă mână de lucru, personal tehnic, precum și materiale și unelte.

b) în scopul salvării populației.

Art.20

Prezentul Protocol intră în vigoare în ziua semnării sale și este valabil un an de zile.

Valabilitatea acestui Protocol se poate prelungi pentru fiecare an următor, pe cale obișnuită diplomatică.

Făcut la Belgrad, 31 decembrie 1948, în 2 exemplare originale, fiecare în limba română și sârbo-croată, ambele exemplare având aceeași valoare.

PENTRU REPUBLICA
POPULARĂ ROMÂNĂ
General Maior
/ss/ V. Drăgănescu

PENTRU REPUBLICA FEDERATIVĂ
POPULARĂ YUGOSLAVĂ
/ss/ Ivicovic Petra

PROCES-VERBAL
despre ședințele comisiei mixte Româno-Jugoslave ținute dela
20-31 Decembrie 1949, la Belgrad

Sunt prezenți

În numele Guvernului Republicii Populare Române:

General Maior Drăgănescu Victor Secretar general al Ministerului Afacerilor Interne	Președinte

Zamfir Laurian Director în Ministerul Afacerilor Interne	membru

Locot. Colonel Boico Mihail din Comandamentul Trupelor de grăniceri	membru

Pricop Gheorghe Director în Ministerul Agriculturii	membru

Meltzer Arthur Director în Ministerul Lucrărilor Publice	membru

Maximilian Mihai Secretar Economic în Ministerul Comerțului Exterior	membru

Carusso Constantin Secretar de legație în Ministerul Afacerilor Interne	membru

În numele Guvernului Republicii Federative Populare Yugoslave:

Ivicevic Petar Ministru Adjunct al Ministerului Afacerilor Interne	Președinte

Matijasevic Zarko Consilier în Ministerul Afacerilor Externe	Președinte supleant

Radovic Radomir Director în Ministerul Afacerilor Interne	membru

Jankovik Arsenije	membru

Urosevic Slobodan Director al Ministerului Afacerilor Interne	membru

Ilic Milan Director Adjunct al Direcției Vămirilor din Ministerul Comerțului Exterior	membru

Popovic Sreten Direcția Generală Federală pentru Hidrotehnică	membru

Dragojevic Djubeta Secretar al Ministerului Afacerilor Externe	secretar

Ședințele Comisiei Mixte Româno-Yugoslave s-au ținut între 20-31 Decembrie 1948, cu următoarea ordine de zi:

1. Rezolvarea problemei biproprietății de pământuri la frontiera româno-yugoslavă.
2. Reglementarea trecerii frontierei pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state.

Conform înțelegerii, ședințele au fost prezidate alternativ de către șefii ambelor delegații.

I.

În zilele dela 20-24 Decembrie 1948, ambele delegații întrunite în ședință comună, au luat în discuție punctul I din ordinea de zi și, neputându-se găsi o soluție comună principială, au căzut de acord ca acest punct să fie scos de pe ordinea de zi.

Proiectele propuse și argumentările punctelor lor de vedere, ambele delegațiuni le-au arătat în cursul discuțiilor și sunt menționate în notele stenografice respective.

II.

În zilele de 25-30 Decembrie 1948, ambele delegații întrunite în ședințe comune, au luat în discuție punctul 2 din ordinea de zi.

Comisia Mixtă Româno-Yugoslavă, luând în considerare propunerea proiectului făcut de comisia de redactare, pe baza proiectelor propuse de ambele delegațiuni, a căzut de acord și delegațiile au semnat în ziua de 31 Decembrie 1948, un protocol privitor la reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.

Făcut la Belgrad la 31 Decembrie 1948, în 2 exemplare, fiecare în limba română și sârbo-croată.

PREȘEDINTELE DELEGAȚIEI
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
YUGOSLAVE

/ss/ General Maior
Drăgănescu Victor

PREȘEDINTELE DELEGAȚIEI
REPUBLICII FEDERATIVE POPULARE

/ss/ Ivicovic Petar

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 856, ff. 13-16; 22-23.

DOCUMENTE DIN ANUL 1949

45.

[1949, ianuarie, 4, București]. Notă- raport elaborată
de MAI privind organizarea și reglementarea serviciului
de pază la frontiera româno-iugoslavă.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
Secția III-a

NOTĂ RAPORT

Nr. 30.012 din 4 Ianuarie 1949

Pentru precizarea problemelor de principiu discutate în colectivul ce a avut loc în ziua de 29.XII.1949 și a dispozițiilor date de Dvs., a fost convocat în ziua de 3.I. 1949 orele 9, un colectiv de lucru la care au participat tovarășii:

- Secretar general ptr. Trupe General Locot. DRĂGĂNESCU VICTOR
- Șef al Direcției Politice General Maior BURCA MIHAIL
- Șef de Stat major al Secret. Gl. ptr. Trupe Col. DOBRE NICOLAE

- Comand. al trupelor de Securitate General Locot. ALISTAR
- Comand. al trupelor de grăniceri General Locot. COMIȘEL P.
- Delegat al Dir. Gl. a Securit. Poporului Col. Sec. BIRTAS
- Delegat al Dir. Gl. a Miliției Director ZAMFIR
- Delegat al Dir. Gl. a Adm. de Stat Referent CAPROL
- Secunzii politici ai celor 2 comandamente și
- Șefii Secțiilor 2 și 3 din Secretariat.

Ca bază de discuție au fost luate principiile fixate și dispozițiunile date de Dvs.
S-au stabilit următoarele:

I. Zona de frontieră se va împărți în 2 zone în care responsabilitatea va fi bine precizată și anume:

- Zona I-a intrând sub responsabilitatea grănicerilor pe o adâncime de 5-7 km.
- Zona II-a între 7 – 25 km. în care responsabilitatea va reveni trupelor de securitate care urmează a fi deplasate înapoia grănicerilor; ulterior miliției teritoriale.

a/. În zona I-a nu poate intra nimeni, decât pe baza aprobării organelor securității sau miliției, aprobare care trebu[i]e să aibă avizul organelor de grăniceri. Este necesar să se dea dispoziții organelor C.F.R. ca gările să nu mai elibereze bilete de călătorie pentru localitățile din zona de frontieră, decât numai pe baza unui aviz a miliției de frontieră care dispune de organe în fiecare reședință de județ.

Chiar cu acest aviz, cel interesat nu poate circula liber în zona de frontieră, dacă nu a primit la ajungere și viza Comand. de Ploton de Grăniceri.

b/. Chiar dela început să se organizeze un control al populației din zonă, prin colaborarea organelor Securității, miliției, administrative și de grăniceri, în scopul de a stabili și evacua sau trimite în judecată elementele străine de localitate care nu-și pot justifica prezența.

Controlul acesta se face prin viza buletinelor de populație.

În zona grănicerească această viză este dată de comandantul Plotonului de grăniceri sau secundul său poliție, cu concursul Miliției Teritoriale.

Acolo unde nu este Miliție teritorială viza se dă de către Comandantul Companiei de Securitate, cu avizul reprezentantului grănicerilor.

Planificarea vizei o face Comandamentul Județean de frontieră.

Înainte de a da vizele, să se scoată din zonă toate elementele suspecte cunoscute de Securitate. Viza se dă numai localnicilor.

c/. Nu se va mai elibera nici un buletin de populație nou de către organele Miliției și cele Administrative, decât cu avizul grănicerilor (Comandant Ploton).

d/. Fiecare locuitor va fi obligat a semna pe cei noi sosiți în zonă. Cine contravine să fie sancționat.

e/. Toți cei dați judecății pentru astfel de delikte, indiferent dacă au fost sau nu achitați, vor fi expulzați din zonă.

Există astăzi contrabandiști notorii care au scăpat de condamnare – nu se știe prin ce mijloace – și în prezent se plimbă liberi în zona frontierei.

f/. Se va stabili de Comandamentele Unice Județene care sunt contrabandiștii, gazdele și călăuzele care se ocupă în prezent (după 6 Martie) cu trecerile clandestine. Aceștia să fie triați. Călăuzele tratate ca dușmani ai Republicei și spioni, restul evacuați în interiorul țării.

Se va proceda cu multă atenție pentru a nu se comite erori.

g/. Va fi revăzută situația sălașelor de pe frontieră. Ocupanții dovediți că favorizează trecerile clandestine, vor fi evacuați și în locul lor introduse elemente credincioase poporului

și Republicii, din care grănicerii vor constitui rețeaua de rezistență informativă. (S-a recomandat multă atenție, pentru a nu se da naștere la agitații pe tema națională).

II. Măsurile propuse pot deveni efective, dacă se bazează pe un sistem de informații bine organizat.

Acest serviciu poate fi organizat numai prin colaborare cu populația din zonă.

Pentru a câștiga simpatia acestei populații (în deosebi organizațiile democratice de masă și populația săracă), atât grănicerii cât și jandarmii vor părăsi metoda izolării și vor stabili relații personale de prietenie cu anumite elemente favorabile. (org. de bază, de partid, populația săracă etc.)

În deosebi grănicerii vor prelucra politic, prin șezători, sarcinile de pază.

Organizarea acțiunii informative:

- De către grăniceri, - în zona până la 5 km.
 - Fiecare ploton, în sectorul său va constitui un post inf. cu rezidenți, în fiecare comună; aceștia vor apărea sub numele de „birou viză buletine” și vor fi recrutați din cei 100 elevi subofițeri, puși la dispoziție de Școala Oradea.
 - De către Trupele de Securitate, - după aceleași norme -, în zona 7 – 25 km.
 - Securitatea și miliția își au organele (agenturile) lor pe care este necesar să le multiplice și întărească în toată adâncimea zonei de 25 km.
 - Informațiile culese de agenturi se centralizează la Comandamentele Unice Județene (Comandamentele de Frontieră Județene).
- Ele hotărăsc asupra măsurilor de luat.

III. **Ca măsuri contrainformative**, se vor verifica trupa și cadrele grănicerilor de pază și miliției teritoriale și cei cari nu corespund vor fi mutați în interior.

- Se va prelucra populația (săracă) pe linie politică.
- Vor fi îndepărtați din zonă de frontieră ofițerii și subofițerii deblocați în special foști grăniceri, cari cunosc frontiera și au legături cu elementele reacționare din zonă.

IV. Măsuri pentru întărirea dispozitivului de pază al frontierei.

a. Comandamentul Trupelor de Grăniceri va întări efectivul patrulilor și pânelor la 3-4 oameni, armați cu pistol mitralieră și grenade.

Patrurile vor fi înzestrate cu rachete.

Paza se va extinde în adâncime, îmbrăcând zona 1-7 km, în care sunt răspunzători.

În acest scop grănicerii vor aduce în zonă (către 8 Ianuarie) 13 plotoane (390 oameni) pe care le au pregătite în momentul de față la reședința de regimente și batalioane.

Cu aceste efective vor organiza în zona 1-7 km., un al doilea sistem de pândă și patrulare care se va ocupa în special de localități, acoperiri (păduri) și comunicații.

Acțiunea acestor pânde și patrule este planificată în raport de informații.

b. **Comandamentul Trupelor de Securitate** va prelungi pe adâncimea cuprinsă între 7-25 km. serviciul de pază al frontierei.

În această zonă îi revine întreaga responsabilitate.

Pentru această misiune va folosi Batalioanele Giurgiu și Tg. Ocna (8 Companii = 24 Plotoane).

Aceste forțe nu vor fi întinse pe toată frontiera ci pe companii înapoia regiunilor în care trecerile sunt astăzi mai frecvente, urmând ca mai târziu, în raport de informații să li se schimbe dislocarea.

- În intervalele rămase, grănicerii vor folosi plotoanele călări, dar tot în zona lor de 1-7 km.

V. Mod de Acțiune.

Pânda și patrulele de zi și de noapte, pe itinerarii și în zone diferite, urmărind strângerea străinilor și suspecților din zona ce le revine.

Razii pe bază de informații, sau ordine primite de la Comand. Județean de Frontieră, la locuințele indicate. Acestea vor fi executate în deosebi noaptea.

- Controluri neregulate pe comunicații prin patrulări sau posturi fixe de control.

- Controlurile în trenuri și gări vor fi executate de către Brigada Securitate Comunicații și Miliția de Frontieră.

- Această acțiune va avea la bază organizarea unui sistem bine studiat de informații și o cât mai strânsă colaborare informativă cu Miliția Teritorială, Grănicerii și organele securității.

VI. Organizarea punctelor de colaborare

Primul organ de colaborare în cursul acestei operațiuni, este **Comandamentul de Frontieră Județean**.

Compunerea lui:

- Comandamentul Miliției Județene cu Biroul Pază Front.

- Reprezentantul Securității

- Reprezentantul Prefecturii

- Comandantul Companiei Grăniceri

- Comandantul Companiei (Batal.) Trup. Securitate.

Responsabil Comandantul Miliției Județene.

În interiorul acestui Comandament se face schimbul de informații și se discută și iau hotărârile, care devin obligatorii pentru toate organele M.A.I. din zonă (inclusiv grănicerii și trupele de securitate).

Se întrunește cel puțin odată pe săptămână.

Operațiunile sunt ordonate de Comandantul Miliției Județene, cu avizul Securității.

Instrucțiunile privitoare la modul de execuție al diferitelor operațiuni arătate, se vor da de fiecare direcție, fragmentar pentru a garanta secretul.

VII. Organizarea responsabilității în adâncime:

- Zona I-a – Comandamentul Trupelor de Grăniceri;

- Zona II-a - Comandamentul Trupelor de Securitate.

În sectorul de frontieră cu Ungaria, coordonează acțiunea între cele două zone Inspect. de Jandarmi Oradea.

În rest - Inspect. de Jandarmi Timișoara.

Coordonarea centrală revine Secretariatului General pentru Trupe.

VIII. Pentru ordine de detaliu au fost convocați:

a – De către Comandamentul Trupelor de Grăniceri:

Comandanții de Regimente și batalioane din West
(3.I.a.c.orele 17).

b – De către Comandamentul Trupelor de Securitate:

Comandanții de Batalioane și Companii de Securitate
(3.I.a.c.orele 17).

În aceste colective s-au prelucrat instrucțiunile, dispozitivul, problemele informative și de colaborare.

Batalioanele de jandarmi vor fi echipate complet de iarnă și li se va face dotarea materială necesară pentru a fi independente de zonă.

Ele vor fi gata de plecare la 6[7?n.n.]. I.1949.

Vor putea intra în dispozitiv între 8 și 9.I.1949.

- Unitățile de întărire ale grănicerilor pot intra în dispozitiv către 8 ianuarie 1949.
- Rețeaua informativă va putea intra în dispozitiv către 18 ianuarie 1949 (după ce elevii subofițeri vor primi un instructaj minim).

SECRETAR GENERAL PENTRU TRUPE M.A.I.
GENERAL LOCOTENENT

VICTOR DRĂGĂNESCU

DIRECTOR POLITIC
GENERAL MAIOR
BURCA MIHAIL

ȘEFUL DE STAT MAJOR
COLONEL
N. DOBRE

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 880, f. 7-11.

46.

**[1949, ianuarie, 9, Belgrad]. Raport al ambasadei române
privind desfășurarea recepției organizate de aceasta
cu ocazia proclamării R.P.R.**

RAPORT

despre recepția dela 30 Decemvrie 1948 dată de Ambasada R.P.R.
din Belgrad și despre activitatea Ambasadei în legătură cu aniversarea
proclamării republicei.

Urmând instrucțiunile Ministerului Afacerilor Externe cu privire la sărbătorirea aniversării proclamării R.P.R., fără a neglija posibilitățile de propagandă pentru realizările primului an al existenței republicei, Ambasada din Belgrad a dat o amploare mai redusă festivității și a organizat-o cu mai puțin fast decât ziua de 23 August. Acest lucru s-a făcut prin limitarea invitațiilor pentru oficialitățile jugoslave, prin fixarea recepției pentru orele 18 și prin legarea ei de un program documentar.

Invitații. Au fost invitați șefii misiunilor diplomatice, consilierii sau membrii respectivelor misiuni în rang imediat după șefii misiunilor, atașatii militari, cu toți împreună cu soțiile, iar dela țările prietene au fost invitați toți membrii corpului diplomatic, precum și reprezentanții organizațiilor culturale.

Dintre personalitățile jugoslave au tot invitați: Edouard Kardelj, ministrul Afacerilor Externe al RFPJ, Aleș Balbler, Vlado Popovič, Leo Mates și Jt. Radovanovič, miniștri-adjun[c]ți la M.A.E. al RFPJ, Sloven Smodlaka, directorul Protocolului, Pavel Beljanski, director-adjun[c]t, la Protocol, Drago Govorušič, dela secția „Relații” a M.A.E. și George Popovič, funcționar la Protocol.

Au fost invitați, deasemenea, Nikols, Petrovič, ministrul Electricității, în calitate de președinte al Asociației culturale Jugoslavia-România, Milivoje Stefanovič, secretarul general al Asociației, Berivoje Protič, secretar-adjun[c]t, precum și funcționarii și redactorii redacției române dela, postul de radio-Belgrad. S-a pus un accent deosebit pe invitarea românilor din Jugoslavia și, în special a învățătorilor români cu contract. Odată cu delegația românească în Comisia mixtă pentru reglementarea problemei proprietăților bipartite și a funcționarilor hidraulici, a fost invitată și delegația jugoslavă. În sfârșit, au primit invitații și reprezentanții presei străine din Belgrad.

Participanții. Membri corpului diplomatic au fost prezenți, cu excepția Ambasadorului Turciei, care s-a scuzat prin D-na Ambasador și Ambasadorul Franței, reprezentat de consilierul B. Epinat, amândoi fiind bolnavi.

Dintre jugoslavi au fost prezenți: Vlado Popovič, ministru-adjun[c]t, cu soția, Sloven Smodlaka, directorul protocolului, cu soția, Drago Govorušič, dela „Relații” și George Popovič. Apoi, membri delegației jugoslave din Comisia mixtă: Petar Iličević, ministru-

adjun[c]t la interne, Žarko Matjašević, consilier la M.A.E. al RFPJ, Radomir Radović, director la Ministerul de Interne al RFPJ, Slobodan Urošević, director la același minister, Milan Ilić, delă Direcția vămilor și Sreten Popović, inginer, delă Direcția hidrotehnică.

Din partea Asociației culturale Jugoslavia-România a fost prezent numai Berivoje Protić, secretar-adjun[c]t, fiind informați că Asociația a primit instrucțiuni să trimită pe cel mai tânăr, deoarece Asociația corespunzătoare din România nu și-a trimis reprezentanți la recepția delă 29 Noemvrie 1948, dată de Ambasada RFPJ din Belgrad.

Redacția română delă postul de radio Belgrad a fost reprezentată prin Vasile Pop și Viorel Luca.

Dintre învățătorii invitați s-au prezentat: Constantin Arhire, Ion Florea, Gheorghe Ionescu, Aurel Oprea, Teodor Șandru, Virgil Vâscu, Marin Voinea. A fost prezent și studentul Ljubomir Unčanski, cetățean român. Este de remarcat prezența d-lui Traian Florea, deputat în Adunarea Națională a Voivodinei.

Delegația română, prezentă la Belgrad la data aniversării, a fost de față în întregime: General Victor Drăgănescu, Colonel Mihail Boico, Iulian Zamfir, ing. Mihail Meltzer, M. Maximilian, Alexandru Pricop, Constantin Caruso, Desideriu Benedict și Mariana Ursu.

Propaganda pentru 30.XII. Serviciul cultural și de presă al Ambasadei R.P.R. din Belgrad a difuzat materialul trimis de Minister, menționându-se că acesta se distribuie cu prilejul zilei de 30 Decemvrie. Mai multor personalități culturale din Belgrad și Zagreb li s-a trimis „ARCADES” și „1848- 1948” întovărășite de scrisori în care se amintea de aniversarea proclamării republicei. Deasemenea, s-a trimis și biografia d-lui C. I. Parhon cu o traducere în limba franceză.

Din motive tehnice (greutăți la distribuirea materialului prin poștă, timpul necesar pentru împachetare, pentru scrierea adreselor etc.) nu tot materialul a putut fi distribuit înainte de ajunul sărbătorii, astfel că răpunsurile diferitelor personalități n-au început să vină decât după Anul nou.

Cu acest prilej s-a scos un număr festiv al Buletinului Informativ, care vi s-a înaintat prin curierul anterior. O parte din exemplarele acestui Buletin deasemenea n-a putut fi distribuită în timp util, pe de o parte pentru că tezele care trebuiau să servească de bază pentru acest buletin au sosit odată cu subsemnatul, în loc să fie trimise prin d. Henegar sau prin D. Weinstock și, prin urmare, el n-a putut fi întocmit decât după sosirea mea la Belgrad, pe de altă parte, pentru că, neavând un funcționar care să știe suficient sârbește, iar pe vechii colaboratori neputându-ne bizui, a trebuit să căutăm noi traducători, ceea ce ne-a răpit deasemenea câțva timp.

Vitrina delă librăria cehoslovacă „Orbis”. Conform înțelegerii avute cu Direcția Relațiilor și a Presei delă M.A.E., Serviciul nostru a aranjat o vitrină la librăria cehoslovacă de aici, cu materialul trimis din București la care am adăugat materialul [1] delă Ambasadă (cărți).

Scopul vitrinei era să atragă atenția opiniei publice largi din Jugoslavia - având în vedere că nu puteam conta pe concursul presei jugoslave - asupra aniversării proclamării republicei în România și de a arăta unele rezultate ale primului an de existență al R.P.R.

Primul scop a fost atins. În ce privește al doilea, însă, rezultatul n-a fost satisfăcător. Panoul n-a fost destul de sugestiv și nu arăta în cifre și iamgini realizările anului 1948. Deasemenea, nici cărțile trimise nu scoteau în evidență acest al doilea scop ce ni l-am propus. Deaceea, am fost nevoiți să subliniem, în ce privește cărțile, o altă latură a cărților tipărite în ultimii ani: mulțimea lucrărilor marxiste și mai cu seamă a traducerilor din limba rusă, răspunzând astfel, în mod indirect, la pretenția scriitorilor jugoslavi în legătură cu atitudinea scriitorului Fadeev față de Jugoslavia la congresul delă Wroslav, apărută în KNIJEVNE NOVINE, după care în niciuna din țările de democrație populară nu s-au tradus atâtea lucrări din rusește câte s-au tradus în Jugoslavia.

Vitrina n-a satisfăcut nici din punct de vedere estetic-decorativ. În afară de draperia pentru fundal nu ni s-a trimis niciun material de decorație, care să ridice aspectul vitrinei, iar la Belgrad n-am găsit. Fără îndoială, aici avem și noi vina noastră, că n-am făcut apel din timp la una din organizațiile de decoratori din Belgrad, care ne-ar fi putut da și decoratori și materialul ce ne lipsea. Făcând apel prea târziu la decoratorii jugoslavi, ei ne-au răspuns că sunt ocupați cu aranjarea vitrinelor pentru Anul nou. În felul acesta, aranjarea vitrinei a rămas în sarcina membrilor ambasadei, cu mijloacele sărace pe care le aveau la dispoziție.

Este de menționat, în același timp și faptul că, dacă vitrina n-a corespuns celui de al doilea scop, acest lucru se datorește și neglijenței căilor ferate. Lada cu material a sosit în ajunul lui 30 Decembrie, deoarece șeful vagonului de bagaje a refuzat s-o treacă în vagonul de bagaje al trenului Timișoara-Jimbolia din cauza întârzierii pe care a avut-o acceleratul București-Timișoara. Cu toată insistența mea, șeful vagonului de bagaje a rămas inflexibil. N-am putut apela la șeful gării, pe de o parte pentru că a trebuit să stau lângă curier, pe de altă parte, pentru că trenul a stat foarte puțin la Timișoara.

La Chichinda, lada a mai întârziat o zi și astfel, noi n-am avut posibilitatea de a aranja vitrina mai estetic și după un plan mai bine prelucrat.

Dar, cu toate aceste defecte ale vitrinei, ea a avut succes. În fața vitrinei este în permanență lume și am primit câteva telefoane din oraș dela cetățeni care, interesându-se la vânzătorul librăriei de cărțile expuse, au fost îndrumați la Serviciul cultural și de presă al Ambasadei. Lumea a regretat că n-a avut posibilitatea de a cumpăra cărți românești și în același timp s-a interesat de modalitatea de a le obține din țară.

Reprezentăția de cinematograf. În cadrul recepției, în hall-ul secției consulare, s-au prezentat filmele despre, care, deasemenea, am căzut de acord cu Direcția Presei și a Relațiilor culturale cu prilejul prezenței mele la București. Reprezentăția aceasta a constituit inovația, apreciată de toată lumea, a recepției dela 30 Decembrie 1948. În afară de unele greșeli de organizare (spațiu prea mic pentru numărul invitaților) sau de natură tehnică (faptul că n-am omis unele părți nesemnificative și n-am împărțit filmul în mai multe „scene” (l-am împărțit în trei), pentru ca prezentarea (în limba franceză să fie mai sugestivă această prezentare a fost foarte reușită și ea trebu[i]e să fie o pildă de urmat în domeniul propagandei pentru realizările din R.P.R.

În legătură cu filmele primite este deasemenea de făcut o remarcă. Întreaga reprezentație ar fi avut un caracter de simplu jurnal, dacă s-ar fi mărginit numai la rularea filmelor aduse de d. Henegar. Am cerut cu prilejul primei mele întrevederi cu d. prim consilier Marinescu - și mi s-a promis – și filmul comemorativ „1848”, urmând ca pe acesta din urmă să-l duc personal la Belgrad. Totuși, la București, când m-am întors din concediu, mi s-a comunicat că nu s-a pus problema acestui film și că, prin urmare, nu mi se poate da. Că a fost vorba de acest film rezultă nu numai din scrierea pe care am trimis-o d-lui ambasador Teodor Rudenco despre rezultatele convorbirii mele cu Direcția Relațiilor culturale dela M.A.E., dar și din instrucțiunile trimise ca anexă la adresa Nr.103.673/bB din 7.XII.48, în care, la Capit. II se menționează: „În ziua de 30 Decembrie se va da o recepție, în cursul căreia se vor prezenta filmele «Lunca Prutului»; extrase din jurnale recente, trimise de M.A.E.; «Anul 1848» și, eventual, A.P.A.C.A- «Cu fruntea spre soare».” Dacă aș fi adus filmul cu mine, n-ar mai fi fost nevoie să facă un drum la București d. Weinstock, lipsindu-ne de o forță de muncă tocmai în preajma zilei de 30 Decembrie.

Experiența favorabilă cu prezentarea filmelor amintite a determinat Serviciul nostru să facă propunerile trimise M.A.E. cu Nr. 21/din 6 Ianuarie 1949, despre propaganda prin film a realizărilor din R.P.R.

Cu prilejul recepției, după terminarea oficială, oaspeții reprezentanți ai țărilor prietene au fost reținuți la Ambasadă, iar șefii misiunilor din aceste țări au fost invitați la cină de către d. Ambasador Teodor Rudenco.

Au rămas, deasemenea, după sfârșitul recepției și învățătorii români. După plecarea oaspeților străini, învățătorii invitați și întreg personalul Ambasadei împreună cu familiile, au sărbătorit într-un cerc mai intim aniversarea proclamării republicei, într-o atmosferă de însuflețire, de prietenie și de democrație.

Belgrad, 9 Ianuarie 1949.
consilier cultural și de presă

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

47.

[1949, ianuarie, 22, București]. Notă informativă a Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind numărul și amplasarea trupelor de grăniceri iugoslave.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

Nr. 70289 din 22 Ianuarie 1949

NOTĂ INFORMATIVĂ

OBIECT: INFORMAȚIUNI DESPRE GRĂNICERII VECINI

Din declarațiile date de către individul CONDURACHE IOAN, trecut fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R. în noaptea de 11.I.1949, au rezultat următoarele informațiuni cu privire la situația din Jugoslavia:

1. Informațiuni de ordin militar:

- în localitatea IASA-TOMIC, se află numai o grupă de Grăniceri comandată de un subofițer.

- Batalionul de Grăniceri are reședința la VARȘEȚ.

- În VARȘEȚ, sunt circa două Batalioane de Infanterie

2. Informațiuni de ordin politic:

- Nemulțumirile în rândul populației, din cauza lipsurilor materiale, ca urmare a stagnării producției, consecința ruperii relațiilor cu Partidele Comuniste și Muncitorești din țările cu Democrație Populară.

- Tito dispune de o armată specială, deosebită de armata regulată, compusă din foștii lui partizani.

Elementele acestei armate sunt foarte bine plătite și duc mai mult o activitate contrainformativă în rândurile populației de la orașe și sate.

- În rândurile populației se desfășoară o propagandă contra R.P.R. în sensul că acordurile încheiate nu sunt respectate de către Guvernul nostru. Deasemenea că R.P.R. ar urmări să ia Banatul până la TISA și în consecință o Divizie Sovietică s-ar afla la TIMIȘOARA, iar restul sunt dislocate în interior unde se pregătesc de războiu.

- Că tineretul Jugoslav din R.P.R., care nu se manifestă contra lui Tito, este arestat și trimis în închisoare la TIMIȘOARA.

- În ultimul timp presa jugoslavă, nu se mai ocupă de U.R.S.S. și țările cu Democrație Populară.

- Femeile din Iugoslavia au făcut un apel la O.N.U. prin care solicită ca în caz de războiu, Iugoslavia să nu fie atacată cu bomba atomică.

- Portretul Generalissimului STALIN se menține în diferite birouri ale instituțiilor.

3. Diverse:

În lagărul din COVACITA s-ar afla circa 145 români trecuți fraudulos frontiera.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1346, f. 51.

48.

[1949, ianuarie, 26, București]. Notă verbală a ambasadei iugoslave prin care protestează față de modalitatea de obstrucționare și încălcare a Convenției Culturale dintre cele două state.

AMBASSADE

DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE

DE YOUGOSLAVIE

Nr. 1137 din 26 Ian. 1949

NOTA VERBALĂ

Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave are onoare a comunica Ministerului Afacerilor Străine al Republicii Populare Române următoarele:

În luna Februarie 1948 s-a deschis în București expoziția de fotografii „Iugoslavia se construiește”. Materialul pentru această expoziție s-a primit din Iugoslavia.

După închiderea expoziției în București, ea a fost deschisă încă în câteva orașe în interiorul României.

În luna Iulie 1948, după închiderea expoziției la Timișoara, filiala Asociației pentru strângerea legăturilor între România și Iugoslavia „ARJUG” din Arad, a dus această expoziție la Arad. Dar înainte de deschiderea acestei expoziții, ea a fost luată fără drept de Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad care a împiedecat deschiderea ei. La cererea noastră ca expoziția să ne fie înapoiată, pentru ca să putem trimite materialul înapoi în Iugoslavia, Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad ne-a răspuns, că nu știe nimic despre asta și să ne adresăm Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad a refuzat să elibereze expoziția și societății „Sovrom-transport” care este împuternicită din partea acestei Ambasade de a împacheta materialul de expoziție și a-l transporta în Iugoslavia, menționând, că poate elibera numai în baza ordinului scris al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Toate încercările noastre, de a rezolva această chestitiune cu Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român au rămas fără succes.

Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave protestează împotriva unui asemenea procedeu și consideră aceasta ca o violare deschisă a Convenției de colaborare culturală existentă între țările noastre, și consideră că Ministerul Afacerilor Străine al Republicii Populare Române va interveni, pentru ca expoziția noastră să fie imediat eliberată și de a se înlesni înapoierea ei în Iugoslavia.

Ambasada Republicii Federative Populare Iugoslave așteaptă ca Ministerul Afacerilor Străine, va trimite cât mai urgent rezultatul intervenției sale și folosește acest prilej pentru a reînvi Onoratalui Minister al Afacerilor Străine al Republicii Populare Române asigurarea înaltei sale considerațiuni.

București, 26 Ianuarie 1949.

ONOR
MINISTERULUI AFACERILOR STRĂINE

L o c o

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

49.

**[1949, ianuarie, 27, București]. Raport contrainformativ
al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele
curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, contrabandă, diverse etc.**

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII
Nr. 70.554 din 27 Ianuarie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

În noaptea de 23/24 Ianuarie 1949, în sectorul pichetului Nr. 11 GURA PRUTULUI, din Compania 8/2 Gr. Pază GALAȚI, un individ rămas neidentificat încă, a trecut fraudulos frontiera din R.P.R. în U.R.S.S. prin dreptul observatorului Sovietic spre Nord Comuna GIURGIULEȘTI – U.R.S.S.

Cazul a fost semnalat Grănicerilor Sovietici, urmând a se face investigațiuni atât pe teritoriul R.P.R. cât și pe teritoriul U.R.S.S.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

II. CONTRABANDE

În noaptea de 20/21 Ianuarie 1949, Frt. OLARU DUMITRU și Frt. ALEXOAIIE VASILE din Compania 5/2 Gr. Pază Port CONSTANȚA, au prins pe indivizii:

- ABDILOHED RAHMULI de pe caiacul turcesc „FARIDA” și pe
- ALIH ALIH de pe caiacul arab „TARICH”

în momentul când încercau să scoată din port 4 poșete Nylon.

Ambii împreună cu poșetele au fost predați Căpitaniei portului CONSTANȚA.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

III. DIVERSE

Urmare la Raportul Contrainformativ Nr. 70.478 din 24.I.1949 Cap. I. pct.1:

a). Individul STOIANOVICI VUCALE, este de ani 29, născut în Comuna BRAITI Județul COTOR – Muntenegru, de profesiune muncitor agricol, fost șeful Poliției Civile din BELGRAD, până la rezoluția BIROULUI INFORMATIV din 29 Iunie 1948, apoi șef al poliției cartierului 1 și 7 din BELGRAD.

A făcut armata ca ofițer de rezervă în trupele de partizani din BANAT și este membru de partid din 1943. În anul 1944 și 1945 a trecut de 4-5 ori frontiera la noi mergând la JIMBOLIA.

Cu câteva zile înainte de a emigra, susnumitul a plecat din BELGRAD la VORJVADA STEPA, unde a stat ascuns 5 zile, iar de acolo la CRNJA, de unde în noaptea de 22/23 I.1949 a trecut frontiera în R.P.R.

Asupra lui s-au găsit printre altele legitimația de ofițer de rezervă, 1520 dinari, un pistol Browning cal.7,65 mm, 18 cartușe și un pistol T.T. același calibru cu 28 cartușe.

b). Individul NOVACOV DUȘAN, este de ani 31, născut în comuna MARGHITITA, jud. ALI BUNAR – Banatul Sârbesc, de profesie student la agronomie.

Este membru de partid din anul 1940 și a fost secretar la Comisia de Control din VOIVODINO până la 19 iulie 1948, când a fost delegat la congresul al V-lea al P.C.I. și neaderând la politica lui Tito urma să treacă în ilegalitate și să fie arestat.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grănceri, dosar 1346, f. 57.

50.

[1949, februarie, 2, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care informează Bucureștiul despre grănicerul Pălăduță Emil, reținut de iugoslavi, care dorește să revină în țară.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 10 Luna Februarie Ziua 2 ora 13,15 1949

Referitor la telegrama Dvs. Nr. 3164.

Am primit scrisoarea dela grănicerul Pălăduță Emil, prin care și-a exprimat dorința sa și a celorlalți doi grănceri, de a se întoarce în țară.

Pentru a putea scrie, s-a prefăcut bolnav, a fost trimis în oraș de unde a expediat scrisoarea. Toți trei sunt hotărâți să dezerteze din lagăr.

Am transmis din nou o notă verbală de protest.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

51.

[1949, februarie, 2, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează despre nota verbală înmănată de ministrul Kardelj privind poziția Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 9 Luna Februarie Ziua 2 ora 00,55 1949

Astăzi ora 19 am fost chemat la Ministrul Kardelj care mi-a înmănat Nota Verbală al cărei conținut în rezumat vi-l comunic:

„În legătură cu crearea Consiliului Economic de la Moscova:

1) Guvernul Jugoslav constată cu surprindere, că Jugoslavia n-a fost informată și invitată, cu toate că toate țările participante au acorduri politice, culturale, economice și tratate de asistență mutuală cu Jugoslavia și cu toate că ei ar fi pus în diferite rânduri problema unei mai strânse cooperări economice.

2) Guvernul jugoslav apreciază, că prin aceasta s-a făcut un act discriminatoriu în contradicție cu tratatele existente.

3) Guvernul Jugoslav consideră că acest procedeu nu se poate justifica prin raporturile anormale existente. Invitând Jugoslavia s-ar fi cre[i]at o posibilitate pentru ușurarea lichidării divergențelor existente.

4) Guvernul jugoslav constată că principiul egalității de drepturi părților contractante corespunde cu punctul de vedere jugoslav, ceea ce ar fi putut face posibil participarea ei. Dar pentru o cooperare economică, guvernul jugoslav condiționează:

1) Să se procedeze imediat la aplicarea angajamentelor luate prin acordurile existente între U.R.S.S. și Țările Democratiei Populare de o parte și Jugoslavia pe de altă parte.

2) A pune capăt campaniei și acțiunilor contra Jugoslaviei. Guvernul jugoslav consideră că astfel se va consolida cooperarea între țările democrațiilor.

Nota verbală identică a fost înmănată și țărilor cu democrație populară

LUPAN

A.M.A.E., Fond Jugoslavia, Problema 217, nepaginat.

52.

[1949, februarie, 15, București]. Telegramă a MAE către ambasada de la Belgrad privind punctul de vedere al Jugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.

TELEGRAMĂ

Către Ambasada din Belgrad

Luna Februarie Ziua 15 ora 11 1949

Guvernul Republicii Populare Române a examinat Nota Guvernului Republicii Populare Federative Jugoslave referitoare la neinvitarea acesteia la consfătuirea ținută la Moscova în Ianuarie a.c., la care s-a decis crearea Consiliului de Asistență Economică Mutuală între Uniunea Sovietică, Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, România și Ungaria, fapt pe care Guvernul jugoslav îl consideră ca o discriminare față de Jugoslavia, invocând tratatele de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiate de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară cu Jugoslavia.

Guvernul Republicii Populare Române constată că guvernul jugoslav prezintă într-un mod cu totul fals situația existentă între Uniunea Sovietică, țările democrațiilor populare și Jugoslavia, urmărind să ascundă în fața poporului jugoslav politica sa de dușmănie față de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară.

Guvernul jugoslav nu este îndreptățit să invoce tratatele de prietenie sus menționate, pentru că el este acela care - prin actele sale dușmănoase și șovine - le violează.

Guvernul jugoslav a călcat și calcă în mod brutal tratatul de prietenie încheiat cu Republica Populară Română. Din ordinul autorităților jugoslave s-a tras în grăniceri români și în locuitori din zona de frontieră; agenți jugoslavi violează frontiera română dedându-se la acte de spionaj; Guvernul jugoslav dă adăpost fasciștilor români care se refugiază în Jugoslavia - și uneltește împotriva regimului de democrație populară din România.

Guvernul jugoslav își exprimă „mirarea” față de neinvitarea sa la consfătuirea dela Moscova și apreciază în mod ipocrit că participarea reprezentanților Jugoslaviei la consfătuirea dela Moscova ar fi ușurat lichidarea „divergențelor” existente între Jugoslavia și țările membre ale Consiliului de Asistență Economică Mutuală.

Guvernul jugoslav numește „divergențe” politica sa dușmănoasă față de Uniunea Sovietică și țările democrațiilor populare, dusă - prin arestări în masă, schingiuri, persecuții și teroare polițistă - împotriva acelor care au rămas credincioși politicii de prietenie cu Uniunea Sovietică și democrațiile populare.

În ceea ce privește insinuarea guvernului jugoslav că principiul egalității de drepturi ar fi fost introdus, în relațiile dintre țările participante la consfătuirea dela Moscova, abia la înființarea Consiliului Economic de Asistență Mutuală, acesta nu este decât o prefăcătorie menită să înșele poporul jugoslav.

Principiul pe care s-a întemeiat Consiliul de Asistență Economică Mutuală, este același care a stat întotdeauna la baza politicii de colaborare între Uniunea Sovietică și țările democrațiilor populare, principiul deplinei egalități în drepturi.

Acest principiu precum și ajutorul dat de Uniunea Sovietică țărilor prietene au dus și duc la asigurarea independenței și suveranității lor și la dezvoltarea lor politică, economică și culturală.

Prin politica sa de dușmănie împotriva Uniunii Sovietice și țărilor de democrație populară, guvernul iugoslav este acela care poartă întreaga răspundere pentru faptul că nu participă la colaborarea economică, de felul aceleia prevăzute în cadrul Consiliului Economic de Asistență Mutuală.

În Nota sa guvernul iugoslav cere încetarea „campaniei” împotriva Republicii Populare Federative Jugoslave.

Guvernul român nu duce nici o campanie împotriva Republicii Populare Federative Jugoslave, ci critică și demască în fața opiniei publice politica șovină, antisovietică și antidemocratică a guvernului iugoslav.

Guvernul român consideră că este de dorit ca Republica Populară Federativă Jugoslavă să facă parte din Consiliul de Asistență Economică Mutuală și să fie o țară prosperă, puternică și independentă.

Dar acestea nu se poate realiza decât dacă guvernul iugoslav renunță la politica antisovietică și șovină și revine la politica de prietenie față de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

53.

[1949, februarie, București]. Rezumat întocmit pe baza rapoartelor secțiilor de Propagandă și Agitație ale Comitetelor județene ale PMR referitoare la manifestări anticomuniste.

REZUMAT din rapoartele secțiilor de Propagandă și Agitație pe luna februarie 1949 din sectorul Banat, Crișana, Maramureș.

Zvonuri:

Că va fi război; de aceea se face recensământul animalelor; că se vor retrage cartelele membrilor de familie ale salariaților; că se va face colhoz la primăvară pe bază de lege. Pentru a combate efectul bun al înființării GAC primit bine de populația săracă germană, s-a lansat un zvon, că toți germanii vor fi duși în lagăre (Timiș).

Că americanii vor da Banatul sîrbilor.

Tot în Caraș, legat de legea nouă a chirilor a fost un zvon că englezii fac presiuni și se vor da înapoi locuințele. Unii proprietari refuză să cedeze camerele indicate de Oficiul de închiriere. În acest județ există și o influență legată de bomba atomică ca forță a imperialiștilor.

În jud. Severin - Lugoș, în urma unui zvon de inflație, legat de îmbunătățiri de salarii, țărani nu-și mai aduc produsele în piață, în schimb invadează magazinele cumpărând diferite mărfuri. Tot aici – ca de altfel și la Timișoara – din Bursa sionistă s-a zvonit că nu-i voie de purtat fulare galbene, ciorapi albi troteuri, stofă verde, cizme bilghere, poșetă cu curea pe umăr. S-a micșorat considerabil vânzarea mărfurilor de mai sus. Că pâinea se amestecă cu mălai, fiindcă va fi mare secetă și recolta din 1949 se va trimite în URSS (Severin).

La Baia Mare: ceața permanentă este din cauză că americanii au aruncat bomba atomică asupra URSS; se va reduce rația de făină și se va ridica prețul. Cei care sînt incapabili de muncă, cu vîrsta peste 50 de ani, vor fi împușcați, iar restul vor fi duși în ghetou ca evreii.

În jud. Satu Mare: Vin americanii și vor scăpa țărani de planurile de culturi. Din cauza zvonului că pentru căsătoria religioasă se va ridica taxa la 22.000 lei, tinerii se grăbesc să se căsătorească.

Reacțiunea bisericească:

În jud. Bihor, com. Seleuș, s-au găsit manifeste cu «moarte comuniștilor». Aici popa catolic a fost demascat în adunare publică, fiindcă făcea diversiuni șovine în rîndul tineretului.

În jud. Timiș, com. Deta, UFDR-istele au primit scrisori-apel, să scoată soții și fiii de sub influența satanei, care pentru tractor și aur vînd pe Christos și vorbesc contra credinței. În scrisoare se cere ca acestea să fie copiate și date mai departe. În comunele de lîngă Timișoara, călugărița Virag Maria, îmbrăcată în civil, umblă din comună în comună, strînge copiii să-i învețe religia. Este urmărită și se crede că și alte călugărițe fac la fel.

Zvonul cu mireasa căzută din cer se extinde. Pînă și în întreprindere a ajuns (Ita-Arad).

În jud. Caraș popii țin slujbele mai des, de 3-4 ori pe săptămîină.

În jud. Severin, preoții foști greco-catolici care au refuzat să treacă la ortodocși atrag după sine credincioșii, făcînd slujbe în locuri ascunse. Preoții ortodocși privesc cu dispreț pe preoții foști greco-catolici.

Se agită încă și cazul Mindszenti, că religia va fi interzisă.

În jud. Maramureș, com. Bîrsana, primarul n-a lăsat să muncească echipa venită de la oraș să repare unelte, fiindcă-i duminică și-i păcat să se muncească.

Sectele:

În jud. Arad, comuna Reveți, bapțiștii la fel nu aduc uneltele la reparat duminică, sau în jud. Caraș nu iau parte la acțiunile Partidului: la munci voluntare sau la participarea manifestărilor din Căminele Culturale etc.

Sioniștii:

La Timișoara caută să izoleze evreii de CDE. Au provocat un scandal la o adunare CDE din sectorul II. Membrii de partid din CDE sînt slabi, lipsiți de spiritul luptei de clasă.

La Satu Mare, unde trăiesc peste 3.000 de familii evreiești au format o delegație de 40 persoane, care a venit la București la Legația Statului Israel, cu 600 cereri de emigrare.

Titoisme:

Jud. Timiș, com. Graiul Mic, s-au găsit cărți titoiste: 151 în limba română și 20 în limba maghiară. În mai multe comune și chiar în unele fabrici din Timișoara au primit de la ambasada iugoslavă din București Buletinul de presă.

În jud. Caraș, com. Clisura, titoiștii folosesc măsurile luate împotriva unor elemente dușmănoase spunînd că este măsură împotriva sîrbilor în general. În com. Zlatița au fost împrăștiate manifeste titoiste. Organizațiile de Partid din Moldova Veche și Socol, de asemenea, au primit de la Ambasada Buletin de presă și broșuri.

Acțiuni directe:

În plasa Reșița, curățirea o parte a bandiților din pădure a mai intimidat reacțiunea, totuși, au lansat zvonul că Chera, șeful bandei mai trăiește. La Scul, un grup de foști legionari au încercat să agite masele împotriva sindicatelor, dar au fost demascați de agitatori.

În jud. Timiș, secretarul de plasă de la Buziaș a primit scrisori de amenințare, dacă nu va expune portretele regelui și a reginei, va fi omorît. Tot aici au fost găsite fițuici și inscripții pe pereți «Jos Ana Pauker», «Jos directorul Gaspa, călăul muncitorilor de la băile Buziaș». La Ohaba-Forgaci, preotul Ungureanu și locuitorul Marcu Ștefan, la o petrecere, au cerut să li se cînte imnul regal și au strigat Trăiască Mihai. Predați autorităților, peste trei zile au fost eliberați. Populația și-a manifestat nemulțumirea pentru eliberarea lor.

În jud. Severin - Lugoj, de asemenea, au fost curățiți în mare parte bandiții, iar comandantul lor, fostul prefect antonescian din Severin, colonelul deblocat Ion Uță, și alți foști legionari și maniști au fost împușcați.

În jud. Satu Mare, la Copalnic Mănăștur a fost prins manistul Udrea (cumnatul lui Ilie Lazăr) care a stat ascuns și sprijinit de chiaburi timp de 2 ani.

Sabotaj:

La Reșița, într-un cuptor SM a fost introdus niște fier vechi, o bombă de calibru mic, nedescărcată, dar care nu a provocat distrugerii. Aici au fost și alte manifestări de sabotaj de mai mică importanță. [...]

Manifestările reacțiunii:

Jud. Romanați. Cu ocazia expropriării moșiilor chiaburii au instigat țărani săraci care în comuna Zănoaga preluau două conacuri ducându-se să împartă lucrurile, mobila și chiar pământul între ei. Chiaburii instigatori au fost demascați ca dușmani ai țăranimii. Reacțiunea folosește arma zvonurilor și a acțiunilor dușmănoase.

Jud. Vâlcea. Zvonurile lansate de chiaburi că se va lua pământul de la 5 pogoane în sus. Chiaburul Constantin Anescu de la Orbeștii de Sus a spus că Iugoslavia va lua în curând Banatul, că există 12 divizii de armată germană și 400 avioane care va ataca URSS-ul, că vor veni americanii. Zvonuri mistice circulă că la Maglavit au căzut icoane. S-au lansat manifeste scrise de mână cu caracter mistic.

Jud. Constanța. Reacțiunea lansează zvonuri că vin americanii cu bomba atomică.

Jud. Tulcea. Reacțiunea lansează diverse zvonuri cu privire la libertățile religioase. În comuna Ciamurlia de Sus preotul care s-a eliberat de curând e legionar, prin predici la biserică caută să antreneze cetățenii împotriva regimului și lansează zvonuri mistice.

Jud. Prahova. Sectele religioase alături de popi și chiaburi duc o intensă propagandă contra Partidului și a Guvernului sub toate formele și mijloacele posibile, sectanții pătrunzând pînă în întreprinderile industriale. (ex. Concordia, Sovrom-petrol Reg. I, și în sînul agitatorilor de partid). La Urlați Mihail Dumitru, în ședință, a susținut zvonul cu măgărița, spunînd că a văzut-o el, în contradicție cu resp. Comisiei de Agitație și prop. tov. Nicolae Vasile). Lansează diferite zvonuri mistice și duc o campanie dușmănoasă regimului nostru. Aceste manifestări s-au observat la Păcurești, Tăriceni, Poenari Rali, Boldești (la Ceptura și Călugăreni că cine nu taie caprele vor plăti 5.000 amendă). La Poenari Burchii, călugărul Nifon Crăciun a fost prins cu material conspirativ legionar. La Cocorăști Colț unul într-o cîrciumă a strigat: Trăiască legiunea și căpitanul. La Boldești, preotul Barcan convoacă elevii la școală duminică și țin lecții de religie cu ei instigându-i pe aceștia împotriva măsurilor luate în acest sens.

La Sinaia, la uzinele I.C. Frimu, s-a dat foc magaziei de materiale. La fabrica de carton asfaltat ing. Banu Emil, delegatul centralei hîrtiei, refuză să livreze smoală, motivînd că aceasta este necesară pentru repararea șoselelor în viitorul război pe care anglo-americanii îl pregătesc. La centrala petroliferă Muntenia elementele sabotoare și legionarii au început să afișeze zvastici și lozinci îndreptate împotriva Partidului și a Guvernului. Ele au rămas neidentificate.

Jud. Teleorman. Reacțiunea se manifestă mai accentuat prin Sectele religioase, adventiștii și Oastea domnului ca rezultat al acestor manifestări o parte din țăranimea mijlocașă au fost atrași de partea lor. Sîmbătă refuză să iasă la lucru și nu-și trimit nici copiii la școală unde frecvența elevilor se reduce în această zi cu 20-30 % în comunele Pîrlita, Pereta, Băneasa și Băduleasa.

Jud. Dimbovița. Cu ocazia popularității protestelor intelectualilor contra ațîțătorilor la război, chiaburii au lansat zvonul că războiul se apropie, că lagărul democratic este slab și se teme că va fi învins.

În comuna Petrești, plasa Găești, satul a fost antrenat de chiaburi și moșieri ca să protesteze pentru a nu fi ridicați moșierii.

Șeful Miliției din această comună a corupt pe muncitorii trimiși la conacul unui moșier ca să împartă lucrurile găsite între ei. S-au luat măsuri: cei care au furat au fost arestați și deferiți Parchetului și boierul fără prea mare greutate a fost ridicat. În plasa Voinești, comuna Izvoarele, același reactionar care a dat foc urnelor în alegerile din 1946, urmărit de autorități, a pătruns în comună și a aruncat o grenadă în sediul plășii Voinești, rănind pe tov. Vasile Nicolae din biroul plășii la un picior, acesta pierzînd mult sînge, nu a putut fi salvat.

Chiaburii se folosesc de arena coruperii membrilor de partid îmbătându-i. Astfel a fost corupt secretarul organizației de la Petrești, plasa Găești, care a stat pasiv când chiaburii au strâns satul ca să apere pe boier.

Jud. Ilfov. În cătunul Germănești, comuna Cioflinceni, indivizii Dumitru N. Grigore, Niță Luață și Ilie Catargiu, toți fiind din comuna Dobroșești au lansat zvonul că în Oltenia țărani au trecut la revoltă. Datorită vigilenței săteanului Maria A. Avram, ei au fost arestați.

Sectele religioase prind teren între țărani și în această direcție munca tovarășilor nu dă rezultate satisfăcătoare, arată raportul.

Jud. Vlasca. În comuna Uzum, unde au fost moșieri și reacționari, mulți în frunte cu secretarul organizației de bază, fost legionar (actualmente exclus) s-au putut organiza diverse manevre reacționare în sat.

Astfel fostul popă a adunat satul propunându-le să meargă la București la Patriarhie pentru a protesta împotriva celui nou în favoarea lui. Tot acest popă a adunat satul la școală, cerând socoteală directorului de eliminarea icoanelor din școală. Impunându-i să le pună la loc, directorul a refuzat dar le-a dat cheia de la magazie ca să le pună ei. Popa a chemat pe secretarul organizației de bază ca să le pună, iar el a comandat: «Drepti! cu fața la răsărit» și au cântat cu toții tatăl nostru. Popa a fost arestat în drum spre București. Urma ca și ceilalți să vină după el.

Au fost provocate incendii la moara din Plopșorul și la Pădurea de la Mocanu; aceasta se datorește și din lipsa de vigilență a paznicilor.

Jud. Buzău. În comuna Florica, plasa Mihăilești, chiaburul Constantin Porcea a împrumutat cooperativa cu 30.000 lei ca în felul acesta înșelând vigilența conducerii acestei cooperative să primească mărfuri. Au fost demascați în fața poporului. În urma recensământului atelajelor, chiaburii folosesc metoda înstrăinării inventarului agricol viu și mort, vînzîndu-și cele mai bune vite, și lansînd zvonul că începe războiul.

Jud. Dolj. La oraș sînt zvonurile că tov. Molotov a fost înlăturat pentru că nu este de acord cu linia politică a URSS-ului în rîndul populației evreiești că în Israel se cîștigă bine și numai acolo se poate trăi. La sate, în comuna Roziște, fostul moșier Botoiu Gh., reacționar notoriu, a influențat un grup de țărani «fii și nepoții», care la anchetă s-au dovedit legionari, să iscălească o cerere de readucere a lui înapoi. Unii dintre aceștia sînt și membri de partid. Același fapt s-a întîmplat și în comuna Mărșani. S-au afixat manifeste de mîna, «Trăiască guvernul Truman» și «Jos guvernul Groza».

Jud. Olt. În comunele Beciu, Dudu și altele reacționare a lansat zvonul că Armata Sovietică a lansat ceață artificială pentru a transporta trupe și armament la granița RP Bulgare, unde se vede amenințată de războiul din Grecia. Alții spun că au dat-o anglo-americanii ca un avertisment serios adresat URSS-ului.

În comuna Beciu, tovarășul Dimitrie Stănescu a fost amenințat de chiaburul Ilie Stănescu că să lase lucrurile mai încet, să lucreze mai puțin, că este puțin timp, îl așteaptă multe și să nu-i pară rău de ceea ce face. În comuna Șerbănești de Jos membrii de partid au descoperit la chiaburul Turlea un tractor lăsat în paragină cu piesele aruncate prin curte. Reparîndu-l l-a dat Gospodăriei Agricole de Stat. În comunele Crampoia și Dojești membrii de partid influențați de reacțiune cu o parte din țărani muncitori au cerut pe moșieri înapoi motivînd că ar fi fost oameni buni. În comuna Coteanca Olt unde cel mai sărac țaran are 10 pogoane de pămînt și organizația de bază este slabă, în timp ce se rula un film, 2 cetățeni au aruncat cu pietre în ecran.

Jud. Gorj. În urma exproprierii moșiilor în comuna Turceni, învățătorul Lupulescu și-a tăiat venele de la mîni și în comuna Pociovaliștea un chiabur s-a spînzurat. Moșiereasa Sănătescu a încercat să sustragă un geamantan cu bijuterii în valoare de 1.000.000.000 (un miliard lei) fiind prinsă de tov. Moise Dumitru care i-a luat valiza din mîna predînd-o celor în drept.

În comuna Bărbătești, moșierul Urdărescu a ascuns 24 cocoșei și a încercat să-i sustragă prin tov. Olingher Enrich, directorul Direcției Agricole Județene, pe care căuta să-l ademenească cu ajutorul fiicei sale care îi căuta prietenia. Dar în momentul când tov. Olingher a aflat unde se află ascunși cocoșeii, i-a depus la Banca Republicii Populare Române din Tg-Jiu predând pe moșieri Miliției.

Jud. Ialomița. În comuna Alexandru Vlahuță, chiabura Marcela Dumitrescu din Călărași mergând în comună a spus că vor veni americanii și vor da gaze și toți copiii vor fi luați în Ardeal. În comuna Sărățeni moșierul Butu Ioan prin sprijinul secretarului org. de bază a sustras majoritatea bunurilor. Au fost demascați în fața sătenilor. În comuna Gârbovi chiaburii reușiră să determine țărănimea de a nu lua grâu de primăvară pentru însămânțări spunând că e grâu «Ghirca» căruia nu-i priește în județul lor. Au fost demascați de agitatori, care au pus grâul la încolțit în casă, dovedind că sămînța este bună. O echipă a IPEIL-ului a mers în casele țăranilor săraci din comuna Moldoveni luând cu forța toate pieile fără bani sau chitanță. Au fost prinși și demascați.

Jud. Muscel. În plasa Stîlpeni, reacțiunea a încercat să ațîțe țărănimea pe tema împărțirii la țărani a pământurilor moșierești. Sectele religioase au pătruns și în școli și în conducerea lor cuprind mase de țărani, vorbesc despre război și bomba atomică făcând legătura acestora cu anumite texte din Biblie și îndreptându-le împotriva partidului și a guvernului sub formă de concluzii. În comunele Lucieni și Boteni s-a scris pe zăpadă «Cu Dumnezeu înainte, trăiască regele Mihai».

Jud. Argeș. Exproprierea moșiilor a produs pA.N.I.C.ă în chiaburi într-o măsură mai mare pentru că unele elemente stîngiste au făcut amenințări și în unele locuri au făcut chiar liste. Ex. în comunele Stolnici, Valea Mărului, Mareș, etc. ... Aproape întreg județul, atît la sate cît și la orașe, a fost împînzit cu manifestele sectanților scrise de mînă și multiplicabile în 9 și 24. În unele comune, participanții la ședințe sînt de 60-70 locuitori și țin ședințe de 3 ori pe săptămînă. Au fost demascați conducătorii sectanților în comunele Brădet, Luici, etc.

Zvonul că se face schimb de populație ca condiție de bază a înființării colhozurilor a determinat în nordul județului fuga de acasă a unor țărani mijlocași care au dormit pe cîmpuri sau prin fînare. [...]

Reacțiunea:

În **jud. Putna** la depoul CFR Adjud din «Cauze inexplicabile» s-au produs în cursul lunii martie 16 defecțiuni la locomotive; două incendii în locuri apropiate în plasa Panciu. În județul Fălciu, com. Vetrișoara, s-a dat foc la o pădure. Distrugerii la fabrica de ciment «Stînca» din jud. Brăila: un cuptor a crăpat la numai 2 zile după reparație; gruparea unui lagăr la un motor mare Diesel din «neglijența» mecA.N.I.C.ului. Aceste cazuri au provocat rămînerea întreprinderii sub plan pe luna martie cu 224 t (cazurile au fost prelucrate în ședințe insistînd în mod deosebit asupra faptului că în spatele întîmplării sau neglijenței stă conștient sau inconștient mîna dușmană; dar tovii de la «Stînca», arată raportul, deși au mai avut un caz asemănător nu prea vor să vadă sabotajul și datoresc faptul neglijenței, așa cum au scris despre el și în gazeta de perete). În jud. Tutova la fabrica de vată în timp ce muncitorii erau la un miting a luat foc și a ars acoperișul clădirii; în com. Cîrjoani, plasa Bîrlad, au ars 15 ha pădure. Alte două acțiuni dușmănoase la CAM din jud. R. Sărat. În jud. Cîmpulung, fabrica de cherestea nr. 2 Frasin, s-a pus nisip în lagărele de la gateri și în uleiul care trebuia pus la mașini; în satul Panciu un chiabur a tăiat vîrfurile a 580 puieți de brad. În jud. Fălciu, com. Vutcani, elemente dușmănoase au tăiat 400 m fir de telefon (au fost prinși și demascați). **Chiaburii** încearcă în toate formele să saboteze însămînțările, își vînd vitele, vor să-și cedeze pămîntul, ies de formă la arat fără să are, cei care au tractoare nu și le repară sau dacă sînt obligați să le repare în două zile sînt din nou defecte, colportează zvonul despre războiul care va izbucni în curînd, încearcă și uneori reușesc să vîre spaima și în mijlocași cu exproprierea totală, amenință, etc. Rapoartele arată că ei sînt demascați de țărănime. Astfel în jud. Tecuci, com. Mugureni, un chiabur a lansat zvonul că tractorul ar strica arăturile la care membrii de partid și instructorul județean aflat în comună au strîns un grup de săteni ieșind împreună la cîmp, sătenii convingîndu-se de contrariu.

În jud. Baia, com. Uidești, a fost demascat de un țăran sărac învățătorul chiabur care se strecurase în Frontul Plugarilor; un altul care nu a vrut să plătească unei femei i-a muncit 6 luni; tot aici a fost demascat și un percepător chiabur care își însușise 24.000 lei din fondurile școlare, fiind obligat să-i restituie. În jud. Tutova a fost demascat un preot chiabur cu 30 ha care teroriza țăranii care îi munceau. În jud. Rădăuți, com. Vicovul de Sus, a fost demascat și obligat să care pietre pentru o șosea un chiabur care își vînduse vitele de tracțiune.

Sectele religioase pe lângă diferite zvonuri mistice, propăvăduiesc sfîrșitul lumii, activează în special în rîndul tineretului. În jud. Bacău, pe Valea Troțușului, sectele religioase au reușit să oprească sectanți muncitori de a veni la lucru sărbătorile chiar dacă sînt nevoi urgente. Jud. Putna semnaleză intensificarea activității sectelor care se bucură de sprijinul tacit al preoțimii ortodoxe și au legături și cu biserica catolică. În comuna Răchitosu, preotul ortodox vorbește tineretului despre superioritatea bisericii catolice și îi îndeamnă să se înroleze în oastea Domnului; în com. Nămoloasa un chiabur s-a transformat cu sprijinul preotului în preot al unei secte. Activitatea sectelor a început să ia proporții de ofensivă în com. Urechești, Ruginești, Păunești, Movilița și sectorul Sascut. Față de această situație Org. de Partid a pornit o acțiune de lămurire, intensificare a muncii culturale și la demascări acolo unde a fost cazul. În jud. Iași, stiliști, rolul de preot îndeplinit de un țăran. Sînt multe fete tinere printre ei numite «călugărițe». Oastea Domnului vizitată de un călugăr străin (satul Lungani). În jud. Botoșani, dom. Roma pe gazeta de stradă a fost lipit un afiș prin care se anunță că Dumnezeu a apărut pe pămînt și în curînd va veni și regele. În jud. Tecuci în mai multe comune, săteni și mai ales tineri care trec de la religia ortodoxă la una din secte, adventiști, etc., ceea ce îi va apăra, mai bine zis interzice de a lupta în cazul izbucnirii unui nou război.

Preoții ortodocși în jud. Suceava, com. Tisăuți, țin slujbe de 4 ori pe săptămîină încercînd astfel să împiedice sătenii de a munci; aceeași situație în jud. Bacău. Tot aici în com. Faraoni și com. Doja, reacțiunea catolică este încă puternică. Măsurile luate (după ce au fost atacați membrii de partid) pe linie administrativă au făcut ca ei să dea înapoi, dar influența lor n-a scăzut. În jud. Roman preoții catolici anunță credincioșii că nu le permite să facă politică (o ufederistă care a cerut să fie ștearsă din lista celor înscrisi în urma acesteia). În urma arestării a doi preoți catolici, numărul membrilor de partid catolici la ședințe a scăzut.

Alte zvonuri și manifeste

Jud. Suceava «Partizani» nemți în munți, Molotov a fugit în America. Semne maniste pe ziduri. Bilete cu aceleași semne la Universitatea din Iași. Pactul Atlanticului a trezit speranțe de «eliberare» în rîndul reacțiunii ieșene care s-a exteriorizat prin dîrzenie și aroganță față de membrii de partid. La Agronomie un asistent refuză să dea sala pentru o ședință a organizației de bază. La Institutul de artă a fost rupt portretul tovarășei Ana de un grup de 5 studenți. În jud. Botoșani, com. Socrujeni, biletele lipite pe garduri prin care se cere populației să întocmească liste de comuniștii din sat spre a le avea pregătite pentru momentul cînd vor fi lansați parașutiști americani cărora populația va trebui să le dea tot sprijinul. Zvonul că trupe sovietice trec prin țară spre frontieră (Iugoslavia) semnalate de două rapoarte. În jud. Dorohoi în întreprinderi sînt mulți muncitori proveniți de la țară care colportează în fabrică o serie de zvonuri care duc de multe ori la demobilizarea muncitorilor. Organizațiile de bază de la sate nu sînt destul de combative, se merge pe panta împăciuitoarismului, în sate nu sînt chiaburi și totul merge bine. Aceasta acolo unde predomină elementul mijlocaș și mai ales acolo unde a fost puternic curentul legionar, Pojorîta, Ciocănești, etc. [...]

54.

[1949, martie, 12, Belgrad]. Rapoarte privind distribuirea materialului de propagandă privind RPR.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Vă rugăm să binevoiți a atașa raportului nostru cu privire la materialul documentar și la difuzarea lui, articolul în traducere al scriitorului Milan Bogdanovič: „Despre propaganda calomnioasă anonimă”, menționat în acest raport.

Primiți, vă rugăm, încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

Belgrad, 12 martie 1949

consilier cultural și de presă.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD
Nr. 182/149

11 Martie 1949

RAPORT

Cu privire la materialul documentar
despre R.P.R. și distribuirea lui.

Materialul de informație și documentar din lunile Ianuarie și Februarie, a cărui primire s-a confirmat, în parte, separat, a fost difuzat în condițiuni mai grele decât înainte. O parte din el (broșurile, procesul de sabotaj) a fost distribuit în întregime, iar exemplarele din „La Roumanie nouvelle” au fost insuficiente față de numărul adreselor. O altă parte, din cauza situației de aici, a putut fi difuzat într-o măsură mai mică.

Buletinul informativ al Ambasadei R.P.R. și materialul documentar, trimis diverselor persoane și instituții, este primit în moduri deosebite. În general este acceptat. Unele persoane, cu care am făcut cunoștință înainte de Rezoluție, ne-au mulțumit pentru materialul trimis. Unele mulțumiri sunt mai oficiale, ca acelea ale directorului bibliotecii Universității din Zagreb, altele însă, trec dincolo de consemnul organelor Ministerului de Interne. Astfel, Directorul Galeriei de Artă din Zagreb, Academicianul - pictor Ljubo Babič, mulțumind pentru publicațiile trimise scrie: „Leur niveau artistique, aussi bien que grafique exige, que je vous dois mes louanges sincères”. Iar profesorul Vladimir Tkalcic, directorul muzeului de Arte și Maserii din Zagreb, scrie: „Fiindcă ne interesează mult dezvoltarea artelor și progresul în republicele socialiste frățești, vă mulțumim călduros pentru pachetul trimis care a aflat loc în biblioteca instituției noastre... Ne-ar bucura mult dacă legăturile noastre culturale vor continua și vom fi mulțumiți dacă și altădată o să vă amintiți de instituția noastră...”.

Sunt, însă, unele persoane și instituții, care refuză primirea buletinelor noastre și a materialului documentar. Numărul le este mic, dar există un consemn pentru refuzul materialului documentar din țările democrației populare. Semnificativ în această privință este articolul violent al lui Milan Bogdanovič din „Knjzevne Novine” pe care-l înaintăm alăturat pentru documentarea Dvs. asupra atmosferei pe care oficialitățile încearcă s-o creeze în opinia publică iugoslavă. Articolul acesta face parte dintr-un sistem, care s-a început cu scrisoarea lui Djuro Salaj, adresată Ambasadorului Cehoslovaciei din Belgrad, odată cu care i s-a înapoiat buletinul Ambasadei cehoslovace și a continuat cu protestul C.C. al, Tineretului Popular din Muntenegru împotriva activității Legației R.P. Albania din Belgrad. („Borba”, 28.II.1949 pg. 2), cu articolele împotriva vitrinelor Librăriei Poloneze, etc.

Buletinul și materialul nostru este refuzat în diferite moduri: unele trimiteri ne-au fost înapoiate sub motiv că persoana e necunoscută, ori s-a mutat, altele (mai nou) că adresantul refuză primirea. Președintele Asociației Foștilor Luptători din Ljubljana, ne-a scris să nu-i mai trimitem buletinul, „pentru a nu încărca poșta”.

Direcția Informațiilor R.P. Serbia ne-a înapoiat la 10.III.1949 buletinele noastre din 14, 28.I., 16 și 25.II, după ce au fost citite și un exemplar din „La Roumanie nouvelle” No. 16, însoțite de o notiță neșemnată și care fiind o copie, pare a fi o circulară. Notița anonimă conține:

„Vă rugăm să primiți înapoi publicațiile trimise de Dvs. Direcției Informațiilor pe lângă Președinția guvernului R.P. Serbiei. În acelaș timp vă comunicăm că nu dorim să ni le mai trimiteți în viitor, căci în ele se calomniază țara noastră și conducerea ei.”

Ca răspuns la aceasta, Serviciul cultural și de presă al Ambasadei R.P.R. a trimis Direcției susmenționate, adresa anexată în copie.

În ce privește materialul didactic pentru învățătorii români din Banatul Jugoslav, acesta este în curs de distribuire. Cele 5 colecții din „Îndrumătorul Cultural” trimise, sunt binevenite și vor fi utile grupărilor culturale artistice ale naționalității române din Jugoslavia. Unii dintre îndrumătorii lor și-au exprimat dorința de a primi din România piese pentru teatrele sătești de amatori.

Într-adevăr, repertoriul cu care se prezintă aceste teatre la concursul ce are loc acum în Voivodina, este foarte sărac sau nepotrivit și din această cauză grupări bune nu pot să participe până la capăt la aceste competiții. Deasemenea, vă rugăm foarte insistent să ne trimiteți note pentru coruri și pentru fanfare sătești, pe de o parte, în vederea acestor întreceri culturale, pe de alta, și ceeace este mai important, pentru a înlocui bucățile muzicale, pătrunse de spiritul lumii vechi, cu creațiile noi ale democrației populare.

Având în vedere că repertoriul de dansuri este și el sărac (se abuzează, aproape, cu „călușarii”) învățătorii ne cer o carte de jocuri din diferite regiuni ale R.P.R. Ei au indicat, foarte vag de altfel, o carte editată înainte de 1940, cu descrierea amănunțită a jocurilor și cu melodiile respective.

În legătură cu „cronica evenimentelor interne”, care a început să fie de curând editată de către Direcția presei și a relațiilor culturale cu străinătatea a M.A.E., Serviciul de Presă are de observat următoarele:

Inițiativa de a se edita și trimite săptămânal Serviciului nostru o astfel de cronică, nu poate decât să fie salutată de noi. O prezentare sintetică a evenimentelor interne pe o săptămână, poate constitui o ușurare serioasă în munca editării buletinului săptămânal al Ambasadei, cu atât mai mult cu cât buletinul nostru este și el săptămânal, la ceeace se mai adaugă și împrejurarea că ziarele din țară ne parvin destul de neregulat și cu întârziere.

Ar fi de dorit ca această cronică să cuprindă cât mai multe date precise și cifre în legătură cu felul cum este îndeplinit planul economic pe 1949 și în general, cu principalele evenimente, probleme și realizări din țară și cât mai puține generalități. Ca să fim mai concreți, ne vom referi la primul număr al acestei cronici (de altfel singurul care ne-a parvenit până acum), din care numai prima parte poate fi folosită pentru buletin, pe când a doua parte, în special cea referitoare la importanța campaniei de însămânțări, e după părerea noastră, indicată mai mult pentru mobilizarea maselor din țară, decât pentru informarea opiniei publice din străinătate.

În special în condițiile Jugoslaviei, unde cum am arătat mai sus, unele buletine ale țărilor democrației populare au fost fie interzise, fie atacate în presa jugoslavă, buletinul nostru trebuie să apară ca o înregistrare obiectivă a faptelor, iar nu ca o prezentare subiectivă, agitatorică. Deaceia, când reproducem de exemplu un pasaj din discursul unei personalități, indicăm totdeauna și numele vorbitorului, punând citatul între ghilimele, spre a nu ne fi atribuit nouă, Ambasadei.

O altă dorință a noastră ar fi ca această cronică să ne parvină regulat și cât se poate de repede pentru ca știrile cuprinse în ea să nu fie învechite și să poată fi folosite.

Ținând seamă de faptul că posibilitățile de propagandă prin buletin și material documentar s-au restrâns în urma presiunii polițienești asupra cetățenilor jugoslavi, acest lucru trebu[i]e să fie compensat prin lărgirea mijloacelor de propagandă. Avem în vedere în această privință, vitrinele și reprezentațiile de cinematograf.

Vitrina trimisă, asupra căreia vom reveni, n-a putut fi montată încă, din considerente politice (s-a cerut închiderea vitrinei poloneze).

În ce privește reprezentațiile de cinematograf, revenim asupra cererilor noastre anterioare, rugându-vă să aveți în vedere necesitatea de a lupta împotriva izolării noastre de opinia publică jugoslavă, la care tind, după cum am arătat mai sus, autoritățile și conducerea partidului de aici.

Deasemenea, având în vedere că o parte din materialul documentar este distribuit cu ajutorul mașinei, vă rugăm să binevoiți a dispune să se rezolve fără întârziere cererea noastră de a se trimite o mașină nouă. Actuala mașină este scoasă din funcțiune și riscăm să nu mai putem îndeplini cele mai simple sarcini ale Serviciului cultural și de presă.

Belgrad, 11 Martie 1949.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217-cultural, nepaginat.

55.

[1949, martie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care comunică, la București, spicuri din presa iugoslavă în problema relațiilor economice cu URSS.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 68 Luna Martie Ziua 31 ora 22,10 1949

„Borba” din 31 Martie publică un articol în care s-a dedat la atacuri neobișnuit de vehement la adresa U.R.S.S. Astfel conține plângeri, că U.R.S.S. n-ar fi îndeplinit angajamentele economice cu Iugoslavia pe anul 1948, că ar fi pretins prețuri exagerate și plata în dolari pentru întreținerea studenților jugoslavi de la Moscova și că prin micșorarea volumului schimbului de mărfuri cu Iugoslavia pe 1949, U.R.S.S. ar fi luat atitudine ostilă față de Iugoslavia etc. U.R.S.S. este criticată că ar căuta să profite dela Democrațiile populare pretinzându-le pentru mărfurile livrate plata în dolari și aplicând în comerțul cu ele principiile capitaliste. Se afirmă, că Iugoslavia ar fi suportat mari pierderi bănești cu ocazia livrării molibdenului pentru U.R.S.S. În continuare articolul susține, că campania contra Iugoslaviei ar fi furnizat argumente reacțiunii mondiale și anume, că U.R.S.S. ar amenința libertatea celorlalte țări socialiste, schimbând guvernele lor legal, potrivit intereselor sale. Articolul atacă violent reacțiunea ziarului „Pentru o pace trainică” și pe Judin. Traducerea articolului și datele despre autorul Pesici, prin curier.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

56.

[1949, aprilie 14, București]. Extras din procesul-verbal al ședinței Secretariatului C C al PMR în cadrul căreia conducerea de partid a fost informată despre conținutul notelor de protest adresate Guvernului RFPI referitoare la violarea spațiului aerian al României de către avioanele iugoslave și atacarea vasului românesc *Alba Iulia* de către grănicerii iugoslavi.

26/1949

Ședința Secretariatului din 14 aprilie 1949

La punctul 1, chestiuni externe,

Tov. Ana Pauker prezintă:

Hotărârile luate de comisia însărcinată cu reducerea consulatelor, cu cercetarea locuințelor ocupate de personalul legațiilor străine care aparțin criminalilor de război sau celor fugiți din țară. Citește măsurile propuse de această comisie.

Arată apoi că s-au stabilit localitățile și regiunile din RPR al căror acces este interzis diplomaților străini și citește lista regiunilor și localităților. De asemenea arată că sînt interzise toate punctele cuprinse într-o zonă de 50 km de la graniță.

Prezintă un proiect de regulament privind regimul vamal aplicat corpului diplomatic și consular, în care arată care bagaje sînt scutite pe bază de reciprocitate de control și care sînt scutițiile de vamă acordate.

Propune de asemenea să se dea un comunicat prin care Min. Af. Interne să comunice tuturor persoanelor aflate în serviciul unui stat străin obligațiile lor.

Tov. Luca întreabă dacă propunerile nu vin în contradicție cu regimul pe care-l aplică US și atrage atenția că aceste măsuri să nu apară față de țările prietene ca un act dușmănos.

Propune de aceea să stea de vorbă cu ei și să li se explice că nu este un act împotriva lor, ci împotriva bandiților și sîntem de acord ca pe bază de reciprocitate să introducă măsuri asemănătoare.

Tov. Chisinevski arată că hotărîrea a fost în principiu luată de Secretariat, dar mai trebuie perfectate măsurile vamale.

Tov. Gheorghiu atrage atenția să nu se spună că Min. de Finanțe, Comerț, sînt de acord cu Min. de Externe ci să se spună mai bine «împreună».

Consideră că un asemenea regulament nu trebuie să fie dat de Min. de Externe, ci de Guvern și să fie adus la îndeplinire de Min. de Externe. Că în US orice măsură este a Cons. de Min. Întreabă de asemenea dacă din comisia care a fixat zonele a făcut parte și un delegat al Armatei.

Tov. Ana arată că măsurile privesc Min. de Externe, deoarece este vorba de diplomați, dar va întreba dacă în US asemenea măsuri sînt luate de Guvern, sau de Min. de Externe.

Secretariatul, cu observațiile și propunerile făcute în ședință, aprobă propunerile comisiei însărcinate cu reglementarea consulatelor, a regimului vamal pentru membrii corpului diplomatic și consular, precum și restricțiile privitoare la accesul diplomaților străini.

Punctul 2:

Tov. Ana citește apoi notele de răspuns la nota engleză și la nota americană, prin care aceștia ne acuză că am călcat art. privitoare la drepturile omului.

Tov. Chisinevski cere să se schimbe formula «agenți români» și să se spună «trădători fugiți din țară».

Tov. Gheorghiu arată că partea ofensivă a notei de răspuns ar putea fi îmbunătățită și să se ocupe mai mult de ce fac americanii la ei, să se arate că întrețin focare de război și că acuzatori sînt copiii și mamele celor uciși în Grecia, să fie arătați ca niște uneltitori murdari.

Să se reamintească guvernelor englez și american că sîntem o țară liberă, care nu îngăduie amestecul lor, să se arate că în nota lor apără pe trădătorii și criminalii de război.

În ce privește prima parte, propune să se respingă calomniile lor într-o frază scurtă și să dăm de la început un caracter ofensiv, să nu ne justificăm răspunzând calomniilor lor.

Partea a doua să fie îmbunătățită, să se arate că vor să inducă în eroare opinia lor publică, că apără pe criminali și să spunem că guvernul nostru va continua cu fermitate acțiunea contra trădătorilor și a agenților imperialiștilor.

Punctul 3:

Tov. Ana arată apoi că avioanele iugoslave au violat teritoriul României; că a pregătit o notă de protest, dar că între timp, la 4 aprilie, a fost chemat cineva de la Legația noastră la Min. de Externe iugoslav, unde i s-a spus că au fost cinci avioane școală, pilotate de elevi, care din greșeală au călcat granița și și-au cerut scuze. Consideră de aceea că nu mai este cazul să trimitem nota de protest.

Trebuie însă să trimitem o notă de protest pentru faptul că vasul românesc Alba Iulia a fost atacat de grănicerii iugoslavi care au lovit în cabina de comandă, ceea ce arată că au vrut să nimerească în cel care erau înăuntru.

Citește nota de protest.

Tov. Luca nu este de acord să se vorbească de atitudinea naționalistă, pentru că aceasta seamănă cu un articol de ziar, și propune să se spună numai «atitudine dușmănoasă». (...)

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 39/1949, ff. 5-6.

57.

[1949, aprilie, 18, București]. Hotărârea Secretariatului CC al PMR asupra formării organizației emigranților politici comuniști din Iugoslavia în RPR și asupra editării ziarului „Sub drapelul internaționalismului” în redacția lui Dusco Novacov.

Strict secret

Hotărârea Secretariatului CC al
Partidului asupra formării organizației emigranților
politici comuniști din Iugoslavia în RPR și asupra editării
unui ziar al acestei organizații.

Secretariatul CC al Partidului hotărăște:

1) Este de acord cu cererea tovilor iugoslavi emigrați în RPR de a se crea în RPR o organizație a emigranților politici comuniști iugoslavi.

2) Este de acord cu cererea tovilor iugoslavi emigrați în RPR – cerere exprimată în scrisoarea sub iscălitura tovarășului Dusco Novacov – de a se edita un ziar al emigranților politici iugoslavi în RPR.

3) Confirmă ca redactor-șef pe tovarășul Dusco Novacov. Se exprimă pentru acordarea unui larg ajutor tovarășului Novacov în formarea unui colectiv de redacție care va fi ulterior confirmat de Secretariat.

4) Numește pe tovarășul Jifcovici din Secția Externe (Sectorul iugoslav) al CC ca locțiitor al tovarășului Novacov.

5) După formarea redacției în înțelegerea cu tovilor iugoslavi se va putea acorda ajutoare și în alți oameni din PMR și îndeosebi se recomandă pe tovarășă Olga Deutsch.

Tovarășă Olga Deutsch în interesul muncii să-și schimbe numele.

6) Titlul ziarului să fie: «Sub drapelul internaționalismului».

7) Obligă Editura de Partid prin tov. Podoleanu de a asigura redacția ziarului cu mijloace de tipar și hârtie.

8) Ziarul să apară de 2 ori pe lună, primul număr să apară cel târziu la 15 mai.

9) Cu răspunderea pentru difuzarea ziarului în Iugoslavia este însărcinat tov. Bondi Roman.

Tovarășul Chișinevschi este însărcinat cu conducerea directă din partea CC al PMR a acestei munci și va face rapoarte informative periodice asupra mersului acestei activități și va supune aprobării Secretariatului un proiect de buget.

18 aprilie 1949

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 154/1949, ff. 1-2.

58.

[1949, aprilie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române conținând o informare despre articolele neprietenoase la adresa României, apărute în ziarul „Borba”.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 79 Luna Aprilie Ziua 18 ora 15,30 1949

Borba (ziarul) din 17 Aprilie curent publică două articole mari îndreptate împotriva României. Unul intitulat „Acțiunile neprietenești ale autorităților românești împotriva minorității jugoslave și a cetățenilor jugoslavi” atacă în mod provocator Ministerul de Interne al nostru și „Siguranța” cum ar fi încercat a se recruta prin teroare pe cetățenii jugoslavi Popovici, Suvocerov și Milsin să facă spionaj în Iugoslavia și care cetățeni ar povesti acum ce de arestați și bătaie ar fi văzut în închisorile românești și la Ministerul Afacerilor Interne. Totodată regimul satelor dela frontieră este comparat cu acel din timpul „ocupației și dictaturii lui Antonescu” etc.

În al doilea: „Cine și cum înveselește pe imperialiști” este atacat tov. Chișinevschi în legătură cu discursul său în Congresul Intelectualilor. Originalele le trimit zilele acestea prin curier.

În același număr publică și reportajul dela un „mare” meeting într-o sală mică cu ocazia plecării delegațiunii jugoslave la Paris și unde nici în discurs, nici în telegrama la Paris nu se pomenește de imperialiști, în schimb s-a manifestat contra oricărui pericol de război, de agresiune etc., iar lupta contra Biroului Informativ s-a identificat cu lupta pentru pace.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

59.

[1949, aprilie, 21, București]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la București, despre survolarea ilegală teritoriului românesc de către avioane iugoslave.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din BELGRAD

Luna Aprilie Ziua 21 ora 0,20 1949

Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că, în ziua de 18 Aprilie am transmis Ambasadei Jugoslave din București o Notă Verbală cu următorul conținut:

În ziua de 2 Aprilie, cinci avioane jugoslave au violat teritoriul aerian al R.P.R. Deși Guvernul Jugoslav a prezentat scuze prin Vulkšan, Guvernul Român nu le poate accepta fiind vorba de o repetare sistematică a acestor acte provocatoare. Guvernul Român printr-o Notă Verbală din Noemvrie a atras atenția asupra unui șir de provocări, totuși acestea au continuat: în ziua de 23 Decembrie 4 avioane, iar în ziua de 5 Aprilie 2 avioane au violat din nou spațiul aerian românesc. Față de cele de mai sus Guvernul R.P.R. protestează în modul cel mai energic cerând încetarea acestor acțiuni provocatoare și atrage atenția Guvernului Jugoslav că va fi nevoit să ia măsuri dacă acest fel de acte se mai repetă.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

60.

[1949, aprilie, 23, București]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la București, în care solicită oprirea acțiunilor dușmănoase față de România și URSS.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Aprilie Ziua 23 ora 15 1949

Astăzi am comunicat Ambasadei Jugoslave de aici să înceteze apariția și răspândirea buletinului de presă, care ducea o campanie dușmănoasă contra R.P.R., U.R.S.S.-ului și a democrațiilor populare.

Observați efectul produs la Belgrad.

Semnat Cleja

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

61.

[1949, mai, 10, București]. Scrisoare adresată de Pavel F. Iudin, redactor-șef al ziarului „Pentru pace trainică, pentru democrație populară!”, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al CC al PMR, prin care face cunoscut planul articolelor referitoare la Iugoslavia.

Strict secret

**Către
Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român
Tov. Gheorghiu-Dej**

În decursul ultimelor luni clica troțkistă a lui Tito din Iugoslavia a pornit o furioasă campanie de calomnii împotriva URSS și a țărilor de democrație populară. Această campanie de calomnii e dusă prin toate mijloacele: prin presă, radio, discursuri publice la diferite congrese, conferințe, adunări și mitinguri.

Sub steagul calomniei și al demagogiei titoiștii înșală poporul muncitor din Iugoslavia și caută să-l împingă în brațele imperialiștilor anglo-americani. Pornind pe calea trădării cauzei internaționalismului proletar, renegații din PCI s-au rostogolit în lagărul imperialismului, devenind dușmani înverșunați ai socialismului.

Ținând seama de toate acestea, comitetul de redacție al ziarului «Pentru pace trainică, pentru democrație populară!» a hotărât să intensifice pe paginile organului Biroului Informativ acțiunea de demascare a clicii troțkiste și trădătoare a lui Tito și să considere această muncă drept cea mai importantă pe lunile ce urmează.

Pentru îndeplinirea acestei sarcini, comitetul de redacție a elaborat și aprobat planul articolelor pentru perioada mai apropiată. Acest plan nu poate fi îndeplinit, bine înțeles, fără participarea activă la realizarea lui a personalităților din conducerea partidelor comuniste și muncitorești, care fac parte din Biroul Informativ.

Comitetul de redacție vă roagă să luați în dezbatere acest plan, să prezentați propunerile dvs. și să aprobați pe autorii din partea partidului dvs. din cadrul tovarășilor de conducere asupra următoarelor teme și, în limita posibilităților, să nu întârziati cu expedierea articolelor la București.

Vă rugăm să transmiteți reprezentantului nostru hotărârea dv. în această chestiune.

Cu salutări comuniste,
Pentru Comitetul de redacție al
ziarului «Pentru pace trainică,
pentru democrație populară!»
Redactor-șef: P. Iudin

10.V.1949

Strict secret

Planul articolelor

ziarului «Pentru pace trainică, pentru democrație populară!»
în vederea demascării clicii lui Tito
pentru lunile mai apropiate.

Nr. crt.	Tema	Autorii si data publicarii
1.	Clica lui Tito-dușmanul U.R.S.S. și al țărilor de democrație populară	Gheorghiu-Dej 1 mai
2.	Calea trădării urmată de troțkiștii iugoslavi	Beirut 15 mai
3.	Trădarea clicii troțkiste a lui Tito - o lovitură în spatele mișcării internaționale muncitorești	Rakosi 1 iunie
4.	Clica lui Tito-renegați și falsificatori ai marxism-leninismului	Togliatti 15 iulie
5.	Clica lui Tito-în lagărul imperialiștilor	Horvat 1 septembrie
6.	Ce înseamnă în fapt «construirea» socialismului de către clica lui Tito	Slanski 1 iunie
7.	Regimul teroarei nestăvilite a clicii lui Tito	V. Poptomov 15 mai
8.	Forțele sănătoase din PCI luptă împotriva clicii trădătoare a lui Tito	T. Georgescu 1 august
9.	Situația clasei muncitoare și a țăranimii din Iugoslavia	Minț
10.	Pe cine se sprijină clica troțkistă a lui Tito în Iugoslavia	V Cervenkov
11.	Încotro duce aventura titoiștilor de «cooperativizare masivă» a satelor din Iugoslavia	Ghere 1 iunie

12. Popoarele Iugoslaviei-aliați credincioși ai URSS și ai țărilor cu democrație populară	A. Zavadschi 15 iunie
13. Eforturile depuse de clica troțkistă a lui Tito pentru întinarea PCI cu elemente chiaburești și trădătoare	A. Pauker 15 august
14. Aventurismul clicii lui Tito duce spre sistematica înrăutățire a condițiilor de trai ale oamenilor muncii din Iugoslavia	Golubovici 15 iunie
15. Aniversarea rezoluției istorice a Biroului Informativ asupra situației din PCI	J. Duclos 1 iulie
16. Politica financiară și economică a clicii troțkiste a lui Tito	V. Luca
17. Falsificarea troțkistă a marxism-leninismului de către clica lui Tito (organul CC al PCI «comunist» din ianuarie-iulie 1949)	^{15 iulie} Berman 1 iulie
18. Titoiștii din Triest-agentura ocupanților anglo-americani	N. Videlly 1 septembrie
19. Discipol demn al lui Himmler (pamflet asupra lui Rancovici)	Popivoda 1 iunie
20. Un laș și semidoct în rolul de gauleiter al clicii lui Tito (pamflet asupra lui Djilas)	Chișinevschi 15 mai
21. Împotriva cui luptă «Borba» (recenzie asupra ziarului «Borba» pe ianuarie-aprilie 1949)	Sevleaghin 1 mai
22. Clica lui Tito-coloana a cincea a imperialiștilor	L. Longo 1 august
23. Naționalismul clicii lui Tito	Șiroki 1 iunie
24. Infiltrarea capitalului anglo-american în economia Iugoslaviei	Gregor 1 iulie
25. Clica lui Tito impune poporului iugoslav cultura burgheză anglo-americană	Nejedly
26. Bonapartismul trădătorului Tito	Kopecky 20 mai
27. Clica Tito duce la eșec planul cincinal al Iugoslaviei	Dolansky 15 iunie

62.

[1949, mai, 11, Belgrad]. **Telegrame ale ambasadei române, în care este relatată convorbirea cu ministrul iugoslav Kardelj.**

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 106 Luna Mai Ziua 11 ora 23,20 1949

Răspuns la telegrama Dvs. Nr. 1525.

Am vorbit 25 minute cu Kardelj asistat de Voivoda.

La început a repetat afirmațiunea din Nota Verbală. Pe urmă a adăugat că, după informațiunile lor, Lupan ar conduce la Ambasadă munca de spionaj și contra informațiune, iar șoferul participă în organizația de trecere cu automobilul a jugoslavilor în România.

La a treia insistență de a prezenta fapte și dovezi concrete, mi-a spus că sunt câțiva arestați care, dacă va fi cazul de proces vor dovedi faptele, dar că Guvernul Jugoslav nu dorește să meargă până acolo ca să nu înrăutățească relațiunile cu România și că în definitiv și noi am expulzat pe ai lor pentru vină mai mică sau fără motiv etc.

La întrebarea dacă măsura lor trebuie interpretată atunci ca represalii, a afirmat că nu, iar dacă ar fi înțeles așa și s-ar lua și la noi măsurile respective, atunci pentru urmări va răspunde Guvernul Român.

Într-un moment Voivoda a încercat să adauge că Românii din Jugoslavia ar putea și ei.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

63.

[1949, mai, 13, Belgrad]. **Telegramă prin care se comunică Bucureștiului să protesteze față de expulzarea personalului din ambasada de la Belgrad.**

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Transmiteți următoarea notă verbală Ministerului Afacerilor Externe Jugoslav:

„Ambasada Republicii Populare Române prezintă salutul său Ministerului Afacerilor Externe al R.F.P.J. și referindu-se la nota verbală No. 26857 din 10 Mai 1949, are onoarea a-i comunica următoarele:

Guvernul R.P.R. consideră ca o măsură arbitrară și nejustificată declararea ca indezirabili a D-lor Lupan Avram, Consilier de Ambasadă și Chica Dumitru, șofer. Guvernul Român cunoaște pe deplin activitatea reprezentanților săi, care nu a depășit cu nimic limitele atribuțiunilor lor și este convins că guvernul jugoslav nu va putea arăta nici o dovadă reală de activitate ilicită sau contrarie uzanțelor diplomatice.

Guvernul român consideră că această măsură este un act de represalii pentru faptul că s-a cerut rechemarea D-lui V. Baldzici, Atașatul Ambasadei Jugoslave din București, care s-a făcut vinovat de moartea femeii Ghiorghia Matache, țărancă din comuna Gura Foi – Găești, jud. Dâmbovița.

Din aceste motive guvernul R.P.R. protestează împotriva acestei măsuri, care dovedește din nou politica de dușmănie a guvernului R.F.P.J. față de R.P.R. și față de reprezentanții săi”.

Semnat Cleja.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

64.

[1949, mai 14, Belgrad]. Adresă a ambasadei române de la Belgrad către Ana Pauker prin care se prezintă atitudinea ostilă a oficialităților iugoslave față de sovietici, manifestată prin minimalizarea manifestațiilor prilejuite de ziua de 9 mai și a ceremoniilor de la mormintele soldaților sovietici.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD

DOAMNA MINISTRU,

Am onoare a reveni asupra unor telegrame din 23 și 24 Februarie curent cu No. No.: 30 și 34 și a celor din 9 și 12 Mai curent cu No. No.: 100 și 107 în legătură cu unele manifestări oficiale cu ocazia depunerii coroanelor pe monumentul și mormintele sovietice.

Încă la 23 Februarie s-a putut observa că guvernul jugoslav nu numai că nu s-a gândit la inițiativa unei astfel de ceremonii, dar s-a ferit să se alăture reprezentanților sovietici și ale democrațiilor populare, când aceștia au făcut-o, iar pentru a contracara efectul asupra opiniei publice, a recurs la o contramanifestație ce a dus la paza coroanelor noastre prin agenții publici și chiar acoperirea lor cu cele jugoslave, ca publicul să nu le vadă, nici să citească inscripțiunile noastre.

Tot atunci[a] în mod provocator și tendențios ei au redat în presa numai ceremonia lor ticluită, înșirând alături și nume de ambasadori democrați, care ar fi asistat numai fără să fi îndeplinit și ei obligația, căci n-au pomenit cu nici un cuvânt despre ceremonia premergătoare, chiar mai mult, șeful protocolului a chemat la el pe reprezentanții Ambasadelor și i-a atras atenția că pe viitor nu se vor mai admite astfel de manifestări „spontane”, (pentru a nu antrena desigur solidarizarea publicului).

De 9 mai, ziua Victoriei, lucrurile au luat o înfățișare și mai gravă. Nici presa, nici oficialitățile, ca de obicei în ultimul timp, n-au pomenit cu nici un cuvânt despre această zi nici înainte, nici chiar în ziua aniversării.

Cu toate că locțiitorul sovietic (Consilierul de Ambasadă G.P.Șniucov) cu 24 ore înainte a anunțat Ministerul de Externe Jugoslav că în ziua de 9 la ora 14 el și atașatul militar sovietic (General-maiorul G. S. Sidorovici) vor depune coroane pe monumentul eroilor sovietici din piața Republicii (Teatrului), asistat fiind de reprezentanții misiunilor democrațiilor populare, nici un fel de oficialitate jugoslavă nu s-a prezentat la ceremonie. S-a pus doar pază, ca publicul numeros ce se strângea în jur, să nu se apropie ca să ia contact cu cei de lângă monument.

În aceeași zi, la ora 16, a avut loc o altă ceremonie, a depunerii coroanelor pe mormintele ofițerilor sovietici (un erou al U.S., un general, colonei, maiori etc., căzuți la eliberarea Belgradului) de pe scuarul dela bulevardul Armatei Roșii, ceremonia inițiată de reprezentanții sovietic și ale democrațiilor populare în frunte cu decanul corpului diplomatic din Belgrad, ambasadorul polonez (I. K. Wande) care tot cu mult înainte a anunțat Ministerul de Externe jugoslav despre pregătirile ce se făceau, dând toată posibilitatea guvernului să se asocieze, sau ... să preia inițiativa.

Totuși și la ora 16 nu s-au prezentat dela jugoslavi de data asta decât șeful protocolului și ... reprezentanții Consiliului Capitalei și ai garnizoanei din Belgrad. Din partea guvernului nu s-a depus nici o coroană, nici o floare măcar.

În schimb s-a strâns numeros public, ce n-a mai putut fi oprit să se apropie, ajută la aranjarea coroanelor (s-a pus câte una pe fiecare mormânt), mângâia panglicele, le întindea ca să fie citibile etc. (Dealtfel de atâta public „spontan” s-au întâmplat acolo și incidente de circulație). Și de data asta guvernul a reacționat cu întârziere, abia după ora 14, când nu se mai lucra la instituții a început să dea prin protocol telefoane, anunțând că la ora 18 la Avala, pe mormântul eroului necunoscut jugoslav, guvernul și armata vor depune coroane cu ocazia Victoriei, invitând pe șefii misiunilor diplomatice și atașatii lor militari să asiste.

Având în vedere felul tendențios al prezentării prin presă a ceremoniei din 23 Februarie, am hotărât cu toții (sovietici[i] și democrațiile populare) să nu mergem acolo personal, ci să trimitem câte un reprezentant, ca observator, ceea ce e în perfect acord cu uzanțele protocolare, dealtfel.

Americanul, englezul, francezul, etc., s-au prezentat fiecare personal cu militarii respectivi, alăturându-se lui Kardelj și Coccia Popovici (șeful Statului Major) la depunerea coroanelor de către aceștia pe ... mormântul eroului „necunoscut” jugoslav.

După două zile de studiu prin cabinetele oficiale, presa a redat de data aceasta și ceremonia noastră dela ora 16, dar după ce a descris cu lux de amănunte pe aceea dela Avala, înșiruiind numele asistenței în cap cu francezul, englezul, americanul etc. Și de data asta însă nu s-a scris nici un cuvânt despre ceremonia sovietică dela monumentul din piața Republicei, unde jugoslavii n-au participat deloc.

A fost un fel de introducere pentru a deslănțui atacul cu o zi mai târziu, în „Borba” din 12 Mai, printr-un articol-notă a cărui traducere se alăturază aici.

Semnificativ este faptul că în aceeași zi ambasadorul francez (al doilea în vechime după polonezul, un fel de contracandidat) s-a prezentat la decan și i-a cerut explicații asupra comportării sale, că de ... e decan, îi reprezintă pe ei etc., făcând abstracție că invitațiile au fost făcute prin minister direct șefilor de misiuni, și nu prin decan și că deci și decanul a fost invitat în calitate sa de ambasador, reprezentant al unei țări și nu altfel.

După această recunoaștere a urmat o notă verbală dela minister iscălită de A. Bebler, care îl acuza pe polonezul că ar fi ofensat prin lipsa sa memoria eroului jugoslav, a poporului jugoslav etc. și că în calitatea lui de decan, reprezentant al corpului diplomatic, nu avea voie s-o facă, cerând în același timp explicații.

Fără îndoială, la mijloc este nu numai o jonglerie obraznică obișnuită lui Bebler (în ce privește stilul notei) ci o încercare prost deghizată, ca lovind în polonezul, decanul nou intrat în funcție, să lovească în noi toți pentru „exces” de inițiative și să se debaraseze de un om incomod pentru Minister.

E interesant că pe această linie în mod deschis se merge în „front unic” Ministerul și reprezentanții imperialiști, Bebler și Payart. Ministerul în acțiunea sa se sprijină pe acțiunea imperialiștilor, care năzuesc să impuie pe reprezentantul lor, francezul, la decanat și Ministerul în mod vădit preferă să-l aibe pe Payart, să colaboreze cu el, decât cu un reprezentant al Democrațiilor populare.

Se înțelege că și în nota Ministerului către decan nu se vorbește nimic de celelalte ceremonii din acea zi și mai ales nu se explică de ce au lipsit la ele reprezentanții lor calificați. Nu este exclus ca asemenea note să primim și noi, ceilalți.

Acestea sunt faptele.

Pe baza lor am propus în Februarie ca să se publice în presa noastră atitudinea și comportarea în această privință a oficialității jugoslave și demascarea ticlurilor lor politicianiste-antisovietice. Cât știu, bulgarii, cehii au făcut-o. La noi se pare că nu s-a făcut.

Acum ceilalți transmit aceste date în țările lor pentru a fi prezentate în adevărata lor lumină în fața opiniei publice mari.

Cred că de data aceasta este cazul ca și la noi să se ia inițiativa în acest sens și atât presa cât și la radio și mai ales prin articole și emisiuni adresate poporului jugoslav să se facă cât mai mult pentru a se demasca atitudinea și comportarea antisovietică a Jugoslaviei oficiale, chiar față de adevărații eroi căzuți pentru eliberarea ei și capitalei sale.

Primiți, Doamna Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

T. Rudenco

Belgrad, 14 V. 1949
DOMNIEI SALE
DOAMNEI ANA PAUKER

65.

[1949, mai, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul despre articolele din ziarul „Borba” în care Gheorghiu Gheorghiu Dej este denigrat, precum și despre negocieri secrete cu americanii.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 98 Luna Mai Ziua 9 ora 13,15 1949

Ziarul „Borba” de astăzi în rubrica sa permanentă de polemică, publică o notă violentă și injurioasă împotriva lui Gheorghiu Dej pentru articolul său de 1 Mai din buletinul Biroului Informativ. Citind paginile ca: Cine sunt ațâțătorii la război și „noua teorie” cauzelor războiului, nota afirmă că aceștia ar fi fost oprite să fie reproduse în restul presei comuniste, iar tot articolul este calificat drept ticălos, imoral etc.

Organul de ieri al tineretului a publicat în acelaș sens un articol mult mai mare. Aseară și postul de radio s-a preocupat de acelaș subiect.

Presa începe să dea atențiune combaterii „svonurilor” despre pregătire pentru noile întâlniri secrete la Paris între emisarii lui Tito și secretarul de stat american.

În presă niciun cuvânt despre ziua victoriei și nici o manifestațiune.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

66.

[1949, iunie,7, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureștiul despre un comunicat ostil al guvernului iugoslav pe tema relațiilor cu URSS.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 142 Luna Iunie Ziua 7 ora 21 1949

Presa din 4 Iunie curent, trimisă cu ultimul curier, a publicat nota guvernului jugoslav către guvernul sovietic din 23 Mai curent, dar răspunsul sovietic n-a fost adus la cunoștința opiniei publice jugoslave, decât printr-un comunicat: „În legătură cu nota Guvernului U.R.S.S. către guvernul Jugoslav” în care combat susținerea din răspunsul sovietic, fără a se da măcar citate mai importante. Comunicatul învinu[ie]ște URSS de situațiunea dintre cele două țări și partide și repetă acuzațiunile cunoscute din timpul din urmă. Prezentat în felul acesta opiniei publice, care nu cunoaște răspunsul din alte surse, ea nu s-a putut manifesta încă în așa fel încât părerea să fie sesizabilă.

Vom urmări însă problema și vă vom informa imediat ce vom avea date concrete.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

67.

[1949, iunie, 28, București]. Notă privind persoane și rețele clandestine care trec ilegal frontiera în Iugoslavia și România.

COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.

Stat major Secția II-a

Nr. 27420 din 28 VI 1949

NOTA

PENTRU TOV. GENERAL PINTILLIE

În noaptea de 9/10 Iunie 1949, orele 01,20' patrula pichetului Jam a prins pe individul GHIȚĂ IOSIF, care a trecut fraudulos frontiera din R.P.F.J. în R.P.R. Este născut în Comuna REȘIȚA – CARAȘ, de meserie tâmplar cu 4 clase primare și 4 ani la școala Tehnică U.D.R. REȘIȚA, fiind domiciliat în ultimul timp în BOCȘA ROMÂNĂ – Caraș Nr. 364.

Fiind implicat într-un furt în complicitate și cu alți indivizi, intenționa să treacă frontiera în R.P.F.J.

În acest timp individul RENOIU CLAUDIUM care fugise în R.P.F.J. a scris la BOOSA ROMÂNĂ, că toți români care au trecut frontiera în R.P.F.J. pot pleca în America și se bucură de toate libertățile pe teritoriul sârbesc.

În urma discuțiilor avute cu prietenii săi s-au hotărât să treacă în R.P.F.J. indivizii SFERNIAC IANCU, IOAN GHEORGHE din BOCȘA ROMÂNĂ, PAVEL ȘTEFAN din Tr. SEVERIN, care lucra la aceeași uzină și CRISTEA PETRE din TIROL – Caraș.

În ziua de 15 Sept. 1948, au plecat cu trenul spre Jamul Mare, și în ziua de 16 Sept. 1948, orele 8,30, au fost conduși până la 200 m. de linia de frontieră de către individul VINU GHEORGHE gazdă și călăuză de contrabandiști.

În VARȘET (R.P.F.J.), unde au ajuns au cerut relații la redacția ziarului „Libertatea” asupra situației emigranților români din Iugoslavia care doresc să meargă în America, însă fără a li se da vreo explicație satisfăcătoare au fost închiși la Panciova și apoi în lagărul COVACIȚA (se găseau numai deținuți români), unde era comisar un individ ce fusese văzut cu două săptămâni mai înainte de către GHIȚĂ IOSIF la REȘIȚA (l-a recunoscut după o cicatrice pe frunte).

În lagăr li s-a comunicat că până la sosirea aprobării de a pleca în America, or să se angajeze la lucru, ceea ce au făcut imediat în speranța de a-și îmbunătăți hrana.

În lagărul LAZAREVAT situat la 60 km. de Belgrad a întâlnit pe fostul General PETRESCU D. cu soția, pe RAUTU PETALĂ, ANTONIU etc.

La data de 1 Martie 1949 individul GHIȚĂ IOSIF a fost dus în lagărul internațional ZDENIANIN unde domnea cea mai neagră mizerie.

În jurul datei de 1 Aprilie 1949, o parte din deținuții români au fost repartizați în grupuri de câte 12 persoane în localitățile din apropierea frontierei noastre.

La VARȘET, unde a fost repartizat el, li s-a spus de către Inspectorul CHISICI că de aici înainte vor trebui să lucreze pentru Iugoslavia ducând în R.P.R. pachete cu material de propagandă la diferite persoane ce le vor fi indicate.

Din grupul individului GHIȚĂ IOSIF, făceau parte și indivizii PIUS MAXIMILIAN, RADACIANU NISTOR și VĂLEANU GH.

La data de 15 Aprilie 1949 a fost trimis în R.P.R. cu o misiune specială la REȘIȚA individul PIUS MAXIMILIAN care nu s-a mai întors.

După 5-6 zile a fost trimis în R.P.R. și RADACIANU NISTOR, fost subofițer de infanterie la ORADEA care a fost văzut după aceea la Siguranța din Iugoslavia.

Pe data de 25 Aprilie 1949, individul GHIȚĂ IOSIF a primit însărcinarea de a trece în R.P.R. pentru a duce o scrisoare sigilată la Inginerul GOGARLAN dela fabrica REȘIȚA.

Trecerea frontierei a făcut-o pe la CUSIVI, localitate în Iugoslavia, după care mergând pe malul râului NERA în direcția NAIDAS-ZIATITA a folosit cursa până la ORAVIȚA și apoi trenul până la REȘIȚA, fără a avea asupra sa niciun fel de act și fără ca totuși pe acest parcurs să fie legitimat de Grăniceri sau Miliție.

La REȘIȚA a predat plicul inginerului care nu i-a dat în schimb nimic să ducă în R.P.F.J., spunându-i că urmează mai întâi să pregătească materialul prevăzut în scrisoare.

După o scurtă ședere acasă în cursul nopții de 28/29 Aprilie 1949 orele 24,00 a trecut frontiera în Iugoslavia pentru a doua oară fără a fi oprit și legitimat de cineva.

Reîntors în lagărul din VARȘEȚ a raportat de executarea „misiunii” însă fără niciun fel de explicație a fost introdus din nou în închisoare.

Pe timpul cât individul GHIȚĂ IOSIF a fost trecut în R.P.R. a mai sosit în lagărul VARȘEȚ încă 10 persoane printre care erau indivizii NEGRU cu soția, BOJIN PETRE, profesor DRESCAN, DUMITRESCU EUGENIU, MANDA CASAPU, SIMEDRU și doi frați care în ziua de 30 Aprilie au fost veniți în R.P.R. cu misiuni diferite.

Individul DUMITRESCU EUGENIU, care s-a reîntors din R.P.R. fără să-și îndeplinească „misiunea” a fost introdus în celulă.

În speranța că va primi aprobarea să plece în America, individul GHIȚĂ IOSIF, din ordinul agenților Iugoslavi trece în R.P.R. pentru a doua oară la 9 Iunie 1949 cu însărcinarea de a aduce dela Inginerul COCĂRLAN dela REȘIȚA ziarul Scânteia dela 1-15 Iunie 1949 și două hărți a regiunii Banatului.

Deasemenea a mai primit însărcinarea să se intereseze de situația lui PIUS MAXIMILIAN la REȘIȚA, unde primise o însărcinare specială.

Individul mai declară că sub amenințarea pistolului a fost nevoit să treacă în noaptea de 9/10 Iunie 1949 orele 23,00 printre pichetele Caraș și Iam, pela borna Nr. 90 la cca. 400 m. de pichetul Caraș, fără a fi observat de cineva până în gara IAM, unde a fost arestat de patrula compusă din caporalul LEACTA TUDORACHE, sold. SIMIONESCU CONST. și soldatul FRANCU VASILE, deoarece individul nu avea niciun act legal pentru pătrunderea în zonă părând suspect atât prin răspunsurile date cât și prin pachetul pe care-l avea asupra sa.

Interogat de Batalion individul a mai informat:

- Cei internați în lagărul internațional dela ZDRENIANIN trăiesc foarte rău, iar aprobarea pentru a pleca în Statele Unite, nu a sosit nici la cei ce așteaptă de 11 luni ca să plece.

Lt. Sivici le-a spus că mai degrabă vor fi expulzați în R.P.R.

- Între Biserica Albă și Vârșeț se construiește un canal mare la care lucrează foarte multă lume.

- La Belgrad a observat multe trenuri încărcate cu muniție.

- Paza la graniță crede că nu este așa de puternică deoarece n-a văzut și nici nu a fost oprit de vreun grănicer sârb ori de câte ori a trecut.

- În jurul datei de 29 Mai 1949, au fost aduși în lagăr la Vârșeț individul Stanci Eremia cu soția sa nelegitimă care trecuseră frontiera din R.P.R. prin sectorul pichetului Berliște, urmând să fie expulzați în R.P.R.

- Tot în acest timp au fost aduși în lagăr și trei studenți, Roscoli Virgil, Usatescu Vasile și Stancu Dumitru ce au trecut frontiera în R.P.F.J. prin sectorul Gaiul Mic – Timiș.

Asupra individului Ghiță Iosif s-a găsit material de propagandă Iugoslav.

Tată și fratele lui sunt șoferi la fabrica Reșița.

Individul Ghiță Iosif împreună cu materialul a fost predat Securității Oravița care a luat măsuri pentru prinderea complicilor.

În Concluzie

Individul Ghiță Iosif ca și ceilalți fugari români sunt folosiți de agenții lui Tito în acțiuni de spionaj speculând situația dificilă a acestora care nutresc dorința irealizabilă de a ajunge în lagărul imperialist.

68.

[1949, iulie,2, București]. Raport contrainformativ al
Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind
problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații și Contrainformații
Nr. 76.071 din 2 Iulie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 163

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

a. În ziua de 30 Iunie 1949 orele 20,00 pânda pichetului Ionel din Compania Carpinis Regimentul 4 Grăniceri, a prins pe individul UTA VASILE, pe malul Bega, la 200 m. de linia de frontieră, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Individul este din Comuna Alos – Timiș și nu s-a găsit asupra lui nici o legitimație. A fost predat Securității Timiș.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

b. În ziua de 1 Iulie 1949 orele 6,00 pânda pichetului Checea din Compania Cărpinis, Regimentul 4 Grăniceri, a prins pe individul PATEU VIRGIL, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Urmează a fi predat Securității Timiș.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

2. Imigrări

a. În ziua de 1 Iulie 1949 la controlul fâșiei arate din sectorul Plotonului Nicolinti din Compania Răcăjdia, Regimentul 4 Grăniceri, au fost descoperite urmele a 7 indivizi între pichetele Nicolinti și Berliste, care au trecut fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R. Patrula de grăniceri cercetând urmele a reușit să prindă pe cei 7 indivizi la cca.5 km. de frontieră, în apropiere de Comuna Rușcova-Timiș. Indivizii urmează a fi predați Securității Timiș.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

II. DIVERSE

a. În ziua de 29 Iunie 1949 orele 17,30 un avion bimotor a trecut din spațiul aerian R.P.R. în spațiul aerian Jugoslav printre pichetele Ciortea-Vran din Compania Comorostea, Regimentul 4 Grăniceri. Avionul a sburat de-a lungul frontierei în spațiul aerian Jugoslav, la cca. 3 km. de linia bornelor, până la Pichetul Jamul Mare din Compania Deta, după care a trecut din nou în R.P.R. cu direcția Timișoara. Înălțimea de sbor a fost de cca. 1.000 m.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

b. În ziua de 1 Iulie 1949 orele 14,00 un avion a trecut din spațiul aerian Jugoslav pe deasupra pichetului Ciavos din Compania Giulvaz, Regimentul 4 Grăniceri.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 6.

69.

[1949, iulie, 4, București]. Notă a MAI în care informează despre construcția la frontiera iugoslavă a unui gard de către partea maghiară.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
SECȚIA

Nr. 27.844

NOTĂ

Pentru

Extras după nota informativă Nr. 75.975 din 4 Iulie 1949 al Comnd. Trupelor de Grăniceri – Serv. Informații înregistrat la Nr. 27.844 din 9 Iulie 1949.

În cursul zilei de 30 Iunie a.c. grănicerii maghiari au construit un gard de sârmă dealungul liniei de frontieră cu Jugoslavia, la distanță de 5 m. în interior pe o lungime de 1 km. delă punctul „Triplex confinium” spre West.

Gardul are o înălțime de 1,20 m. și e construit cu patru rânduri de sârmă (romb) ancorat cu țaruși laterali.

Valoarea „Sigură”

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 5.

70.

[1949, iulie, 6, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române cu informări privitoare la Tito, relatări din presa iugoslavă despre incidente de frontieră.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 169 Luna Iulie Ziua 6 ora 19,30 1949

1) Tito care are acum sediul în insulele Brione, după o serie de întâlniri pompoase cu reprezentanții din zona liberă Triest, a dispus și a introdus zilele acestea prin comandamentul militar jugoslav Triest, înlocuirea monedei de ocupațiune Jug-Liră cu moneda jugoslavă Dinar. Pare să fie pregătirea „loviturii” de anexare.

2) Borba de astăzi în două articole pe două coloane ne atacă vehement, în primul în chestiunea pretinselor maltratări și arestări de feroviar jugoslavi, că în stațiunea de frontieră Baziaș, în al doilea pe chestiunea construcției socialismului la noi în țară, înșirând o sumedenie de invențiuni sfruntate ca: mare șomaj și lipsă de lucru care domnește ca în țările capitaliste, concedieri masive, scăderea productivității muncii, sabotaj, aruncare în aer de depozite (Constanța), demonstrațiuni de șomeri (Tulcea), greve la Reșița, etc.

Însăși canalul Dunăre-Mare este prezentat ca o încercare de a ieși din criză, iar Sovrompetrol factor de sărăcire a poporului român. Și în sfârșit, adevărul despre Jugoslavia „socialistă” ar pătrunde tot mai mult în conștiința românilor.

3) Ministerul Afacerilor Externe Jugoslav revine mereu asupra unor vize mai vechi pentru noii lor funcționari la București. Un șantaj la care trebu[i]e să răspundem întâi prin trimiterea de noi funcționari români aici. Și avem nevoie.

4) După declarațiile prizonierilor germani-români de aici, Crucea Roșie Jugoslavă organizează transportarea germanilor români în zonele anglo-americane din Germania.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

71.

**[1949, iulie, 21, București]. Informare a Comandamentului
Trupelor de Grăniceri despre un incident la frontieră:
două persoane care transportau material subversiv de
propagandă au scăpat de grănicerii români după un schimb de focuri.**

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Secția Informații și Contrainformații

Nr. 76.575 din 21 Iulie 1949

COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.

Secția II-a

Urmare la raportul Contrainformativ Nr. 76.167 din 3.VII.1949 Cap.I.pct.1:

Raportăm:

În noaptea de 2/3 VII.1949 orele 23,30' patrula de control a Plotonului de cavalerie JIMBOLIA ce se găsea la 300 m. Sud JIMBOLIA, pe drumul de care ce duce către șoseaua JIMBOLIA – Pichetul CLARII VII, a întâlnit doi indivizi, pe care somându-i, au răspuns cu întârziere: om bun!

În momentul când patrula a spus mânilor sus, a fost surprinsă de două focuri de pistol dela distanță de 15 m.

În timp ce patrula s-a adăpostit și a deschis foc asupra unuia din agresori, indivizii au dispărut; unul în lanul de cânepă ce era în apropiere, iar altul într-un lan de porumb.

S-a început imediat urmărirea infractorilor, patrula Plotonului de cavalerie fiind ajutată de ostașii din pânda din apropiere. Întreg sectorul de pază a fost în alarmă.

Ostașii din patrula Plotonului de cavalerie, au avut impresia că cei doi indivizi au fugit prin lanul de porumb către JIMBOLIA, spre un grup de case ce se găseau la 300 m., fapt ce i-a determinat ca întreaga atenție să și-o îndrepte în acea direcție, fără a avea însă vreun rezultat.

În dimineața zilei de 3.VII.1949, s-au continuat cercetările în teren, constatându-se:

- Acolo unde s-au culcat indivizii, în lanul de cânepă și porumb, s-au găsit două pachete cu material subversiv (98 broșuri, intitulate „Referatul politic al Mareșalului Tito din 9.IV.1949” și 102 ziare „Libertatea” scrise în limba română și o servietă mică cu mâncare împachetată într-un ziar sârbesc.

- În mijlocul drumului s-au găsit 2 tuburi de pistol 9 mm., lungi de fabricație străină cu inițialele 11/43 și două stele cu cinci colțuri așezate lateral.

- Patrula a urmărit pe individul ce se culcase în lanul de porumb și urmele lor sunt trecute numai la 5 m. de locul unde a stat individul.

- Individul după ce a văzut că patrula a trecut pe lângă el fără să-l descopere, a trecut drumul înapoi și folosind un lan de grâu, a reușit să treacă frontiera în Jugoslavia cam la 1.000 m. între pichetul Nr. 7 CLARII VII și NR. 8 CHECEA – (sectorul de frontieră între Comuna CHECEA și JIMBOLIA – TIMIȘ).

- Al doilea individ, care s-a culcat în lanul de cânepă a mers târâș 100 m. până la un lan de floarea soarelui, mai înaltă decât statura unui om în picioare, de unde folosind diferite acoperiri a trecut frontiera, prin acelaș sector, ocolind pânda cam 300 metri.

Ambii indivizi au trecut fâșia arată pe coate și genunchi, nelăsând urme de pantofi.

Trecerea lor peste frontieră a fost simțită și de grănicerii Jugoslavi, care au tras peste 100 cartușe fără a-i prinde.

În dimineața acelei zile grănicerii vecini făceau razii și patrulau călări și pe jos.

Dacă ar fi știut că se va trece prin acest sector nu trăgeau focuri de armă și nici nu făceau cercetări.

În concluzie:

- Indivizii au transportat material subversiv de propagandă din Jimbolia către Iecea Mare și fiind surprinși de patrula de grăniceri, iar drumul către JIMBOLIA blocat, au găsit scăpare trecând frontiera.

- Armamentul indivizilor era de proveniență Jugoslavă.

Patrula de Grăniceri a acționat imediat cu foc datorită însă întinericului și culturilor înalte, care fășâiau la bătaia vântului puternic, indivizii au reușit să deruteze pe ostași și să scape de sub urmărirea lor.

Cazul va fi cercetat personal de Colectivul Cd.Tr.Gr.

D.O.

ȘEFUL DE STAT MAJOR

Colonel,
V. Anghel

ȘEFUL SECȚIEI INF. și CONTRAINF.

Lt. Colonel,
I. Bădârcel

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 16.

72.

[1949, iulie,29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureștiul despre faptul că Iugoslavia a trimis o notă de protest față de lipsa răspunsurilor autorităților române la note anterioare privitoare la incidente la frontieră.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 181 Luna Iulie Ziua 29 ora 12,43 1949

Ministerul Afacerilor Externe Jugoslav prin nota No. 413173 din 26 Iulie a.c. protestează contra faptului că nu le-am răspuns la notele lor No. 430573 din 14 decembrie 1948 și 47946 din 10 mai a.c. și că nici nu s-au luat măsurile necesare. Nota indică câte 4 date de violare a spațiului aerian și de deschidere de foc. Cer pedepsirea vinovaților. Fac guvernul R.P.R. responsabil de consecințe.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

73.

[1949, august,12, Belgrad]. Telegramă prin care se solicită ambasadei române de la Belgrad să răspundă MAE iugoslav că guvernul român respinge acuzațiile privind incidentele de la frontieră, dimpotrivă ele sunt provocate special de iugoslavi.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Luna August Ziua 12 ora 21,45 1949

Transmiteți M.A.E. Jugoslav o Notă Verbală cu următorul conținut: Referindu-se la Nota Verbală No. 47946, Ambasada R.P.R. are onoarea a aduce la cunoștința Ministerului Afacerilor Externe Jugoslav următoarele:

Guvernul R.P.R. respinge cu hotărâre alegerile cuprinse în nota mai sus menționată cu privire la faptele inventate despre preținse „violări ale teritoriului R.F.P.Y.”

Această notă constituie o manevră pentru a camufla repetatele agresiuni provocatoare ale autorităților jugoslave de frontieră, izvorâte din politica dușmănoasă dusă de guvernul jugoslav față de R.P.R. precum și pentru a induce în eroare popoarele din Jugoslavia, cu privire la adevărata responsabilitate a incidentelor din zona de frontieră.

Semnat, Cleja

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat

74.

[1949, august, 30, București]. Informare a MAI către
Direcția Generală a Securității privind breșe de securitate
la graniță și atitudinea populației din zonă față de migrația
clandestină și situația din România.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
DIRECȚIUNEA STAT MAJOR - Secția II-a

Nr. 29610 din 30 august 1949

Către

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

Aducem la cunoștința Dvs. următoarele:

În noaptea de 29/30.VII.1949, agentul nostru informator îmbrăcat civil, deplasându-se prin zona de frontieră Com. Grabaț, a oprit o căruță pentru a-i cere apă, simulând că a trecut frontiera din Jugoslavia.

Căruțașul – un basarabean colonizat – l-a îndreptat către o fermă situată la 4 km. S.V. de com. Grabaț și la 12 km. de Cărpiniș-Timiș, unde sunt angajați 16 nemți.

Mergând în direcția indicată, agentul nostru a găsit către orele 24, grupul de nemți față de care a declarat că vine din Serbia, trimis de Americani pentru a duce un plic la Reșița. Stând de vorbă cu trei nemți în limba Maghiară, a aflat de la ei următoarele:

- „În România au luat tot pământul de la nemți și l-au dat la români, ei devenind astfel iobagi”.

- „Foștii legionari sunt arestați și trimiși unde nu-i mai vede nimeni nicodată”.

- „În cabană sunt 16, toți nemți, sunt angajați ai fermei, locuiesc în câmp zi și noapte și sunt gata oricând de orice”.

- „De ei nu trebuie să-i fie frică, deoarece prin mâna lor au trecut mulți ca el”.

- „Grănicerilor români le este frică de partizanii aruncați peste frontieră”.

- „Norocul nostru este că Plotonul de Grăniceri din Grabaț este compus 50% din Unguri”.

- „Chiar [i]eri au umblat pe aici o sumedenie de grăniceri călări și alții pe jos, căutând cinci de ai noștri care au trecut și dintre care au împușcat unul mortal. La patru le-am făcut noi vânt pe aici”.

- „Trenurile sunt controlate amănunțit și în special cele ce vin din interior”.

- „În Grabaț nu sunt grăniceri decât de circa una lună de zile”.

- „Cel mai bun drum spre interior este: pe jos până la Lovrin, iar de acolo cu trenul la Arad care nu este controlat”.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1304, f. 2.

75.

[1949, septembrie, 10, București]. Raport contrainformativ
al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind
problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, diverse etc.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Secția Informații și Contrainformații

Nr. 78.653 din 10 Septembrie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 216
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Imigrări

În ziua de 9 Septembrie 1949 orele 20,00', au fost prinși în sectorul de frontieră Cerna-Bara-Timiș, trei indivizi care au trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R.

Se numesc:

- NECEOV DONI, de 46 ani,
- TARIGROS IVAN, de 48 ani,
- GHEORGHEOV DAMIAN, de 49 ani, toți fiind cetățeni Jugoslavi din comuna Konac.

Au fost predați Securității Deta-Timiș.

Sursă: P.2-P.1-C.5/R.4.-

II. DIVERSE

1/. În ziua de Septembrie 1949 orele 19,30', a fost semnalat în sectorul de frontieră Comorâștea-Caraș, un avion ce sbura dinspre Timișoara spre Oravița, la mare înălțime.

La orele 20,00', un alt avion venind dinspre Timișoara a sburat pe deasupra localităților Ceacova, Deta, Denta, Partos, Gaiul Mare, trecând în Iugoslavia de unde s-a înapoiat în R.P.R. prin sectorul de frontieră Gaiul Mic – Timiș, continuându-și zborul pe deasupra localităților Denta, Deta și Ceacova de unde intrând în nori n-a mai putut fi urmărit.

La aceeași oră un avion din Iugoslavia a trecut frontiera în R.P.R. în dreptul pichetului Vrani-Caraș, mergând dealungul frontierei până în dreptul pichetului Vizeșdia-Timiș, după care s-a îndreptat spre Chichinda (Iugoslavia).

Fiind pe înserate avionul n-a putut fi identificat.

La orele 20,15', un grup de avioane au venit din direcția Nacova-Iugoslavia spre punctul de frontieră Coadă Vulpei – Timiș, a sburat de-a lungul frontierei până în dreptul pichetului Livada – Timiș, după care s-au îndreptat spre Moerin – Iugoslavia. Tot la orele 20,15', a trecut frontiera prin sectorul Pustiniș – Timiș, două avioane venind din Iugoslavia și sburând în direcția localității Tamasfalău – Timiș, după care s-au reîntors în Iugoslavia unde au semnalat cu trupele terestre prin rachete.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1346, f. 406.

76.

[1949, septembrie, 12, București]. MAI informează
Direcția Generală a Securității despre prinderea
a două persoane care veneau din Iugoslavia
cu material de propagandă „subversivă”.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
DIRECȚIUNEA STAT MAJOR - Secția II-a
Jurnalul Nr. 130.05012 din 12 septembrie 1949

Către

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

În dimineața zilei de 23 August 1949, orele 4, pânda de Grăniceri din sectorul de frontiera Câmpia-Caraș, a surprins doi indivizi care se apropiau târâș de frontieră, la distanță mare unul de altul, cu intenția de a trece frontiera în Iugoslavia.

Ostașii din pânda au somat pe primul individ care însă nu s-a oprit și a încercat să fugă spre frontieră care nu era departe.

Ostașii au deschis foc cu pistolul mitralieră și pușca, reușind să-l rănească.

Al doilea individ care se găsea mult mai înapoi a reușit să dispară în acoperiri.

Individul rănit se numește Manoilovici Maxim, de 29 ani, originar din comuna Slatița-Caraș, domiciliat în Biserica Albă – Iugoslavia.

Asupra lui s-a găsit o grenadă de mână, fabricație italiană.

Procedându-se la cercetări, s-au stabilit următoarele:

Individul Maxim Manoilovici a trecut frontiera în R.P.R. împreună cu individul Iva Seculici, care deasemenea este de fel din Slatița și domiciliat în prezent în comuna Biserica Albă (Iugoslavia).

Indivizii au venit din Iugoslavia în seara zilei de 22 August a.c., cu broșuri titoiste, pe care le-a lăsat la tatăl primului, după care au încercat să se înapoieze în Iugoslavia.

Ajungând în apropiere de linia de frontieră, individul Iva Seculici, a trimis înainte, târâș, pe individul Maxim Manoilovici, care fiind simțit și somat de pânda de Grăniceri, nu s-au supus somațiunilor cu foc. Favorizați de lumina unei rachete trase de o pânda vecină ostașii au reușit să-l împuște.

Individul rănit grav, a căzut jos strigând: „unde este prietenul meu” demascând în felul acesta pe cel de al doilea individ.

Cercetându-se terenul pentru prinderea celui de al doilea individ, s-a găsit la 500 m. de pădure un sac care semăna cu al individului rănit.

Individul Maxim Manoilovici, a declarat că este din Belobreasca-Caraș, cu intenția de a deruta mersul cercetărilor.

Fiind rănit grav a murit în spitalul Moldova Nouă, unde fusese internat.

Continuându-se cercetările în legătură cu Securitatea, s-a (.....) din comuna Zlatița-Caraș, un numeros material de propagandă titoistă.

În ceia ce privește al doilea infractor, al cărui sac a fost găsit la 500 m. de frontieră, se bănuiește că se găsește în interior.

Securitatea continuă cercetările pentru prinderea lui.

Cei doi indivizi fac parte dintre acei agenți titoiști care transportă material de propagandă și țin legătura cu grupurile subversive ce au fost semnalate printre populația din Banat de origină sârbească.

Valoarea Informației: Sigură.

77.

[1949, septembrie, 19, București] Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări etc.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații și Contrainformații
Nr. 78.949 din 19 Sept. 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 223
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

În ziua de 18 Septembrie 1949, orele 18,30' o patrulă de grăniceri, la controlul făcut în gara Cărpiniș-Timiș la trenul Timișoara-Ionel, a prins pe următorii indivizi fără acte:

- Munteanu Ionel, născut în Iugoslavia, de ani 18, domiciliat în comuna Cărpiniș-Timiș (de cetățenie Jugoslavă);

- Nedelcu Ioan, de ani 24, din Tulcea.

Fiind cercetați au declarat că au lucrat la Canalul Dunărea-Marea Neagră, de unde au venit în acel sector cu intenția de a trece frontiera.

Au fost predați Securității Jimbolia.

Sursa: P.1-C-3/R.4

2. Imigrări

a. În ziua de 19 Septembrie 1949, orele 08,00' o patrulă de grăniceri a descoperit pe fâșia arată, din dreptul comunei Partoș-Timiș, trei urme care duceau din Iugoslavia în R.P.R.

În urma măsurilor luate, au fost prinși în comuna Soca-Timiș următorii indivizi:

- Sorin Limbomir, cetățean Jugoslav, de ani 24, din comuna Combinic Jud. Varșeț (Iugoslavia) muncitor. Individul vorbește perfect românește.

- Toianovici Micea, cetățean Jugoslav, de ani 34 din Comuna Varșeț Jud. Varșeț (Iugoslavia).

Rachici Nicola, cetățean Jugoslav, de ani 29 din comuna Cubin Jud. Varșeț (Iugoslavia).

Din declarațiile făcute rezultă că sunt refugiați politici.

Au fost predați Securității Deta.

Sursa: P.7.-P.2.-C-5./R.4.

b. În ziua de 19 Septembrie 1949, orele 09,45', observatorul unui pichet de grăniceri a prins pe indivizii IVAN MANSI și SUICI ISTVAN, cetățeni maghiari, din comuna Hanț (R.P.U.) care au trecut fraudulos frontiera prin sectorul de frontiera Categyan-Bihor, din R.P.Ungaria în R.P.R.

asupra lor s-au găsit două ranițe cu tutun.

Au fost predați Securității Salonta.

Sursa: P.4.-P.1.-C.2/R.5.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1304, f. 56.

78.

[1949, decembrie, 14, București]. Scrisoare a colectivului emigranților politici iugoslavi din RPR adresată CC al PMR prin care aceștia salută constituirea organizației de partid a emigrației politice iugoslave și își exprimă recunoștința pentru sprijinul acordat de CC al PMR.

Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român

București

Noi, emigranții politici iugoslavi din Republica Populară Română, strânși în adunarea generală din 14 decembrie a.c., salutăm cu entuziasm constituirea organizației de Partid a emigrației politice iugoslave și exprimăm adâncă noastră recunoștință Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român pentru marele ajutor pe care ni-l acordă zi cu zi.

Prin crearea organizației de Partid, colectivul nostru va putea duce, și mai hotărât cu și mai mult avânt, lupta dâră împotriva clicii Tito-Rancovici – împotriva spionilor și asasinilor din Belgrad mercenari ai imperialiștilor anglo-americani și pentru crearea, unui nou Partid revoluționar Comunist al popoarelor din Iugoslavia, care va fi credincios marxism-leninismului și principiilor internaționalismului proletar.

Pentru colectivul emigranților politici iugoslavi:
Dobrosavlici Slavco
Ața Opoevlici
Zvedrici Stodoie
Voislav Koiovici
Slobodan Covacevici.

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 9/1949, f. 26.

79.

[1949, decembrie, 17, Belgrad]. Informare a ambasadei despre primirea unei note a MAE iugoslav în care se solicită constituirea unei comisii mixte pentru examinarea incidentelor de frontieră.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 280 Luna Decembrie Ziua 17 ora 16,20 1949

M.A.E. Jugoslav ne-a trimis o notă vicleană în care după ce afirmă că autoritățile jugoslave dela frontieră nu sunt responsabile de incidentele de frontieră jugoslavo-române, expune propunerea guvernului jugoslav către guvernul R.P.R. de a se constitui comisiuni mixte pentru examinarea incidentelor, arată că guvernul jugoslav este dispus să discute și să examineze propunerile guvernului R.P.R.

CRIȘAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

80.

[1949, decembrie, București]. Note ale Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind incidentele de frontieră, provocările iugoslavilor în intervalul ianuarie-decembrie 1949.

NOTĂ

cuprinzând acte de provocare
din partea grănicerilor și autorităților jugoslave.

1. În ziua de 7 Decembrie 1949, orele 20, o patrulă de grăniceri jugoslavi din zona de frontieră Nord localitatea jugoslavă Jam, a tras 2 focuri de armă asupra a 2 grăniceri români. În cursul dimineții de 8 Decembrie 1949, făcându-se controlul fâșiei arate în sectorul respectiv, nu s-a găsit nici o urmă de trecere care să fi determinat grănicerii sârbi să folosească focul armelor.

2. În ziua de 30 Decembrie 1949 orele 20, un individ a trecut frontiera la Sud de satul jugoslav Nencicevo, pătrunzând pe teritoriul R.P.R. aproximativ 200 m. Observând grănicerii români s-a înapoiat în fugă în Iugoslavia. Cercetându-se terenul pe unde trecuse individul în cauză pe teritoriul R.P.R. s-a găsit un pachet cuprinzând 214 bucăți diferite tipărituri de propagandă titoistă.

3. În ziua de 14 Ianuarie 1950, la sosirea remorcherului „Miron Costin” la Turnu Severin, din Iugoslavia, s-au găsit un număr de 8 cărți scrise în limba română cuprinzând propagandă

titoistă și cari fusese introduse pe vas de către organele de revizie jugoslave.

4. În noaptea de 17/18 Ianuarie 1950, o patrulă de grăniceri sârbi a trecut frontiera R.P.R. circa 150 m. la Nord. de satul Lunga-Timiș unde a tras o rachetă, după care s-a înapoiat în Iugoslavia.

5. În noaptea de 19/20 Ianuarie 1950, o patrulă jugoslavă a trecut pe teritoriul R.P.R. circa 150 m., prin punctul 1500 m. Nord de canalul Bega Nouă, după care s-a înapoiat îndreptându-se către o pustă ce se găsește pe teritoriul jugoslav la circa 800 m. de frontieră.

6. În noaptea de 21/22 Ianuarie 1950, o patrulă de grăniceri sârbi a intrat pe teritoriul R.P.R. circa 30 m. în dreptul localității Valcani, după care s-a înapoiat în Iugoslavia.

NOTĂ

cuprinzând violările prin foc de armă a teritoriului R.P.R. de către sârbi pe timpul dela 1 Ianuarie 1949 – 31 Decembrie 1949.

1. În noaptea de 16/17 Februarie 1949, orele 23 s-a tras de pe teritoriul jugoslav 2 focuri de armă și o rachetă albă în direcția Sud-Est de comuna Valcani – Timișoara.

2. În noaptea de 19/20 Februarie 1949, orele 23,30 grănicerii jugoslavi au tras un foc de armă pe deasupra grănicerilor R.P.R. ce se găseau la Sud -Est de comuna Vâlcani – Timișoara.

La aceasta s-a răspuns de către grănicerii R.P.R. cu o rachetă albă, după care grănicerii sârbi au mai tras încă un foc.

3. În ziua de 14 Martie 1949, orele 10,30 s-a tras un foc de armă dela un observator jugoslav ce se găsește în direcția Sud-West comuna Vâlcani, Raionul Sânicolau, focul trecând pe deasupra patrulei grănicerilor români.

4. În ziua de 14 Aprilie 1949, orele 9 în timp ce patrula de grăniceri români se deplasa spre Sud-Estul comunei Simian – Raionul Tr. Severin, s-a tras de pe teritoriul sârbesc un foc de armă, proiectilul căzând pe teritoriul R.P.R. la circa 10 m. în fața unui ostaș.

După puțin timp s-a observat pe teritoriul jugoslav un ostaș care privea foarte atent spre locul unde căzuse proiectilul.

5. În ziua de 17 Aprilie 1949, patrula de grăniceri români ce se găsea la 700 m. Sud-Est de comuna Valcani – Raionul Sânicolau, a fost primită cu două focuri de armă trase din observatorul sârbesc, în timp ce aceasta făcea controlul la muncile agricole.

Cartușele au trecut pe deasupra ostașilor, obligându-i să se adăpostească.

6. În dimineața zilei de 6 Mai 1949, pânda jugoslavă a tras o rachetă care a căzut la Sud de comuna Oltec – Raionul Deta. După aceia au tras 4 focuri de armă care au căzut lângă pânda formată din 2 ostași ce se găseau la 700 m. de linia de frontieră.

7. În ziua de 9 Mai 1949, orele 9,20', un grănicer român ce se găsea în serviciu în sectorul de frontieră Bistrița – Raionul Tr. Severin, a auzit șuieratul unui proiectil de pușcă care a trecut prin apropierea lui urmat de alte 2 proiectile care au căzut în apă la circa 20 m. în fața ostașului. Urmărind locul de unde s-a tras, grănicerul român a observat că pe malul jugoslav lângă comuna Râtcova se afla o pândă sârbească care trăsesese. Focurile de armă au fost auzite și de către alți cetățeni care în acel timp se aflau la muncile agricole din apropierea acestui punct.

8. În noaptea de 29/30 Mai 1949, orele 0,30 patrula ce se găsea la Sud-Estul comunei Comloș – Raionul Jimbolia, în momentul în care ieșea din comuna Lunga a fost primită cu două focuri de armă trase de pe teritoriul jugoslav.

9. Cartușele au căzut în marginea comunei, obligând ostașii să se adăpostească.

10. În ziua de 15 Iunie 1949, ostașul grănicer R.P.R. ce se găsea la Westul comunei Teremia – Raionul Sânicolau a văzut doi cai cu hamuri care veneau spre comună, din Iugoslavia. Grănicerii sârbi pentru a opri caii au tras două focuri de armă care au trecut pe lângă ostașul nostru.

11. În noaptea de 18/19 Iunie 1949, orele 2,10', un ostaș grănicer român ce se găsea la Westul comunei Teremia Mare - Raionul Sânicolau, a auzit un foc de armă tras de către grănicerii jugoslavi, glonțul trecându-i pe lângă cap.

12. În noaptea de 24/25 Iunie 1949, grănicerii jugoslavi au tras un foc de armă pe teritoriul R.P.R. care era luminat cu reflectoare din portul Grădiștea. Glonțul a trecut pe lângă o pândă de grănicerii R.P.R. ce se găsea în dreptul comunei Pojijena.

13. În ziua de 1 Iulie 1949, orele 16,30', grănicerii jugoslavi au tras focuri de pușcă și armă automată asupra unui grănicer R.P.R. ce se găsea în serviciu în dreptul km. 858 Sud-West localitatea Isvoarele – Raionul Tr. Severin. Ostașul a observat că arma automată jugoslavă care trăsesse foc era instalată la o fereastră în portul Prahovo.

14. În noaptea de 14 Iulie 1949, orele 0,30' o patrulă jugoslavă a tras o rafală de 5 cartușe de pistol mitralieră asupra grănicerilor români din sectorul 1 km. West de Teremia Mare – Raionul Sânicolau. După câteva secunde s-a auzit o voce la patrula sârbească, cu ton de comandă, după care s-au tras încă două focuri de armă.

15. La 17 Iulie 1949, în sectorul 1,800 km. Nord-West de comuna Teremia Mare, patrula sârbească a deschis foc împușcând mortal un câine care însoțea grănicerii R.P.R. și mergea pe fâșia arată, pe teritoriul R.P.R.

16. În noaptea de 14/15 Iulie 1949, grănicerii sârbi au tras un foc de armă asupra grănicerilor R.P.R. în sectorul 2 km Sud West de comuna Beba Veche – Raionul Sânicolau.

17. La 4 August 1949, orele 8,30', o pândă jugoslavă a tras un foc de armă asupra pânzei noastre în sectorul 2 km. N.-W. De comuna Valcani.

18. La 15 August 1949, orele 18, 30' un grănicer sârb care stătea lângă bornă a tras un foc de armă asupra grănicerului român, după care s-a ascuns în culturi în sectorul 1,800 km. N.-W. de Teremia Mare.

19. În ziua de 18 August 1949, grănicerii sârbi din colțul pădurii Surian au deschis foc asupra patrului de grăniceri români care mergeau pe fâșia arată la 3 km, S.-W. de comuna Toager - Raionul Deta.

20. La 21 August 1949, milițienii de pe vasul Beograd au tras 40 focuri de armă asupra unui individ ce a sărit de pe vas în punctul Isvorul Frumos km.855. În acest timp vasul naviga în apele teritoriale românești. Deasemeni de pe malul jugoslav a apărut un ploton de ostași care au deschis foc asupra aceluiaș individ ce înota spre malul românesc.

21. La 7 Septembrie 1949, orele 18,30', două bărci cu pescari jugoslavi au pescuit în apele noastre la 300-400 m. de Ostrovul Simian. Organele grănicerești R.P.R. îndreptându-se cu o barcă cu motor spre locul unde pescarii sârbi pescuiau în apele noastre teritoriale, în momentul când s-au apropiat la 60 m. de bărci, un grănicer jugoslav de pe mal a tras mai multe focuri de armă asupra bărcii cu motor române, fără însă a o lovi. Profitând de această situație, barca cu pescari sârbi a vâslit puternic reușind să intre în apele jugoslave.

22. La 20 Octombrie 1949, orele 18, grănicerii sârbi au tras un cartuș asupra teritoriului R.P.R. Glonțul a pătruns prin geam într-un salon al Spitalului de Stat Jimbolia și a rănit la cap un bolnav ce se găsea internat în acel spital.

23. În ziua de 22 Noembrie 1949, în sectorul 2,400 km. S.-W. de Moravița, grănicerii sârbi au împușcat mortal un câine ce însoțea grănicerii noștri și mergea în acel moment pe fâșia arată, de pe teritoriul R.P.R.

24. În noaptea de 27/28 Noembrie 1949, grănicerii sârbi au expulzat în sectorul 6 km. N.-W. de Vărădia un număr de 5 cetățeni români. În momentul când indivizii expulzați treceau frontiera grănicerii sârbi au deschis foc cu automatele, proiectilele căzând pe teritoriul R.P.R.

25. În noaptea de 28/29 Noembrie 1949, orele 3,20', în sectorul 4 km. Sud-West Iamul Mare, grănicerii sârbi au expulzat 5 cetățeni români. În momentul când indivizii treceau frontiera grănicerii sârbi au deschis foc asupra lor cu automatele, rănind pe unul din expulzați în spate cu două focuri și omorând pe un al doilea pe teritoriul Jugoslav, la 30 m. de frontieră, îngropându-l după aceia a doua zi dimineată.

26. În ziua de 7 Decembrie 1949 orele 20, o patrulă de grăniceri jugoslavi din zona de frontieră Nord localitatea jugoslavă Iam, au tras 2 focuri de armă asupra a doi grăniceri R.P.R. În cursul dimineții de 8 Decembrie 1949, făcându-se controlul fâșiei arate în sectorul respectiv, nu s-a găsit nici o urmă de trecere care să fi determinat grănicerii sârbi să folosească focul armelor.

27. În ziua de 8 Decembrie 1949, pânda jugoslavă a tras 2 focuri de armă asupra grănicerilor noștri în serviciu, din sectorul 4 km. Sud de Gherman - Raionul Deta.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1950

81.

[1950, ianuarie, 17, București]. Telegramă a MAS către ambasada română de la Belgrad prin care, aceasta, este informată despre nota guvernului român transmisă ambasadorului iugoslav la București, notă privind denunțarea convențiilor feroviare cu Iugoslavia.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Ianuarie Ziua 17 ora 20 1950

Pentru Informarea Dvs.

Din partea guvernului R.P.R. a fost comunicată Ambasadorului jugoslav, spre a fi adusă la cunoștința guvernului său următoarea notă verbală:

„Convențiile feroviare încheiate în vederea reglementării serviciului de frontieră a transitului din Jugoslavia în Jugoslavia prin România și a transitului din România în România prin Jugoslavia, au fost folosite de guvernul jugoslav în scopul realizării politicii sale dușmănoase față de R.P.R.

Agenții guvernului jugoslav au comis abuzuri, violențe și alte acte samavolnice împotriva trenurilor românești și călătorilor români în transit pe teritoriul jugoslav. Guvernul jugoslav a încercat să introducă în R.P.R. agenți provocatori, spioni și material de propagandă fascistă. Aceasta arată că guvernul jugoslav, pus în slujba cercurilor imperialiste și a spionajului anglo-american, se folosește de orice prilej pentru a înlăptui politica sa provocatoare și agresivă împotriva R.P.R. și împotriva intereselor de prietenie a popoarelor jugoslave cu R.P.R. Politica fascistă a guvernului dela Belgrad exclude posibilitatea existenței și aplicării între Jugoslavia și R.P.R. a unor convenții cum sunt cele de reglementarea transitului privilegiat și a traficului feroviar de frontieră.

Pentru aceste motive Prezidiul Marelui Adunări Naționale a R.P.R. prin decretele Nr. 4 și 5 din 14 Ianuarie a denunțat convențiile sus menționate, semnate la 3 Septembrie 1946 la Jimbolia.

București, 17 Ianuarie 1950 Semnat Preoteasa

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

82.

[1950, ianuarie, 23, București]. Document al PCR privind propaganda prosovietică și de combatere a trădătorilor titoiști.

1950 ianuarie 23-24. Planul de desfășurare a luptei pentru pace în R.P.R. (19 puncte) prezentat în cadrul Plenarei a V-a, C. C. al P.M.R.

I.

1. Rezoluția ședinței Biroului Informativ din noiembrie 1949 despre „Apărarea păcii și lupta împotriva ațățătorilor la război” au pus drept sarcină centrală a partidelor comuniste și muncitorești mobilizarea maselor largi ale poporului la luptă în vederea asigurării unei păci trainice. Această sarcină trebuie să fie sarcina centrală în activitatea partidelor comuniste și muncitorești.

Așa cum arată Rezoluția Biroului Informativ, în țările de democrație populară, partidului îi revine „odată cu demascarea ațâțătorilor imperialiști la război și a uneltelor lor, sarcina continuei consolidări a lagărului păcii și socialismului, în numele apărării păcii și securității popoarelor”.

2. În cadrul acțiunii pentru apărarea păcii trebuie demascată goana febrilă de înarmări din țările imperialiste în frunte cu Statele Unite ale Americii, uriașele cheltuieli militare ale acestor țări, permanenta propagandă de ațâțare războinică împotriva U.R.S.S. și țărilor democrației populare, dusă de imperialiștii anglo-americieni, arătându-se că ar fi greșit și primejdios pentru cauza păcii să se subaprecieze primejdia unui nou război.

Combătând orice manifestare de pacifism burghez trebuie să explicăm celor mai largi mase populare că un nou război ar aduce popoarelor cele mai grele distrugerii și nenorociri și că războiul poate fi preîntâmpinat numai prin lupta unită a tuturor partizanilor păcii. Trebuie întărită încrederea oamenilor muncii în propriile noastre forțe, arătându-se totodată că țara noastră duce lupta pentru pace alături de invincibila Uniune Sovietică, alături de marele popor chinez, alături de celelalte țări de democrație populară, alături de forțele uriașe ale păcii din întreaga lume, în fruntea cărora stă puternica țară a socialismului.

3. Trebuie larg popularizat faptul că după victoria Uniunii Sovietice asupra fascismului și în anii ce i-au urmat, raportul de forțe între lagărul imperialist antidemocratic și cel antiimperialist democrat s-a schimbat în favoarea acestuia din urmă, că lagărul imperialist a slăbit și continuă să slăbească, iar cel democratic se întărește încontinuu, că „pentru prima oară în istoria omenirii a apărut un front organizat al păcii, condus de Uniunea Sovietică”.

Această idee trebuie ilustrată prin fapte concrete ca: marile succese repurtate de U.R.S.S. în domeniul economic și politic, comunicatul TASS cu privire la bomba atomică, formarea Republicii Democrate Germane, măreața victorie de importanță istorică mondială a marelui popor chinez, marile succese repurtate de țările de democrație populară pe drumul construirii socialismului, lupta oamenilor muncii în frunte cu partidele comuniste din Franța, Italia și celelalte țări capitaliste, avântul luptei de eliberare națională din colonie, ascuțirea crizei, creșterea șomajului, mizeriei și haosului economic în țările imperialiste etc.

4. Trebuie popularizată și mai adânc în masă uriașa experiență a Uniunii Sovietice în construirea socialismului în lupta împotriva nenumăraților dușmani.

Trebuie popularizată adânc în masă invincibila forță a Uniunii Sovietice - a popoarelor sovietice în frunte cu marele popor rus.

Trebuie subliniată forța uriașă pe care o reprezintă mișcarea în neconținută creștere a partizanilor păcii, întinsă pe întregul glob și în fruntea căreia se află eroicele popoare sovietice și genialul învățător și conducător al oamenilor muncii din lumea întreagă, tovarășul I.V. Stalin.

„Sunt încă prea vii în amintirea popoarelor grozăviile trecutului război și sunt prea mari forțele sociale care sunt pentru pace, pentru ca elevii lui Churchill întru agresiune să le poată înfrânge, și să întoarcă lucrurile înspre un nou război”. (Stalin)

5. În centrul acțiunii pentru pace trebuie să stea ideea că cel mai prețios aport al oamenilor muncii din țara noastră la cauza apărării păcii îl constituie lupta pentru construirea socialismului, lupta pentru îndeplinirea și depășirea planului de stat, pentru întărirea statului nostru de democrație populară și întărirea capacității de apărare a Republicii Populare Române, consolidarea alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, întărirea unității clasei muncitoare, întărirea politico-organizatorică a partidului clasei muncitoare.

6. Comuniștii trebuie să cultive în rândurile poporului patriotismul, dragostea fierbinte pentru patria noastră, unde se construiește socialismul, dragostea și devotamentul pentru Uniunea Sovietică, țara socialismului victorios, solidaritatea internațională cu forțele democrației, păcii și socialismului din întreaga lume.

Ei trebuie să cultive în rândurile poporului ura fierbinte și vigilența împotriva ațâțătorilor la război, împotriva slugilor lor din afară, în special a social-democraților de dreapta și a clicii de asasini și spioni Tito-Rancovici cât și a celor din țara noastră (agenți ai clicii Tito-Rancovici și alți agenți ai spionajului imperialist, diverse rămășițe fascisto-reacționare, sabotorii, răspânditorii de zvonuri provocatoare din rândurile elementelor burghezo-moșierești și chiaburești).

Trebuie acordată o atenție deosebită împletirii luptei pentru apărarea păcii cu demascarea clicii de spioni și asasini Tito-Rancovici. După cum arată Rezoluția Biroului Informativ asupra raportului tov. Suslov despre „Apărarea păcii și lupta împotriva ațâțătorilor la război”: „Imperialiștii anglo-americani acordă un rol important în realizarea planurilor lor agresive, mai cu seamă în Europa Centrală și de sud-est, clicii naționaliste a lui Tito - clica de spioni aflați în slujba imperialiștilor. Sarcina apărării păcii și a luptei împotriva ațâțătorilor la război cere o continuă demascare a acestei clici, care a dezertat în lagărul dușmanilor înverșunați ai păcii, democrației și socialismului, în lagărul imperialismului și fascismului”.

Trebuie să ducem o luptă neobosită împotriva otrăvirii naționalismului, șovinismului, cosmopolitismului, pe care imperialiștii și slugile lor o răspândesc atât în rândurile populației muncitoare românești cât și în cele ale populației muncitoare de altă naționalitate, din țara noastră.

7. Acțiunea pentru apărarea păcii trebuie să contribuie la o largă popularizare a uriașelor realizări ale Uniunii Sovietice pe drumul construirii comunismului și a politicii externe a U.R.S.S. - forța conducătoare a frontului păcii. Trebuie larg popularizată politica externă a țării noastre ca factor activ al frontului democrației și păcii, arătându-se legătura indisolubilă ce există între apărarea păcii și apărarea intereselor naționale ale Republicii Populare Române, a independenței ei, a construirii în țara noastră a socialismului, și de a asigura poporului muncitor un viitor fericit. Trebuie larg popularizat în mase faptul că putem construi cu succes socialismul în țara noastră, datorită marelui ajutor al Uniunii Sovietice. Trebuie cultivată dragostea caldă a întregului popor pentru armata noastră populară – apărătoarea păcii, a cuceririlor politice și economice ale poporului nostru, a independenței și suveranității țării noastre, și ura împotriva imperialiștilor americani și englezi care amenință pacea și uneltesc împotriva independenței și suveranității popoarelor.

II.

1. „Partidul nostru are o serie de realizări în organizarea luptei pentru pace, dar realizările în această direcție nu răspund nici pe departe sarcinilor puse la Consfătuirea Biroului Informativ. Noi trebuie să transformăm acest început de mișcare de luptă pentru pace într-o uriașă mișcare care să cuprindă cele mai largi mase populare din țara noastră”. (Gh. Gheorghiu-Dej). Partidul a cuprins în mișcarea pentru pace 7 milioane de oameni, prin diferite meetinguri, adunări etc. S-a editat material de propagandă, dar pentru sate insuficient. În general satele n-au fost cuprinse în mod serios, mai ales femeile n-au fost atrase încă în masă în mișcarea pentru apărarea păcii. Atragerea acestor mase uriașe la lupta pentru apărarea păcii este îndatorirea întregului partid.

Noi n-am demascat și combătut destul de concret pe dușmanii păcii, dușmanii regimului de democrație populară, din întreprinderi, din sate, instituții, din cultură, din știință. Lupta pentru apărarea păcii este de neconceput fără lupta necruțătoare, concretă împotriva feluriților dușmani, oricum s-ar masca. La lupta pentru pace, pentru libertatea și suveranitatea națională a țării noastre, trebuie să ia parte întreaga clasă muncitoare, țărănimea muncitoare, intelectualitatea legată de poporul muncitor.

Mișcarea pentru pace trebuie să devină o mișcare a întregului popor.

2. În vederea întăririi și desfășurării largi a luptei pentru apărarea păcii, în toate întreprinderile, instituțiile, cartierele, gospodăriile de stat. SMT-urile, în școli și universități, în fiecare sat și cătun se vor înființa comitete de luptă pentru pace.

Aceste comitete vor avea un rol de coordonare a acțiunii pentru pace. Ele vor cuprinde membri de partid, membri ai organizațiilor sindicale, ai Frontului Plugarilor, ai organizațiilor cooperative, ai organizațiilor de femei, de tineret, sportive etc., cât și oameni neorganizați fără deosebire de naționalitate și credință religioasă. Din comitete vor trebui să facă parte elemente democratice cinstite - fruntași în producție de la orașe și sate, tehnicieni, funcționari, oameni de știință, scriitori, artiști, profesori, învățători, preoți, invalizi și văduve de război etc.

Aceste comitete trebuie să se constituie pe baza propunerilor oamenilor muncii, adică să fie propuse de jos și să fie supuse aprobării în cadrul adunărilor largi de masă.

De asemenea se vor forma comitete de apărare a păcii pe județe și plăși.

3. Fiecare organizație de partid până la organizația de bază inclusiv va elabora un plan concret de desfășurare a luptei pentru pace în raza ei de activitate. Fiecare comunist trebuie să fie conștient de faptul că lupta pentru pace constituie o sarcină centrală a partidului nostru, că partidul nostru și organizațiile sale au rolul de organizatori și îndrumători ai întregii acțiuni pentru pace în țara noastră.

Organizațiile de partid vor pune sarcina luptei pentru pace în centrul muncii lor de propagandă și agitație, împletind toate sarcinile ce stau în fața partidului cu sarcinile de luptă pentru pace.

O deosebită atenție se va acorda agitației de la om la om în întreprinderi, instituții, cartiere și sate, la care trebuiesc atrași alături de agitatori ai partidului și agitatori din rândurile tuturor organizațiilor de masă.

4. La desfășurarea acțiunii pentru pace vor participa în mod activ Comitetele Provizorii ale Staturilor Populare, sindicatele, U.T.M., U.F.D.R., organizațiile sportive, Frontul Plugarilor, cooperația, UPM și alte organizații sau comitete ale naționalităților conlocuitoare, ARLUS, Crucea Roșie, FIAPP, Societatea pentru răspândirea științei, Academia, institutele științifice, universitățile și școlile, atelierele și căminele culturale, comitetele cetățenești, Uniunile de scriitori, muzicieni, artiști plastici, ziariști, societățile de tehnicieni, federația meseriașilor etc. Fiecare organizație va trebui să-și elaboreze pe baza planului general un plan propriu de activitate concretă.

Fiecare organizație își va desfășura activitatea în așa fel, încât să cuprindă în acțiune și păturile neorganizate ale populației muncitoare.

5. Sindicatele trebuie să devină sub conducerea Partidului pivotul principal al mișcării partizanilor păcii în țara noastră. Ele au un rol însemnat în educarea oamenilor muncii în spiritul unității proletare, în spiritul solidarității internaționale, în cuprinderea întregii mase a salariaților în organizațiile sindicale pentru activizarea lor în lupta pentru pace. Sindicatele trebuie să dea un nou avânt întrecerii socialiste sub semnul luptei pentru îndeplinirea și depășirea planului și pentru apărarea păcii. Mobilizând clasa muncitoare la lupta pentru mărirea producției, a productivității muncii, pentru organizarea științifică a procesului de muncă, organizând încheierea noilor contracte colective și lărgind întrecerea socialistă, organizațiile sindicale trebuie să arate muncitorilor, inginerilor, tehnicienilor și funcționarilor că fiecare tonă de oțel, de cărbune sau petrol în plus, fiecare metru de stofă sau pereche de încălțăminte în plus, fiecare leu economisit asupra prețului de cost, fiecare succes obținut în domeniul întăririi disciplinei, a sporirii productivității muncii, a îmbunătățirii calității produselor, fiecare procent de depășire a planului, contribuie la întărirea forțelor păcii, ale democrației și socialismului.

Sindicatele din R.P.R. trebuie să contribuie în mod activ la întărirea F.S.M. și la demascarea scizioniștilor mișcării sindicale - sociali democrați de dreapta și altor scizioniști ai mișcării sindicale.

6. Sarcina de a organiza o mișcare de masă a luptei pentru pace, trebuie s-o aplicăm cu deosebită stăruință la sate.

Trebuie explicat fiecărui țaran muncitor și fiecărei țărănci muncitoare rostul luptei pentru pace, împotriva ațățătorilor la război, și scopurile criminale urmărite de imperialiști. Trebuie arătat țărănimii muncitoare că fiecare succes pe care-l obține pe tărâmul sporirii producției agricole, ajută la întărirea R.P.R. și prin aceasta – a întregului front al luptei pentru pace. Desfășurarea largă la țară a acțiunii pentru pace va contribui la întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, la mobilizarea întregii țărănime muncitoare la opera de construire a socialismului. Cei mai buni propagandiști și agitatori, trebuiesc folosiți pentru mobilizarea țărănimii muncitoare la lupta pentru apărarea păcii. În această acțiune trebuiesc să participe în mod activ comitetele provizorii, sindicatele muncitorilor agricoli, cooperativele, Frontul Plugarilor, căminele culturale, învățătorii de la sate s.a.m.d.

7. Uniunea Tineretului Muncitor are sarcina de a mobiliza în acțiunea de apărare a păcii masele cele mai largi ale tineretului muncitor de la orașe și sate, educându-le în spiritul dragostei înflăcărate pentru patria noastră R.P.R. și pentru Țara Socialismului victorios, forța conducătoare a frontului păcii, Uniunea Sovietică.

UTM-ul trebuie să acorde o atenție deosebită întăririi capacității de apărare a țării noastre, cultivând în rândurile tineretului dragostea nemărginită pentru armata Republicii Populare Române, grija pentru întărirea ei, educând tineretul în așa fel, încât să considere o cinste și o bucurie chemarea în rândurile armatei.

UTM-ul trebuie să întărească activitatea educativă în rândurile pionierilor și a școlărilor în genere, atrăgând pe aceștia precum și pe părinții lor la o activă participare în lupta pentru apărarea păcii.

8. U.F.D.R. trebuie să desfășoare o muncă largă de masă în primul rând în rândurile femeilor muncitoare de la sate cât și în rândurile gospodinelor din cartierele orașelor, în vederea mobilizării lor la lupta pentru pace.

U.F.D.R. trebuie să arate femeilor că, în lupta pentru pace, ele reprezintă o forță uriașă, că fiecare mamă trebuie să-și educe copiii în spirit de ură neîmpăcată împotriva imperialiștilor provocatori de război și slugilor lor, în spiritul dragostei pentru patria noastră – R.P.R., pentru prietena și sprijinitoarea noastră – U.R.S.S.

U.F.D.R. trebuie să atragă la lupta pentru pace văduvele și mamele care și-au pierdut soții și copiii în război.

9. Trebuie sporită editarea și îmbunătățită calitatea materialului de propagandă pentru țărănimea muncitoare și pentru femeile muncitoare de la orașe și sate.

10. Intelectualitatea progresistă are un rol de seamă în lupta pentru pace. Trebuiesc folosite diverse forme de activitate și diferite organizații și instituții culturale și științifice pentru atragerea cercurilor largi ale intelectualilor la participare activă în lupta pentru pace, pentru demascarea otrăvirii ideologice imperialiste.

11. Organizațiile sportive trebuie să ducă o muncă permanentă de formare a unui tineret sănătos din punct de vedere fizic și moral, apt de a întări și apăra Republica Populară Română.

Organizațiile sportive trebuie să răspândească în mod deosebit acele forme de sport, care corespund intereselor de apărare a păcii: aviația sportivă, ski, înotul, atletismul etc. Comitetul pentru Cultură Fizică și Sport, sindicatele, UTM, trebuie să organizeze o adevărată mișcare de masă pentru insigna G.M.A (Gata pentru muncă și apărare).

12. În cadrul acțiunii pentru pace, ARLUS-ul trebuie să-și intensifice munca de popularizare a grandioaselor realizări ale Uniunii Sovietice, reazămul principal al păcii în întreaga lume să popularizeze politica sovietică de pace și propunerile sovietice în ceea ce privește dezarmarea și interzicerea armamentului atomic, să popularizeze pe larg politica stalinistă de egalitate între popoare și marele ajutor politic, economic și cultural pe care Uniunea Sovietică îl acordă țării noastre.

13. Uniunea Populară Maghiară, Comitetul Antifascist German, Comitetul Democratic Evreiesc și toate celelalte organizații și comitete ale naționalităților conlocuitoare trebuie să

mobilizeze masele de oameni ai muncii în rândurile cărora activează, la lupta activă în unire frățească cu poporul muncitor român, împotriva imperialismului, pentru apărarea păcii.

Aceste organizații și comitete trebuie să dea o deosebită atenție combaterii oricăror forme de șovinism și naționalism. În lupta împotriva dușmanilor interni și externi ai păcii, democrației, socialismului și independenței naționale, ele trebuie să demaște curentele naționaliste, ca armă a dușmanului de clasă pentru spargerea unității oamenilor muncii din R.P.R.

14. Trebuie arătat oamenilor muncii că una din sarcinile principale ale luptei pentru pace în țara noastră este lupta pentru demascarea și lichidarea tuturor agenturilor imperialismului. Folosind învățămintele proceselor spionilor cercurilor imperialiste Rajk, Kostov, precum și propria noastră experiență, trebuie să mobilizăm vigilența oamenilor muncii din întreprinderi, instituții, din sate, pentru a lupta împotriva spionajului, împotriva actelor de sabotaj și diversiune întreprinse de dușmani.

Fiecare cetățean cinstit al Republicii Populare Române trebuie să acorde un ajutor activ organelor de stat pentru a descoperi, demasca și nimici fără cruțare agenturile imperialiștilor anglo-americani – dușmani de moarte ai păcii, ai cuceririlor democratice ale poporului nostru, ai independenței și libertății țării noastre. Trebuie educat fiecare cetățean să știe să păstreze cu sfințenie secretul de stat în întreprinderi, instituții, aparatul de stat etc.

Trebuie desfășurată o muncă sistematică în rândurile populației muncitoare sârbe din Banat, pentru că această populație să formeze un zid de nepătruns pentru agenții criminalei clici de spioni și asasini titoiști.

15. Biserica ortodoxă precum și alte culte (mozaic, reformat etc.) trebuie atrase la participare activă în acțiunea pentru pace prin pastorale, prin predici, prin contactul pe care îl au reprezentanții acestor culte cu credincioșii, pentru ca masa credincioșilor să ia parte la lupta pentru apărarea păcii și să ia atitudine împotriva acelor elemente din cler, care servesc interesele imperialiștilor ațățători la război. La această acțiune trebuie atrasă și acea parte din clerul catolic de jos, care este dornică să participe la lupta pentru apărarea păcii.

16. La trupele Ministerului Apărării și a Ministerului de Interne acțiunea de apărare a păcii se va organiza în forme potrivite condițiilor specifice.

Acțiunea pentru pace trebuie să contribuie la educarea ostașilor în spiritul patriotismului, în spiritul dragostei pentru R.P.R., a dragostei pentru Uniunea Sovietică, a credinței față de jurământ. Acțiunea pentru pace trebuie să ajute pe fiecare ostaș să înțeleagă că întărirea puterii de apărare a țării noastre este o îndatorire de căpetenie ce revine țării noastre în lupta pentru apărarea păcii, că asigurarea unei păci trainice va fi cu atât mai posibilă, cu cât lagărul păcii va fi mai puternic și mai capabil de a face față oricărui atentat imperialist împotriva păcii, libertății și independenței popoarelor.

17. Toate acțiunile cu caracter politic, economic, cultural, duse de partid și de organizațiile de masă vor fi legate de acțiunea pentru pace. Astfel, de exemplu, în perioada februarie-martie-aprilie următoarele acțiuni vor trebui strâns împletite cu lupta pentru apărarea păcii:

- Întrecerea socialistă în cinstea lui 1 Mai pentru îndeplinirea și depășirea planului de stat;
- Congresul pe larg al Căminelor Culturale sătești;
- Ședința C.C. al C.G.M. (sfârșitul lui ianuarie);
- Congrese ale unor uniuni sindicale;
- Ziua glorioasei Armate Sovietice;
- Aniversarea a 5 ani de la evenimentele din 24 februarie 1945;
- 1 Martie (Mărțișorul Păcii);
- 6 Martie (1945-1950);
- Ziua Internațională a femeii (8 Martie);
- Congresul Cooperației (20-22 martie);
- Săptămâna Mondială a Tineretului (21-28 martie) etc.

De asemenea, acțiunea pentru pace trebuie împletită cu manifestările de solidaritate a clasei muncitoare și a întregului popor muncitor din țara noastră cu lupta dusă de oamenii muncii din țările capitaliste și colonii împotriva jugului imperialist, împotriva exploatării capitaliste și pregătirilor de război, ca de pildă Ziua Solidarității Internaționale a Tineretului cu tineretul din colonii (21 februarie), mișcarea de protest împotriva teroarei fasciste din Italia, Grecia, Spania, Vietnam, Indonezia, Argentina etc.

18. În cadrul luptei pentru pace vor fi folosite toate formele de acțiune: adunări, mitinguri, demonstrații, congrese, conferințe publice, editarea și răspândirea de cărți și broșuri, publicare de articole, reportajii și anchete în presă, radioemisii.

83.

[1950, ianuarie, 23, București]. Telegramă către ambasada română de la Belgrad în care solicită să se transmită răspuns că România nu este de acord cu propunerea de creare a unor comisii mixte de anchete a incidentelor de la frontieră, întrucât nu românii au provocat aceste incidente.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din BELGRAD

Luna Ianuarie Ziua 23 ora 14,30 1950

Vă rugăm a traduce în limba franceză nota de mai jos și să o înaintați M.A.E. jugoslav: Ambasada R.F.R. a primit nota Nr.422.347 a M.A.E al R.F.P. Jugoslave prin care se propune constituirea unor comisii mixte de frontieră și încheierea unui acord asupra activității comisiunilor mixte pentru cercetarea și determinarea incidentelor de frontieră româno-jugoslavă, și, din însărcinarea guvernului R.P.R., comunică următoarele:

Guvernul român consideră că prin propunerea sa guvernul jugoslav caută să ascundă răspunderea ce revine în întregime pentru numeroasele incidente de frontieră pe care le provoacă, violări ale spațiului aerian al R.P.R., trimiteri de spioni și sabotori pe teritoriul R.P.R.

Guvernul român a arătat în repetate rânduri că aceste acțiuni criminale îndreptate împotriva Republicii Populare Române, nu sunt acte izolate sau întâmplătoare, ci ele sunt manifestări ale politicii de dușmănie, provocare și spionaj, dusă împotriva Republicii Populare Române de către guvernul jugoslav pus în slujba dușmanilor declarați ai păcii și democrației, cercurile imperialiste anglo-americane.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

84.

[1950, ianuarie, 24, Belgrad]. Ambasada informează că guvernul iugoslav protestează față de atitudinea României de a denunța unilateral convenția feroviară.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 304 Luna Ianuarie Ziua 24 ora 24 1950

Azi am primit următoarea notă verbală pe care v-o comunic:

Guvernul român, ducând politica sa dușmănoasă față de R.P.F.J., a denunțat în mod unilateral convențiunea feroviară privitoare la reglementarea serviciului de frontieră și transitului dintre R.P.F.J. și R.P.R. încheiată la 3 Septembrie 1946 și cu începere dela 17 Ianuarie 1950 a întrerupt orice trafic feroviar și poștal cu Jugoslavia.

Comițând acest act dușmănos și anti-jugoslav guvernul român nu a ezitat ca în modul cel mai grosolan să calce obligațiunile sale internaționale care decurg din convențiunile dela

Barcelona și Geneva. Prin întreruperea traficului feroviar și poștal cu R.P.F.J., care a urmat unui șir de acte dușmănoase și ațățătoare la război față de R.P.F.J., guvernul român arată clar față de întreaga opinie publică mondială că nu ezită să distrugă baza colaborării pașnice între state, în efortul lui de a juca rolul său în complotul împotriva R.P.F.J., în care el participă de aproape doi ani.

În consecință, și acest nou act dușmănos, ca și toate cele de până acum, ale guvernului român împotriva R.P.F.J. va întâmpina o justificată acuzare a opiniei publice mondiale democratice precum și a poporului român.

Guvernul R.P.F.J. protestează în modul cel mai energic împotriva deciziunii unilaterale și cu totul neîntemeiată a guvernului român, de a rupe convențiunea asupra reglementării serviciului de frontieră și de transit încheiat între R.P.F.J. și R.P.R. și de a călca obligațiunile internaționale prin întreruperea traficului feroviar și poștal cu R.P.F.J. și atrage atențiunea guvernului român că întreaga răspundere pentru consecințele acestui act dușmănos cade asupra guvernului R.P.R.

Nota are Nr.41303 din 24 Ianuarie 1950 și este în sârbește. Am înapoiat-o cerând textul francez pe care intenționăm a-l respinge. Binevoii a-mi comunica dacă sunteți de acord.

CRIȘAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

85.

[1950, februarie, 8, București]. Adresă a statului Major către unitățile de grăniceri privind înăsprirea regulilor și a controalelor de la frontierele României.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

- STAT MAJOR -

Serviciul Pazei Fruntariilor

M.M./P.Gh.

Nr. 85.216 din 8 Februarie 1950

Către Toate Unitățile

Întrucât în ultimul timp o parte din cadrele aflate în serviciul de pază al frontierei au comis greșeli capitale în ceea ce privește asigurarea securității frontierelor R.P.R., Comandamentul Trupelor de Grăniceri revine asupra ordinelor Nr. 80.175/1948, Capitolul IV., Nr. 80.188/ și Nr. 80.326/1949, referitor la întâlnirile de serviciu între grănicerii R.P.R. și grănicerii Statelor vecine.

În acest scop se dispune următoarele:

1). – Frontiera este închisă pentru toți cei care ar dori să treacă peste ea, în afara punctelor legale de trecere.

Așadar grănicerii nu au voie să deschidă frontiera absolut pentru nimeni, oricine ar fi, orice funcțiune îndeplinește în R.P.R. și oricât de cunoscut ar fi în zona de frontieră respectivă.

Cei ce ar încerca să săvârșească aceasta, vor fi reținuți de grăniceri sub strictă supraveghere, cerându-se telefonic lămuriri dela Regiment sau chiar Comandamentul Trupelor de Grăniceri.

Personalul grăniceresc oricare ar fi el, nu poate și nu are dreptul să aducă în zona de graniță (7 km.) pe nimeni străin de grăniceri, fără ca acesta să fi obținut în prealabil autorizație dela Miliție, pe baza căreia să poată intra în zona de graniță.

Orice abuz de acest fel va fi raportat imediat de către cel ce a constatat.-

Excepție fac soția și copiii ofițerului sau subofițerului care locuiesc în satele din preajma frontierei la reședința unităților respective.

Deasemenea este oprit ca un ofițer sau subofițer să execute controale de sprijin în frontieră însoțit de persoane străine de grăniceri, oricare ar fi calitatea lor.

2). – În punctele legale de trecere, trecerea nu poate fi făcută decât pe bază de acte legale de trecerea frontierei sau pe baza unui ordin special al Ministerului Afacerilor Interne dat prin Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Biur.Control. și Evidență Treceri Frontieră.

Rămân valabile trecerile:

- a).- personalului ce execută lucrările de bornaj a frontierei;
- b).- personalului însărcinat cu lucrările hidrotehnice în frontiera cu Ungaria, prin punctele prevăzute în ord. Nr. 80.175/1948 și cu formele prevăzute de acest ordin;
- c.- traficul de cale ferată pentru călători și mărfuri în cadrul convenției existente de trecere pe teritoriul nostru – mai puțin Iugoslavia cu care nu mai există trafic de cale ferată.

În ceea ce privește trecerile peste frontieră în punctele legale de trecere, organele grănicerești respective (Punctele de Control și Evidență Treceri Frontieră) nu primesc ordine în legătură cu trecerile peste frontieră, decât numai dela M.A.I. prin Comandamentul Trupelor de Grăniceri, direct la punctele de trecere.

3).- Pot circula în zona de graniță sub 500 metri dela linia bornelor:

- cei ce posedă permise Md.Gr., cu obligațiunea de a trece pela șefii de pichete (în frontiera deschisă cu Iugoslavia Permisele Md.Gr. nu sunt valabile decât dela 2.000 metri în spate).

- cei ce lucrează pământul ce se află în imediata apropiere a frontierei și sunt băștinași (cu condițiunea de a anunța în prealabil pe șeful de pichet).

- cei ce lucrează ca personal auxiliar la lucrările specificate la punctul 2, literele a. și b., pe bază de tabele nominale prezentate de șeful echipei, care trebuie să posede permis special de trecere.

Aceste tabele trebuiesc vizate de organele Securității și Grănicerești din zonă.

- Organele de întreținere și verificare a c.f.r. și liniilor telefonice din frontieră, deasemeni pe bază de tabele vizate de organele de Securitate și Grănicerești din zonă și prezentate de șeful echipei, pentru care Instituția respectivă va trebui să obțină autorizație specială de pătrundere în zona de frontieră dela Direcțiunea Generală a Miliției, conform ordinului Comandamentului Trupelor M.A.I. Nr. 33.373/1949, transmis de Cdt. Tr. Grăniceri cu ord. Nr. 81.754/1950.

Toți aceștia vor fi însă în mod obligatoriu supravegheați de Grăniceri.

- organele Miliției și Securității Poporului în condițiunile prevăzute în ordinul Comandamentelor Trupelor M.A.I. Nr. 33.373/1949, transmis de Cdt.Tr.Grăniceri cu ord.Nr.81.754/1950 și Nr. 5057/1950, transmis de Cdt.Tr.Grăniceri cu ord.Nr.85.133/1950.

- organele Comandamentului Trupelor de Grăniceri pe bază de ordin de serviciu și legitimație.

4). Întâlniri de frontieră:

a). Organele de frontieră ale Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului de Finanțe, pot lua legătura cu organele respective ale Statelor vecine, însă numai în urma unei aprobări din partea Ministerului Afacerilor Interne, comunicată în frontieră prin Comandamentul Trupelor de Grăniceri.

Întrevederile de acest fel vor avea loc numai în punctele legale de trecere într-un local grăniceresc sau vamal existent în acel punct.

La aceste întrevederi vor lua parte în mod obligatoriu, Comandantul Punctului de Trecere și de câte ori este posibil Comandantul Companiei respective sau locțiitorul său Politic.

b). În ceea ce privește predarea diferiților indivizi sau bunuri de către autoritățile statelor vecine, aceasta se va face numai prin punctele legale de trecere cu proces verbal și

numai pe baza aprobării dată de Ministerul Afacerilor Interne și comunicată prin Comandamentul trupelor de Grăniceri.

c). pentru întâlnirile de serviciu între grănicerii R.P.R. și ai Statelor vecine, se dispune următoarele:

În frontiera cu R.P. Ungaria și R.P. Bulgaria:

- Pentru nevoi urgente și imediate, întâlnirile se pot face cu aprobarea Comandantului de Brigadă sau Regiment, care la rândul său va raporta telefonic Comandamentului Trupelor de Grăniceri asupra motivului întrevederii, cine ia parte, locul și data.

La aceste întrevederi, din partea grănicerilor R.P.R. vor lua parte în mod obișnuit, pe lângă organele grănicerești locale, Comandamentul Batalionului sau Loctiitorul sau Politic și numai în caz de nevoie Comandantul de Companie.

- Întâlnirile de serviciu anunțate sau periodice, (maximum 1 pe lună), se fac numai cu aprobarea Comandamentului Trupelor de Grăniceri, pe baza raportului înaintat de Regiment cu arătarea motivului întrevederii, cine a solicitat-o, cine ia parte ca delegați ai grănicerilor vecini și persoanele propuse a participa din partea grănicerilor noștri.

Se atrage atențiunea că întrevederile, de orice natură ar fi, nu vor avea loc decât în localitățile din imediata apropiere a frontierei, la pichet sau punctul legal de trecere.

În frontiera cu Jugoslavia:

- Întâlnirile între grănicerii R.P.R. și grănicerii Jugoslavi nu vor avea loc decât în urma aprobării Comandamentului Trupelor de Grăniceri.

În frontiera cu U.R.S.S.:

- Întâlnirile între grănicerii R.P.R. și grănicerii Sovietici vor avea loc pe bază de înțelegere, periodic sau atunci când este nevoie, în punctele fixate de comun acord, cu aprobarea Comandantului de Regiment și la nevoie cu aprobarea Comandantului de batalion.

Aceste întâlniri însă, vor fi raportate Comandamentului Trupelor de Grăniceri, în maximum 24 de ore după ce a avut loc, dându-se detalii asupra celor discutate.

La aceste întâlniri vor lua parte Comandanții de subunități cu secunzii lor politici, începând cu Comandantul de Ploton, ținându-se seama ca funcțiunea șefului delegației noastre să fie corespunzătoare cu a șefului delegației grănicerilor Sovietici care vin la întâlnire. Punctele fixate de comun acord între grănicerii R.P.R. și grănicerii Sovietici, vor fi pe cât posibil în apropierea frontierei. Se atrage atențiunea că punctualitatea și răspunsul la convocare, constituie un imperativ pentru grăniceri.

5.- Reguli generale:

După orice întâlnire între grăniceri, se va raporta la Comandamentul Trupelor de Grăniceri cele discutate, înaintându-se un exemplar din procesul verbal încheiat cu ocazia întrevederii. Comportarea grănicerilor R.P.R. va fi cât se poate de corectă. Nu se vor discuta decât chestiuni de serviciu.

Grănicerii R.P.R. nu-și vor lua angajamente personale și nu se vor angaja în discuții în afară de serviciu. Se vor prezenta bine pregătiți și vor fi foarte atenți asupra celor ce afirmă, mai ales în cazul încheierii vreunui protocol care angajează Statul.

Nu vor semna niciun protocol decât asupra problemelor pur grănicerești care privesc sectorul său și pentru care are competența necesară a hotărî, fie după Regulamente sau Instrucțiuni, fie prin delegație specială primită dela Comandamentul Trupelor de Grăniceri. Se

atrage atențiunea asupra păstrării secretului – cel ce divulgă cu voia, sau fără voia sa sectorul de serviciu, comite o crimă față de clasa muncitoare și Partidul Muncitoresc Român.

Prezentul ordin se va prelucra cu toți Comandanții unităților și subunităților de pază, până la Ploton și Punct de Control Frontieră, pentru strictă executare, cunoscând că în contra celor ce se vor abate, Comandamentul Trupelor de Grăniceri va lua măsuri severe.

Confirmați primirea.

COMANDANTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI ÎNȘOȘITOR POLITIC CDT. TR. GR.
GENERAL LOCOT., GENERAL MAIOR,
P. COMIȘEL BOICO MIHAIL

ȘEFUL DE STAT MAJOR
LT. COLONEL,
I. PÂRVU

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, f. 637-6

86.

[1950, februarie, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind nota verbală a MAE Iugoslav în care acesta protestează față de obstrucționarea eliberării unor documente de călătorie pentru ambasadorul iugoslav de la București.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 330 Luna Februarie Ziua 16 ora 3 1950

Am primit următoarea notă verbală care v-o comunic:

M.A.E. iugoslav aduce la cunoștință următoarele:

Ambasada R.P.F.I. la București a cerut la 4 Februarie curent Ministerului Afacerilor R.P.R. viza de intrare și ieșire pentru Ambasadorul Iugoslaviei, Dl. Iovanovici. Cu toate intervențiile, autoritățile române n-au eliberat viza cerută decât la 10 Februarie curent. Totuși, deși cu viza în regulă, autoritățile române nu permit plecarea din România, Ambasadorului R.P.F.I., Dl. Iovanovici, fără un permis special pe care M.A.E. din România nu i l-a eliberat până azi, în ciuda numeroaselor intervenții din partea Ambasadei R.P.F.I. la București. Prin aceste procedee autoritățile române violează drepturile fundamentale și incontestabile, recunoscute de toate statele reprezentanților diplomați ale țărilor cu care întrețin relațiuni diplomatice. Deplasarea unui reprezentant diplomatic dintr-o țară străină dintr-un loc unde este acreditat spre țara sa reprezintă unul din drepturile consacrate și recunoscute în practica diplomatică. Refuzul de a elibera D-lui Ambasador Iovanovici documentele de voiaj necesare, reprezintă un act nemaiauzit de retenție forțată a reprezentantului R.P.F.I. în România.

M.A.E. iugoslav protestează în mod energic contra acestui procedeu nemaiauzit și dintre cele ostile ale guvernului român față de Ambasadorul Iugoslaviei, Dl. Iovanovici, și pretinde în mod hotărât ca plecarea sa din România fără niciun fel de împiedicare, să-i fie facilitată.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 224, nepaginat.

87.

[1950, martie, 18, Lugoj]. Adresă a Comandamentului Grănicerilor din Lugoj către Comandamentul Trupelor de Grăniceri în care informează despre predarea a doi ofițeri iugoslavi dezertori din armata iugoslavă.

COMANDAMENTUL GRĂNICERILOR LUGOJ

Stat Major.

Bir. Pazei

Nr. 10.742 din 18 Martie 1950

Către

**COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Serviciul Pazei Fruntariilor**

În noaptea de 9/10 Martie a.c. au trecut frontiera din R.P.F.I. în R.P.R. prin pichetele Lățunaș și Jamul Mare prin sectorul Pichetului Latunas, 2 ofițeri sârbi, care s-au predat postului de miliție Lățunaș.-

Din cercetările făcute rezultă că cei doi ofițeri se numesc:

- Guivici Alexandru Lt. Major.

- Besevici Spiroda Locot.

Ambii au aparținut Bat. de Aviație Technic Zemun.

Motivele care i-au determinat să fugă peste frontieră, după cum declară, sunt următoarele:

- În seara zilei de 2 Martie a.c. au fost la un local împreună cu alți doi ofițeri (Locot.).

- Din discuții au ajuns a afirma care sunt adevărații prieteni ai poporului sârbesc.

- Locot. Besevici Spiroda a spus atunci că adevăratul prieten al sârbilor este Tov. Stalin nu Americanii.

- Unul din cei doi ofițeri de față a spus atunci că față de această declarație „a doua zi nu va mai fi ofițer și nici membru de partid”.

- De teama de a nu fi arestat, și de alte consecințe a plecat împreună cu Lt. Maj. Guivici la locuința acestuia unde au studiat pe hartă care este drumul de urmat pentru a fugi peste frontieră în R.P.R.

- În dimineața zilei de 3 Martie a.c. au plecat cu o mașină spre Belgrad, de unde au continuat drumul spre frontieră cu un tren de marfă până la Pancicova și apoi pe jos până la frontieră, unde au ajuns în seara zilei de 9 martie a.c.

- Au stat ascunși într-o glugă de coceni până la căderea nopții s-au orientat și au trecut peste frontieră în noaptea de 9/10 Martie a.c. mergând dealungul văii Visoca până sau orientat asupra direcției, și au tras spre Satul Lățunaș orientându-se după lătratul câinilor. Acolo au bătut la poarta unor cetățeni și au fost primiți de locuitorul Costea Petre Matei care le-a dat o gustare și a anunțat Postul de Miliție din comuna Lățunaș care a trimis imediat patrula și i-a ridicat.

- În ziua de 10 Martie a.c. au fost, predați organelor securității din Deta - Timiș.

- Față de cele mai sus raportate și de înregistrarea acestui eveniment re[i]ese că cei doi ofițeri au fost speriați de procedeele de urmărire și pedepsire a acelor care critică acțiunea Guvernului Tito-Rancovici și și-au căutat scăparea în R.P.R.

- La întrebările puse asupra unităților militare ce s-ar afla în zona de Graniță din Serbia au declarat că nu cunosc decât că există în Varșeț o școală de Aviație.

D.O.

Șeful de Stat Major

Lt. Colonel,

I. Bădârcel

Șeful Biroului Pază.

Maior, M. Băjan

88.

[1950, aprilie, 6, București]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri către MAI în care relatează împușcarea de către grănicerii iugoslavi a unei persoane care a încercat să fugă în România.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
- STAT MAJOR -
Serviciul Pazei Fruntariilor
P.I./P.Gh.

Nr. 85.864
din 6 Aprilie 1950

Către
COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.
Secția I-a

Urmare la Nota Telefonică transmisă direct Tov. General Șef de Stat Major în ziua de 5 Aprilie 1950;

Raportăm mai jos conținutul notei telefonice transmisă de Lt. Colonel Gârd, Ajutorul Comandantului Regimentului 4 Grăniceri la 5 Aprilie 1950:

1).- În ziua de 5 Aprilie 1950, ora 09,30', observatorul terestru al Pichetului „30 Decembrie”, a observat un individ venind spre frontieră pe șoseaua VARSAK MORAVIȚA, care ajungând în dreptul observatorului pichetului Jugoslav, s-a oprit un moment, a observat terenul și pichetul Jugoslav, apoi a venit până la linia de demarcație (lângă borna Nr.1) și a continuat să meargă dealungul liniei de demarcație, fără a trece pe teritoriul R.P.R.

- După ce a făcut circa 15 m. a fost descoperit de observatorul Jugoslav, care a deschis focul asupra lui, alarmând în același timp și pichetul de grăniceri Jugoslav.

- Individul adăpostindu-se, a continuat să meargă târâș de-a lungul liniei de demarcație pe șanțulețul care unește Borna Nr.1 cu Borna Nr.230.a/7, și după ce a făcut circa 10 - 15 m. a fost rănit.

- Fiind rănit și obosit s-a oprit pe loc sub focul continuu al grănicerilor Jugoslavi și în acest timp un grănicer jugoslav s-a apropiat de el și l-a tras pe teritoriul lor, apoi l-a împușcat în cap.

2).- **Concluziuni:**

- Evenimentul s-a petrecut în ziua de 5 Aprilie 1950, orele 09,15' la 30 m. West de Pichetul „30 Decembrie”.

- Individul nu a intrat pe teritoriul R.P.R. ci a urmat linia de demarcație pe un șanțuleț ce unește bornele între ele.

- Nu s-a tras foc asupra pichetului R.P.R., însă locul observatorului pichetului nostru s-a găsit chiar pe direcția de tragere a grănicerilor Jugoslavi, noul observator fiind în construcție.

- Grănicerii Jugoslavi au tras pe teritoriul R.P.R., fapt constatat prin loviturile înregistrate pe cei trei stâlpi ai gardului de sârmă dela pichetul nostru și o scândură dela baza noului observator aflat la 12 metri în interior de linia frontierei.

Grănicerii Jugoslavi au tras:

- circa 30 lovituri pușcă,
- o rafală de pușcă mitralieră,
- șase serii de pistol mitralieră.

Majoritatea loviturilor au căzut pe teritoriul R.P.R.

Urmează raport scris.

D.O.
ȘEFUL DE STAT MAJOR
GENERAL MAIOR,
I. MARINCU

ȘEFUL SERV. PAZEI FRUNTARIILOR
LT. COLONEL,
I. PÂRVU

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, f. 297.

89.

[1950, aprilie, 15, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care relatează despre un articol calomniator la adresa României de către ziarul „Viesnic”.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 408 Luna Aprilie Ziua 15 ora 20 1950

Pentru tov. Ana Toma:

Ziarul Viesnic din 6 Aprilie a.c. a publicat un articol calomniator, pe două coloane, fără semnătură, cu titlul: „România astăzi. Rezultatele politice informbiroiste”. Articolul desbate următoarele puncte pe care le redăm în rezumat:

1. Cu privire la ridicare nivelului politic, spune: Istoria Partidului Comunist constituie în afară de rezoluția Biroului Informativ, principala literatură a membrilor Partidului Muncitoresc Român.

2. Situația în Partid: Dă statistica numerică a membrilor din 1944 până astăzi arătând că în compoziția Partidului, în urma verificării s-au dovedit elemente burgheze, legionari, etc. în posturi de conducere. Dau următoarele două exemple: „Niemac Wurtz el care în timpul războiului călătorea cu passport nemțesc să facă comerț în Germania este azi sub numele de Rădăceanu Secretarul Biroului Politic, iar Voitec fost ziarist fascist pe frontul spre Răsărit este de asemenea membru al C.C. al P.M.R.

3. Privitor la A.R.L.U.S.: Cuprinzând două milioane membrii, constituie cel mai puternic factor de supunere a României U.R.S.S.-ului. Numește România o gubernie a U.R.S.S.-ului.

4. Atacă Sovromurile spunând că întreaga economie a României este controlată de U.R.S.S., că salariile directorilor ruși sunt de câte 200.000 față de 4 - 5.000 ale muncitorilor.

5. În agricultură domnește chiaburimea care este în Partid.

6. Șomajul: Ministerul de Finanțe a evaluat 4.000 concedieri. Numărul șomerilor 400.000. Canalul are de scop scăderea șomajului.

7. Problema națională nerevolvată, există antisemitism puternic.

8. Consiliile Populare copiate dela ei. Nu s-au făcut încă alegeri.

9. Miliția ar fi jandarmeria în haine noi.

10. Ministerele ar fi conduse de instructori sovietici în special Ministerul de Interne.

Articolul semnalat încheie spunând că poporul român simpatizează Iugoslavia și că verificarea a arătat opoziția față de conducere și de tutorii sovietici.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

90.

[1950, mai, 3, România] Comandantul Regimentului 4 de Grăniceri informează superiorii săi despre fuga unei familii de sârbi în România și împrejurările care au determinat această acțiune.

REGIMENTUL 4 GRĂNICERI
BIROUL PAZĂ
Gh. I./P.C.

Nr. 7776 din 3 Mai 1950

Către

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Urmare la nota telefonică Nr. 537/1950,
Raportăm următoarele:

În ziua de 26 Aprilie 1950, a trecut frontiera fraudulos din Iugoslavia în R.P.R. Individul Stoici Dușan însoțit de familia sa compusă:

- Stoici Nada soție etate 22 de ani,
- Stoici Predrag copil etate 1 an,
- Stoici Miamin copil etate 3 ani.

individul a trecut frontiera în sectorul pichetului 10 – sat la circa 1.500 metri nord-est de pichet /borna 123,5/ în următoarele împrejurări:

- În ziua de 25 aprilie 1950 susnumitul individ, care era angajat la ferma de Stat din Clarii-Vii a venit în imediata apropiere însoțit de un unchi al său, pentru a ara o porțiune de teren.

- Individul, cu această ocazie, a recunoscut terenul pe unde a și trecut.

- În ziua de 26 aprilie a.c., unchiul său îmbolnăvindu-se și ne mai putând merge la plug i-a comunicat lui Stoici că să se ducă la arat cu un alt muncitor de la fermă.

- Stoici știind că unchiul său nu-l însoțește la plug și-a făcut următorul plan de trecerea frontierei.

- Dis de dimineață și-a împachetat actele și lenjeria necesară copiilor și soției, după aceea s-a dus la fermă unde a înhămat 2 cai la o căruță a pus plugul în căruță și s-a dus cu căruța în fața casei lui unde a urcat soția și cei 2 copii în căruță.

- A plecat la orele 6,30 frontieră apreciind ca să ajungă lângă borne în momentul când se schimbă observatorul sârb /ora 7/ știind că observatorii stau de vorbă circa 10-15 minute la schimb.

- Ajuns la 100 m. de frontieră observ. sârb a observat intenția acestuia de a trece frontiera și a început să alerge către locul unde se îndrepta căruța cu Stoici.

- Distanța la care se găsea observ. sârb fiind prea mare /circa 1.200 metri/ a făcut ca acesta să nu mai poată face uz de pistol mitr. cu care era dotat.

- Stoici a ajuns la circa 30 m. de frontieră a oprit căruța și dat jos soția și copii, a luat el un copil și bagajele ce le avea, iar soția a luat celălalt copil și a început să fugă către frontieră.- Întregă activitate a acestuia a fost urmărită cu atenție de către:

- Sold. Negru Florea ctg.1947 seria II-a și

- Sold. Zaharia Gavrilă ctg. 1948, ambii din pichetul 10 Sat, care în momentul când a observat pe cei de mai sus îndreptându-se către fâșia arată spre a le [i]eși în cale spre a le da curaj primindu-i în adăpost.

- S-a remarcat logica cu care a acționat ostașul deoarece deși văzuseră intenția celor ce se apropie de frontieră a continuat a rămâne mai departe la posturi spre a nu da de bănuț observ. Sârb. În momentul când grănicerul sârb a observat și a pornit la acțiunea de prindere a infractorilor ostașii noștri au pornit către fâșia arată spre întâmpinarea celor fugiți.

- În acțiune ostașii au dat dovadă de curaj și-i propunem a fi recompensați prin Comd. Tr. Gr. Spre a fi exemplu și un îndemn noul[ui] contingent intrat în frontieră.

- Anexăm un Proces-Verbal încheiat de cei ce au constatat această trecere a frontierei.

Comandantul Regimentului 4 Grăniceri

Colonel,

Gh. Vornicescu

Șef. Bir.

Cpt. Gh. Ilie

91.

[1950, iunie, 17, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureștiul despre o notă de protest a MAE iugoslav privitoare la incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 437 Luna Iunie Ziua 17 ora 11 1950

La 16 Iunie am primit dela M.A.E. iugoslav a notă de protest- de 6 pagini – împotriva „activității provocatoare” a organelor R.P.R. dela frontieră, în care se referă la notele lor No.4236 din 9 Februarie și 46082 din 30 Martie afirmând că guvernul R.P.R. nu a binevoit a face a înceta activitatea provocatoare la graniță, care în ultimul timp dimpotrivă s-a intensificat.

Înșirând datele a 45 împușcături și a 5 survoluri în perioada 1 Ianuarie la 30 Aprilie ajunge la concluzia că provocările numeroase, permanente, sistematice și voite dovedesc că guvernul român nu numai că nu ia nicio măsură ca ele să înceteze, ci dimpotrivă face în mod evident ca ele să continue.

Ca concluzie protestează și cere ca guvernul român să ia de urgență măsuri ca provocările asemănătoare să nu se mai repete.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

92.

[1950, iunie 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează Bucureștiul despre șicanele și provocările autorităților iugoslave.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada Română din Belgrad

Nr. 439 Luna Iunie Ziua 18 ora 13,51 1950

Autoritățile Jugoslave caută să ne facă în mod sistematic imposibil existența noastră a[i]ci. Suntem încontinuu supuși provocărilor. Au expulzat femeile de serviciu angajate de noi la locuință, U.D.B. încearcă neîntrerupt să ne constrângă la angajarea agentelor trimise a se oferi „pentru orice muncă” în situațiunea de mai sus mă văd obligat a abandona vila mutându-mă la Hotel ceiace nu rezolvă problema mâncării și spălatul etc. pentru ceilalți tovarăși.

Binevoiți a mă informa, pentru orientarea mea, dacă și când vor sosi soții Constantinescu.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

93.

[1950, iulie, 27, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează autoritățile de la București despre o notă de protest transmisă către aceasta privind aruncarea unor materiale de propagandă de către un vas românesc, acțiune calificată ca fiind imixtiune în treburile interne ale statului iugoslav.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 466 Luna Iulie Ziua 27 ora 17,45 1950

Extra urgent.

Am primit dela M.A.E. iugoslav o notă de protest cu data de azi 27 Iulie în care protestează că la 7 Iulie echipajul vasului român „Peki” ar fi aruncat în Dunăre pe lângă localitatea Batajnica, material de propagandă (broșuri și ziare) în limba sârbă ambalat în lăzi de lemn gudronate. Din acest material două lăzi ar fi fost găsite pe mal aproape de localitatea de mai sus. În acest material - spune nota - „se instighează prin conținutul calomniator și pe un ton ofensator, cetățenii iugoslavi să răstoarne guvernul legal și să desființeze orânduiala existentă”, în notă se acuză organele române de stat de „imixtiune inadmisibilă și pregătită dinainte” în afacerile interne ale Iugoslaviei, de „violarea brutală și amenințarea regimului navigațiunii”.

Ca încheiere se cere ca Ambasada să intervină pe lângă autoritățile competente române pentru ca „procedeele să înceteze pe viitor”.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

94.

[1950, iulie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre o notă verbală de protest a MAE iugoslav privitoare deținerea unui grup de tineri iugoslavi care au trecut din greșeală frontiera în România.

TELEFONATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 468 Luna Iulie Ziua 31 ora 13 1950

Am primit astăzi dela Ministerul Afacerilor Externe iugoslav nota verbală datată 29 Iulie, în care protestează contra deținerii în R.P.R. a unui grup de 9 și băieți și fete iugoslavi având vârsta între 14 și 16 ani, care - în ziua de 19 Iunie - au trecut frontiera „în mod involuntar”.

La notă este anexată lista cu numele, și datele civile.

Binevoiți a-mi comunica dacă este necesar să trimitem copia notei prin poștă sau poate aștepta până la curier.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

95.

[1950, august, 6, București]. Memoriu adresat de Todorov Petru, citat în procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al grupului Tito-Rancovici, care a avut loc la Tribunalul Militar din București.

În legătură cu faptul, că la procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al clicii fasciste Tito-Rancovici care s-a ținut în fața Tribunalului Militar din București, a fost pomenit numele meu și anume după cum mi-a comunicat tov. Vass Ghizela, Silin Miladin afirma că m-ar fi recrutat ca informator, iar Adamov Milorad afirma că aș fi semnat chiar un angajament că voi lucra pentru el, subsemnatul am să declar următoarele:

Pe Silin Miladin l-am cunoscut pe la sfârșitul lunii aprilie 1948. Și anume: în acel timp eu am fost asistent la școala medie de cadre de la jud. Timiș. Împreună cu tov. Goanță Andrei care este acum activist al C.C. P.M.R. și cu tov. Taco Elena de la jud. Timiș am făcut parte dintr-o comisie care avea ca sarcină să propună oamenii de pe teren pentru a fi scoși din producție și pentru a fi ridicați la diferite posturi de conducere. Atunci am vorbit pentru prima oară cu Silin Miladin care era învățător la Dinaș - și secretarul comitetului de partid.

A doua oară am vorbit cu Silian Miladin imediat după publicarea Rezoluției Biroului Informativ asupra situației din P.C.I. Borislav Popovici președinte al Uniunii Asociațiilor Culturale Democratice Slave din Timișoara, Miloș Todorov fost pe atunci secretar general la organizația slavă din Timișoara și cu mine am fost trimiși de către comitetul județean P.M.R. Timiș în comuna Dinaș să demascăm pe Paia Stoianov, fost corespondent la Taniug, care se afla pe atunci vreo câteva zile la Dinaș și făcea propagandă împotriva Rezoluției Biroului Informativ. Demascarea lui Paia Stoianov s-a făcut în cadrul organizației slave din localitate, adică la o adunare care a fost organizată în acest scop.

După aceea, Silin a fost adus la Timișoara la „Pravda” și la „Îndrumătorul Cultural”.

La sfârșitul lunii iulie 1948, eu am fost trimis cu munca la București la C.C. P.M.R. unde mă aflu și acum. După vreo lună de zile am fost trimis să muncesc la Radiodifuziune numai înainte de masă, după masă munceam la secție. Silin Miladin era însărcinat să trimită la radio pe cale telefonică știri și materiale în legătură cu populația slavă din Banat. Cine l-a însărcinat cu această muncă nu-mi este cunoscut. Eu am primit telefonic de 2 ori astfel de material de la Silin Miladin.

În august 1949, pe când mergeam în concediu am fost trimis din partea Radiodifuziunii să prelucreze cu tov. de la „Îndrumătorul Cultural” cum să ne trimită datele necesare în legătură cu populația slavă din Banat. De față a fost Silin Miladin și Dobrivoi Iovanovici. Cu această muncă a rămas însărcinat și pe mai departe Silin.

În legătură cu aceeași problemă am stat de vorbă și cu tovarășii de la organizația slavă, cu tov. Curici Alex, Bojin Borislav, Lazarov Olrad, care sunt la școala în limba sârbă din București. De atunci n-am mai vorbit niciodată și n-am avut nici o legătură cu Silin Miladin.

N-am avut nici un fel de relații de prietenie cu Silin. Veneam în contact cu el numai în legătură cu munca.

Nu mi-a vorbit și nu mi-a propus niciodată să fiu informatorul lui.

Pe Adamov Milorad l-am cunoscut la Sânnicolau Mare. Nu pot să precizeze dacă în 1945 sau în 1946. El venea la Sânnicolau și se întreținea la Conici Borislav. Eu l-am cunoscut cu numele „Brataș” cred că la Sânnicolau sunt puțini care știu că se numește Adamov Milorad. Venea pe la Sânnicolau de multe ori, l-am văzut de vreo câteva ori în uniformă de partizan și înarmat, mergea pe stradă fără să ascundă acest lucru.

În decembrie 1946 am fost împreună cu Conici Borislav, Kelici Vitomir și Peici Costa ultimii doi din comuna Variaș în Iugoslavia. Am stat 3-4 zile. Scopul pentru care am fost în 1946 în Iugoslavia este:

1. Să-mi aduc certificatul de școală care se afla și poate că se află și acum la Belgrad. În 1940-1941 am urmat anul I la teologie din Sremski Karlovoi, am fost acolo vreo 6-7 luni.

2. Să cumpărăm cărți.

3. Vroiam să văd cum este în Iugoslavia după eliberare.

Pentru aceleași motive spunea că merge și Conici. În afară de aceasta el mai avea acolo rude. Eu nu am rude în Iugoslavia. Kelici are o soră în Chichinda la care am stat 2 zile cu toții spunea că merge s-o vadă. Peici Costa a urmat în Iugoslavia Medicina Veterinară [din] câte îmi amintesc.

După ce am stat noi două zile la sora lui Kelici venise între timp acasă Adamov Milorad. Conici și cu mine am plecat și am stat atunci la el. Zicea să nu facem greutate acestei familii. Dintre autorități am fost de față când ne-am întâlnit cu un sublocotenent care-și zicea Krivokapici - nu știu dacă acesta este adevăratul lui nume, poate este și el vreun „Brataș”. Acest sublocotenent era din OZN-a. Spunea Kosta Peici că el ar fi telefonat la graniță să ne lase să trecem. Dar planul nostru de a merge mai departe la Belgrad a rămas baltă, deoarece sublocotenentul a spus că nu este permis să plecăm mai departe fiindcă este interzis, că se fac razii.

96.

[1950, august, 17, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la București despre primirea unei scrisori deschise din partea românilor din Iugoslavia în care aceștia protestează împotriva procesului de la București.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 476 Luna August Ziua 17 ora 13,10 1950

Am primit prin poștă o scrisoare deschisă (data 12 August) din partea naționalității române din Grebenat în care protestează - în termeni calomnioși la adresa R.P.R. - împotriva procesului dela București.

Un protest asemănător s-a publicat în ziarul Borba din 16 August din partea românilor din Alibunar.

Până acum în legătură cu procesul s-au publicat articole în Borba din 5, 7 și 10 August, toate transmise la radio Belgrad în limba română.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

97.

[1950, august, 28, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la București despre un incident – incendiu- provocat în incinta ambasadei de către personalul de serviciu iugoslav.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 482 Luna August Ziua 28 ora 16,44 1950

Am onoarea a comunica Dvs. că s-a comis încercarea de a se provoca incendiu în localul Ambasadei.

Necesitând apă caldă pentru curățirea localului și personal, am chemat omul dela calorifer „care a deservit Ambasada trei ani” pentru a face foc de trei ori în cursul săptămânii la ora șapte dimineața.

După ce câțva timp ne-a servit cinstit, la 25 August a aranjat astfel lucrurile ca în timpul nopții să poată izbucni incendiul în camera dela calorifer în imediata apropiere a magaziei cu lemne și cărbuni. Începutul de incendiu a fost stins la ora 22 de către tov. Beldie, care face de câteva ori în cursul nopții control în întreg imobilul.

Avem motive serioase a trage concluzia că este vorba de o acțiune organizată. Cu toate că fumul năvălea în stradă, milițianul n-a dat nici un semn de viață.

Voi trimite cu primul curier raport detailat.

Pe om l-am dat afară.

Cu această ocazie rugăm din nou foarte mult a ne comunica când se va reîntoarce tovarășul Laurențiu și Vasile.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

98.

[1950, septembrie, 7, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureștiului informația că a primit o notă de protest privind reținerea abuzivă a nouă tineri iugoslavi de către partea română.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 486 Luna Septembrie Ziua 7 ora 18,32 1950

Am primit de la M.A.E. Iugoslav o notă de protest datată 5 Septembrie prin care revine la nota lor, care a fost comunicată prin telegrama mea Nr. 468.

M.A.E. Iugoslav cere din nou luarea de măsuri de urgență pentru înapoierea celor 9 tineri în Iugoslavia și ca încheiere se scrie că: „Responsabilitatea pentru soarta copiilor reținuți pe teritoriul Român cade asupra Guvernului Român”.

Copia notei am expedit-o prin poștă.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

99.

[1950, septembrie, 14, București] Adresă a MAS către ambasada de la Belgrad în care solicită acesteia să facă demersuri pentru acordarea vizei unui funcționar diplomatic român.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Septembrie Ziua 14 ora 18 1950

Primo. Tovarășa Beldie a plecat astăzi ora 12 spre Belgrad via Budapesta. Intervenți urgent la MAE iugoslav pentru ca să dea dispoziții Legației iugoslave din Budapesta să aplice viza de intrare pentru tovarășa Beldie, care sosește la Budapesta în ziua de 15 Septembrie dimineața și vrea să-și continue drumul imediat spre Belgrad.

Secundo. Prin tov. Beldie vă trimitem un plic sigilat în care se găsește textul unei note verbale, în limba franceză.

Veți transcrie imediat acest text pe hârtie cu antet-ul Ambasadei și veți trimite de urgență chiar în ziua de Sâmbătă nota verbală scrisă de Dvs. la Ministerul de Externe iugoslav, unde va fi predată fără a mai aștepta să vi se dea semnătură de primire.

Vă rugăm să ne comunicați telefonic și telegrafic imediat după predarea notei verbale, întrucât a doua zi urmează să se publice în presă. Semnat Preoteasa.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

100.

[1950, septembrie, 15, București] Adresă a MAI către MAE în care se trimite o notă privind expedieri de manifeste titoise din Iugoslavia către România.
REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 21.477
14. SEP. 1950
J.H. Nr. 4373 din 15.IX.1950

**CĂTRE
MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE**

Trimitem alăturat, pentru știință și eventual măsuri, o notă cuprinzând patru cazuri de expedieri de manifeste titoiste din Jugoslavia cu ajutorul baloanelor de cauciuc.

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE
Marin Jianu

NOTA

Cuprinzând trimiterele de manifeste titoiste cu ajutorul baloanelor din Jugoslavia în R.P.R. pe timpul dela 10 August până la 1 Septembrie 1950.

Între 10 August și 1 Septembrie 1950 s-au găsit în regiunea localităților Giera, Gherman și Jamul Mare - Timiș patru baloane de cauciuc cu ajutorul cărora s-au expedit din Jugoslavia în R.P.R. manifeste de propagandă titoistă.

1. În ziua de 10 August 1950 s-a găsit un astfel de balon la 2.000 m. de frontieră între pichetele Giera-Timiș și Cernabara - Timiș, cu care s-au trimis un număr de 52 manifeste cu titlul „Idila București”.

2. În ziua de 15 August s-a descoperit un balon în sectorul Gherman - Timiș. Manifestele expediate de sârbi cu acel balon au fost răspândite de vânt pe câmp.

3. În ziua de 24 August a fost găsit un balon de cauciuc în sectorul pichetului Jamul Mare - Timiș.

4. În ziua de 1 Septembrie a.c., s-a găsit în sectorul comunei Gherman - Timiș un balon într-un lan de porumb și în apropiere de el două pachete cu manifeste (unul împrăștiat iar al doilea, legat de balon cu un fir). Prin manifestele trimise de titoiști cu asemenea baloane se aduc insulte la adresa U.R.S.S., se arată măsurile luate pentru trecerea întreprinderilor în conducerea colectivelor de muncă și se cere să se asculte radio Belgrad pentru a se afla „adevărul despre Jugoslavia Socialistă”.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

101.

[1950, septembrie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureștiul despre unele măsuri luate de guvernul iugoslav pentru a asigura hrana populației ca urmare a secetei.

TELEGRAMĂ B

Prin Budapesta

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 497 Luna Septembrie Ziua 29 ora 17,25 1950

Presa iugoslavă din 27 Septembrie crt. publică hotărîrea guvernului iugoslav despre „măsurile pentru asigurarea hranei locuitorilor și păstrarea parcului de vite”, în urma secetei din anul acesta.

Semnalăm punctele principale:

Revizuirea tuturor planurilor de colectare

Micșorarea planului de colectarea porumbului pe toată țara la 42,64 la sută.

Procentele pe republici sunt următoarele: (dăm cifre rotunde): în Serbia la 46%, în Croația 36, Slovenia 40, Bosnia Herțegovina 12, Macedonia 34, Muntenegru 10.

Reducerea cu 10 la sută a aprovizionării populației cu pâine (re[i]ese că și numărul cartelelor va fi micșorat).

Micșorarea predării statului a cotelor de grăsime și vite. Micșorarea hranei vitelor și limitarea tă[i]erii vitelor.

Importul produselor alimentare din străinătate.

Se prevede control foarte sever la folosirea fondului de alimente și aplicarea celor mai stricte măsuri de economie.

Beldie.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat

102.

[1950, București]. Raport susținut în cadrul ședinței Biroului Informativ al P.C.R., privind rezultatele acțiunilor organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni și asasini”, care își desfășoară activitatea în R.P.R. și măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă.

După consfătuirea Biroului Informativ din noiembrie 1949, conducerea partidului nostru a hotărât să studieze temeinic toate problemele în legătură cu activitatea bandei fasciste de la Belgrad în R.P.R. și mai cu seamă problemele referitoare la frontiera româno-iugoslavă. Pe baza studierii acestor probleme a fost elaborat un plan de acțiune cu scopul de a se intensifica lupta comună împotriva bandei lui Tito și de a se lua măsuri speciale în regiunea de frontieră româno-iugoslavă privitor la populația sârbo-croată.

Rezoluția Biroului Informativ a fost prelucrată în toate organizațiile de partid și de masă. Conținutul acestei Rezoluții a devenit un bun al oamenilor muncii din R.P.R. *Întreaga muncă* politico-ideologică din țara noastră a fost împletită cu lupta pentru demascarea și zdrobirea bandei fasciste-titoiste, toate acțiunile și manifestările noastre au constituit o mărturie a hotărârii de luptă și a urii împotriva acestor mârșavi trădători și spioni. Lupta pentru construirea socialismului pentru apărarea păcii, condusă de Partidul Muncitoresc Român, a fost permanent și organic legată cu lupta împotriva bandei fasciste de asasini a lui Tito și a agenților săi.

Folosind învățămintele proceselor spionilor imperialiști titoiști din Ungaria și Bulgaria, partidul nostru a luat măsuri pentru adâncirea verificării membrilor de partid, izgonind din rândurile sale elementele străine și dușmănoase care au pătruns în partid, pentru curățirea rândurilor partidului și a aparatului de stat de persoane cu trecut dubios, de carieriști, de elemente naționaliste și nemulțumite și a ocupat o poziție intransigentă față de orice tendințe străine intereselor clasei muncitoare.

Presa, radio, agitația prin viu grai și propaganda, întreaga muncă a învățământului de partid și munca de lămurire în mase, condusă de P.M.R., au ascuțit îndreptat împotriva acestei agenturi de *spionaj imperialist*. Presa și radioul și-au îmbunătățit munca.

În momentul de față radio și presa din R.P.R. demască pe fasciștii titoiști cu fapte noi și concrete, publicate pentru prima oară de organele noastre de presă.

Măsurile politice luate de partidul nostru pe cuprinsul R.P.R. pentru demascarea bandei titoiste de spioni și asasini, descoperirea și nimicirea agenților ei pe teritoriul țării noastre, cât și cele care vor fi prevăzute în cadrul unui plan de acțiune întocmit pe baza unui studiu privind regiunea de frontieră, constau în următoarele: întărirea organizațiilor de partid, intensificarea muncii de masă; intensificarea propagandei și agitației de partid; întărirea aparatului de stat; unele măsuri cu caracter economic.

Toate aceste măsuri trebuie ca împreună, în cursul dezvoltării lor, să creeze o astfel de stare de spirit în populația muncitoare din această regiune, încât ea să devină o forță activă de luptă, un obstacol viu prin care să nu poată pătrunde agenții trimiși de Tito în R.P.R. și să creeze o atmosferă imposibilă pentru existența și influența agenților titoiști camuflați, aflați pe teritoriul R.P.R.

Aceste măsuri se referă la populația din județele de frontieră: Timiș, Caraș, Severin, Mehedinți și mai ales la populația *sârbo-croată*, pe care trebuie s-o atragem în lupta activă pentru pace și socialism, în lupta pentru lichidarea bandei fasciste a lui Tito.

Aceste măsuri trebuie să contribuie la educarea maselor în spiritul vigilenței revoluționare, vigilență care trebuie să devină un bun nu numai al membrilor de partid, ci și al celor mai largi mase ale oamenilor muncii.

Conducerea Partidului Muncitoresc Român, apreciind succesele realizate în lupta noastră împotriva bandei hitleriste de spioni și asasini a constatat că în activitatea noastră din această perioadă există câteva lipsuri serioase:

a) Cu toate că în lupta împotriva clicii Tito au fost realizate succese serioase, noi n-am elaborat la timp un plan de muncă special pentru regiunile de frontieră ale țării.

Încă în timpul războiului și în primii ani de după război, Tito și Rancovici, bazându-se pe elemente dușmănoase Republicii Populare Române: chiaburi, dragiști, legionari, hitleriști, șoviniști români și unguri, agenți ai Vaticanului, speculanți, ofițeri deblocați etc., au organizat în aceste județe o rețea de agenturi de spionaj în slujba puterilor imperialiste și ațâțând cu fățărnicie sentimentele naționale, desfășoară o activitate criminală îndeosebi de largă în rândurile populației sârbo-croate și îndeosebi în regiunea de graniță.

De asemenea, cu mare întârziere s-a trecut la întocmirea unui plan de acțiune, privind cetățenii străini din diferite țări capitaliste și îndeosebi cetățenii iugoslavi, care trăiesc pe teritoriul Republicii Populare Române cu pașaport, cu bilete de liberă trecere, sau așa ziși apatrizi. Acești cetățeni străini, în marea lor majoritate neavând o profesiune determinată, sau ocupând diferite posturi de răspundere chiar și în aparatul de stat, răspândiți prin întreaga țară, reprezintă o primejdie reală, deoarece numărul lor mare favorizează pătrunderea influenței imperialiste și a spionilor imperialiști sau a agenturii lor titoiste.

b) Munca noastră de informare și documentare cu privire la activitatea elementelor titoiste a fost nesatisfăcătoare, fapt care a avut drept rezultat o verificare insuficientă a cadrelor sârbești, cu care lucrăm în regiunile de frontieră. Această împrejurare s-a reflectat în întreaga noastră muncă în direcția zdrobirii agenturii clicii fasciste titoiste.

Planul de acțiune în regiunile de frontieră constă în următoarele:

A. *Măsuri politico-organizatorice pe linie de partid în regiunea frontierei româno-iugoslave*

Pentru comple[c]tarea și întărirea comitetelor de partid județene și de plasă, au fost mobilizate cadre verificate de partid.

În aparatul comitetelor județene și de plasă au fost atrași instructori speciali care au legături cu populația de la frontieră și care posedă curent limba sârbă.

A fost întărită conducerea diferitelor unități ale sectorului socialist al agriculturii din aceste județe. S-au luat măsuri pentru îndepărtarea elementelor dușmănoase din gospodăriile agricole de stat și S.M.T. și au fost puse la posturi de răspundere elemente muncitorești din producție și țărani muncitori.

În urma muncii desfășurate în rândurile țărânimii muncitoare de naționalitate sârbă și croată, se manifestă din zi în zi tot mai mult ascuțirea ciocnirilor de clasă dintre țărânii muncitori și chiaburi. Noi mergem pe linia lichidării vechii poziții a așa numitei „unități naționale”, sub masca căreia elementele chiaburești naționaliste titoiste își urzeau de mult planurile, încercând să împingă masele sârbești pe calea „armoniei de clasă” după chipul și asemănarea „Frontului Popular” titoist. Din ce în ce mai hotărât țărânii muncitori ocupă poziții de demascare a elementelor titoiste și chiaburești.

Se dezvoltă cu putere interesul țărânimii muncitoare pentru organizarea de gospodării agricole colective. Perspectivele colectivizării sunt favorabile în această regiune. Pe lângă cele 7 gospodării agricole colective, care se află în imediata apropiere a frontierei, s-a întreprins organizarea altor 10 gospodării agricole colective. Numai în județul Timiș din 36 plăși cu populație sârbo-croată s-au primit cereri de organizare a încă 28 gospodării agricole colective.

În scopul asigurării desfășurării acestor acțiuni au fost luate măsuri speciale pentru ridicarea de cadre organizatorice și propagandice, specializate în lupta împotriva clicii fasciste a lui Tito. De pildă, 2500 de oameni au terminat cursuri și școli de partid, precum și școli de cadre de partid. În luna aprilie a fost deschisă o școală de cadre centrală de 6 luni cu limba de predare sârbă, frecventată de 100 de elevi și condusă direct de C.C. al P.M.R.

Acest sistem de învățământ care urmărește educarea de cadre speciale pentru lupta împotriva bandiților hitleriști cuprinde un program comple[c]tat cu teme ideologice și politice în legătură cu lupta împotriva agenturii de spionaj de la Belgrad.

Munca de agitație și propagandă întărită cu cadrele noi ridicate reduce tot mai mult sfera manifestărilor șovinisto-naționaliste. Editura P.M.R. are o secțiune specială pentru editarea de broșuri și cărți în limba sârbă. Aici au fost editate în primul rând documentele Biroului Informativ în legătură cu lupta împotriva clicii fasciste a lui Tito. Au fost editate 44 de broșuri într-un tiraj de 110.000 exemplare pentru populația sârbă din R.P.R. A fost de asemenea editat un Almanah în limba sârbă într-un tiraj de 4500 de exemplare.

„Carnetul Agitatorului” este editat regulat în limba sârbă într-un tiraj de 1000 de exemplare. Apelurile și tezele P.M.R., gazetele, fotogazetele, afișele și lozincile, tipărite în limba sârbă constituie un sprijin în lupta împotriva lui Tito.

Ziarele care apar în regiunile de frontieră se ocupă permanent cu problemele ce decurg din vecinătatea bandeii fasciste a lui Tito. Însemnătate deosebită are ziarul „Pravda” care apare la Timișoara în limba sârbă într-un tiraj de 5000 de exemplare.

Uniunea societăților culturale democratice slave din R.P.R., conduse direct de C.C. al P.M.R., desfășoară o muncă deosebită cultural-politică de masă în rândurile populației sârbo-croate din Banat cu ajutorul celor 8260 de membri.

Până la publicarea Rezoluției în conducerea acestei Uniuni au fost multe elemente chiaburești după modelul „Frontul Popular” titoist. Această linie de împăcare între clase a dus la ascunderea feții partidului, a dus aproape la dizolvarea lui în aceste organizații și în acest fel prin intermediul chiaburilor a pătruns o puternică influență titoistă în aceste organizații.

Conducerea societăților a fost epurată de chiaburi și agenți ai lui Tito. Devenind organizații de clasă ale țărânimii muncitoare de origine slavă, aceste societăți au început să se bucure de o autoritate și influență din ce în ce mai mare.

Sărbătorirea celei de a 70-a aniversări a tovarășului Stalin în toate satele de la frontieră, sutele de scrisori individuale și colective trimise tovarășului Stalin din satele sârbești, larga mobilizare a maselor sârbo-croate din Banat în campania de alegere a comitetelor de luptă pentru pace, îmbinarea acestei activități cu campania de demascare a agenturii imperialiste a ațâțătorilor la război de la Belgrad, au dovedit că lupta împotriva clicii Tito dă rezultate pozitive, că alături de poporul muncitor român și de celelalte naționalități, populația muncitoare sârbo-croată din R.P.R. este de partea frontului păcii, democrației și socialismului împotriva ațâțătorilor la un nou război și împotriva agenturilor imperialiste.

Întărind și în Banat legăturile organizațiilor de masă ale sindicatelor, Uniunii Tineretului Muncitor, Uniunii Femeilor Democrate din România, Frontului Plugarilor, cu masele, Partidul a îmbunătățit munca lor și a îndreptat-o împotriva bandei de spioni titoiști. Frontul de luptă împotriva ațâțătorilor la război titoiști, a mercenarilor imperialiștilor anglo-americieni se lărgeste în urma activității comitetelor de luptă pentru pace.

O sarcină deosebit de importantă în lupta împotriva clicii fasciste titoiste și a tuturor agenturilor titoisto-imperialiste a fost întărirea pazei la frontiera româno-iugoslavă și întărirea măsurilor în vederea asigurării suveranității și securității de stat a R.P.R. Astfel au fost prevenite o serie întreagă de încercări de pătrundere a agenților titoiști pe teritoriul R.P.R. Au fost luate măsuri împotriva pătrunderii agenților titoiști prin căile de comunicație, folosite fără îndoială de acești lachei ai imperialiștilor. (Denunțarea convenției feroviare din 1946; interzicerea accesului vaselor iugoslave în Canalul Bega, măsuri restrictive față de cetățenii iugoslavi aflați în porturile dunărene etc.)

În domeniul învățământului public au fost luate măsuri speciale în regiunea de frontieră cu Iugoslavia: personalul pedagogic a fost selecționat după criterii politice, pentru învățătorii și profesorii sârbi au fost organizate cursuri de pregătire politică și profesională, posturile libere au fost completate cu elemente noi și bine verificate, au fost deschise școli noi de toate gradele cu limba de predare sârbă, au fost editate manuale în limba sârbă. Școlile sârbești au fost aprovizionate cu cărți în limbile sârbă, română și rusă.

Au fost deschise noi cămine culturale, care ca și cele vechi sunt înzestrate cu biblioteci, aparate de radio și de proiecție. În căminele culturale sunt organizate conferințe săptămânale, mai cu seamă în baza materialelor din revista „Îndrumătorul cultural”, care apare în limba sârbă în 2.000 exemplare. Conferințele sunt însoțite de program artistic în cadrul cărora se execută cântece și jocuri sovietice, românești, sârbești și ungurești.

În regiunile de frontieră și mai cu seamă în satele sârbești sosesc regulat caravane cinematografice cu jurnale și titluri în limba sârbă.

Postul de radio „România Liberă” și radio Timișoara au zilnic 2 emisiuni în limba sârbă.

Hotărârile conducerii Partidului nostru în legătură cu datoria noastră internațională, ca și a celorlalte partide comuniste și muncitorești, de a acorda ajutor de tot felul clasei muncitoare și țărânimii muncitoare din Iugoslavia care luptă pentru readucerea Iugoslaviei în lagărul socialismului, sunt legate de 3 principale sectoare de muncă.

a) Munca cu emigranții politici revoluționari iugoslavi aflați în R.P.R.

b) Pregătirea și trecerea peste granița noastră în Iugoslavia a materialului de propagandă scrisă împotriva dictaturii fasciste a lui Tito și furnizarea acestui material în cantitățile necesare partidelor frățești.

c) Creșterea de cadre capabile pentru lupta hotărâtă împotriva bandei fasciste de spionaj a lui Tito.

Astfel noi vom contribui la intensificarea luptei active a elementelor revoluționare atât înăuntrul Partidului Comunist Iugoslav cât și în afara lui, pentru reînvierea adevăratului partid comunist al Iugoslaviei.

A. Munca cu emigranții politici revoluționari iugoslavi în R.P.R.

Munca partidului nostru cu emigranții politici revoluționari iugoslavi a obținut o serie de succese. Chiar de la început s-a făcut o primire caldă emigranților politici revoluționari. Li s-au pus la dispoziție toate posibilitățile de a se organiza și de a lua parte activă la lupta împotriva bandeii de trădători titoiști.

Cu ajutorul P.M.R. emigranții politici revoluționari au desfășurat o activitate politică prin presă, radio, conferințe și diferite acțiuni culturale.

A fost organizată și întărită organizația de bază P.M.R. a emigranților. Ei au început să trăiască o viață de partid, ceea ce a exercitat o influență nu numai asupra acelora care au intrat în partid, ci și asupra tuturor celorlalți emigranți politici revoluționari. La mulți se mai resimt importante rămășițe ale educației titoiste, rămășițe care trebuie îndepărtate. Printre ei au avut loc certuri, manifestări nesănătoase, atitudini neprincipiale, bârfeli. Cauza acestor manifestări nesănătoase este după părerea noastră prezența în rândurile emigrației a câtorva elemente titoiste (în parte încă nedescoperite și prin urmare, nearestate) trimiși de Rancovici în R.P.R., tocmai cu scopul de a împiedica organizarea emigrației, de a semăna neîncredere reciprocă printre emigranți și neîncredere în P.M.R., precum și de a crea o rețea de spionaj și diversiuni. Emigranții cei mai energici, care s-au evidențiat în demascarea cliicii fasciste a lui Tito, asigură emisiunile radiofonice în limba sârbă și redactarea ziarului emigranților politici revoluționari „Sub steagul internaționalismului”. Cercurile de lectură, școlile de cadre îi înarmează cu teoria marxist-leninistă pentru lupta împotriva fasciștilor și asasinilor titoiști.

Munca de agitație care se desfășoară, ca și acțiunea cultural-educativă de masă, prin conferințe, manifestări artistice, etc. adâncesc ura față de trădătorii și spionii iugoslavi.

Fără îndoială că munca între emigranți a dat multe rezultate pozitive. Dar sunt și lipsuri, dintre care cele mai importante sunt următoarele:

Vigilența revoluționară în munca politică printre emigranții politici n-a fost ridicată la nivelul necesar, pentru a descoperi și demasca la timp pe agenții și spionii titoiști.

Organizația de bază a emigranților n-a desfășurat o muncă de lămurire de-ajuns de organizată, pentru a asigura baza politică a măsurilor luate pe linie de stat.

B. Răspândirea materialului de propagandă scris împotriva agenturii de spioni titoiști.

Răspândirea ziarului emigranților politici revoluționari iugoslavi din U.R.S.S. „Pentru o Iugoslavie socialistă”, a ziarului „Sub steagul internaționalismului” din R.P.R. și a celorlalte ziare ale emigranților politici revoluționari iugoslavi, care apar în alte țări, ca de pildă „Napred” și „Nova Borba”, precum și răspândirea de broșuri și manifeste, tipărite în timpul așa numitelor alegeri din Iugoslavia, special pentru munca ilegală, a fost îngreuiat în ultimul timp în urma măsurilor represive.

Canalurile de răspândire ca și cantitatea globală a materialului de propagandă răspândit, material de propagandă îndreptat împotriva lui Tito, s-a micșorat în mare măsură.

În afară de materialul tipărit înainte de noiembrie 1949, în noiembrie și decembrie 1949, am tipărit broșuri (rapoarte și rezoluții ale Consfătuirii Biroului Informativ din noiembrie 1949, raportul tovarășului Malencov de la 7 noiembrie 1949 etc.) în 375.500 de exemplare.

În decembrie și ianuarie am tipărit broșuri (materialele consfătuirii Biroului Informativ, articolele tovarășilor Molotov, Malencov, Iudin, Rossi, Poptomov, Popivoda, Golubovici etc.) în 283.000 de exemplare.

În februarie am tipărit broșuri (a tov. Pospelov, Goro, Cogniot, etc.) în total în 35.000 de exemplare.

Din februarie n-a mai fost tipărită nici o broșură, deoarece încă n-au fost răspândite broșurile tipărite în ianuarie.

În afara acestui material am mai răspândit și materialele tipărite la Moscova și transmise nouă pentru împrăștiere și răspândire. În această perioadă au sosit din U.R.S.S. broșuri (Rezoluțiile Biroului Informativ, actul de acuzare în procesul lui Traicio Kostov), manifeste electorale etc., într-un tiraj total de 29.300 exemplare, iar ziarul „Pentru o Iugoslavia socialistă” a fost difuzat până la no. 33, tirajul fiecărui număr atingând 11.900 până la 15.000 de exemplare.

Am reținut manifestele electorale în 60.000 de exemplare. Ziarul emigranților politici revoluționari iugoslavi din R.P.R. apare în 11.000 exemplare și au apărut 21 numere. Noi împărțim și expediem acest material în zona de frontieră a R.P.R., în R.P. Bulgaria, în R.P. Ungară, în R.P. Albania, Austria, Cehoslovacia și Polonia, pentru a fi trecut în Iugoslavia.

În Cehoslovacia și Polonia expediem material numai pentru emigranții care locuiesc acolo.

În Austria expediem neregulat și cu întreruperi.

Transportul materialului de propagandă antititoist în R.P. Albania întâmpină în ultimele luni mari dificultăți. Pe baza indicațiilor primite din partea partidelor frățești din țările respective am redus în măsură importantă cantitatea de material expedit în R.P. Ungară și în R.P. Bulgaria. Ungaria de la 15.000 broșuri primite în noiembrie și-a redus cererile la 9.000. În R.P. Bulgaria după rugămintea lor nu mai trimitem nici o broșură.

Transportul materialului peste frontiera româno-iugoslavă a întâmpinat deasemeni mari dificultăți. Astfel în luna noiembrie am difuzat 50.000 broșuri, în decembrie 60.000, în ianuarie 53.000, în februarie 11.000.

La aceste cantități se mai adaugă 72.600 de exemplare din material tipărit în U.R.S.S. și 32.000 de exemplare din ziarul „Sub steagul internaționalismului”.

Spre marea noastră părere de rău trebuie să constatăm, că în genere răspândirea materialului antititoist s-a redus în măsură importantă. De aceea am fost siliți să reducem și tirajul broșurilor tipărite special pentru munca ilegală în Iugoslavia. Nu știm încă precis, dacă materialul ajuns în Iugoslavia se răspândește bine în masele largi populare.

Concluzii:

În legătură cu această problemă partidul nostru își pune în față următoarele sarcini principale:

Întărirea generală a campaniei împotriva clicii fasciste a lui Tito și a agenților ei, împotriva uneltirilor imperialiste.

Întărirea activității organizatorico-politice a partidului, adâncirea muncii de masă pentru strângerea legăturilor partidului cu masele, pentru dezvoltarea patriotismului în rândurile maselor muncitoare și a urei împotriva lumii imperialiste și a regimului terorist din Iugoslavia; pentru intensificarea vigilenței revoluționare față de orice manifestări dușmănoase, împotriva elementelor dăunătoare naționaliste, fasciste, care încearcă să pătrundă chiar și în rândurile partidului; înlăturarea lipsurilor și a slăbiciunilor principale în lupta împotriva activității dușmănoase a spionilor fasciști iugoslavi. Toate organele noastre de partid și de stat trebuie să se socoată în permanență mobilizate în frontul luptei împotriva spionilor fasciști, dușmani ai libertății și păcii.

În special în regiunea de frontieră poporul nostru muncitor trebuie să fie gata la orice jertfă în lupta împotriva bandei titoiste, care amenință permanent libertatea, independența și suveranitatea patriei noastre.

Toate măsurile luate vor fi întărite prin toate mijloacele pe linie de partid și de stat.

Măsuri speciale vor fi luate pentru întărirea regiunii de frontieră și mai cu seamă în legătură cu problemele populației sârbo-croate din R.P.R. Iugoslavia titoistă a fost transformată într-o bază militară a agresorilor imperialiști americani - noi întărim țara noastră, pentru ca ea să fie o bază cât mai puternică a frontului păcii și a socialismului.

Lupta împotriva bandei titoiste și a dictaturii fasciste, întronată de ea, trebuie să

cuprindă toate domeniile activității Partidului. Nu trebuie să dăm fasciștilor nici un răgaz, nu trebuie să le dăm nici o zi de odihnă.

C.C. va conduce nemijlocit această luptă și o va coordona. În acest scop va fi întărit sectorul special.

Măsuri în legătură cu sarcinile luptei pentru elementele revoluționare din Iugoslavia.

Măsurile în legătură cu emigranții politici revoluționari din Iugoslavia:

Va fi întărită organizația de bază a emigranților, care le va asigura conducerea nemijlocită a emigrației.

Măsurile în legătură cu răspândirea materialului, pregătiți pentru lupta împotriva bandei titoiste de spioni ,și asasini. Se propune:

Îmbunătățirea muncii de răspândire a materialului peste granița româno-iugoslavă. În acest scop se elaborează un proiect care va conține indicații în vederea reorganizării cu scopul asigurării difuzării și controlului folosirii materialului, răspândit pe teritoriul iugoslav.

Partidele frățești din țările, prin care a fost efectuată munca de răspândire, trebuie să organizeze aparatul necesar în vederea intensificării activității de răspândire.

Orice legătură a regimului fascisto-titoist cu străinătatea, orice contact internațional trebuie să fie transformat într-un canal pentru răspândirea materialului de demascare a bandei Tito-Rancovici, trebuie să fie transformat într-un ajutor acordat revoluționarilor iugoslavi care conduc masele la luptă împotriva monștrilor fasciști.

Înfăptuirea acestor propuneri va atrage partidele comuniste din Europa la acțiuni concrete și va intensifica tot mai mult munca de răspândire a materialelor, extinzând-o asupra întregului teritoriu al Iugoslaviei, vândută de Tito imperialiștilor.

Materialul trebuie să ajungă în mâinile oamenilor muncii din Iugoslavia, ca să fie folosit pentru răsturnarea regimului dictatorial fascist al lui Tito.

A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, ff. 1-14.

103.

[1950, noiembrie, 19, București]. Notă a Comandamentului Grănicerilor privind incidentele de la frontiera cu Iugoslavia în perioada august-noiembrie 1950.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
- STAT MAJOR -
Secția Pază Frontieră

NOTĂ

de evenimentele petrecute în sectorul Regt.4 Grăniceri pe timpul dela 1 August la 19 Noembrie 195.- (Spioni prinși)-
(trecuți din Iugoslavia în R.P.R.)

1). - În noaptea de 18/19 August 1950, a fost prins de grăniceri, individul VELCO BACIVAN, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R., cu misiune de spionaj, prin sectorul Cenei.

2). - În ziua de 21 August 1950, a fost prins de grăniceri individul CHIROSITA MISCOVICI, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R., prin sectorul Jimbolia. În urma cercetărilor s-a stabilit că a fost trimis de sârbi cu misiune de spionaj.

3). - În noaptea de 28/29 August 1950, a fost prins de grăniceri individul ILICI PETER, în sectorul Plot. Giera, care trecuse frontiera din Iugoslavia în R.P.R. cu misiune de spionaj.

4). - În noaptea de 30/31 August 1950, a fost prins de grăniceri, în sectorul Teremia Mică, individul JIVA.N.I.C.I SAVA care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R. cu

misiune de spionaj.

5). - În noaptea de 8/9 Septembrie 1950, a fost prins de grăniceri individul NEGRU GEORGE, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R. prin sectorul Plot. Foieni, cu misiune de spionaj.

6). - În noaptea de 1/2 Octombrie 1950, a fost prins de grăniceri individul KOCI IVAN, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R., prin raionul Plot.Cenei, cu misiune de spionaj.

7). - În noaptea de 14/15 Octombrie 1950, a fost prins de grăniceri individul CHIRITA GHEORGHE, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R. prin sectorul Rusova, cu misiune de spionaj.

8). - În noaptea de 20/21 Octombrie 1950, a fost împins de grăniceri sârbi ind. LALICI STEIA, care a trecut frontiera din Iugoslavia în R.P.R. prin sectorul Comunei Cruceni, cu misiune de spionaj. Susnumitul a stat 4 zile la Rudna, și când a vroit să se înapoieze în Iugoslavia a fost prins de grăniceri în noaptea de 24/25 Octombrie 1950.

A fost trimis de grănicerii sârbi și U.D.B. să culeagă următoarele date:

- ce armată se află în Rudna, Ivanda, Giulvaz, unde se află, efective și dotare.

- unde sunt grănicerii, ce efective, etc.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2050, f. 25.

104.

[1950, decembrie, 26, Belgrad]. Ambasadorul român transmite M.A.S. un raport privind atitudinea provocatoare a autorităților iugoslave față de ambasadă și funcționarii români de aici.

Nr. 71684 din 26.XII.950

TOVARĂȘE MINISTRU

Am onoarea a vă înainta o dare de seamă despre atitudinea autorităților jugoslave față de noi și o dare de seamă despre felul cum ne-am organizat munca și ne-am îndeplinit sarcinile în perioada dela 15 Iulie – 30 Octombrie 1950.

Primiți, Vă rog, Tovarășe Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Secretat de Ambasadă

Beldie Mihai

TOVARĂȘEI
ANA PAUKER

Belgrad, 25 Octombrie 1950

RAPORTURILE CU MINISTERUL DE EXTERNE JUGOSLAV ȘI ATITUDINEA AUTORITĂȚILOR JUGOSLAVE FAȚĂ DE NOI

În această perioadă (...) că s-a făcut schimbul de note și adrese între noi și Ministerul de Externe Jugoslav și care a fost atitudinea autorităților Jugoslave față de noi dela plecarea tov. Laurențiu.

În primul rând pentru primirea corespondenței tov. Laurențiu la plecarea sa ne-a dat – din fugă – câteva îndrumări, în sensul ca să nu primim nicio corespondență, întrucât nu vom avea posibilitatea să comunicăm cu Bucureștiul și nici să rezolvăm chestiunile ivite. Așa am și făcut în prima săptămână, când s-au refuzat trei adrese. În urma convorbirii telefonice ce a avut loc între tov. Laurențiu și tov. Ira, D-lui a comunicat că putem primi de acum orice corespondență. Astfel

în acest interval de timp am primit de la Ministerul de Externe Jugoslav patru note verbale, din care trei note de protest cu un conținut provocator și grosolan.

Nota verbală din 27 Iulie a.c. referitoare la vasul „Pechi” care ar fi aruncat pe teritoriul Jugoslav material ilegal tipărit în R.P.R., precum și nota din 10 August a.c. referitoare la așa zisele incidente de la graniță instigatoare la un nou războiu.

Referitor la înaintarea notelor verbale ale Guvernului R.P.R. către Guvernul Jugoslav prima privind cazul Lupea Gheorghe și a doua Navigația pe Dunăre ne-am conformat întocmai instrucțiunilor primite de la Dvs.

În aceeași zi la ora cinci d.m. Ministerul de Externe Jugoslav a încercat să restitu[i]e nota privitoare la cazul Lupea Gheorghe pe care noi nu am primit-o motivând că nu se lucrează după-masă. Au revenit a doua zi și văzând motivul înapoierii precum că, folosim un ton ofensator, deasemeni am refuzat pe loc s-o primesc. Consider că gestul nu a fost potrivit întrucât publicitatea necesară se făcuse și opinia publică luase cunoștință de faptele criminale ale autorităților jugoslave.

Ministerul de Externe Jugoslav ne-a crea[t] greutăți cu ocazia informării Ministerului nostru. Astfel cu ocazia înmânării notelor lor de protest foloseau orele 5-7 d.m. pentru ca să nu avem timpul material a vă încunoștiința. Atunci când căutam să comunicăm cu București sau prin Budapesta se întrerupea legătura telefonică. În felul acesta corespondența dela Minister o primeam numai dimineața ca în cazul de nu aveam legătură telefonică să avem timpul necesar să comunicăm prin poștă. La fel au procedat și cu ocazia comunicării rezultatului predării notei noastre de protest.

Cu privire la vizita mea la Ministerul de Externe Jugoslav nu a mai avut loc – cred eu – ca urmare a faptului că nu am mers la Minister în ziua chemării.

În ce privește eliberarea diferitelor acte cerute de Ambasada noastră dela Ministerul de Externe Jug. se târăgănează cu toate că s-au plătit taxele fiscale în urma instrucțiunilor primite.

*
* *
*

Atitudinea autorităților jugoslave în această perioadă s-a manifestat mai brutal și provocator. După plecarea tov. Laurențiu autoritățile au continuat să trimeată agenți provocatori cunoscuți printre care pe Voislav Jașin student, lucrează la „Radio Belgrad”, emisiunea pentru limba română, Malentici Milenco student nu am aflat unde lucrează și pe Liubița Stancovici studentă.

În parte v-am informat pentru ce chestiuni veneau aceștia la Ambasadă, însă acum vreau să vă aduc la cunoștință unele amănunte.

Voislav Jașin venea la Ambasadă pentru a-și comple[c]ta formalitățile de repatriere însă niciodată nu aducea fotografiile. La 2 August a.c. a revenit sub motiv că aduce o carte pe care o împrumutase. Sub masca de om căruia îi este foarte dor de țară dar căruia îi e teamă să nu fie arestat odată ce s-a repatriat, a vrut să știe părerea noastră - „dacă mai ține mult această situație” – (înțelegând prin aceasta dacă Tito mai stă mult la putere). El a declarat că în urma propagandei antisovietice din Jugoslavia, poporul nu mai crede ca în trecut în Uniunea Sovietică. În această chestiune s-a referit și la emisiunile de la radio în limba română și a arătat că acolo unde lucrează el mai sunt următorii: Raihici Nicolae din Iancov, Nost speaker, Orza Nicolae din aceeași localitate, Porivoj Protici din Ceacova R.P.R. speaker, Ivanov Tănase controlează emisiunile, Ivanovici Nada redactoare și corectoare, Viorel Puka traducător și susnumitul Voislav Jașin traducător și dactilograf. De asemeni Andrei Papin care scrie la ziarul „Libertatea” lucrează și el pe lângă Dir. Informații din Guvernul Serbiei.

Voislav Jașin a încercat să pară deprimat că o duce greu cu viața și că este dezorientat politicește. După plecarea lui mi-am făcut analiza atitudinii mele față de acesta întrucât știam ce fel de om este și prin răspunsurile date cred că nu am comis greșeli. Mi-am pus însă

întrebarea dacă nu cumva este o victimă a propagandei titoiste și constrâns din cauza condițiilor grele de viață.

La 4 August a venit din nou interesându-se ce i s-ar întâmpla dacă ar merge în țară, fiindcă îi este tare frică. (...) d-l de legătură cu procesul care se judeca atunci la București (1-8 August) m-a întrebat dacă cunosc pe inculpații pentru că ei îi cunosc. – „Sigur, pentru că Ambasada Jugoslavă din București a organizat spionajul” – am răspuns. El a declarat că mai bine ar lucra pentru noi dându-ne informații decât pentru titoiști. La aceasta am răspuns scurt – „Ambasada noastră nu se ocupă de asemenea chestiuni. În continuarea discuțiilor a declarat că, dacă eventual U.D.B. ar afla că el vine la Ambasadă va crede că vine să mă convingă pe mine să rămân definitiv în Iugoslavia și el va fi crezut întrucât se bucură de încredere la ei pentru că a luptat în armata jugoslavă de partizani.

Față de cele de mai sus mi-am manifestat disprețul pentru clica trădătoare titoisă și i-am spus că ar face mai bine să evite a se ocupa cu asemenea chestiuni și să nu discute decât cel interesează privitor la complectarea actelor de repatriere în R.P.R.

Am văzut nu numai că este agent, dar este periculos și obraznic. Am cerut atunci îndrumările D-voastră.

Data următoare când a revenit a încercat a lega discuții însă a fost poftit afară, spunându-i să vină atunci când se va hotărî să plece în țară. La aceasta a răspuns că așteaptă să-i scrie întâi Uci... m care s-a repatriat în Ianuarie 1950. (Este posibil de la radio Belgrad).

De atunci Voislav Jašin a mai venit să ceară ... i s-a repetat din nou să nu mai vină la Ambasadă.

Malentici Milenco după plecarea tov. Laurențiu a venit de două ori pela Ambasadă fără să mă găsească pe mine. La 10 septembrie a revenit din nou pe motiv că se interesează dacă i-a venit răspuns privitor la prelungirea pașaportului. S-a interesat când vine tov. Laurențiu și dacă îl așteptăm mult.

A încercat să se plângă că o duce greu deși după cum arăta din toate punctele de vedere nu se vedea aceasta. Malentici s-a interesat dacă ne mai persecută autoritățile jugoslave, fiindcă el este persecutat de când a lucrat la Buletinul Ambasadei noastre. În continuarea discuției a început să spună că U.D.B. nu are o părere prea bună despre tov. Laurențiu fiindcă este un tip de șmecher stricat numai pentru interesele sale personale, iar despre mine U.D.B. are altă părere până când voi fi liber să spun ceea ce gândesc și nu ce spun acum când sunt obligat. Am răspuns că nu mă interesează părerea lor și i-am cerut pe un ton aspru să părăsească Ambasadă și când vom avea răspuns la cererea lui vom comunica prin poștă.

Stancovici Liubița după plecarea tov. Laurențiu a venit la 2 August la Ambasadă întorcându-se cu brigada dela construirea orașului studentesc dela Zagreb. A declarat că acolo au participat și studenți străini. Aceștia aveau zilnic la masă carne, pâine albă și deseori teatru, cinematograf etc. Ei nu aveau voie să vorbească cu studenți străini decât de față cu șeful brigăzii și în grupuri. Scrisorile erau cenzurate. S-a plâns că duce lipsă de bani deși a luat bursa de 3.000 dinari. I-a părut rău că nu l-a găsit pe tov. Laurențiu, interesându-se când vine.

La 18 Septembrie a revenit și s-a interesat dacă a venit tov. Laurențiu, pentru că a delarat ea, tov. Laurențiu i-a promis că trebuie să meargă la București și atunci personal îi va aduce viza de repatriere. Tot atunci s-a interesat unde locuiește soția tov. Laurențiu.

Ultima dată când a venit la 28 Sept. s-a întâlnit cu un alt agent, Iacob Pelici, însă s-a prefăcut că nu-l cunoaște deși el a salutat-o. Din discuții am constatat că cererea de repatriere nu era decât un pretext ca să poată veni în Ambasadă întrucât până astăzi nu a mai revenit ceea ce în trecut se repeta la intervale de trei săptămâni.

Paralel cu aceștia mai veneau și alții care își ofereau serviciile ca șoferi, femei de serviciu, bucătărese sau funcționari. Deasemeni am constatat că scopul vizitei nu era cel arătat și că erau trimeși de U.D.B.

Mai grav a fost, ceea ce nu au reușit, în încercarea de a provoca incendiu (înaintăm un raport amănunțit) și cu încercarea de a pătrunde în Ambasadă cu chei potrivite. Prima acțiune a fost împiedicată datorită unui control sistematic pe care îl făceam noaptea, iar a doua, din întâmplare am constatat că ușa se poate deschide cu orice obiect mai tare. Față de această situație am luat toate măsurile necesare de securitate.

Provocările și mizeriile îndreptate împotriva noastră, au fost aplicate și asupra cetățenilor care ne făceau aprovizionarea cu alimente, interzicându-le să mai vină fie la vilă sau Ambasadă. În felul acesta au căutat să ne umilească ca să mergem în piață, să ne facem singuri aprovizionarea.

Dacă până acum ne trimeteau agenți în Ambasadă și ne făceau greutăți indirecte, acum au început să ne legitimizeze pe stradă. Am fost legitimat în două rânduri (17 Sept. și 5 Oct.) când veneam de la Casa Sovietică la orele 9,30 seara, iar tov. Ira a fost legitimată când mergea spre casă la orele 4,00 d.m. Deasemeni zilnic primim nenumărate telefoane prin care suntem amenințați în limba română și sârbă.

Ținând cont de indivizii cari au venit la Ambasadă și chestiunile discutate de ei, părerea mea este că aceștia au venit cu scopul de a vedea care este poziția mea față de trădătorii titoiști, ce părere avem despre simpatia poporului iugoslav pentru Uniunea Sovietică, ce părere am despre tov. Laurențiu și dacă se mai întoarce. Dela înaintarea notei la M.A.E. Jugoslav.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

105.

[1950, decembrie, 28, Belgrad]. **Ambasada informează autoritățile române despre convocarea la MAE iugoslav pentru a fi informată în legătură cu incidentul împușcării unui militar român, dezertor, care a încercat să fugă în Iugoslavia și despre refuzul grănicerilor români de a constitui o comisie mixtă pentru anchetarea cazului.**

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 558 Luna Decembrie Ziua 28 ora 24 1950

Astăzi la ora 17 și 30 minute am fost chemat la M.A.E. iugoslav de directorul Giuric și mi-a comunicat: în sectorul de frontieră unde a fost împușcat [i]eri subofițerul român, au venit câțiva ofițeri români și ofițeri iugoslavi care s-au aflat acolo au propus ofițerilor noștri să constituie o comisie mixtă.

Această propunere a fost respinsă de către ofițerii noștri, mai mult decât atât, ofițerii noștri insistând ca mortul să le fie predate imediat. „Au amenințat că în caz contrar grănicerii români vor ataca pichetul iugoslav și vor lua mortul cu forța” autoritățile iugoslave sunt dispuse să-l predea cu condiția ca să fie întocmit un proces verbal și semnat de reprezentanții celor două țări, cu mențiunea că subofițerul român a fost împușcat pe teritoriul iugoslav și predat lor de către autoritățile iugoslave. Dacă Guvernul R.P.R. respinge această propunere, cel puțin să le fie dat un act din partea reprezentanților autorităților române din care să re[i]asă că mortul a fost găsit pe teritoriul iugoslav și predat lor de către autoritățile iugoslave. În ce privește amenințata atacării pichetului iugoslav „aceasta este cu totul din cale afară și nu necesită niciun fel de comentarii”. Cele ce v-am comunicat cu telegrama No 557 a apărut în presa iugoslavă de azi.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1951

106.

[1951, ianuarie, 11, Belgrad]. Telegramă a ambasadei în care informează despre primirea de la autoritățile iugoslave a unei note de protest privind incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 6 Luna Ianuarie Ziua 11 ora 0,38 1951

Tovarășe Ministru, am onoarea a comunica Dvs. următoarele:

Astăzi 10 Ianuarie am primit dela M.A.E. iugoslav o notă de protest în care se referă la tragerile ce ar fi fost făcute de grănicerii români asupra grănicerilor, civililor și teritoriului iugoslav precum și violarea spațiului aerian de către avioanele românești. În introducere spune:

„M.A.E. iugoslav în mai multe note de protest referitoare la incidentele dela frontiera româno-iugoslavă, a atras atențiunea guvernului R.P.R. asupra procedeelelor nepacifice a autorităților de frontieră române, asupra consecințelor păgubitoare care se reflectă asupra situației la frontieră și a relațiilor între două țări”. „În ciuda avertismentelor și protestelor făcute de guvernul iugoslav, organele de frontieră române au urmărit și intensificat aceleași acțiuni provocatoare la frontiera iugoslavă-română, dovedind că guvernul R.P.R. nu dorește să pună capăt procedeelelor nepacifice a organelor de frontieră. Reînnoirea unor astfel de procedee demonstrează just că ele sunt exercitate în scopul de a crea intenționat o stare de tensiune la frontieră și de instigare la campania ostilă contra R.F.P.J.” Mai departe nota enumeră 24 incidente de frontieră care ar fi fost provocate de grănicerii români și o violare a spațiului aerian în perioada 27 Septembrie și 23 Decembrie trecut.

În încheiere „M.A.E. iugoslav protestează energic contra acestor procedee provocatoare și nepacifice care continuă să le exercite organele românești la frontiera iugoslavă-română și cere din nou ca guvernul R.P.R. să ia măsurile necesare pentru a evita în viitor astfel de acțiuni a grănicerilor români la frontiera iugoslavă”. Aștept instrucțiunile Dvs.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

107.

[1951, februarie, 22, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția în presă a unui articol privind problema reținerii a nouă copii iugoslavi în România, în care se afirmă că „Guvernul român ne-a furat copiii”.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 49 Luna Martie Ziua 25 ora 15,26 1951

Tovarășe Ministru,

Ziarul săptămânal „Libertatea” care apare în limba română publică în numărul din 25 Martie curent sub titlul „Povestea copiilor furăți” un reportaj în care descrie cum un grup de 14 copii se jucau în apropierea graniței și din greșală o parte au trecut frontiera și au fost „furați” de grănicerii români. Reportajul este scris după povestirea unui elev care a văzut cum

s-a petrecut faptul. Arată localitățile de unde sunt fiecare, publică fotografiile a 2 copii dintre cei fugiți și că autoritățile iugoslave au făcut intervenție însă fără rezultat. Ca încheiere autorul reportajului scrie că familiile acestora nu pot spune altceva decât că „Guvernul român ne-a furat copii”. Felul cum este conceput acest reportaj, prin întrebările, unde sunt aceștia, ce fac, ce mănâncă, pe unde dorm, cum sunt îmbrăcați este menit să răscolească sentimentele oamenilor apolitici și să-i abată dela nemulțumirile pe care le au din cauza greutăților create de guvernatorii lor.

BELDIE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

108.

[1951, mai, 17, Belgrad]. Ambasada română a primit o notă de la MAE iugoslav în care se protestează față de atitudinea dușmănoasă a României, acuzată ca ar dori să preia administrarea sectorului Porților de Fier.

No. 46.228

AMBASADEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BEOGRAD

Ministerul Afacerilor Externe a Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, din ordinul Guvernului său, are onoarea de a aduce la cunoștința Ambasadei Republicii Populare Române, cele ce urmează:

Dela un timp încoace, Guvernul Republicii Populare Române, prin intermediul delegațiilor săi și a autorităților de poliție, face tot ce-i stă în putință pentru a lua în mâinile sale administrarea Sectorului Porților de Fier, violând astfel principiul de egalitate al celor două State în ceea ce privește conducerea acestui sector și punând Administrația Porților de Fier într-o situație critică. În acest fel, interesele generale ale navigației pe Dunăre se găsesc amenințate.

Printr-o serie de măsuri de forță, a fost făcută imposibilă orice activitate a Delegației Republicii Populare Federative a Iugoslaviei la Orșova. Astfel, Guvernul Republicii Populare Federative a Iugoslaviei a fost obligat să-și recheme Delegația sa de pe teritoriul român. Mai mult încă, Delegația română încearcă prin toate mijloacele să excludă total Delegația iugoslavă și pe funcționarii Administrației Porților de Fier resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei din gestiunea sectorului Porților de Fier, ceea ce reiese din faptele următoare:

După ce a expulzat pe toți funcționarii iugoslavi ai căror funcțiuni necesitau șederea lor pe teritoriul român, au fost aplicate variate procedee de intimidare și de insultare contra funcționarilor locuind pe teritoriul iugoslav și care se duceau la postul lor la Orșova, pentru a-i împiedeca și pe ei deasemenea de a lucra pe teritoriul român. În felul acesta, ei au fost supuși unui control polițienesc din cel mai riguros în activitatea lor, în circulația lor și în conversațiile lor chiar în clădirile Administrației Porților de Fier la Orșova, precum și în afară de acestea. În timpul trecerii spre Orșova a funcționarilor iugoslavi, organele române militare și de poliție, operează asupra acestora din urmă percheziții sistematice din cele mai grosolane și nedemne, le confiscă curierul oficial și-l duc în localurile lor pentru a nu-l înapoia decât după un timp prelungit și un control amănunțit exercitat cu participarea directă sau indirectă a delegatului român.

Prin intermediul Delegației române, Delegația iugoslavă a fost pusă în curent cu „dispozițiile speciale române relative la trecerea frontierei de către personalul Administrației Porților de Fier și a materialului său flotant, astfel, ca și șederea și circulația lor pe teritoriul Republicii Populare Române. Aceste măsuri de poliție oprite arbitrar au intrat în vigoare în sectorul Porților de Fier în August 1949 printr-o decizie unilaterală a autorităților române.

Aceste dispoziții constitu[i]e un exemplu evident arătând că Guvernul Republicii Populare Române prin intermediul organelor sale, violează toate obligațiile în vigoare, asumate în vederea unei colaborări și a unei munci în comun a celor două State în sânul administrării sectorului Porților de Fier. Ele permit aplicarea unei puternice terori polițienești asupra funcționarilor iugoslavi. Mai mult, ele sunt de natură a submina considerabil funcționarea administrației Porților de Fier, impunându-i noi restricții deloc justificate ceea ce reprezintă un obstacol direct al navigației în general.

Delegația română ducea deasemenea într-un fel arbitrar politica cadrelor în Administrația Porților de Fier. Dela un timp oarecare ea nu-și dă aprobarea numirii Ing. Dușan Babic în postul de Șef al serviciului navigației și refuză deasemenea să adopte rezoluțiile în privința numirii funcționarilor și piloților iugoslavi expulzați. Delegația română desemnează în mod arbitrar, funcționari români, adeseori personae necalificate, ceea ce este cauza avariilor survenite în canalul Sip în 1950 și în 1951, avarii din cele mai grave din istoria sectorului Porților de Fier. În Ianuarie 1950 un mare număr de flotori au fost, din lipsă de precauțiunile cele mai elementare, găurite și pierdute. Niciodată în istoria Porților de Fier nu s-a pierdut într-un timp așa de scurt, un număr atât de important de flotori.

Delegația Republicii Populare Române ia în mod arbitrar deciziuni relative la funcționarea Administrației Porților de Fier. Ele se amestecă direct în activitatea serviciilor, privând astfel de competența lor, pe șefii de serviciu resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei. Astfel, de exemplu, scrisorile adresate de către șeful contabilității resortisant iugoslav, Navigației fluviale bulgare și „Sovromtransport”-ului informându-le că trebuie să plătească partea de taxe în dinari pentru trecerea sectorului au fost reținute de către delegatul român. Dat fiind că contabilitatea se găsește la Orșova, deci pe teritoriul român, delegatul român profită de orice ocazie pentru a interzice orice corespondență pe care o găsește indezirabilă. Certificate de serviciu ale piloților și funcționarilor sunt semnate numai de delegatul român și eliberate de el, independent de arhivele Administrației Porților de Fier și purtând numărul registrului Delegației române.

Șeful serviciului tehnic, resortisant român și funcționarii români ai suszisului serviciu, deși posedă permise de trecere a frontierei în bună și legală formă, nu se duc la reședința serviciului la Tekija, ci îndeplinesc serviciul lor la Orșova, încercând deasemenea să transfere reședința serviciului pe teritoriul român ceea ce desorganizează funcționarea Administrației Porților de Fier. Șeful serviciului tehnic în special nu-și îndeplinește datoria sa fundamentală consistând în a inspecta regulat starea lucrărilor hidrotehnice ale sectorului.

Șeful casieriei, resortisant român, nu supune deloc, de un an, raporturile sale lunare Comitetului provizoriu, asupra biroului său, voind astfel, cu ajutorul delegatului român, să evite orice control în desfășurarea mijloacelor de plată a Administrației Porților de Fier.

Delegația Republicii Populare Federative a Iugoslaviei s-a silit ca bugetul Administrației Porților de Fier să fie în mod regulat stabilit. Dar, cu începere din al doilea semestru al anului 1949, Delegația română n-a răspuns deloc intervențiilor Delegației iugoslave în privința acestei chestiuni. Ea evită să stabilească bugetul și trecând peste competența șefilor resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei și fără stirea Delegației iugoslave, a dat instrucțiuni șefilor și funcționarilor români să elaboreze proiecte ilegale de buget care, după părerea Delegației române, vor trebui să servească ca bază funcționării serviciilor Administrației Porților de Fier. În afară de elaborarea unor asemenea pro[i]ecte de buget, Delegația română a interzis importarea sumelor anuităților de împrumuturi, pe care Republica Populară Federativă a Iugoslaviei le-a acordat Administrației Porților de Fier. În felul acesta, Delegația română își propunea să anuleze obligațiile Comitetului provizoriu față de Republica Populară Federativă a Iugoslaviei în ceea ce privește rambursarea împrumuturilor susmenționate.

Mai mult, Guvernul Republicii Populare Române având mai întâi propus, el însuși, o mărire considerabilă a taxelor în sectorul Porților de Fier, a respins apoi aceeași propunere a

Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, fără a da motive. Nefiind în stare să nege motivele justificate necesitând mărirea taxelor existente, Guvernul român, totdeauna prin ofense adresate Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei și prin argumente fără valoare întoarce atenția dela necesitatea reglementării acestei chestiuni importante pentru funcționarea normală a Administrației Porților de Fier. Guvernul Republicii Populare Române știe totuși foarte bine că cu ajutorul sumelor taxelor existente Administrația nu poate se stabilească un echilibru financiar, dat fiind că ea este obligată să acorde ea însăși împrumuturi pentru a acoperi deficitul său. În ciuda acestui fapt, Guvernul Republicii Populare Române califică propunerea Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei tinzând la mărirea taxelor, drept intenționată de a crea „beneficii și profituri” în vederea acoperirii deficitului anilor precedenți. Astfel, el nu explică pentru rambursarea împrumuturilor acordate Administrației Porților de Fier după război, în vederea asigurării navigației în interesul general, ar însemna crearea profiturilor, nici care ar fi beneficiarul. El nu dă nici măcar răspuns la chestiunea de a ști în ce fel poate să facă față deficitului activității curente a Administrației Porților de Fier, având în vedere nivelul puțin ridicat al navigației. Este evident că o asemenea atitudine a Guvernului Republicii Populare Române face să se nască alte beneficii - de știut că societățile de navigație ale unei alte țări, a cărei activități pe Dunăre este cea mai dezvoltată și aproape exclusivă, continuă să profite de pe urma taxelor relativ puțin ridicate în sectorul Porților de Fier. Într-o asemenea situație, Delegația română se silește să găsească un mijloc de a reduce sarcinile țării sale pentru acoperirea deficitului în lei a Administrației Porților de Fier, și aceasta în detrimentul Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, acționând în felul următor:

Comitetul provizoriu a luat de comun acord rezoluția, nr.65 în Ianuarie 1949 prevăzând posibilitatea pentru societățile de navigație de a plăti taxele datorate numai în dinari sau numai în lei, pe baza compensației și păstrând mereu echilibrul abundenței de venituri în lei și în dinari a Administrației Porților de Fier. Momentan, Delegația română autorizează în mod arbitrar societățile române și altele, cu excepția societăților iugoslave să nu plătească taxele decât în lei, fără a ține seama de compensarea sumelor corespondente în dinari și în același timp împiedică Biroul contabilității al Administrației Porților de Fier de a reaminti societăților de navigație propunerea Delegației Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, rezoluțiile în vigoare în această chestiune. Astfel, plata neregulată în lei din partea taxelor în dinari, fondul în dinari a fost nedreptățit pentru o sumă de 3.500.000 dinari. Printr-un asemenea procedeu, Delegația română rupe echilibrul bugetar al Administrației Porților de Fier, încercând în același timp, pe socoteala Republicii Populare Federative a Iugoslaviei și a veniturilor în dinari provenind din taxe, de a reduce sarcinile țării sale pentru a acoperi deficitul zisei Administrații.

În afară de ceea ce s-a expus, Delegația română subminează dela un timp oarecare repartitia egală a sarcinilor necesare să asigure funcționarea instalațiilor de halaj pe canalul Sip, puse la dispoziția Administrației Porților de Fier de către Republica Populară Federativă a Iugoslaviei în interesul general al navigației instalației pentru care nu i-a fost deloc plătită chiria. Guvernul Republicii Populare Române a făcut imposibilă aprovizionarea instalațiilor de halaj cu cărbune cu materialul necesar provenind din Republica Federativă a Iugoslaviei și, cu începere din 1949, Republica Populară Federativă a Iugoslaviei își asumă singură această sarcină, în timp ce Administrația Porților de Fier a perceput de exemplu în 1950 suma de 2.000.000 lei cu titlu de taxe pentru serviciul de halaj. Această sumă provine din taxe care constituiesc un serviciu făcut propriu-zis, n-a fost deloc întrebuințată pentru întreținerea și ameliorarea instalațiilor de halaj pe canalul Sip, ci pentru plata funcționarilor Administrației Porților de Fier resortisanți români, numiți în parte de către Delegația Republicii Populare Române singură.

Prin măsurile de forță și procedeele susmenționate, pe care Guvernul Republicii Populare Române le aplică cu ajutorul organelor sale, în sectorul Porților de Fier, el violează angajamentele sale relative la colaborarea în acest sector, asumate în virtutea Aranjamentului iugoslavo-român

din luna Octombrie 1945. Adoptând o asemenea atitudine, vizând să tergiverseze intenționat soluționarea definitivă a acestei importante chestiuni, Guvernul R.P.R. violează în special dispozițiile Convenției referitoare la regimul navigației pe Dunăre din 1948, care prevede încheierea unui acord asupra stabilirii și funcționării unei Administrații speciale în sectorul Porților de Fier. Ministerul Afacerilor Externe al R.F.P.I. onstată că responsabilitatea consecințelor rezultând dintr-o asemenea atitudine, cade asupra Guvernului R.P.R.

Ministerul Afacerilor Externe al R.P.F.I. din ordinul Guvernului său protestează cu energie împotriva tuturor procedeelelor susmenționate a organelor și Guvernului R.P.R. având ca singur scop de a transforma sectorul Porților de Fier deasemenea într-o regiune trebuind să servească provocărilor permanente și presiunii ostile asupra R.P.F.I.

Ministerul Afacerilor Externe exprimă Ambasadei R.P.R. asigurarea considerației sale.
Belgrad, 17 Mai 1951.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1952

109.

[1952, februarie, 14, București]. Adresă a MAE România către ambasada iugoslavă de la București în care răspunde unei note verbale referitoare la demararea discuțiilor pentru Administrația Specială Fluvială de pe Dunăre. Guvernul român acuză atitudinea ostilă, șicanele, Iugoslaviei în privința navigației pe Dunăre, la sectorul Porțile de Fier.

No. 100443

Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Române referindu-se la Nota Verbală Nr. 414654 din 3 Decembrie 1951 a Ministerului Afacerilor Străine al R.P.F.I., trimisă Ambasadei Republicii Populare Române din Belgrad, comunică următoarele:

Guvernul Republicii Populare Române, a făcut cunoscut Guvernului iugoslav prin Nota Verbală din 3 August 1951 că este gata să înceapă discuțiile referitoare la încheierea unui Acord pentru constituirea Administrației Speciale Fluviale a Porților de Fier prevăzută de Convenția privitoare la regimul navigației pe Dunăre și a propus ca delegații celor două Părți să se întrunească în acest scop la București la data de 25 Septembrie 1951.

Sub pretextul că Guvernul român nu a indicat motivul pentru care a propus ca discuțiile să aibă loc la București și nu la Belgrad, Guvernul iugoslav nu a dat nici o urmare acestei propuneri. Guvernul iugoslav a arătat astfel că în realitate nu urmărește constituirea Administrației Fluviale Speciale a Porților de Fier și asigurarea condițiilor de navigație în acest sector.

În același timp Guvernul iugoslav continuă politica sa de stânjenire a navigației pe Dunăre și de împiedicare a funcționării normale a serviciilor Administrației Porților de Fier și a Comitetului Provizoriu Gerant al Administrației. Delegatul Guvernului iugoslav în Comitetul Provizoriu Gerant al Administrației Porților de Fier V.Nincici a părăsit încă dela data de 17 Septembrie 1949 sediul Administrației, stabilindu-se la Belgrad fără a lăsa înlocuitor și punând Comitetul în imposibilitate de a se mai întruni. În felul acesta activitatea Administrației este stânjenită mai ales în frecventele împrejurări care necesită luarea de măsuri urgente. Deasemenea funcționari iugoslavi cu sarcini de răspundere din Administrație, lipsesc nemotivat dela serviciu luni întregi cum a fost cazul inginerului Babic Dușan, adjunctul șefului serviciului tehnic și al altora.

Guvernul Iugoslav a folosit salarii săi din Administrația Porților de Fier pentru a se deda la activități ostile împotriva Republicii Populare Române. Procesul spionilor judecați în August 1950 la București a desvăluit existența unei rețele de spionaj iugoslav în Administrația Porților de Fier. Autoritățile iugoslave au recurs la tot felul de măsuri abuzive și samavolnice pentru a împiedica personalul român din Administrația Porților de Fier, să-și îndeplinească funcțiunile sale pe teritoriul iugoslav.

În lumina acestor fapte Guvernul român respinge alegația cuprinsă în Nota Guvernului iugoslav că Guvernul român ar pune piedici la încheierea Acordului pentru constituirea Administrației Fluviale Speciale a Porților de Fier.

Deși guvernul iugoslav n-a dat urmare propunerii Guvernului român, Guvernul român, urmărind îndeplinirea prevederilor Convenției privitoare la regimul navigației pe Dunăre, propune ca - în cazul că Guvernul iugoslav nu acceptă orașul București, - delegații celor două Părți să se întrunească la Orșova, sediul actual al Administrației Porților de Fier.

Totodată, Guvernul român atrage atențiunea Guvernului iugoslav că răspunderea pentru situația pe care Guvernul iugoslav o crează în sectorul Porților de Fier prin măsuri contrarii Convenției Dunării, revine în întregime Guvernului Republicii Populare Federative Iugoslave.

București, 14 Februarie 1952

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

110.

[1952, martie, 18, Belgrad]. Ambasada română transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 83 incidente de frontieră.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 28 Luna Martie Ziua 18 ora 23,30 1952

Am primit de la Ministerul Afacerilor Externe Iugoslav o notă de protest în care suntem acuzați de 83 incidente de frontieră (tragerea focului spre teritoriul și grănicerii jugoslavi) și 3 violări în spațiul aerian în perioada 14 Octomvrie 1951 – 24 Ianuarie 1952.

PETRUC PETCU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

111.

[1952, mai, Belgrad]. Ambasada română transmite, la București, copiile (în limba franceză), unei note verbale și a unui memorandum adresat de MAE iugoslav, Comisiei Dunării, în care expune atitudinea neprietenoasă a politicii duse de URSS și sateliții săi în problema navigației Dunării, solicitând revizuirea unor regulamente și statute care reglementează funcționarea și organizarea unor servicii ale Comisiei Dunărene.

AMBASADA

REPUBLICII POPULARE ROMÂNE BELGRAD
No. 36 Strict confidențial

TOVARĂȘE MINISTRU,

Am onoarea a Vă înainta, alăturat, copia Notei Verbale No. 46489 din 24 Mai 1952 a Ministerului de Externe iugoslav precum și copia Memorandum-ului remis la 20 Mai 1952 de ambasada iugoslavă din București Biroului Comisiei Dunărene.

Memorandum-ul calomniază U.R.S.S. și felul de organizare a Comisiei Dunărene propunând revizuirea Regulamentului interior al Comisiei Dunărene și revizuirea Statutului asupra organizării Secretariatului și Serviciilor Comisiei Dunărene.

Primiți, Vă rog, Tovarășe Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI a.i.,

M. Petruc-Petcu

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

Direcția Cabinet

AMBASADA

Republicii Populare Române

Belgrad

Înregistrat la Nr. 36

1952 Luna Mai Ziua 26

Le Ministère des Affaires Etrangères de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie a l'honneur d'exposer à l'Ambassade de la République Populaire ce qui suit:

le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie, par l'entremise de l'Ambassade de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie à Bucarest, a remis, le 20 mai 1952, au Bureau de la Commission du Danube un Mémorandum par lequel il propose que soient inscrites à l'ordre du jour de la VI-ème session ordinaire de la Commission du Danube la question de la révision des Règles de procédure de la Commission du Danube actuelles, ainsi que celle de la révision du Statut relatif à l'organisation du Secrétariat et des Services de la Commission du Danube.

Par la même occasion, le Ministère des Affaires Etrangères fait parvenir à l'Ambassade une copie duit Mémorandum en la priant de la transmettre au Gouvernement roumain.

Beograd, le 24 mai 1952.-

AMBASSADE de la REPUBLIQUE

POPULAIRE ROUMAINE

Beograd

Mémorandum

A la Conférence de Beograd de 1948, tous les pays danubiens signataires de la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube défendaient leur droit d'assurer eux-mêmes, de commun accord, en tant que membres égaux en droit, la libre navigation sur Danube „en conformité avec les intérêts et les droits souverains des pays danubiens ainsi que de resserrer les liens économiques et culturels des pays danubiens entre eux et avec les autres pays” – comme il est stipulé dans le Préambule de la Convention de 1948.

La République Populaire Fédérative de Yougoslavie a également défendu à la Conférence de Beograd, le principe consistant en ce que le droit d'administration des fleuves internationaux appartienne aux Etats riverains et en ce que aux sein de la Commission du Danube doive exister l'égalité en droit des pays danubiens. La République Populaire Fédérative de Yougoslavie a signé la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube de 1948 croyant que ce principe serait respecté, c'est-à-dire que la période d'égalité en droit des pays riverains et de respect de leurs droits souverains serait par là ouverte, que l'application de la Convention contribuerait à la collaboration dans le domaine économique et culturel.

Ce pendant, lors même de la constitution de la Commission du Danube la Convention a été appliquée contrairement à l'esprit de collaboration et d'égalité en droit.

La Commission du Danube fondée en 1949 dès le début de son fonctionnement ne constitue pas une organisation internationale au sein de laquelle serait assurée la participation égale des pays membres à son activité et seraient prises des décisions au sujet de toutes les questions importantes ayant intérêt pour les pays riverains.

Le Règlement intérieur de la Commission du Danube voté par la majorité lors de la première session ne donne pas la possibilité à tous les Etats membres d'être représentés, d'une manière adéquate et égale en droit, aux postes dirigeants dans la Commission du Danube, alors que d'autre côté il permet à une seule délégation de garder d'une façon illimitée les positions dirigeantes. Le choix aux postes dirigeants et la manière dont assume ses fonctions le Secrétaire-délégué soviétique – sont tels qu'ils rendent possible le dictat de la Délégation soviétique dans la Commission du Danube, possibilité dont il a été largement fait usage dans la pratique. Ceci est prouvé par les faits suivants:

1. Le Président et le Vice-président de la Commission ne sont pas tenus de demeurer au siège de la Commission et n'y séjournent en effet que pendant les sessions plénières. Tout le reste du temps en dehors des sessions plénières, c'est-à-dire environ 350 jours par an, les fonctions de toute la Présidence se trouvent concentrées entre les mains du Secrétaire de la Commission – délégué soviétique.

2. L'article 9 de la Convention prévoit que la Commission dispose d'un Secrétariat et des Services nécessaires dont le personnel est recruté parmi les ressortissants des pays danubiens. Pourtant, la Délégation soviétique a imposé de tels textes pour le travail de la Commission qui lui permettent de soumettre tout l'appareil de la Commission à la Délégation soviétique, en l'occurrence au Secrétaire de la Commission. Selon ces textes, le Secrétariat et l'appareil de la Commission sont responsables de leur travail uniquement devant le Secrétaire qui remplace le Président et le Vice-président en leur absence, et d'autre part, au lieu de faire remplacer le Secrétaire par un membre de la Présidence, en son absence il ne peut être remplacé que par son suppléant dans la Délégation soviétique.

L'actuel Règlement intérieur de la Commission du Danube a rendu possible que toute l'activité de la Commission soit pratiquement mise aux mains du représentant soviétique à la Commission du Danube. L'expérience a montré que le Secrétariat, au lieu d'être un organe de la Commission, est devenu son organisme dirigeant aux mains du Gouvernement de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques. Les sessions de la Commission, qui sont convoquées deux fois par an, ont un caractère plutôt formel et leur but est de voter tout ce que la Délégation soviétique a préparé entre-temps. Une telle organisation de la Commission a écarté la possibilité de présence à Calaty des délégations des pays riverains entre sessions, rendant ainsi impossible la collaboration réelle et permanente au sein de la Commission de tous les Etats intéressés. Les délégués des autres pays riverains n'ont pas la possibilité de recevoir d'amples informations sur le fonctionnement de la Commission du Danube et d'être au courant des travaux du Secrétariat entre deux sessions.

3. En outre, la position inégale en droit de la Yougoslavie dans la Commission du Danube se reflète particulièrement dans le fait que dans le Secrétariat et l'appareil de la Commission elle n'a pas de ses fonctionnaires bien que, tenant compte du principe d'égalité en droit, elle eût demandé le nombre correspondant de postes pour lesquels le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie mettrait ses candidats à la disposition. Alors que les autres Etats ont leurs fonctionnaires aux postes dirigeants des Services de la Commission, dans cette organisation encombrante comprenant 60 postes avec il services, il a été offert à la Yougoslavie seulement 4 postes subordonnés, ce qu'elle a refusé d'accepter.

4. Le Secrétariat et les services ne font pas parvenir à temps aux Délégations (au moins d'après l'expérience de la Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie) la documentation déjà si peu riche, de manière que les Délégations ne sont pas à même d'étudier en temps utile les rapports et les propositions. Il arrive que les Délégations viennent aux sessions plénières insuffisamment informées sur les questions figurant à l'ordre du jour du fait de recevoir la documentation (dans la plupart des cas incomplète) la veille du jour ou le jour même de la séance à laquelle ces questions doivent être discutées ou votées.

Le Secrétariat ne publie pas à temps les documents pendant les sessions. Ainsi par exemple, les procès-verbaux des séances de la Ve session n'ont été distribués au cours de la session même pas plus que n'étaient distribuées les résolutions mises au point à la session.

La Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie se heurte à des difficultés particulières en se rendant aux sessions, difficultés liées au siège de la Commission du Danube. La Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie doit, sous de difficiles conditions, se rendre dans un pays qui a dénoncé toutes les conventions avec la République Populaire Fédérative de Yougoslavie relatives aux communications.

5. Le système qui est appliqué dans la Commission du Danube pour la prise de décisions est évident des exemples suivants:

A la Ière et à la IIIème session, qui ont duré en tout dix jours ouvrables, au lieu de prendre des décisions approfondies sur les questions brûlantes de navigation, les solutions étaient arrêtées „à battons rompus” et ont été votées en vitesse deux budgets qui se sont avérés irréels. Le Secrétariat a préparé le budget comme son propre budget et ne l'a soumis à la Commission qu'aux fins de son approbation formelle. Les Délégations n'ont eu la possibilité aux séances plénières de prendre connaissance d'une manière détaillée du budget projeté. Il en a résulté que les budgets projetés étaient irréels, ne correspondaient pas aux nécessités concrètes et de ce fait provenaient, à la fin de l'année, des économies fictives.

6. Les Groupes de travail sont au fait convoqués par le Secrétariat et leur réunion est plutôt une question de forme que de fond (En ce qui concerne la Délégation yougoslave, au cours de la première période du fonctionnement de la Commission elle n'était même pas invitée à participer aux groupes de travail). D'habitude, ces réunions étaient destinées à l'audition des rapports du Secrétariat et des Services, après quoi le Président du groupe soumettait son rapport à la séance plénière et proposait des résolutions telles qu'elles avaient été préparées par le Secrétariat.

7. Par une telle méthode de travail dans la Commission se trouvent être violés non seulement l'esprit de la Convention mais aussi ses stipulations les plus précises, tel le cas de la résolution sur l'application de l'Annexe II à la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube de 1948 (Gabcikovo Gönyü).

Par les Dispositions fondamentales relatives au régime de la navigation sur le Danube et par les Règles unifiées de surveillance fluviale, tentative a été faite: a) de fouler au pied les droits souverains des pays riverains en ce qui concerne la surveillance de la navigation sur leur secteurs respectifs du Danube;

b) d'imposer aux Etats de lourdes et superflues obligations envers la navigation, tant en ce qui concerne le maintien et le balisage de la voie navigable qu'en ce qui concerne l'information;

c) d'éviter le plus possible les obligations de la navigation envers les Etats riverains même au détriment de la sécurité de la navigation et de la voie navigable.

8. A l'ordre du jour des sessions qui ne relèvent pas de la compétence de la Commission et cela dans l'unique but de créer des possibilités d'ingérence dans affaires intérieures des Etats riverains souverains. Ainsi, lors de la discussion de la question de renflouement des bâtiments coulés au cours de la Ière guerre mondiale il été mis de côté la

tâche fondamentale – le déblaiement de la voie navigable et la sécurité de la navigation – et la tentative a été faite que la Commission du Danube, bien que non-compétente en la matière – traite de la question d'appartenance des bâtiments coulés, et ceci d'une manière contraire aux dispositions existantes du Droit international.

La Délégation yougoslave a lutté contre une telle méthode de travail, elle a lutté pour la méthode démocratique, pour l'égalité en droit de tous les Etats membres, pour le respect de l'esprit et de la lettre de la Convention.

Cependant, tous les efforts de la Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie sont restés vains. La pratique a offert maintes preuves qu'une telle situation dans la Commission du Danube découle de l'organisation même de la Commission, des dispositions de son Règlement intérieur qui facilite l'autorité illimitée et le dictat d'un seul Etat membre. Dans le but de mettre fin à l'actuelle méthode de travail non-démocratique de la Commission, de faire assurer, dans l'esprit de la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube, l'égalité en droit des Etats membres de la Commission du Danube, le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie propose qu'à la VIe session ordinaire de la Commission du Danube soit mise à l'ordre du jour la question de:

1. révision du Règlement intérieur de la Commission du Danube,
2. révision du Statut sur l'organisation du Secrétariat et des Services de la Commission du Danube.

Le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie prie le Secrétariat de la Commission du Danube de vouloir bien remettre en temps voulu une copie conforme du présent Mémoire à tous les Etats représentés à la Commission du Danube.

Beograd, le 17 mai 1952.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

112.

[1952, iulie,14, Belgrad]. Ambasada transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 113 incidente de frontieră comise de aviație și grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 63 Luna Iulie Ziua 14 ora 21,45 1952

1. La 14 Iulie a.c. am primit o notă de protest în care suntem acuzați de 113 incidente de frontieră și violări a spațiului aerian Jugoslav „comise” de grăniceri și forțele noastre aeriene între 2 Februarie și 31 Martie curent 1952.

Presa și radio Jugoslav din ultimele două zile difuză „știrea” cum că autoritățile noastre minează frontiera Româno-Jugoslavă.

Petruț

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

113.

[1952, iulie, 29, București]. Telegramă a MAE, către ambasada română de la Belgrad, privind înapoierea notei iugoslave referitoare la incidentele de frontieră, cu specificația că România respinge conținutul acesteia, catalogat ca fiind calomniator și neadevărat.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Iulie Ziua 29 ora 14,30 1952

Înapoiati M.A.S. Iugoslav nota iugoslavă nr. 48077 din 14 Iulie în legătură cu pretinsele incidente de frontieră.

În nota Dvs. de însoțire, arătați pe scurt că ea este înapoiată întrucât conținutul ei este neadevărat și calomniază R.P.R.

Semnat Mircea Bălănescu.

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

114.

[1952, septembrie, 3, București]. MAE solicită ambasadei de la Belgrad să transmită o notă de protest, față de împiedicarea desfășurării activității ambasadei române, lezarea imunității diplomaților și intimidarea cetățenilor români care vin aici.

STRICT SECRET

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către,
Ambasada Belgrad

CUPRINSUL

Cereți o audiență la MAS Jugoslav și faceți următorul protest verbal:

„Ambasada RPR la Belgrad constată că autoritățile jugoslave urmăresc prin șicane și presiuni împiedicarea exercitării normale a activității sale diplomatice, lezând prerogativele și imunitățile diplomatice ale ambasadei. Astfel:

1. Cetățenii români cari vin la Secția Consulară a Ambasadei sunt de cele mai multe ori opriți să intre în localul ambasadei. Milițianul dela intrare îi legitimează și încearcă să înfricoșeze pe vizitatorii consulari.

În numeroase cazuri cetățenii români după ce au plecat dela Ambasadă RPR au fost anchetați de UDB-a.

2. MAS iugoslav a călcat în mod grosolan cele mai elementare norme ale dreptului internațional, reținând pe Zereșan Ana, funcționară a Ambasadei RPR la Belgrad, căreia i-a dat viză de ieșire din Iugoslavia timp de 2 luni.

3. Ambasada RPR a protestat la timpul său împotriva, măsurilor discriminatorii luate de guvernul Jugoslav în ce privește deplasările membrilor Ambasadei în Jugoslavia, dar autoritățile jugoslave merg atât de departe cu șicanele lor încât nu-și respectă nici propriile lor dispozițiuni. În numeroase rânduri membrii Ambasadei RPR au fost opriți să iasă din orașul Belgrad de către milițieni chiar la bariera orașului.

4. Autoritățile jugoslave au refuzat Însărcinatlui cu Afaceri al RPR să călătorească cu mașina la Bled pentru a răspunde invitației Ministrului Argentinei la recepția dată cu ocazia sărbătorii naționale argentiniene.

5. Prin biroul de deservire a misiunilor diplomatice, MAS jugoslav a târăgănit luni de zile în cursul iernii repararea caloriferului din localul Ambasadei situația a adus la îmbolnăvirea mai multor funcționari.

6. De luni de zile membrii Ambasadei RPR sunt urmăriți pas cu pas în mod grosolan și obraznic de către agenți ai UDB-ei.

La cela de mai sus se pot adăuga cazurile când vameșii jugoslavi - împotriva uzanțelor diplomatice – au controlat bagajele personale ale diplomaților români.

Ambasada RPR protestează împotriva acestor acțiuni ale autorităților jugoslave și insistă ca guvernul jugoslav să ia măsuri pentru încetarea lor”.

După ce ați făcut acest protest verbal, puteți...veni în concediu.

Semnat Gonda

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

115.

[1952, septembrie, 30, București]. Notă de protest, trimisă de MAE român către ambasada iugoslavă de la București, prin care se arată incidentele de frontieră și violările spațiului aerian român comise de către iugoslavi în luna septembrie.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
No. 7928

Le Ministère des Affaires Etrangères de la République Populaire Roumaine communique ce qui suit à l'Ambassade de la R.P.F.Y. à Bucarest:

Le gouvernement yougoslave a commis une nouvelle et grave provocation contre la République Populaire Roumaine, organisant le 29 septembre 1952 la violation répétée par les avions yougoslaves de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine.

Ainsi, le jour sus-mentionné, entre 11 h 32 et 13 h 24, cinq avions yougoslaves parmi lesquels trois chasseurs et deux bombardiers, dont un bimoteur et un quadrimoteur, ont pénétré tour à tour dans l'espace aérien de la République Populaire Roumaine dans le secteur Moravița, sur une profondeur de 1500-2000 m.

A 11 h 50, un avion bimoteur yougoslave, violant l'espace, aérien de la République Populaire Roumaine, a pénétré sur une profondeur de 6000 m. dans le secteur de Tolvadia.

Le même jour entre 12 h 24 et 14 h 46, trois avions yougoslaves, un chasseur et deux bombardiers dont un bimoteur et un quadrimoteur, ont pénétré au-dessus du territoire roumain dans les secteurs Cruceni et Teremia Mare sur une profondeur de plus de 2000 m.

Ces violations criminelles de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine sont étroitement liées aux actions agressives commises antérieurement à la frontière roumano-yougoslave par les autorités yougoslaves et montrent que le gouvernement yougoslave, complètement inféodé à la politique d'agression des fauteurs de guerre impérialistes, poursuit son activité systématique de provocation à la frontière roumano-yougoslave.

Le gouvernement de la République Populaire Roumaine proteste le plus énergiquement contre la violation répétée de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine par des avions yougoslaves, exige du gouvernement yougoslave qu'il mette fin à l'activité provocatrice qu'il mène à la frontière d'Etat de la République Populaire Roumaine et attire son attention sur le fait qu'il porte la responsabilité des conséquences de tels actes agressifs.

Bucarest, le 30 septembre 1952.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

116.

[1952, octombrie, 3, București]. Notă a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că guvernul iugoslav respinge, ca nefondate și calomnioase, afirmațiile din nota guvernului român din 30 septembrie 1952.

Nr. 100054 din 3. X. 1952

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE DE
YUGOSLAVIE
BUCAREST
No. 73

L' Ambassade de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie renvoi au Ministère des Affaires Etrangères de la République Populaire Roumaine sa note No. 7928 du 30 septembre 1952. Ladite note n'a pu être prise en consideration parce qu'elle est écrite d'un ton offensant et contient les calomnies et les mensonges contre la République Populaire Fédérative de Yougoslavie.

Bucarest, le 2 octobre 1952.

AU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE
BUCAREST

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

117.

[1952, octombrie, 25, Belgrad]. Ambasada română informează MAS despre transmiterea, către ambasadele prietene de la Belgrad, cărții „Politica agresivă și mașinațiunile imperialismului american împotriva Republicii Populare Române” în limba rusă, solicitând instrucțiuni privind exemplarele în limbile franceză și engleză.

Nr. 100575 din 1 Nov. 1952

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD
No. 84

Către

DIRECȚIA POLITICĂ

Oficiului nostru i-a fost trimis în două rânduri, în 1952, cartea: „Politica agresivă și mașinațiunile imperialismului american împotriva Republicii Populare Române” în limbile rusă, franceză și engleză.

După corectarea greșelii de tipar în textul rusesc la pagina 107, rândul 13 de sus: anul 1950 fiind corectat în anul 1940, conform dispozițiilor Dvs., cartea în limba rusă a fost trimisă Ambasadelor prietene.

Asupra aceluiași material în limba franceză am primit dela Dvs. dispozițiunea ca el să nu fie distribuit până la noi dispozițiuni ale Dvs. Asupra textului în limba engleză, care a venit prin curierul din Octombrie 1952, n-am primit nici o dispozițiune din partea Ministerului. Pe baza celor de mai sus vă rog să binevoiți a-mi trimite dispozițiuni de ce trebu[i]e să fac cu materialul de mai sus în limbile franceză și engleză.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI a.i.,
M. Petruc-Petcu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

118.

[1952, noiembrie, 4, București]. Extrase ale unor articole din ziarul iugoslav „BORBA”, privind procesul unor cetățeni iugoslavi, judecați la București, pentru complot împotriva statului român, dar și despre procesul de la Belgrad al unor cetățeni iugoslavi acuzați că au conspirat cu ambasadorul român, Teodor Rudenco, în favoarea României.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Direcția Cabinetului
Nr. 5289 din 4 Nov. 1952

„BORBA” din 5 August

ÎNCĂ O ÎNSCENARE JUDECĂTOREASCĂ DE CLEVETIRI

La 1 August în fața tribunalului militar la București a început „judecarea” a 4 cetățeni jugoslavi și a 8 cetățeni români de origine jugoslavă sub acuzarea că „au pregătit complotul pentru anexarea” părții românești a Banatului la Jugoslavia. Printre acuzați se găsesc NIIOS TODOROV, BOSCO LAZICI, NICOLA NEDICI, BOJIDAR SANOIEVICI, MILA DIN DIMIN, NICOLA MILUTINOVICI, VIDSAVA NEDICI, DJURO BAZIER și alții. Aproape toți acuzații au petrecut un timp îndelungat în închisorile Siguranței române.

Când se ia în considerație că autoritățile românești au distrus deja demult toate organizațiile democratice ale minorității noastre naționale în România, că au fost luate cele mai aspre măsuri de violență pentru desnaționalizarea populației sârbești, că în localitățile unde în majoritate locu[ie]sc apartenenții minorității jugoslave sunt introduse măsuri de „prevedere” și ora politică, durând dela orele 20 până la 5 dimineață, atunci nu este greu de a ghici care este adevăratul scop și reala intenție a acestei „judecăți” pe care Siguranța română a pregătit-o demult. Întrucât informbiroiștii români prin clevetiri de fiecare zi a țării noastre n-au reușit să nască convingerea în poporul român că Jugoslavia peste noapte „s-a schimbat” și a devenit țară „fascistă” care tinde „către teritorii străine”, scopul acestui nou proces înscenat este să fabrice „dovezi” despre așa zise încercări dușmănoase și pretenții teritoriale ale Jugoslaviei noi față de poporul român și țara sa.

Actul de acuzare la această repriză a farsei Budapesta-Sofia, care se compune din zeci de pagini de clevetiri împotriva țării noastre, se căznește să dovedească cum Jugoslavia în „țelurile sale imperialiste” caută încă din 1944(!) să ajute „complotul” și „pe calea acțiunilor înarmate” să-și anexeze partea românească a Banatului. În afară de faptul că întreg actul de acuzare acuzatorul informbiroist caută să explice „pretențiile teritoriale” jugoslave, el a întrebuițat deja cunoscutele mașinații ca să dovedească cum după insuccesul „însușirii înarmate” (!) a părții românești a Banatului, Ambasada jugoslavă din București a devenit „centrul activității de spionaj” a cărei scop era ca pe calea „răscoalei interne” să anexeze Jugoslaviei clevetirile sale, acuzatorul bucureștean aduce că și Congresul frontului antifascist slav la Banat a trebuit să fie convocat „în scopul cererii anexării Banatului la Jugoslavia”.

Acestea sunt în linii principale 2 idei de bază – mai precis două clevetiri de bază – care ca un fir roșu trec prin întregul act de acuzare: „a dovedi” niște aspirații teritoriale a țării noastre asupra Banatului românesc și a arunca o nouă serie de clevetiri și minciuni asupra Jugoslaviei și Ambasadei noastre la București transformând întregul ei personal – de la trimisul special până la omul de serviciu în „agenți imperialiști”.

Totuși nu este necesar de a preciza că această comedie judecătorească bucureșteană, oricât s-au trudit informbiroiștii români ca să le slujească cât mai bine în politica lor dușmănoasă împotriva RFPJ, va avea același insucces ca și încercările similare dela Budapesta și Sofia. Și nu numai asta. Acest „proces” – contrar dorințelor a însăși organizatorilor lui – va demasca numai planurile întunecate antijugoslave ale autorilor români

și inspiratorilor lor și dictatorilor lor străini, - fiindcă – nu numai poporul român, ci întreaga opinie publică știe că între popoarele Iugoslaviei și României niciodată în istorie nu a fost dușmănie, că Iugoslavia niciodată nu a avut aspirații teritoriale față de România. Iugoslavia și astăzi dorește relații prietenești cu poporul român. Conducătorii români, iar nu țara noastră, dintr-o mișcare, au distrus relațiile prietenești dintre 2 țări.

Pe socoteala politiceii hegemoniste a URSS., ei astăzi seamănă vrajba dintre poporul român și popoarele noastre, calomniindu-ne cu ajutorul înscenărilor judecătorești amonale.

Însă numai clevetirea și răspândirea minciunii despre patria noastră socialistă, ca și acuzarea adusă Ambasadei noastre la București (care va da „dreptul moral” Siguranței române ca să maltrateze pe reprezentanții noștri) nu este singurul scop al aceste farse bucureștene.

Pentru ca judecata dela București să fie „o justificare” și pe mai departe a unei și mai nebunești și neomenești prigoane împotriva minorității naționale jugoslave în România, martorii și întreaga pregătire a aceste farse: siguranța română înaintea începutului judecății și-a intensificat activitatea – din zi în zi închisorile se umpleau tot mai mult cu apartenenții minorității noastre, poliția încălca casele lor, cotrobăia prin lucrurile lor, etc. și toate sub motivul unor măsuri speciale „de securitate”. La aceasta a precedat practicarea sistematică de 2 ani de prigoane brutale și lipsirea de drepturile cele mai elementare pe naționalitatea noastră. Din cauza aceasta, printre altele, scopul acestui „proces” este să fie de acord cu teroarea împotriva lor și să bage frica în oase unui mare număr de cetățeni români care tot mai mult se conving la ce catastrofă politică și economică le împinge conducerea informbiroistă bucureșteană.

În acest scop la acest proces au răsărit noi Brancovii și Hagipanzovii pe care Siguranța românească i-a învățat cum să spună o lecție învățată. Mulți din acei care astăzi se judecă au stat mult timp în închisori unde au fost „examinați” și învățați ce răspunsuri să dea la întrebările care le va pune judecătorul. În afară de asta, de ce fel de metode sângeroase se folosește poliția informbiroistă, nu e de mirare că aproape toți acuzații recunosc în actul de acuzare tot ce era necesar informbiroiştilor români.

Soarta unor asemenea procese este cunoscută. Realitatea a dovedit exact contrariul decât ceea ce căutau să dovedească și să obțină organizatorii proceselor înscenate. În acest caz concret pe hegemoniștii sovietici și conducătorii actuali români îi împiedică sentimentul de prietenie care există între poporul român și popoarele jugoslave.

Prin asemenea metode informbiroiştii nu-și pot obține ceea ce doresc, ceea ce a fost scopul lor cu ocazia organizării acestui proces.

„BORBA” din 7 August

ÎNCERCAREA ZADARNICĂ DE A JUSTIFICA TEROAREA ASUPRA NAȚIONALITĂȚII NOASTRE ÎN ROMÂNIA.

Nu este întâmplător că înscenarea provocării judecătorești dela București minoritatea națională jugoslavă a nimerit sub lovitura actului de acuzare. Însăși procesul reprezintă de fapt doar o bază logică a politiceii de teroare deschisă și opresiune, pe care o exercită asupra minorității noastre agentura informbiroistă bucureșteană. Pe de altă parte, acest proces încearcă – cu ajutorul falsificării – nu numai să ascundă. Dar și să justifice opresiunea atât cea de până acum cât și cea viitoare pe care autoritățile românești o pregătesc împotriva jugoslavilor din România.

După apariția Rezoluției Biroului Informativ, conducerea partidului muncitoresc român n-a fost mulțumită de poziția minorității naționale jugoslave față de Iugoslavia socialistă. De atunci a început să fie dusă, față de minoritatea noastră, o politică care avea drept scop s-o angajeze în campania de clevetiri împotriva Iugoslaviei. Aceasta intenționau să reușească prin

prigoana polițistă deschisă însoțită de promisiuni mincinoase și cumpărarea de oameni din organizațiile locale și conducerea Uniunii asociațiilor culturale slovene în România.

În timp ce vechea conducere a Uniunii (a cărei membri în majoritate se găsesc astăzi pe banca acuzării) a fost imediat după Rezoluția schimbată și arestată- Uniunii asociațiilor slovene i-a fost impusă o nouă administrație, pe care a pus-o serviciul român de securitate ca și administrația ziarului „Pravda” – organul Uniunii. Membru al C.C. al P.C. Român și ministrul afacerilor interne Teohari Georgescu, a vizitat personal satele de lângă Timișoara și a încercat să atragă oameni pentru campania antijugoslavă, promițându-i că nu li se vor lua grâne cu ocazia colectărilor. Toate acestea au fost însoțite de prigoana teroristă împotriva minorității noastre, de încercările pe calea propagandei să sugrume iubirea ei față de Jugoslavia socialistă.

Însă toată această campanie n-a dat nici un fel de rezultat. Răspunsul apartenenților minorității jugoslave la înăsprirea campaniei împotriva Jugoslaviei socialiste și a luptei sale juste a fost: scrisoarea de lozinci prin care se exprima dragostea față de RFPJ., expunerea la locuri vizibile a fotografiilor mareșalului Tito, strângerea de semnături și trimiterea petițiilor guvernului român ca să elibereze pe conducătorii arestați ai minorității jugoslave, arderea demonstrativă a ziarului informbiroist „Pravda”, etc. O asemenea poziție a minorității jugoslave a sporit și mai mult mânia agenturei informbiroiste în România. De atunci s-a intensificat arestările masive ale jugoslavilor, a fost introdusă ora polițienească în satele sârbești, organizate procese secrete a[le] conducătorilor minorității noastre la Timișoara. Pe această linie a fost înscenat și procesul care s-a desfășurat zilele acestea în fața Tribunalului militar dela București. Pentru ca procesul să corespundă în întregime scopului său, regisorii bucureșteni au avut grijă să împartă bine rolurile între așa numiții acuzați și martori. De aceia este clar că pe banca de acuzare se găsește și provocatorul NIADIN SILIN, iar ca „martor” RADA FENLACIKI, MILAN MIRKOV și alții. NILADIN SILIN a fost adeptul Rezoluției imediat după apariția ei. El a scris articole antijugoslave în ziarul „Pravada” și a agitat în satele sârbești împotriva P.C.J. și a conducerii noastre de partid și de stat.

Provocatorul RADA FENACIKI este fostul junker și gardist alb. În timpul celui de al doilea război mondial a fost adeptul mișcării de cetnici în partea românească a Banatului și totuși primit în P.C. Român. „Martorul” MILAN MIRKOV, învățătorul din Moldova Veche ca ofițer de rezervă din armata lui Antonescu, a participat activ în luptele de pe frontul dela Răsărit, ajungând chiar până la Stalingrad și Caucaz. Ca răsplata pentru omorurile și jafurile în Ucraina, MILAN MIRKOV a fost decorat cu „Crucea de Fier” germană.

Iată că prin gura unor astfel de oameni se acuză astăzi minoritatea națională în România și se fabrică „dovezi” pentru prigoana calomnioasă împotriva Jugoslaviei socialiste.

Pentru ca într-un fel oarecare să justifice intensificarea politiceii șoviniste, informbiroiștii au fabricat invenția despre „activitatea” acuzaților în folosul anexării părții românești a Banatului de către Jugoslavia. Pentru asta s-a încercat și la proces să se „dovedească” că la Congresul Slovenilor din Timișoara dela 9 Mai 1945 trebuia să se ceară anexarea Banatului, ci ca să se ceară libertățile democratice și drepturile de care minoritatea națională jugoslavă era lipsită de atunci. Trebuie amintit că în acel timp jandarmeria română și unitățile armatei române mergeau prin sate unde au dezertat din armată lui Antonescu sau au participat în mișcarea antifascistă. Pe de altă parte în conducerea de atunci a Frontului antifascist sloven s-a infiltrat și junkerul RADA FENIACIKI și alți cetnici, care prin munca lor mergea mână în mână cu reacțiunea română. La meetingurile masive locuitorii sârbi cereau ca la Congres nu numai să se schimbe acești oameni din conducerea Frontului, dar ca autoritățile românești să le traducă în fața judecății ca dușmani ai poporului.

Congresul a fost interzis prin intervenția P.C. Român, grație în primul rând numeroșilor prieteni a lui FENALCIKI, printre care se găsea și drajistul NIRKO JIVKOVICI,

fostul legionar ILIE DRAGAN, secretarul C.C. P.C.R. și alții. Neținerea Congresului însemna împiedicarea minorității naționale iugoslave în lupta ei pentru drepturi și libertăți democratice.

Procesul bucureștean ca și toate procesele similare, arată încă odată gravitatea situației în care se găsește minoritatea noastră în țările informbiroiste. El arată că apartenenții minorității iugoslave sunt astăzi expuși teroarei și prigoanei nemaipomenite și este posibil ca autoritățile românești – la fel ca și informbiroștii maghiari – să înceapă cu deportarea minorității noastre și în cele din urmă vor găsi „rezolvarea” acolo unde împiedică o populație nedorită care „amenință” independența României. Iugoslavii din România trăiesc timpuri care pentru ei sunt mai grele și mai dureroase decât cele sub dictatura lui Antonescu. Închisorile în care le arunca regimul lui Antonescu – cum sunt la Timișoara, Arad, Lugoj, București etc. – sunt din nou pline de concetățenii noștri. Diferența constă numai în aceea că jandarmii lui Antonescu îi arestau și împușcau fiindcă au fost „bandiții roși ai lui Tito” iar astăzi agenții informiroști îi terorizează și-i scot la procese fiindcă sunt „titoiști”. Și ca ironia să fie și mai mare, această treabă deseori o fac aceiași oameni de tipul lui FENALCIKI, MIRKOV și alții – care până mai ieri au purtat cămăși verzi legionare, iar astăzi din nou și-au găsit „locul” și s-au aprovizionat din timp cu legitimații informbiroiste.

„BORBA” din 10 August

CRIMA DE LA BUCUREȘTI.

Măinile „judecătorilor” informbiroști sunt din nou stropite cu sânge. De data această crima este săvârșită în România. După o înscenare de 6 zile a judecării grupei apartenenților la minoritatea noastră națională, tribunalul militar din București a condamnat la pedeapsa cu moartea printre alți comuniști și pe luptătorii antifasciști Nicolae Milutinovici și Vidosava Nedici. La muncă silnică pe viață au fost condamnați Dr. Niloș Todorov, fostul secretar general al Uniunii asociațiilor culturalo-democratice slovene în România și reprezentantul minorității noastre în parlamentul român, Bojidar Stanoiev, fostul prim secretar al Uniunii asociațiilor culturale slovene și Boșco Lazici, membrul comitetului executiv al Uniunii.

Pronunțarea acestor „pedepse” criminale dovedește că actualii conducători bucureșteni au adăugat la politica lor teroristă de până acum împotriva minorității naționale iugoslave și metodele omorurilor judecătorești a tuturor aceluia care nu sunt de acord cu politica informbiroistă contrarevoluționară. Însa aceste metode criminale în ultima analiză nu sunt o mărturie a puterii, ci dimpotrivă a slăbiciunii politicei informbiroiste și a lipsei ei de popularitate în rândurile muncitorilor din România.

Ca și în însăși actul de acuzare, așa și în decursul întregului proces, se poate vedea clar că procesul dela București este înscenat în primul rând cu scopul ca să calomnieze Iugoslavia socialistă și să alimenteze propaganda informbiroistă sleită cu o nouă injecție de clevetiri și minciuni anti iugoslave. Pe de altă parte, procesul trebuia să constituie o „justificare” pentru o nouă prigoană și terorizare a apartenenților minorității naționale iugoslave, din simplul motiv că până acum au eșuat toate încercările de a face pe concetățenii noștri să se angajeze în goana împotriva Iugoslaviei socialiste, precum și pentru aceea că rezistența față de politica informbiroistă este mai puternică tocmai în acele ținuturi unde trăiesc apartenenții minorității noastre. Procesul trebuia să bage frica în oase la toți oamenii muncii, la toți cetățenii cinstiți din România care sunt tot mai nemulțumiți de politica de subordonare a țării lor intereselor castei birocratice din Moscova.

În același timp cu gălăgia despre o așa zisă activitatea antiromânească a apartenenților minorității iugoslave, ca și prin clevetiri împotriva Iugoslaviei socialiste și a conducerii ei, informbiroștii români caută să abată atenția masselor populare din țara lor dela activitatea jalnică a numeroaselor asociații mixte sovieto-române cu ajutorul cărora URSS își însușește petrolul, cărbunele, lemnul românesc, etc., dela o tot mai mare subjugare a României intereselor

străine. Prin acușări mincinoase a Jugoslaviei socialiste de așa zise pretenții „agresive” față de România, regisorii bucureșteni sperau că vor găsi justificarea pentru comiterea actelor de provocare cu arme (înmarmate) și incidentelor la frontiera noastră.

Invenții despre unele așa zise „intenții de acaparare” jugoslave nici de data aceasta nu vor induce pe nimeni în eroare, fiindcă poporului român îi este bine cunoscut că popoarele jugoslave nu i-au fost niciodată dușmane, că noua Jugoslavie a ajutat la întărirea și consolidarea tinerei democrații românești, că noi și acum dorim să avem bune relații de vecinătate cu România. Tocmai de aceea actualii cârmuitori bucureșteni caută prin astfel de metode să stârnească în masele românești ura șovinistă față de popoarele Jugoslaviei noi. Pe de altă parte, cârmuitorii bucureșteni caută în acelaș[i] timp ca în ochii populației românești să apară ca așa ziși apărători ai independenței naționale și suveranității României și prin aceasta, măcar temporar să-și ascundă politica lor comple[c]t nepopulară a transformării României într-o obișnuită gubernie rusească.

Între timp, faptul că propagandei informbiroiste îi este necesar ca prin diferite procese înscenate încă și astăzi – după doi ani întregi de prigoană- să fabrice „noui” dovezi” despre „trecerea Jugoslaviei în tabăra imperialistă”, despre „pretenții teritoriale jugoslave” etc., arată clar că masele populare din România și alte țări din Europa răsăriteană nu cred în aceea ce le servesc propagandiștii informbiroști. Și tocmai ca să ascundă acest insucces al lor – și în speranța ca acest succes să vină duc față de propriul lor popor o politică de „mână forte” - s-au pronunțat pedepse cu moarte acum și la București. Aceasta nu împiedică totuși, spre exemplu, Radio București, ca în comentariul cu ocazia pronunțării pedepselor să declare că ea reprezintă „un aport puternic luptei actuale pentru pace”. După logica informbiroistă lupta pentru pace constă nu numai în subscrierea apelului dela Stockholm, dar și în tăierea capetelor tuturor acelor care nu sunt de acord cu politica contrarevoluționară a Biroului Informativ. Adevărul despre Jugoslavia socialistă pătrunde tot mai mult în lume. Acest adevăr nu-l pot opri nici de un fel de procese înscenate, nici uciderea oamenilor cinstiți și a comuniștilor în țările din Europa răsăriteană. Iar acest proces dela București n-a obținut cu nimic mai mult decât cele dela Budapesta și Sofia; și el a arătat neputința conducătorilor informbiroști de a ascunde adevărul dela propriul lor popor, ceea ce a arătat de cari mijloace vandale se servesc ei ca să silească la oarba supunere pe toți acei care nu sunt de acord cu politica lor contrarevoluționară.

„BORBA” din 16 August

CU OCAZIA PROCESULUI ÎNSCENAT LA BUCUREȘTI.
Proteste împotriva faptelor criminale față de Jugoslavii din România.

Alibunar 15 August.

Cu ocazia prigoanei cetățenilor jugoslavi, a minorității naționale jugoslave în România și a procesului înscenat în fața tribunalului militar la București, au avut loc în satele Lokva și Seleuș, unde tră[i]ește minoritatea națională română, meetinguri de protest la care țărani și membrii cooperativei de muncă țărănești, au înfierat faptele criminale ale conducătorilor români față de populația jugoslavă în România.

La meetingul de la Lokva, la care au participat aproape 1000 de țărani, a luat cuvântul RAKITOVAN LAZĂR. Dela meeting a fost trimisă o scrisoare a Ministerului Afacerilor Externe RFPJ. în care între altele se spune:

„Noi avem toate drepturile ca și celelalte popare ale Jugoslaviei. Avem școlile noastre, reprezentanți în autoritatea populară, în organizațiile de masă; avem cărțile noastre, ziare, reviste, în timp ce minoritatea națională jugoslavă în România are ora polițistă, supravegherea Siguranței, închisori, prigoană, procese mincinoase, etc.

La meetingul de protest din Seleuș vorbit GIAN ION, membrul comitetului raional al tineretului popular pentru Voivodina în fața a 400 de țărani și membrii cooperativei țărănești de muncă. Dela meeting a fost trimisă o telegramă Comitetului Național al Iugoslaviei pentru apărarea păcii. În telegramă se spune că procesul înscenat în fața Tribunalului Militar din București, nu este altceva decât repetarea minciunei de pe scena judecătorească din Budapesta și Sofia.

„BORBA” din 17 august.

ORGANIZATORUL CETNIC – MARTOR LA PROCESUL DE LA BUCUREȘTI.

Redacția noastră a primit o scrisoare dela MILOJE FENLACIKI, membrul P.C.J., care lucrează în întreprinderea „Termoelectra” dela Kostolaț, în care vorbește despre tatăl său RADA FENLACIKI – martorul principal la procesul de la București, care în întregime demască adevărata față a acestui agent informbiroist și prin aceasta arată încă odată de ce fel de metode se servesc și ce fel de indivizi decăzuți utilizează conducerea informbiroistă română în lupta împotriva țării noastre.

În scrisoare, între altele se spune:

„În „BORBA” din 7.VIII.1950, a apărut un articol „Zadarnica încercare de a justifica teroarea asupra minorității noastre în România”, în care se arată sensul adevărat al procesului înscenat împotriva apartenenților la minoritatea națională iugoslavă în România. În acest proces sunt desgoliți și arătați în lumina lor adevărată martorii RADA FENLACIKI și MILAN MIRKOV.

Luând în considerație că ambele persoane, din care prima este tatăl meu, îmi sunt bine cunoscute fiindcă până în Noembrie 1944 am trăit în imediata lor apropiere, aș dori să completez portretul tatălui meu. El a terminat școala normală înaintea primului război mondial, în Sombor. În timpul primului război mondial a fost în Rusia, unde a participat în luptă de partea armatei țariste împotriva armatei roșii și unde a fost rănit de 2 ori. Am văzut documente – care și astăzi se găsesc la el – care dovedesc aceasta. La terminarea primului război mondial s-a întors în Iugoslavia, unde a primit postul de învățător la început în Ricița, iar în anul 1921 la Santova. După aceea a devenit preot și în anul 1926 a trecut în România. Venind în satul Dinaș s-a îmbogățit într-un mod necinstit. Aici a intrat în legătură cu protoereul eposcopiei din Timișoara, Slobodan KRSTICI cu ajutorul căruia a trecut în Timișoara ca referent școlar la școlile sârbești ortodoxe în România în anul 1938. Aici a trăit până la ocupația din 1941, iar la începutul războiului a organizat mișcarea de cetnici a sârbilor din România în înțelegere cu protoereul Slobodan KRSTICI. Conform acestei înțelegeri, RADA FENLACIKI a trebuit să fie comandantul forțelor înarmate de cetnici formate din sârbii din România. Ca preot în timpul ocupației RADA FENLACIKI în slujbele sale în biserică chema poporul „ să intre în războiul sfânt împotriva bolșevismului”. Încă în timpul anului 1944, iar în special după eliberare, la capitularea României lui Antonescu, a început în mod clandestin, printre prietenii săi, să răspândească propaganda că la Congresul Slovenilor ce urma să aibe loc în România la 9.V.1945, să se ceară anexarea părții românești a Banatului la Iugoslavia.

În timpul ocupației, la RADA FENLACIKI a venit MILAN MIRKOV. Într-o zi MIRKOV s-a întors dela frontul dela răsărit cu ordinul hitlerist – crucea de fier pe piept. Tot timpul ocupației MILAN MIRKOV s-a plimbat în uniforma de subofițer antonescian, în timp ce acei care la procesul din București s-au găsit pe banca acuzaților ca BOSCO LAZICI și Dr. MILOȘ TODOROV au trăit ilegal ascunzându-se de autoritățile antonesciene.

Cu această activitate a tatălui mei RADA FENLACIKI eu nu sunt de acord, fiindcă acuz duplicitatea și lașitatea slugei aparatului informbiroist, care astăzi tinde să desbina mișcarea muncitorească din lume – și deaceia mă dezic de el”.

„BORBA” din 5 Septembrie

A ÎNCEPUT JUDECAREA GRUPEI DE TRĂDĂTORI CARI DUPĂ DIRECTIVELE AMBASADORULUI ROMÂN LA BELGRAD AU ACTIVAT ÎMPOTRIVA LIBERTĂȚII ȘI INDEPENDENȚEI ȚĂRII NOASTRE.

[I]Eri, la Tribunalul raional al orașului Belgrad a început judecarea lui KORIOLAN LUPȘICI, fost funcționar la Industria Textilă din Pancevo, FLORA TRAIAN, agricultor din Novo Selo din Banat și VLADISLAV SIMONOV, fost funcționar la Tanjug din Belgrad. Toți trei sunt acuzați că, sub directivele ambasadorului român la Belgrad TEODOR RUDENCO și a consilierului ambasadei BUGNARIU, au dus o activitate criminală îndreptată împotriva libertății și independenței Republicii Federative Populare Jugoslavia și al orânduirii ei de stat. Judecata a fost prezidată de președintele Tribunalului raional ALEXANDAR HASIPOPOVICI, iar actul de acuzare a fost citit de procurorul orașului Belgrad ALEXANDAR ATANAȘCOVICI.

LUPȘICI este acuzat pentru faptul că în Julie 1948, la cererea ambasadorului român la Belgrad, a început activitatea dușmănoasă împotriva țării sale și a primit dela ambasadorul Rudenco sarcina ca pentru activitatea subversivă împotriva RFPJ să atragă cetățenii noștri, să-i organizeze în grupe și să le dea material de propagandă. Lupșici a primit regulat dela ambasada română material de propagandă ilegal pe care al treilea acuzat Vladislav Simonov îl multiplica și răspândea. Actul de acuzare mai acuză pe Lupșici că acesta comunica ambasadorului date economice secrete. La aceste date Lupșici a ajuns ca membru al delegației comerciale jugoslave care a plecat la București pentru încheierea tratatului comercial. El dădea ambasadorului român și alte diferite date în legătură cu campania informbiroistă împotriva țării noastre. Lupșici a încercat în trei rânduri să treacă ilegal în România cu intenția ca în cadrul aparatului de partid al Partidului Comunist Român să înceapă activitatea trădătoare împotriva țării noastre.

Al doilea acuzat FLORA TRAIAN este învinuit în actul de acuzare că în Decembrie 1948, prin mijlocirea ambasadorului Rudenco, a intrat în legătură cu Bugnariu, consilierul ambasadei române la Belgrad și dela el primea material de propagandă ilegal pentru multiplicarea și răspândirea. Flora ascundea în casa sa din Novo Selo din Banat pe acuzatul Simonov, pe care l-a împuternicit să multiplice materialul ilegal pe care-l primea dela ambasada română și dela acuzatul Lupșici. În actul de acuzare mai departe se spune că acuzatul Flora a participat în organizarea fugii lui Lupșici și că în acest scop a mers la granița de la NILA MATELE din Kuștilja cu intenția ca să-l recruteze pentru trecerea lui Lupșici peste graniță.

Actul de acuzare învinuiește pe al treilea acuzat VLADISLAV SIMONOV, că acesta a furat din întreprinderea unde a lucrat, mari cantități de matrițe, hârtie, diverse rechizite și o mașină de scris și toate acestea le-a întrebuințat pentru multiplicarea materialului de propagandă pe care-l aducea acuzatul Flora dela Lupșici sau direct dela ambasada română din Belgrad. Actul de acuzare mai acuză pe Simonov că acesta a multiplicat și alt material propagandistic ilegal ca diferite articole calomnioase și toate acestea le răspândea prin Belgrad și Banat.

Interogarea acuzaților

După citirea actului de acuzare, a început interogarea primului acuzat KORIOLAN LUPȘICI.

La întrebarea președintelui, Lupșici a răspuns că a înțeles actul de acuzare și că se simte vinovat. Când președintele l-a întrebat după a cui directivă și când a început munca dușmănoasă și activitatea subversivă împotriva RFPJ și a conducerii ei, acuzatul a răspuns: „La activitatea de spionaj împotriva RFPJ m-a inspirat personal ambasadorul român Rudenco imediat după publicarea Rezoluției Biroului Informativ.

La insistența lui DUȘCO NOVACOV, care atunci era secretarul Comisiei de Control din Voivodina eu l-am chemat pe Rudenco la o cină la locuința mea din Pancevo. I-am spus cu acea ocazie că Novacov se interesează ce atitudine trebuie să ia în legătură cu Rezoluția, fiindcă aceasta ne este cerută de către conducerea noastră de partid. El nu mi-a răspuns nimic imediat, dar

la plecare mi-a șoptit că în comitete să ne purtăm ca în fața poliției, iar la adunările de massă, acolo unde e posibil, să apărăm poziția C.C. al P.C.(b). Cu acea ocazie eu l-am întrebat dacă Novacov să meargă la Congres, întrucât el mi-a spus că nu vrea. Rudenco mi-a răspuns că trebuie să meargă la Congres, ca să nu sară în ochii autorităților. Eu am transmis aceasta lui Novacov.”

La întrebarea președintelor pentru care motiv Rudenco l-a îndemnat să fugă din țară, acuzatul a răspuns:

„E clar: pentru ca în România să fie utilizat pentru activitatea subversivă împotriva RFPJ, fiindcă acolo trebuia să ne legăm cu agitatorii C.C. al P.C.R. și să ne includem în aparatul de propagandă împotriva RFPJ.”

La cealaltă întrebare a președintelui, cum s-a gândit să treacă granița, Lupșici a răspuns că toate încercările ca să treacă cu ajutorul cunoșcuților săi din localitățile de graniță au rămas fără succes. Când a comunicat aceasta lui Rudenco, acesta i-a răspuns: „Atunci am să organizez eu fuga ta”.

Lupșici expune apoi planul lui Rudenco în legătură cu fuga în România. În ziua hotărâtă acuzatul trebuia să meargă la Pirot, ceea ce a și făcut. Dela Ivanca Rudenco a primit cu acea ocazie suma de 8000 dinari. Ambasadorul român i-a dat instrucțiuni cum să intre în contact cu o persoană care va veni la Pirot și va organiza trecerea mai departe în Bulgaria. El a spus că Rudenco i-a dat semnalmamente cum să cunoască acea persoană. Trebuia ca în tren să deslege pantofii, iar la ieșirea în stație la Pirot să-i lege din nou. Cu acea ocazie va veni la el o persoană care îi va spune: „Aveți nevoie de un loc pentru înnoptat”, la ceea ce va răspunde: „Unde este centrul?”. Mai departe acuzatul povestește că planul lui Rudenco de a-l trece peste graniță nu a reușit, cauzele nu le cunoaște. El spune că la reîntoarcerea la Belgrad i-a dat un telefon lui Rudenco, care cu acea ocazie i-a spus ca să nu mai vie la el, fiindcă va fi descoperit, ci să vie la soția sa Ivanca. Ceea ce Lupșici a și făcut.

Procurorul a insistat ca acuzatul să explice mai concret motivul care l-a îndemnat la munca dușmănoasă. Acuzatul a răspuns:

„La câteva întâlniri cu Rudenco am discutat despre Rezoluția Biroului Informativ. Astfel de exemplu, eu am cerut să-mi argumenteze de ce ei consideră că Partidul Comunist Jugoslav este chiaburesc, când știm foarte bine situația în Partidul român și că în partidul lor sunt destui chiaburi. De obicei într-o astfel de discuție Rudenco mă întrerupea spunând: „Adică tu nu-l crezi pe Stalin?” Atunci eu strângeam din umeri înclinându-mă față de autoritatea lui Stalin, fiind convins că însuși Rudenco nu este lămurit cu argumentele Rezoluției”.

Acuzatorul cere apoi dela acuzat ca să-i povestească conținutul discursului ținut de Rudenco cu câteva luni înainte de a fi intrat în activitatea complotistă împotriva RFPJ, adică să-i povestească ce a vorbit la congresul asociațiilor culturale a minorității românești la Vârșeț la începutul anului 1948. acuzatul a spus:

„Ambasadorul Rudenco cu acea ocazie a ținut un lung discurs în care s-a exprimat cu cea mai mare laudă despre rezolvarea chestiunii naționale la noi, aducând ca exemplu naționalitatea română care mult timp a fost asuprită. Rudenco a declarat atunci că rezolvarea problemei minorității române și a altor naționalități în Iugoslavia poate să servească ca exemplu pentru rezolvarea chestiunilor minorităților naționale în România”.

„Atât numai mi-a trebuit ca să-mi clarific personalitatea morală a ambasadorului Rudenco și a celorlalți complotiști contrarevoluționari împotriva libertății și independenței RFPJ” – a declarat procurorul general.

Judecata a hotărât ca ancheta în legătură cu punctul doi din actul de acuzare în care Lupșici este învinuit de a fi trădat secrete de stat, ceea ce a făcut în calitate de membru al delegației comerciale RFPJ în România, să aibe loc fără participarea publicului.

După acuzatul Lupșici a fost interogați Flora și Simonov.

Judecata continuă.

(Tanjug).

119.

[1952, noiembrie, 4, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureștiul despre primirea unei note de protest, de la MAE iugoslav, privind comiterea a 32 de incidente de frontieră de către grănicerii români.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

STRICT SECRET
FĂCUT ÎN 2 EXEMPLARE

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către Destinatar M.A.E.

DATA 4. XI.1952 Ora, 17,36

CUPRINSUL

La 4 Noiembrie a.c. am primit de la M.A.S. jugoslav o notă de protest prin care suntem acuzați de 32 incidente de frontieră ce au avut loc în Septembrie a.c. În notă se spune: „Guvernul român inspirat de politică ostilă și agresivă față de Jugoslavia a accentuat incidentele de frontieră...” M.A.S. jugoslav protestează și cere ca guvernul român să ia măsuri contra organelor sale ce se dau la aceste provocări. Aștept instrucțiunile Dvs.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

129.

[1952, noiembrie, 10, Belgrad]. Referat întocmit de N. Minescu privind ecourile presei iugoslave – ziarul „Borba” - față de procesul de la București al unor cetățeni iugoslavi și procesul replică de la Belgrad. Se propune a se transmite o notă de protest față de denigrarea fostului ambasador T. Rudenco, acuzat că a racolat cetățeni iugoslavi pentru activități subversive.

REFERAT

Presa fascistă din Belgrad a acordat o deosebită atenție procesului spionilor titoiști care s-a judecat la București între 1 și 7 August a.c.

După cum este cunoscut, procesul s-a terminat cu sentința Tribunalului Militar din București, prin care sunt condamnați la moarte: Basler Djuro, Milutinovici Nicola și Nedici Vidosa, la muncă silnică pe viață; Miloș Todorov, Bosco Latici și Stanievici Bojidar; la 25 ani muncă silnică: Adamov Milred, Silin Miladin și Peiovici Angelov, iar Petrov Jiva la 15 ani muncă silnică; Radisavlievici Svetamir la 12 ani muncă silnică și Medici Nicola la 3 ani închisoare corecțională.

Procesul, cum era și firesc a stârnit furia bandei de spioni și asasini dela Belgrad.

Organul central fascist „Borba” în numerele sale din 5, 7, 10, 16 și 17 August se ocupă pe larg de desfășurarea acestui proces, încercând prin calomniile murdare la adresa R.P.R. - URSS și celorlalte țări de democrație populară să abată atenția maselor iugoslave dela adevăratul conținut al procesului.

Astfel în numărul său din 5 August, sub titlul „Încă o înscenare judecătorească de clevetiri”, Borba după o introducere plină de insinuări cu privire la pretinse persecuții împotriva iugoslavilor din R.P.R., încearcă să demonstreze că scopul procesului ar fi fabricarea de dovezi despre încercările dușmănoase și pretențiile teritoriale ale Iugoslaviei față de R.P.R., precum și o „justificare pentru intensificarea prigoanei împotriva minorității naționale iugoslave în România”. De altfel, despre această așa zisă „justificare” a terorii asupra minorității iugoslave în România, se ocupă pe larg „Borba” din 7 August.

Se vede clar că clica titoistă speriată de mărturisirile acuzaților, care au dat în vileag activitatea agenților titoiști în R.P.R. și în special a Ambasadei iugoslave din București, a încercat să abată atenția popoarelor subjugate din Iugoslavia dela adevăratul sens al procesului prin insinuări și calomnii pe care nici copiii nu le mai iau în serios.

În special provocatorii dela Belgrad se aruncă cu o deosebită furie asupra martorilor Rada Fenlaciki și Milan Mirkov de care se ocupă și într-o scrisoare publicată în numărul din 10 August, arătându-i ca provocatori, organizatori ai mișcării cetnicilor, legionari, etc.

În Borba din 5 Septembrie se relatează începerea procesului lui Coriolan Lupșici, Flora Traian și Vladislav Simonov, la Tribunalul Belgrad, acuzați de aetivitate subversivă împotriva R.P.F.I. În acest proces au fost implicați și tov. Rudenco, în calitate sa de fost Ambasador la Belgrad, și tov. Bugnaru în calitate de fost Consilier de Presă la Belgrad. Ambii sunt acuzați că ar fi îndemnat pe Lupșici și pe ceilalți acuzați să organizeze grupe subversive împotriva regimului titoist, dându-le și material de propagandă.

Fiind vorba de persoane care au reprezentat guvernul R.P.R. în Iugoslavia, credem că este cazul a se înainta o Notă de protest împotriva acestei noi înscenări mârșave, care nu este altceva decât o încercare de a abate atenția Poporului iugoslav dela acțiunile de spionaj ale agenților titoiști în țările de democrație populară.

M. Minescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

121.

[1952, noiembrie,12, Orșova]. Notă în care autoritățile române sunt informate despre blocarea de către iugoslavi a unui vas și capturarea personalului navigant al remorcherului românesc Vașkapu, pe Dunăre, în sectorul Porțile de Fier.

NOTĂ

În ziua de 12 Noembrie, orele 8, remorcherul „Cazan” (pavilon maghiar) a plecat din portul Orșova spre portul Cerna de unde a luat șlepul A.P.F.121 pe care era cablul suplimentar de cca. 600 m. ce mai trebuia lansat la canal, până la punctul de legare a tuerului Vașkapu.

După ce „Cazan” a luat șlepul, a mers pe lângă malul românesc (ora 9) și a intrat de jos în canalul Porților de Fier închizând trecerea tuturor vaselor ce ar fi intenționat să coboare prin canal. (Acest lucru era necesar pentru ca stațiunea de semnalizare de pe malul iugoslav să fie obligată să ridice semnalele de interzicere a coborârii vaselor și să împiedice astfel o tentativă titoistă de avariere a lui „Vașkapu” cu ajutorul remorcherului iugoslav „Herțegovina”). Tuerul „Vașkapu” a intrat atunci în canal (ora 9.30), jos de flotorul 5, pentru a pescui capătul cablului care se găsea acolo.

În acest timp, „Cazan” se menținea la cca. 1 km. mai la vale de „Vașkapu”.

În timp ce tuerul „Vașkapu” pescuia capătul cablului, la orele 10,15', vasul iugoslav „Herțegovina” venind dela Tekija și emițând semnalele fonice respective, a făcut rondoul și s-a apropiat de „Vașkapu”.

Ivancevici Blagota, numit de guvernul iugoslav ca șef al serviciului de navigație A.P.F., dar nerecunoscut de noi, care se găsea pe vasul iugoslav „Herțegovina” a înmânat căpitanului tuerului „Vașkapu” o notă, datată 6 Noembrie a.c. semnată de el ca șef al serviciului navigației A.P.F. prin care „ordonă” ca să se înceteze lucrările din apele iugoslave, să se instaleze „Vașkapu” la Greben și în timp de o oră, „Vașkapu” să părăsească apele iugoslave, fără de care va anunța căpitania de port Kladovo.

Scrisoarea a fost primită deoarece nimeni nu-l cunoștea pe Ivancevici și noi am crezut că este o comunicare din partea autorităților titoiste. Îndată după înmânarea scrisorii „Herțegovina” s-a îndepărtat așa încât scrisoarea nu a mai putut fi înapoiată.

A avut loc o scurtă discuție, în care tov. Teodoru, îmbarcat pe „Vașkapu”, a declarat că tuerul „Vașkapu” se află în canal în ape internaționale, în timp ce Ivancevici continua să vorbească despre „ape internaționale” și calitatea sa de șef al serviciului navigației A.P.F.

După plecarea vasului „Herțegovina” pescuirea cablului a continuat până la ora 13. Atunci, vasul „Cazan” care se găsea permanent în apropierea tuerului „Vașkapu” i-a predat șlepul, continuându-se lansarea numai cu „Vașkapu” a cablului suplimentar, operație ce s-a terminat pe la orele 14, ajungându-se astfel la punctul de legătură ceva mai jos de flotorul 7.

Pentru a menține navigația închisă în canal remorcherul SRT „Alba Iulia” s-a menținut conform planului în canal până la orele 14,30'.

După lansarea cablului suplimentar și legarea sa la cablul de pe tamburul lui „Vașkapu”, remorcherul „Cazan” a luat șlepul APF dela tuerul „Vașkapu” și l-a dus la Orșova, iar tov. Gonos Ștefan care conducea acțiunea de pe „Cazan” s-a îmbarcat și el pe „Vașkapu”. Pe „Vașkapu”, în afară de echipaj se mai aflau tov. ing. Teodoru Alex., șeful-pilot Petcu Alex., și pilotul Florescu Dtru.

La ora 14,10' „Vașkapu” a început să se lase pe propriul cablu, spre canalul principal. În acest moment semaforul iugoslav de la Porțile de Fier, care dirijează navigația în acest sector, a dat semnal de interdicție comple[c]tă a navigației, semnal ce se dă atunci când e avarie în canal sau se găsește acolo un corp străin ce ar periclita securitatea vaselor.

Semnalul a fost dat nereglementar, căci în canalul principal nu se afla nimic. Iugoslavii urmăreau prin interdicție să împiedice „Vașkapu” de a efectua tracțiunea auxiliară.

Imediat după ce „Vașkapu” s-a pus în mișcare, semaforul a ridicat pentru câteva momente interdicția de a naviga în aval, ca să-l pună din nou când „Vașkapu” se angajase în canalul principal.

În 25 de minute „Vașkapu” a ajuns la locul de unde se efectuează tracțiunea auxiliară, adică la 2-300 m. de vasul „Herțegovina” care stătea la malul iugoslav la locul vechi de acostare a lui „Vașkapu”, ceva mai jos de intrarea în canal.

În acest timp, a ieșit și locomotiva la locul de unde începe tracțiunea, așa că noi am crezut că vrea să ia la remorcă „Herțegovina”. De aceea ne-am deplasat spre digul din spre România, cum prevede regulamentul pentru „Vașkapu”. Atunci „Herțegovina” a flu[i]erat de plecare, a pornit, și la 100 m. de „Vașkapu” a fluierat cerând loc spre digul românesc, lucru cu totul neobișnuit.

„Vașkapu” i-a făcut loc și „Herțegovina” s-a apropiat din spre dreapta, împingând „Vașkapu” spre malul iugoslav. Noi am crezut că vrea să ne someze să plecăm și căpitanul Procop de pe „Vașkapu” a început discuții cu cei de pe „Herțegovina” când deodată mai mulți indivizi au sărit pe „Vașkapu”, de pe „Herțegovina” și în acelaș timp s-au aruncat bandule pentru preluarea sârmelor de legare. Căpitanul Procop a dat ordin personalului să nu dea sârme la „Herțegovina”.

Atunci, cum se putea observa și cum a reieșit din declarațiile ulterioare ale echipajului, personalul de pe „Herțegovina” – umflat la triplul efectivului normal – a luat cu asalt „Vașkapu”, după un plan stabilit dinainte.

Unii au coborât la mecA.N.I.C.i și fochiști, alții au sărit la cablul principal să-l taie cu toporul și când acest lucru nu a reușit, au încercat să-l taie cu bomfaier, prevenind eventuala fugă a lui „Vașkapu”.

La comandă au venit căpitanul de port dela Kalodovo, beat, și câțiva indivizi cu revolvere în buzunar deghizați în marinari.

Căpitanul de port din Kladovo, scoțând revolverul, a somat pe cei prezenți să efectueze manevra de lăsare la locul vechi de staționare, apoi au înlăturat căpitanul vasului și pe pilot, și au dus ei „Vașkapu”, după manevra de apropiere o oră, - din cauza beției expunând vasul la avarie – la malul iugoslav.

La comandă au mai intrat civili udbiști, apoi ing. Gonos l-a chemat pe ing. Bojici, adjunctul șefului serviciului lucrărilor, de pe mal, unde acesta se afla în haine de marinar, pentru a cere lămuriri.

Între timp au urcat pe vas și persoane militare, somând echipajul să părăsească vasul. Toate operațiile le-a condus Ivancovici Blagota, de pe mal, apoi a venit și el pe „Vașkapu”. A început o discuție cu acesta și ing. Bojici, tov. Teodoru cerând lămuriri din al cui ordin și pe baza cărei legi procedează autoritățile iugoslave la confiscarea vasului și de ce nu se permite personalului să rămână pe vapor.

Ivancovici a declarat că el a primit acest ordin și că pe noi nu ne interesează dela cine și că securitatea iugoslavă nu va permite rămânerea personalului pe vapor.

Între timp, presiunea pentru evacuarea vasului, creștea, Ivancovici și Bojici mai ales, dădeau „sfaturi” că ar fi bine să plecăm în liniște pentru a evita „neplăceri”.

Personalul de pe „Vașkapu” a fost pus de către udbiști, militari și civili în colaborare cu „marinarii” de pe „Herțegovina” să-și facă bagajele.

Noi am protestat și am declarat că plecăm numai pentru că s-a întrebuintat forța de către autoritățile de stat iugoslave și suntem somați cu arma.

Tov. Gonos a cerut să se asigure plecarea la Orșova a tuturor tovarășilor de pe „Vașkapu”, inclusiv celor care nu posedă permise iugoslave. Bojici și Ivancevici au dat asigurări în acest sens pe un ton ironic.

La ora 16 s-a ieșit pe mal, unde a apărut camioane a A.P.F. dela Tekija ca să ne ducă la casa A.P.F.-ului de acolo.

Ivancevici a preluat cheile și registrele de inventar ale lui „Vașkapu”.

În timpul acțiunii banditești mai sus descrise, câțiva din personalul de pe „Vașkapu” au fost invitați de către sârbi să rămână la post. Ungătorului Surdilă C-tin, i s-au făcut promisiuni în sensul că „ar fi dolari și viață plăcută plină de aventuri pentru un tânăr în Iugoslavia”. Deasemenea a fost invitat și Volimirovici Lazăr, fochist pe „Vașkapu”, că dacă vrea, poate să rămână în Iugoslavia.

Până când cei de pe „Vașkapu” așteptau reîntoarcerea mașinii, în care nu încăpeau toți, s-a oferit cameră caldă și țuică celor rămași. Aceste lucruri nu s-au primit. În prezența lui Teodoru și Gonos nu s-a băut.

La sosirea la Tekija a primilor 6 oameni, aceștia au fost duși de către Ivancevici la cârciumă și li s-a dat să bea. De vo[i]e, de nevo[i]e, fiecare a băut o țuică. Apoi au fost conduși în biroul lui Ivancevici, unde până la sosirea celorlalți s-a servit liqueur.

În clădirea A.P.F. din Tekija se aflau cei ce fuseseră imbarcați pe „Vașkapu” precum și Ivancevici, Bojici (șeful adjunct al serviciului lucrărilor A.P.F.), căpitanul portului Kladovo și 3 udbiști.

Căpitanul portului Kladovo s-a ridicat și a ținut un discurs în limba sârbă, în care a arătat că acțiunea titoistă se datorește faptului că noi am călcat regulamentele de navigație și regulile de frontieră. Apoi s-a dat la o serie de calomnii antisovietice încheind cu afirmația că Iugoslavia este liberă „lipsită de miliție, jandarmerie, NKVD și Gestapo”.

122.**[1952, noiembrie, Belgrad]. Informare a Ambasadei RPR de la Belgrad.**

Guvernele țărilor vecine, satelite, aproape de 4 ani și jumătate periclitează independența republicii noastre la ordinul guvernului sovietic și sub instructajul NKVD...-ului, săvârșesc aproape în fiecare zi incidente și provocări la frontierele noastre. Sute de centre de spioni și diversioniști de ai lor sunt instalate de-a lungul frontierelor noastre, se ocupă exclusiv de activitate subversivă și agresivă împotriva popoarelor noastre, introducând sute de teroriști, spioni și alți cetățeni de-ai lor în țara noastră, rănind și ucigând grănicerii, ofițerii de securitate, milițienii apărătorii frontierelor patriei noastre, introducând tone de materiale de propagandă în țara noastră.

Este suficient să trecem în revistă numai unele forme ale activității agresive a vasalilor sovietici ca să se dovedească indiscutabil că presiunea împotriva țării noastre crește din an în an și că se merge și mai departe în aceeași direcție. Aceasta se dovedește cel mai bine în masa incidentelor și provocărilor care au loc la frontierele noastre, care sunt calificate de dreptul internațional ca mijloace agresive.

Dela mijlocul anului 1948 până la mijlocul acestei luni organele guvernului maghiar, român, bulgar și albanez au provocat la frontierele noastre 4.966 incidente și anume: în anul 1948 - 74, în 1949 - 442, în 1950 - 937, în 1951 - 1517, iar în 1952 - 1996.

Aceste cifre vorbesc dela sine că activitatea dușmănoasă a guvernelor satelite din țările vecine nu încetează ci primește mereu un caracter mai agresiv.

Din graficul alăturat se vede că unii Sateliți, în anumite perioade au sarcină să fie foarte activi în provocarea incidentelor de frontieră. Dar totuși aceasta nu este adevărata imagine a întregii lor activități împotriva Jugoslaviei, fiindcă pe când un satelit se manifestă activ în săvârșirea incidentelor, celălalt se manifesta în introducerea diversioniștilor pe teritoriul nostru sau într-o altă formă a muncii dușmănoase.

Aceasta se poate vedea din uciderea, rănirea și răpirea organelor noastre dela frontieră și a altor cetățeni, care în - această perioadă au fost săvârșite de organele țărilor vecine ale blocului sovietic.

Ucideri, Răniri, Răpirea și arestarea cetățenilor la frontiere

Ungaria	1	7	3
România	6	5	3
Bulgaria	4	5	11
Albania	9	19	18
În Total	20	36	35

Printre altele, din aceasta se vede că din 20 de ucideri la frontierele noastre, 9 au fost săvârșite la frontiera albaneză. La fel cei mai mulți teroriști și diversioniști au fost introduși din Albania, în cele mai multe cazuri persoane pregătite personal de către ministrul afacerilor interne al Albaniei Sehu și ofițeri N.K.V.D., de consilierii și subordonații lor.

Până când în anul 1948 în medie în fiecare 2-3 zile s-a comis un incident la frontierele noastre, în acest an s-au săvârșit zilnic în medie 6 incidente. Trebu[i]e subliniat că cele mai numeroase incidente, adică 356 au căzut pe teritoriul nostru, iar 252 pe spațiul nostru aerian, adică pe acele forme de incidente, care trebu[i]esc calificate în întregime ca acte agresive inspirate din scopuri de provocare de război și politica dușmănoasă.

Practica agresivă a guvernului sovietic și a sateliților față de noi, dar nu numai față de țara noastră, descoperă conținutul cel mai eficace al „politicii și a ofensivei: de pace” a URSS, prezentând guvernul sovietic ca dușmanul păcii și al libertății, dar în special ca dușman al popoarelor și țărilor mici.

Semnat: M. NIKOLIÛ.

În graficul publicat alături de acest articol se arată, câte incidente au fost „provocate” de fiecare țară în parte.

	UNGARIA	ROMÂNIA	BULGARIA	ALBANIA
1948	11	0	30	33
1949	149	38	145	110
1950	343	278	204	112
1951	793	432	186	106
1952	1308	384	242	70

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

123.

[1952, noiembrie, 15, Belgrad] Material privind viața politică din Iugoslavia: congresul al VI-lea al Partidului Comunist, interviul lui Tito în presa occidentală redat in extenso, diverse informații.

EVENIMENTELE PETRECUTE IN JUGOSLAVIA

în perioada 1 - 15 Noembrie 1952.

(materiale scoase din presa titoistă).

Congresul al VI-lea al partidului titoist. Între 2-6 Noembrie 1952 s-a desfășurat la Zagreb al VI-lea Congres titoist. La acest congres au vorbit toți titoiștii de vază: Tito, Rankovici, Kardelj și Kidricirfa acest congres s-a adoptat noua denumire de „Uniunea comuniștilor Jugoslaviei”, precum și un statut nou. (O parte din material vi l-am trimis în Noembrie, iar o parte îl vom trimite prin curierul din Decembrie.)

Interview-ul dat de Tito corespondentului New York Times. Tito, la 10 Noembrie 1952, a dat un interview corespondenților ziarului New York Times, anume Leo Sulzberger și Händler. (A fost publicat numai la 14 Noembrie, ca o replică la „interpretarea nejustă” a presei italiene. Redăm în traducere acest interview.

Sulzberger: Aș vrea să vă pun câteva întrebări din domeniul politicii internaționale. Jugoslavia și oamenii ei de stat, totdeauna au declarat că favorizează securitatea colectivă în cadrul O.N.U. Atunci de ce n-ar vrea Jugoslavia o armată simbolică în Coreea ?

Tito: Este exact că noi suntem pentru securitatea colectivă. În cazul Coreei noi nu suntem pentru un astfel de lucru simbolic, fiindcă nouă ne-ar cauza mai mult rău decât ar folosi un astfel de ajutor, aceasta din cauza situației speciale a țării noastre, fiindcă nicio țară din Europa nu este amenințată atât de direct ca a noastră.

Sulzberger: Da, dar Turcia are forțe armate simbolice în Coreea, deși are două fronturi spre Uniunea Sovietică - frontiera cu Bulgaria și cu U.R.S.S.

Tito: Totuși Turcia nu este atât de amenințată ca noi. Turcia este o țară capitalistă. Ea nu numai pentru aceea este mai puțin amenințată pentru că este țară capitalistă, fiindcă Rusiei îi este indiferent care țară este. Ea este amenințată pur și simplu. În ceea ce privește teritoriul ei, pe linia ocupării unei oarecare poziții strategice de către ruși. În cazul nostru, în afară de pericolul ocupării teritoriale, există și lupta ideologică și politică, lupta pentru părerea acelor oameni care încă sunt sub influența Uniunii Sovietice sau se clatină și nu-și găsesc locul. Însemnează că aici pericolul este bilateral, dar responsabilitatea față de lumea progresistă este bilaterală.

Sulzberger: Dvs. și Kardelj deseori ați scos în evidență că prelungirea războiului din Coreea este un lucru slab, fiindcă aceasta dă posibilitate Uniunii Sovietice să țină în mână China. Aveți vreo propunere cum s-ar putea termina războiul din Coreea ?

Tito: Noi n-avem nicio propunere nouă concretă, care ar putea fi salvatoare. Noi avem o propunere care este permanentă: a menține în viață status quo-ul, a da posibilitate poporului coreean ca prin ajutorul O.N.U. să rezolve singur problema coreeană și de a se asigura că după ieșirea trupelor O.N.U., acolo să nu se mai ajungă la agresiune.

Sulzberger: Deoarece Kardelj în discursul său a spus că războiul din Coreea dă posibilitate rușilor să țină China sub controlul lor, ați putea da vreo propunere concretă în legătură cu politica față de China ?

Tito: Eu am răspuns de mai multe ori că lărgirea divergențelor din Coreea cu participarea chinezilor, este rezultatul unei politici nejuste care a fost dusă de puterile occidentale – față de China revoluționară și comunistă - au sprijinit pe Ciang-Kai-Sek, dar nu au mers pe linia colaborării cu această țară. Aceasta a dat posibilitate rușilor să împingă China în războiul din Coreea. Din cauza aceasta astăzi ar fi foarte greu de spus în ce alt mod ar putea aliații să repare greșeala lor, decât prin recunoașterea Chinei - care este o țară mare și unde nu există posibilități de schimbări și să se facă posibilă colaborarea internațională. Prin aceasta ar înceta să fie instrument al politicii sovietice, care de fapt este imperialistă.

Oare Jugoslavia sau Belgradul au avut ceva contact după 1948 cu Mao Tze-Dun sau cu Ho-Si-Min ?

Tito: N-a fost nici un fel de contact. Ei nu ne-au anunțat că au luat cunoștință de faptul că noi i-am recunoscut, deoarece rușii așa au dirijat. După aceea a venit divergența cu rușii, iar ei au dus aceeași politică ca și rușii.

Sulzberger: Prin serviciul diplomatic al Jugoslaviei ați primit vreo informație despre tratativele dintre Uniunea Sovietică și China, respectiv dintre conducătorii sovietici și Ciou-En-Lai ?

Tito: Nici noi n-avem mai multe date decât ceea ce azi este cunoscut în lume. Noi numai pe baza unor presupuneri din atitudinea delegației chineze putem ajunge la concluzia că aceste tratative n-au fost duse pe ton cordial și că chinezii n-au plecat însuflețiți din Moscova.

Sulzberger: Guvernul jugoslav accentuează încontinuu că este necesară securitatea colectivă și că este necesar ca Jugoslavia să-și asigure frontierele sale. Kardelj deasemenea a spus că cu unele condiții s-ar putea ajunge și până la crearea de pacte. Ce credeți Dvs. despre crearea pactelor cu Grecia și Turcia ?

Tito: Se înțelege că eu susțin comple[c]t ceea ce a spus Kardelj. Aceasta este linia noastră. Noi nu facem astăzi pacte, deoarece credem că putem face tot ceea ce este necesar pentru securitatea țării noastre. Kardelj a avut în vedere momentul când agresiunea este direct în fața noastră. Desigur, atunci trebu[i]esc luate și diverse obligații scrise, atunci trebu[i]e recunoscut ceea ce deja s-a făcut.

Sulzberger: Dar ce fel de obligații se pot lua Verbal, aceasta nu-mi este clar.

Tito: Pentru noi obligația verbală este la fel ca și cea scrisă. Ba mai mult. Noi vedem, dacă interesele țărilor, care fac diverse tratate, sunt identice cum este cazul concret al Jugoslaviei, Greciei și Turciei, unde fiecare este amenințată direct de un oarecare pericol - atunci aici nu mai sunt necesare obligații speciale scrise, fiindcă în aceste țări se va face tot ceea ce este necesar. Obligația verbală, după părerea mea, dar și după părerea noastră a tuturor, este tot atât de valabilă ca și cea scrisă.

Sulzberger: Dar despre ce fel de obligații verbale este aici vorba ? Oare este vorba de obligații ca în cazul atacării uneia dintre aceste țări, Jugoslavia ar lupta împotriva agresiunii?

Tito: Acesta este esențialul. Acum este vorba de tratative și când aceste tratative vor începe, atunci se va vedea cum și în ce mod se va organiza această apărare în cazul agresiunii împotriva uneia din aceste țări. Al doilea, se duc tratative despre felul cum va fi ajutorul mutual în cazul agresiunii, despre problema bazelor etc. Întreaga pregătire tehnică și diversele planuri se pot prevedea și verbal. Când deja între noi am clarificat vorba ceea ce vom face noi și ce vor face ei, atunci nu este departe și nu este greu să semnăm aceasta atunci când agresiunea

va fi în fața porților. Toate celelalte noi le vom face înainte. Aici ași vrea să adaug că atunci când este vorba despre faptul că de ce nu încheiem pacte scrise, acesta în străinătate se privește puțin cam pripit. Trebu[i]e să, se știe că înainte între Iugoslavia, Grecia, și Turcia n-a fost un contact mai strâns și că noi într-o perioadă scurtă am făcut progrese uriașe, că am realizat legături pe tărâm economic și cultural. În primul rând vine prietenia și colaborarea pe tărâm economic și cultural, după aceea colaborarea politică și după aceea luarea tuturor măsurilor necesare pentru securitatea țării. Aceasta nu merge atât de repede și trebuie un oarecare timp ca să se ajungă la un acord. Cred că după faza a treia, tratativele cu caracter strategic și organizarea securității, vin și detaliile și problemele tactice. Despre asta am vorbit înainte, însă n-am explicat destul de clar. În sfârșit, pentru noi în Balcani; cel mai principal este să facem totul ca să păstrăm pacea. Noi credem că numai în modul acela putem apăra pacea, dacă creiem aici apărarea împotriva agresiunii.

Sulzberger: Îmi amintesc de anul 1939. Oare nu șeful statului major jugoslav 1-a invitat pe atașatul militar grec și i-a propus ca Iugoslavia și Grecia să ducă tratative și a propus să se ia obligații verbale ? Dar grecii au propus că ar fi mai just să se ia diverse obligații scrise. Mai târziu când s-a ajuns la agresiune, n-a fost colaborare între Iugoslavia și Grecia.

Tito: Trebuie avut în vedere că acum aici nu este vechea Iugoslavie ci este una nouă. Noi altfel privim obligațiile chiar dacă sunt verbale și ne luăm angajament. Pentru noi acestea sunt suficiente. Nu știu de ce a fost condusă Grecia că n-a primit aceste asigurări.

Probabil că pentru guvernul din Belgrad acestea n-au fost obligații reale, deoarece se clătina când spre Hitler, când de cealaltă parte. Noi n-avem de ce să ne clătinăm. Noi știm că suntem de partea acelor țări care sunt împotriva agresiunii, care sunt pentru păstrarea păcii, noi n-avem alte posibilități. Astăzi în Europa este imposibilă neutralitatea. Când spunem că suntem pentru securitatea colectivă, aceasta este la fel ca și când iscălim aceasta. Cu atât mai mult că știm că obligațiile scrise au căzut.

Sulzberger: În legătură cu această situație pun încă o întrebare. Turcia se află o parte în Asia, o parte în Europa. Dacă rușii ar ataca Anatolia turcească, Iugoslavia i-ar da ajutor ?

Tito: Între Europa și Asia nu este nicio diferență ea este mai mult formal Turcia, astăzi este atât de mică legătura, încât oriunde s-ar ivi agresiunea, ea ar ieși în relief.

Sulzberger: Ași dori să știu, vorbind despre viitorul depărtat, dacă Iugoslavia ar vrea să lărgească federația sa, să includă în ea Bulgaria și după cum s-a prevăzut aceasta ?

Iugoslavia nu se gândește să includă pe nimeni, fiindcă aceasta este împotriva principiilor noastre. Dacă în viitor poporul bulgar ar dori să se includă în federația Jugoslavă desigur că noi am primi. Noi am primi aceasta în viitor, indiferent dacă aceasta unora nu le-ar plăcea, dar un astfel de act n-am săvârși dacă ar provoca oarecare neliniște, o oarecare psihoză de război, sau dacă am creia un focar de război, mai mult cu cât aceasta pentru noi nu este important. Pentru noi este importantă colaborarea prietenească cu aceste țări. Noi suntem împotriva combinațiilor care în loc de liniște pot duce la înrăutățirea relațiilor din lume. Ca să nu mă înțelegeți greșit, accentuez că asta am spus în legătură cu viitorul îndepărtat, când împrejurările vor fi de așa natură ca aceasta să fie privită ca un lucru normal, când se va considera normal ca fiecare popor să aibă dreptul să hotărească soarta sa, să hotărească dacă vrea să fie împreună cu alte popoare sau vrea să rămână singur.

Sulzberger: Dvs. știți că Grecia totdeauna din punct de vedere formal a cerut acea parte pe care ei o numesc Epirul de Nord, iar albanezii o numesc Albania de Sud. Acum când Grecia duce tratative cu Iugoslavia, are Iugoslavia vreun punct de vedere în această chestiune ?

Tito: Tocmai asta este despre ceea ce am vorbit mai înainte, accentuând că noi n-am primi includerea Bulgariei sau Albaniei până când există unele elemente ale neînțelegerii, care au înrăutățit relațiile între țări și ar provoca un focar de război.

Sulzberger: Asta înseamnă că Jugoslavia nu are nicio atitudine oficială față de cerințele grecești ?

Tito: Aici n-avem nicio atitudine. Punctul nostru de vedere este că Albania trebuie să fie independentă, că Albania așa cum este, este capabilă de viață dacă ar fi independentă. Desigur că ea astăzi nu este independentă.

Sulzberger: Aveți vreo informație despre știrile care s-au răspândit că Uniunea Sovietică în Albania a creiat, baze puternice, baze pentru submarine ?

Tito: Bază puternică este o noțiune relativă, dar că ei au acolo și continuă să facă, aceasta este clar. În ceea ce privește bazele pentru submarine, nimeni n-ar putea spune nu, mai mult s-ar putea zice că da, dar despre asta n-avem date concrete.

Sulzberger: Biroul de Informații deja de 5 ani încearcă să vă răstoarne pe Dvs. și guvernul Dvs. oare în timpul cel mai apropiat ați descoperit vreun complot și dacă cazul Nekovici și Djurici se poate lega cu această activitate informbiroistă ?

Tito: La noi încă nu s-a descoperit niciun fel de complot. Este vorba numai de oameni izolați care din frică față de Uniunea Sovietică sau din obiceiurile vechi au considerat că Stalin este mult mai cu minte decât noi și că noi n-avem dreptate. Au fost numai informbiroiști de aceștia izolați. Dar n-a fost pericol pentru sistemul social.

Între Djuric și Njkovic trebuie să se facă diferență.

Nikovici a fost șovăielnic în chestiunea Biroului Informativ. Djurici a fost dezechilibrat sufletește, din când în când cădea în letargie.

Faptul că a avut acea ieșire poate fi și rezultatul bolii lui și putea fi instigat și indirect la provocarea pe care a făcut-o. Noi, acum cercetăm ce a fost la mijloc. Este posibil ca cineva cunoscând dezechilibrul său sufletește să-l fi folosit să ne facă rău la congres.

Sulzberger: Aveți vreo informație despre statusul sau condițiile în care trăiesc Markos, Slanski, Klementis sau Ana Pauker ?

Tito: N-avem nimic. Noi știm numai că sunt în închisoare, dar nu știm nici dacă sunt în viață. N-avem vreo informație deosebită.

Sulzberger: Deoarece sosesc direct din Paris, mă interesează cum interpretați excluderea lui Marty și Tillon din Partidul Comunist francez și tărgăneala cu întoarcerea lui Thorez din Moscova ?

Tito: Mi-e greu să-mi dau părerea. Despre Marty și Tillon știu că au fost îndepărtați din cauză că n-au fost de acord cu linia informbiroistă în privința muncii partidului din Franța. N-aș putea spune dacă nu se întoarce Thorez. Ași putea doar să-mi exprim presupunerea mea: poate rușii cred că este mai sigur dacă comandă de sus decât din Franța sau că ei să comande prin el din Moscova.

Sulzberger: Există vreo dovadă că rușii intenționează să includă sateliții în Uniunea Sovietică și să facă din ei în sens formal republici sovietice ?

Tito: Eu cred că nu există. Pentru ei asta nu este necesar, fiindcă prin aceasta nu s-ar schimba nimic. El îi pot exploata tot așa și fără includerea în Uniunea Sovietică. Includerea ar fi o politică greșită care ar înrăutăți situația din lume, care este și așa foarte rea, și cred că rușii nu vor face aceasta.

Sulzberger: Care sunt trupele rusești în Bulgaria ?

Tito: Ceva este. Contingente mai mari sunt, mai ales tehnicieni și aviație.

Sulzberger: Eu am auzit că înarmarea sateliților acum nu se îmbunătățește, fiindcă rușii insistă ca sateliții să plătească pentru această înarmare, iar ei se găsesc în situație economică grea și nu pot cumpăra tancuri și alte armamente.

Tito: Nu este așa. Rușii au dat deja cantități destul de considerabile de armamente tehnice din cele mai moderne. Asta se poate vedea și din aceea că zilnic trec pe teritoriul nostru 10-15 avioane tip „Mig”. România, Bulgaria și Ungaria au primit din aceste avioane și altele, iar România și tancuri. În Ungaria s-a construit o fabrică de tancuri, care produce acele

tipuri pe care le au și rușii. Aici nu se ia în considerare chestiunea plății, fiindcă rușilor li se plătește și se va plăti și în viitor. Ei din această cauză nu trebuie să vorbească despre prețuri, iar lor le este necesar să aibă sateliți bine înarmați împotriva Iugoslaviei.

Sulzberger: Kardelj în discursul său a spus că tendința hegemonistă rusească își are rădăcina în Teheran și Yalta. Considerați că Occidentul ar trebui să denunțe acordurile dela Teheran și Yalta, ba chiar și aceea dela Potsdam, fiindcă nu le respectă ?

Tito: Noi considerăm că acesta este rezultatul rezolvării greșite a problemelor internaționale, dar nu credem că trebuie denunțate acordurile încheiate la Yalta, Teheran, Moscova și Berlin, numai ceea ce, după părerea noastră, este nejust și ceea ce a dat rușilor posibilitatea să satisfacă pofta lor imperialistă. Acesta, în primul rând este dreptul marilor puteri de a hotărî soarta unor popoare, după aceea frontiera între Rusia și Germania, Rusia și Polonia, precum și între Polonia și Germania. Trebuie pornit ca acestea să fie rectificate, că unele clauze din aceste acorduri să fie anulate și reparate, dar să nu se denunțe toate acordurile.

Sulzberger: Asta înseamnă că singurele lucruri care trebuie rectificate sunt chestiunile frontierelor între Polonia și Germania, între Uniunea Sovietică și Polonia și încorporarea Germaniei Răsăritene în sfera de influență sovietică ?

Tito: Nu sunt acestea singurele lucruri. Noi considerăm că trebuie corijat și dreptul de veto în Consiliul de Securitate, dar și în procedură sunt atâtea lucruri care ar trebui rezolvate în altfel.

Sulzberger: Kardelj în discursul său a spus că noul front socialist al Iugoslaviei trebuie să cuprindă toate forțele progresiste. Asta înseamnă că această Uniune Socialistă a poporului muncitor din Iugoslavia poate că în viitor va intra în Internaționala a II-a, sau poate că Uniunea Socialistă a poporului muncitor din Iugoslavia vrea să înființeze o altă internațională și pe acest drum să includă mișcările socialiste și progresiste din lume.

Tito: Asta nu înseamnă că noi vrem să creăm o altă internațională. În privința colaborării Uniunii-Socialiste a poporului muncitor din Iugoslavia pe plan internațional există posibilitatea ca ea într-o zi să devină și membru în internațională socialistă, în măsura în care aceasta va părea necesară și folositoare. N-avem nicio altă intenție pe plan internațional, numai aceea de a colabora cât mai strâns cu toate mișcările progresiste din lume.

Sulzberger: Dar când spuneți că nu excludeți posibilitatea intrării în internațională, vă gândiți la internaționala socialistă ?

Tito: Mă gândesc la cea socialistă, fiindcă alta nici nu este.

Sulzberger: Se aud știri că Biroul Informativ, la fel ca și Kominternul, a terminat munca sa.

Tito: Este adevărat că după semne, se gândesc să-l lichideze. Tonul la Congresul al XIX-lea al P.C.(b) se îndreaptă în direcția că fiecare partid trebuie să sprijine Uniunea Sovietică, respectiv partidul communist sovietic, fără ca să se pomenească de Biroul Informativ.

Sulzberger: Aveți vreo dovadă concretă în afară de concluzia pe care ați tras-o ?

Tito: N-am vreo dovadă concretă. Probabil că Biroul Informativ va mai lucra un timp oarecare și că încetul cu încetul îi va înceta munca. Nu este exclus că poate se va ivi în alt loc și sub altă formă.

Sulzberger: Ei poate lichidează nu numai organizația, ci se străduiesc să lichideze majoritatea membrilor ?

Tito: Ei demult fac aceasta.

Sulzberger: Dvs. ați observat diverse semne ale antisemitismului organizat în țările satelite ?

Tito: Eu n-aș putea spune dacă este organizată excluderea și lichidarea oamenilor cu nume evreesc deși în realitate există o lichidare politică a acelor oameni care sunt evrei, așa că

antisemitismul există și în Uniunea Sovietică și în alte țări informbiroiste. Aceasta continuă permanent și se întărește.

Sulzberger: În presa jugoslavă am observat câteva atacuri împotriva reprezentantului Vaticanului în Jugoslavia. Aveți intenția să vă schimbați atitudinea față de Vatican în sens pozitiv sau negativ, intenționați să retrageți dreptul de ședere al reprezentantului Vaticanului sau intenționați să trimiteți reprezentant jugoslav în Vatican ?

Tito: Noi totdeauna, am avut dorința să creiem relații normale cu Vaticanul. Noi am arătat bunăvoința și prin aceea că ne-am trimis reprezentant în Vatican și prin aceea că reprezentantul lor este aici. Dar s-a văzut că reprezentantul Vaticanului de timp îndelungat se amestecă în afacerile noastre interne și asta în mod foarte grav așa că presa noastră a început să scrie despre aceasta. Asta nu înseamnă că s-a ajuns până aici din cauza schimbării atitudinii față de Vatican. Noi nu suntem mulțumiți cu ținuta Vaticanului față de noua Jugoslavie și pe plan internațional și pe plan intern. Depinde numai de Vatican dacă relațiile noastre vor fi mai bune, mai pozitive. Noi nu vrem să ducem luptă împotriva Vaticanului pentru înrăutățirea relațiilor, ci vrem ca ei să-și dea seama că nu poate să se amestece în lucrurile noastre interne - asta nu putem permite. Noi nu putem împiedica ca Vaticanul să lucreze împotriva noastră în străinătate, dar putem împiedica ca în interiorul țării noastre să lucreze împotriva intereselor noastre. Acest amestec în afacerile noastre interne nu-l putem permite.

Sulzberger: Jugoslavia are acum reprezentant în Vatican ?

Tito: El nu este rechemat, dar a venit pentru un concediu mai îndelungat.

Sulzberger: Se va întoarce în Vatican ?

Tito: Vom vedea cum va proceda Vaticanul cu reprezentantul, care aici ne face neplăceri.

Sulzberger: Ați vrea să-mi spuneți ceva despre alegerea lui Eisenhower ca președinte.

Tito: Eu am mai avut o declarație despre asta și întăresc încă o dată. Aceasta este treaba poporului american. Sunt convins că prin aceasta nu se va schimba nimic esențial, deoarece credem că Eisenhower va munci pentru întărirea păcii și asta pentru noi este suficient.

Sulzberger: Doriți să faceți o vizită oficială în Statele Unite ale Americii?

Tito: Dorința este una, iar posibilitatea este alta. Aceasta nu depinde numai de mine ci și de guvernul american.

Sulzberger: Ați veni în America dacă ați fi invitat oficial ?

Tito: Desigur.

Sulzberger: Voi pune acum o întrebare foarte grea la care sunt sigur că v-ați așteptat. Jugoslavia crede că acum ar fi cazul să se numească un guvernator în T.I.T.?

Tito: Dacă aceasta e posibil eu aș putea răspunde la această întrebare dacă ar fi posibil, dar acum este imposibil. Eu cred că cel mai sănătos este ceea ce noi am propus, adică: condominium, dar n-avem nimic împotriva Teritoriului Liber Triest, precum nici împotriva faptului să se numească, guvernator.

Sulzberger: Există posibilitatea să se reia tratativele în sensul că în urma unor rectificări etnice, partea principală a zonei „A” să revină Italiei, iar partea principală a zonei „D” să revină Jugoslaviei ?

Tito: Noi totdeauna suntem gata să tratăm cu Italia despre o rezolvare justă a problemei triestine. Desigur că și asta poate fi o bază pentru tratative, adică propunerile noastre de până acum în această privință.

Handler: Îmi veți permite să pun și eu câteva întrebări. Știți exact, adică în ce lună veți dezbate reorganizarea structurii politice a Jugoslaviei în spiritul constituției ?

Tito: Cred că la începutul lunii ianuarie.

Handler: Având în vedere descentralizarea politică și economică care s-a făcut, dvs. sânteți mulțumit cu progresul realizat de guvern și stat în direcția debirocratizării aparatului de stat și de partid, nu numai în sens formal și real ?

Tito: Vedeți acum se prezintă foarte bine și am realizat mari progrese. S-a dovedit că a sosit timpul să realizăm descentralizarea și în felul acesta să facem imposibil birocratismul, care într-adevăr s-a dovedit a fi o piedică a dezvoltării. Asta nu înseamnă că acum putem fi pe deplin mulțumiți și că nu trebu[i]e să păzim ca el să, nu se creieze în jos. Noi știm că el poate să se ivească în instanțele cele mai de jos, că el merge de sus în jos. Fără îndoială că vor apărea aceste semne și în instanțele inferioare, dar noi nu vom permite. Pericolul principal constă în centralismul birocratic, care consideră că poporul lucrează pentru el și nu el pentru popor.

Handler: Punând această întrebare, n-ați dori să mă considerați avocatul dracului. Am discutat cu oameni de afaceri, care spun că „pe timpurile bune, vechi” ale centralismului s-a putut ajunge mai repede la o hotărâre, decât în cazul de față, când responsabilitatea se fărâmițează și când pentru luarea unei hotărâri trebu[i]esc consultați mai mulți oameni. Dacă aceasta este adevărat, atunci asta înseamnă că birocratismul crește, dar într-un alt mod.

Tito: Nu s-ar putea spune că birocratismul crește, ci realitatea este că descentralismul încă nu și-a făcut rodajul, că încă nu funcționează așa cum ar trebui. Când va funcționa complet, atunci nu vor mai fi aceste greutateți. Oamenii încă nu pot înțelege ce pot rezolva singuri și ce trebu[i]e să întrebe. La noi acum trebu[i]e întrebat foarte puțin. Oamenii încă nu pot înțelege tot ceea ce este dreptul lor și de aceea se ajunge la astfel de fenomene.

Handler: Acuma aș pune o întrebare pur teoretică. Știu că P.C.J., respectiv Uniunea Comuniștilor Iugoslaviei acum intenționează să creieze ceva cece nu s-a mai creat în lume să creeze un stat democratic descentralizat. Dar aveți convingerea că este realizabil crearea unui stat socialist cu măsuri de descentralizare ? Oare este posibilă aceasta ?

Tito: Da, asta nu este un lucru: ușor. Aceasta este posibil dacă descentralizarea merge paralel cu democratizarea, fiindcă nu poate fi descentralizare fără cea mai largă democratizare. De aceea am pășit pe linia descentralizării ca să putem lărgi și adânci democrația, aceasta este posibil. Aceasta nu reprezintă niciun pericol pentru unitatea de monolit a statului, ci creează o unitate mai mare, fiindcă toată autoritatea se apropie de popor, fiindcă fiecare om într-un fel participă la conducerea statului. Eu știu ce a vrut să spună domnul - el se gândește la problema controlului. Acum statul n-are un control direct prin aparatul birocratic. Tocmai de aceea acest control noi vrem să-l încredințăm mai jos maselor celor mai largi, așa că acum conducerea de jos stă sub controlul direct al maselor celor mai largi.

Handler: Dacă avem un stat cu structură descentralizată, atunci el trebuie să se bazeze pe presupunerea că există un număr suficient de cadre tehnice și de specialiști care va putea să preia responsabilitatea pentru hotărâri și munca sa. De exemplu când s-a terminat reforma sistemului judiciar în Iugoslavia, în unele plase n-au destui avocați de care este neapărată nevoie pentru munca justă a judecătorilor și astfel dvs. ați fost nevoiți să vă întoarceți la vechiul sistem al judecătorilor populare, în care au intrat oameni fără pregătire practică. Considerați că Iugoslavia are cadre suficiente care ar prelua responsabilitatea pentru dezvoltarea continuă și pentru funcționarea justă a sistemului descentralizat.

Tito: N-aș putea spune că avem complete suficiente. Încă n-avem destui. Dar aici nu este vorba numai despre problema oamenilor cu școală și despre juriști cu capacitate. Este vorba despre faptul că mulți oameni dela noi încă nu pot înțelege suficient birocratismul într-o țară socialistă, că nu pot să se descurce destul de bine în sistemul descentralizat foarte complicat, de altfel sunt de acord cu domnul Handler că descentralizarea este un sistem foarte complicat.

Handler: Ași dori să vă mai pun o întrebare și asta va fi ultima întrebare, fiindcă după cum știți eu plec din Iugoslavia, unde am fost mult timp. După cum vă este cunoscut în țările

Europei Occidentale în popoarele și partidele politice crește tendința să se înceteze cu sistemul primirii ajutorului american, respectiv ca acest sistem al ajutorului american să fie înlocuit sau lărgit prin comerț sau cu sistemul ajutorării printr-un organ internațional. Ce credeți despre această tendință ?

Tito: Nu știu de ce există această tendință în țările occidentale de a se schimba sistemul dării ajutorului.

Sulzberger: Aceste țări consideră că sistemul dării ajutorului financiar și economic din partea Americii trebuie să fie înlocuit cu comerț mărit ori cu ajutor prin diverse organe internaționale.

Tito: Mi-e greu să răspund la asta, dar consider că țările europene încă au nevoie de ajutor. Dacă ei consideră că acest ajutor trebu[i]e să se facă într-o altă formă decât ceea ce era până, acum, dacă sunt de acord cu aceasta, eu n-am nimic împotriva acestuia.

În ceea ce ne privește, scopul nostru este să ajungem cât mai curând în situația să încetăm de a mai primi ajutor. Pentru noi acest ajutor a fost de mare însemnătate și ne este necesară încă o perioadă scurtă ca să ieșim din criza în care am ajuns în urma secetei. Pentru noi este indiferent sub ce formă va fi acest ajutor. Noi ne străduim să stăm cât mai curând pe picioare proprii, să nu luăm ajutoare din afară, să lucrăm cât mai mult singuri, fiindcă știm că și poporul american are destule obligații și necesități.

La 14 noembrie 1952 a sosit în Belgrad un grup de ofițeri superiori americani. Ei au venit din Bonn (Germania Occidentală) și fac parte din „Direcția de livrare a ajutorului militar”. Printre ei se găsesc următorii (numele lor este scris fonetic) generalul Tomas T [...] – locțiitorul comandantului armatei americane din Europa, contra-amiralul R.F.Gud, generalul de brigadă de aviație S.F.Gifn și generalul de brigadă F.J.Braun. („Borba” din 15.1.1952).

La 11 Noembrie 1952 au sosit la Dubrovnik (Coasta Dalmației) două crucișătoare britanice („Borba” din 12.11.1952).

În ziarul „Borba” din 2 Noembrie 1952 a apărut un reportaj despre zona jugoslav a portului Salonic. Din acest reportaj reiese că Jugoslavia posedă această zonă pe baza unei convenții dintre Jugoslavia și Grecia din 10 Mai 1923. Această convenție a fost încheiată pe 50 de ani. (valabilă până în anul 1973). Jugoslavia posedă din portul Salonic 94.000 metri pătrați;

În prezent zona jugoslavă a portului este părăginită. N-a fost încă refăcută în urma distrugerilor din timpul războiului. Reconstrucția zonei jugoslave a portului ar necesita 200 mii dolari. În curând va pleca la Salonic o delegație de specialiști care vor studia modalitatea reconstruirii.

Legatia Italiană din Belgrad a trimis o notă verbală Jugoslaviei cu propunerea ca să se ceară verdictul Curții Internaționale de Justiție din Haga în legătură cu măsurile luate de Direcția militară jugoslavă a zonei „B” a Triestului.[se referă la introducerea legilor iugoslave în această zonă – n.n.].

Jugoslavia a declarat că propunerea Italiei este deplasată, deoarece aceste măsuri sunt juste și au fost luate după hotărârea conferinței dela Londra. („Borba” din 1.11.1952).

Locuitorii unei comune care se află în Jugoslavia, lângă frontiera cu Italia, cer ca să fie rectificată frontiera între Italia și Jugoslavia. Motivul adus este că o parte din pământurile locuitorilor au rămas în Italia („Borba” din 1.11.1952).

M.A.E. Jugoslav a remis o notă Nunciaturii din Belgrad, în care protestează împotriva amestecului Vaticanului în afacerile interne ale Jugoslaviei. Acest fapt s-a dovedit la o conferință a episcopilor catolici unde s-a citit un ordin al Vaticanului privitor la desființarea asociațiilor preoțești. („Borba” din 2.11.1952).

Presa titoistă se ocupă intens de sprijinirea asociațiilor preoțești, care sunt înființate de ei (titoiști).

O întreprindere de construcții maritime din Split a încheiat un acord în Siria, în vederea construirii unui port în orașul Iataki din Siria.

Construirea acestui port va fi terminat în 4 ani. („Borba” din 1.07.1952.)

La combinatul metalurgic din Zenica, la 1 Noembrie 1952 s-a pus în funcțiune al noulea cuptor Siemens-Martin. Acest cuptor produce anual cca. 40.000 tone oțel. Acesta este al 5-lea cuptor pus în funcțiune după al doilea război mondial. („Borba” din 2.11.1952)

Turiști străini în Iugoslavia. În perioada Ianuarie - August (inclusiv)

Iugoslavia a fost vizitată de turiști din următoarele țări :

Austria	16.153
Franța	10.761
Germania Occidentală	9.993
S.U.A.	9.137
Anglia	7 486
Italia	5.015
Belgia	4.233
Teritoriul Liber Triest	4.082
Elveția	3.435
Norvegia	1.428
Olanda	436
Suedia	314
Danemarca	179
Canada	160
Grecia	96
Turcia	75
Alte țări	4.365

TOTAL = 77.347

Acești 77.347 turiști au petrecut în Iugoslavia, 287.333 de nopți (adică în medie au petrecut în Iugoslavia 3-4 zile). În această perioadă din acest an au fost cu 75 % mai mulți turiști decât în aceeași perioadă a anului trecut.

Cei mai mulți turiști au fost în luna August (28.218)

(„Ekonomiska Politika” din 6 Noembrie 1952.)

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

124.

[1952, noiembrie, 16, Belgrad] Informare a ambasadei române privind viața politică iugoslavă: lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist Iugoslav, cuvântări, reacții. Materialele fiind traduceri ale unor articole extrase din ziarul „Borba”.

Belgrad, la 16 Noembrie 1952

Redăm în traducere comunicatele din Ziarul „Borba” în legătură cu Congresul al VI-lea al partidului titoist.

„Borba” Nr.262 din 3 Noembrie 1952

Ieri înainte de masă la Zagreb au început lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist al Iugoslaviei. Pe lângă delegați, la Congres participă cca. 400 de musafiri. Congresul a fost deschis de tovarășul Tito, care a fost salutat cu aplauze îndelungate și cu strigăte de bucurie însuflețite. Au fost aleși secretarii Congresului și comisia de redactare a materialului Congresului.

A fost adoptată următoarea ordine de zi a Congresului:

- 1/. Referatul tovarășului Tito „Lupta comuniștilor Iugoslaviei pentru democrația socialistă” și discuția la referat;
- 2/. Referatul tovarășului Ranković Aleksandar „Despre proiectul de statut al PCI și unele chestiuni organizatorice ale partidului” și discuția la referat;
- 3/. Comunicatul comisiei de revizie a CC al PCI și discuția la comunicat;
- 4/. Alegerea comisiei pentru redactarea rezoluției;
- 5/. Alegerea comisiei pentru statut;
- 6/. Alegerea CC al PCI și a comisiei centrale de revizie;
- 7/. Diverse.

Congresul a fost salutat: în numele Consiliului federal al Frontului Popular al Iugoslaviei de Simić Vladimir, al armatei populare iugoslave de generalul-colonel Popović Koča, în numele Consiliului sindical al Iugoslaviei de Veber Norbert; în numele Tineretului Popular al Iugoslaviei de Tripalo Mika, în numele Femeilor Antifasciste a Iugoslaviei de Kovačević Dušanka, în numele colectivului fabricii „Ivo Lola Ribar” din Železnik de Jakšić Radovan, în numele minerilor de Jurišić Raše Mate, în numele siderurgiștilor din Jesenica de Labur Zvone, în numele muncitorilor cocsăriei din Lukavac de Brćanović Ljubo, în numele colectivelor din Macedonia de Ivanov Borka, iar în numele muncitorilor siderurgiști din Nikšić de Plavša Blažo. Unii din vorbitori reprezentau colectivele marilor obiective industriale, care au luat ființă în perioada dintre al V-lea și al VI-lea Congres.

Congresul continuă lucrările azi înainte de masă la ora 8.

„Borba” Nr.263 din 4 Noembrie 1952

Ieri la Zagreb au continuat lucrările celui de-al VI-lea Congres al PCI. Dimineața la ora 8, secretarul general al PCI Josip Broz Tito, fiind salutat cu aplauze îndelungate a început să expună referatul său „Lupta comuniștilor Iugoslaviei pentru democrația socialistă”.

În introducerea referatului, tovarășul Tito a vorbit despre problemele de bază ale politicii externe a Iugoslaviei, accentuând că principiul nostru de bază în politica externă este colaborarea pe bază de egalitate cu toate țările care lupta pentru pace. Cu această ocazie el a făcut analiza evenimentelor din lume între Congresul al V-lea și al VI-lea.

În referatul său, tovarășul Tito a consacrat o atenție deosebită Organizației Națiunilor Unite, arătând importanța ei și rolul Iugoslaviei în munca ei.

Referindu-se la divergențele dintre Iugoslavia și URSS, el a relevat că în perioada dela apariția rezoluției Biroului Informații până azi, Iugoslavia socialistă a reușit o victorie ideologică completă, arătând în fața lumii progresiste adevărata față a revizionistilor sovietici. Tovarășul Tito, prin aceasta a dovedit în fapte că s-au prăbușit toate încercările cotropitorilor sovietici ca să desbina unitatea partidului și poporului nostru.

În perioada dintre cele două Congrese, Iugoslavia a reușit să stabilească și să întărească legăturile de prietenie cu multe mișcări progresiste din lume. În a doua parte a referatului, tovarășul Tito a vorbit despre descentralizarea și democratizarea conducerii economiei și a autorităților populare.

Referitor la dezvoltarea economică a țării noastre tovarășul Tito a vorbit în a treia parte a referatului. El a subliniat prin aceasta că în ciuda blocadei economice a URSS și a sateliților ei și mărirea cheltuielilor materiale pentru apărare, țara noastră a reușit să realizeze sarcinile de bază ale planului cincinal. După aceia tovarășul Tito a vorbit despre planurile viitoare ale industrializării țării noastre.

Despre munca și dezvoltarea PCI în perioada dintre Congresul al V-lea și până azi, tovarășul Tito a vorbit în a patra parte a referatului. Analizând această perioadă, el a vorbit despre întărirea partidului nostru, despre creșterea numărului membrilor ei, despre educația politico-ideologică și despre sarcinile viitoare.

În a cincea parte a referatului, tovarășul Tito a vorbit despre munca organizațiilor sociale - sindicatele, Frontul Popular, Tineretul Popular, Femeile Antifasciste, Uniunea Luptătorilor și Uniunea Invalizilor de Război.

Tovarășul Tito a vorbit, deasemenea, despre întărirea permanentă a armatei noastre, despre pregătirea și capacitatea ei să apere Iugoslavia socialistă.

La sfârșitul referatului său, tovarășul Tito a rezumat sarcinile fundamentale care stau în fața partidului nostru. Cu privire la munca viitoare a partidului și a frontului popular, tovarășul Tito a propus congresului ca denumirea P.C.J. să fie schimbată în Uniunea Comuniștilor Iugoslaviei, iar organizația Frontului Popular al Iugoslaviei, în viitor să se numească Uniunea Socialistă a Poporului Muncitor al Iugoslaviei.

În ședința de după masă s-a depus comunicarea comisiei de verificare și s-a ales comisia de plângeri. După aceea s-a deschis discuția la referatul tovarășului Tito, la care au participat: Čolaković Rodoljub, Sekulić Nikola, Ježovnik Lekar, Vekić Djuro, Džunov Risto și Kokić Stanko.

Congresul a fost salutat de pionerii din Zagreb, de reprezentanții grănicerilor noștri și ai poporului din Gorica.

„Borba” Nr. 264 din 5 Noembrie 1952

[I]Eri după masă au continuat lucrările Congresului al VI-lea al P.C.J. La discuția referatului tovarășului Tito, primul s-a anunțat la cuvânt delegatul colectivului din Trepča - Vukić Djokić.

După aceea, Boris Kidrić, membru în Biroul Politic al C.C. al P.C.J. a vorbit despre problemele principale ale noului sistem economic.

Tovarășul Kidrić a supus unei analize critice aspre afirmația lui Stalin despre faptul că trecerea în comunism este condiționată esențial de proprietatea totală de stat. La sfârșit tovarășul Kidrić a vorbit despre linia generală pe care trebuie s-o urmăm în dezvoltarea noului sistem economic.

După Kidrić a luat cuvântul Orlić Djordje, reprezentantul colectivului muncitorilor din Niš.

Brkić Zvonko, secretar organizatoric al CC P.C.J. din Croația a vorbit despre sarcinile actuale ale partidului și despre unele probleme ale organizațiilor de partid din Croația. La discuții au mai participat Mamiškovski Sabri din plasa Malešev și Mitrović Mitra, care au subliniat importanța victoriei noastre în lupta împotriva revizionistilor sovietici.

Delegatul Šicl Jure a vorbit în numele oamenilor muncii din Zagreb, iar Božić Ivan în numele colectivului fabricii de automobile din Maribor.

Despre perspectivele dezvoltării industrializării țării noastre a vorbit Vukmanović Svetozar-Tempo, luând separat fiecare ramură industrială.

După aceea au vorbit Kokotović Sima, miner din Bor, Regent Ivan, Karabegović Osman, Vučić Djukić, iar la sfârșitul lucrărilor de înainte de masă a vorbit reprezentantul colectivului fabricii „Rade Končar” - Tkalčec Drago.

La discuțiile de după masă a luat cuvântul Edvard Kardelj.

Tov. Kardelj a făcut o analiză largă a politicii sovietice, atât față de țara noastră, cât și în general în relațiile internaționale. După aceea, s-a oprit la chestiunea rolului actual al partidelor comuniste și perspectivele dezvoltării mișcării socialiste din lume, vorbind despre

cauzele degenerării a majorității partidelor comuniste în agenturi ale unei politici externe hegemoniste, ale unei mari puteri imperialiste, ale Uniunii Sovietice.

După aceea a vorbit Drag Vittorio, iar după el Kreačić Otmar, despre munca organizațiilor de partid din armată.

La sfârșitul lucrărilor de ieri a vorbit Stambolić Petar despre educația ideologico-politică a comuniștilor ca una din sarcinile cele mai importante.

„Borba” Nr. 265 din 6 Noembrie 1952

Ieri la ora 8 au continuat discuțiile la referatul tovarășului Tito.

La discuție în primul rând, a participat tovarășul Djilas Milovan, care a vorbit despre programul Uniunii Comuniștilor Jugoslaviei. La propunerea sa, Congresul a format o comisie pentru redactarea Programului Uniunii Comuniștilor, în care au fost aleși tovarășii: Josip Broz Tito, Bakarić Vladimir, Čolaković Rodoljub, Kardelj Edvard, Kidrić Boris, Koliševski Lazar, Pijade Moša, Popović Milentije, Salaj Djuro, Vlahović Veljko, Zihel Boris și Djilas Milovan.

Tovarășul Remškar Tine, delegat din Slovenia a vorbit despre educarea tineretului și necesitatea unei lupte permanente și sistematice împotriva influenței ideologiei dușmane în rândurile tineretului.

Tovarășul Gregorić Pavle a vorbit după aceea despre progresarea ocrotirii sănătății populare.

Pe urmă s-a anunțat la cuvânt tovarășul Tito, care pe scurt s-a ocupat de incidentul care a fost provocat de Djurić Ljubodrag. Tovarășul Tito a spus că asta nu era un caz întâmplător, ci este un act de provocare.

După discuția scurtă a tovarășului Bećirević Sadik, delegat din fabrica de tutun din Sarajevo, la discuții a participat tov Eragul -Zelini Marko și a vorbit despre problemele sindicatelor noastre.

Despre dezvoltarea economică a Macedoniei a vorbit Smilevski Vidoje.

Generalul-colonel Nadj Kosta s-a ocupat de campania sălbatică, sistematică și iredentistă, care se duce în Italia împotriva țărilor noastre. După aceea Semivltar, din combinatul metalurgic Sisak a explicat cum se aplică linia partidului în construirea noului combinat, iar delegatul Radouanovici Djoka, muncitor din Institutul „Ileksandar Renkovic” din Novi Beograd, a vorbit despre experiența conducerii acestei întreprinderi de către muncitori.

Toy. Vojo Kovadević a vorbit despre întărirea legăturii între armată și popor.

Despre noile măsuri economice a vorbit Marinko Miha, iar Begovici Vlajko a vorbit despre raportul dintre teoria și practica noastră revoluționară și despre metodele și formele educării muncitorilor.

1) Delegatul colectivului fabricii „Djuro Djakovici” din Iavonski Brod, Fribievici Tone, a arătat participarea tot mai masivă a muncitorilor în conducerea acestei întreprinderi.

În discuțiile de după masă a vorbit I[...] M[...] despre necesitatea ca partidul nostru și prin denumire să se delimiteze de partidele informbiroiste, iar după aceea a vorbit despre schimbările constituționale în organele superioare ale puterii.

Bakici Mitar a vorbit despre însemnătatea practicii noastre revoluționare pentru mișcarea progresistă din lume.

După el Congresul a fost salutat de Stankovie Sinina, în numele consiliului academic al R.P.F.J.

Delegatul Niroka Kolj a vorbit despre exploatarea Albaniei de către URSS, iar Vuković Zdravko a vorbit despre politica socială și rolul tineretului sătesc.

După aceea, tovarășul Maslarici Bonder și-a dat părerea despre necesitatea schimbării denumirii partidului nostru.

Despre situația femeilor din Iugoslavia a vorbit Cvetici Bosa, iar după ea tovarășul Djurici Ostoja a salutat congresul în numele cooperativei țărănești de muncă „Tito” și toți cooperatiștii plășii lui. Tovarășul Savici Pavle a vorbit despre munca de cercetare științifică, iar Sumo Avdo a vorbit despre importanța educării economico-tehnice a clasei muncitoare. Ultimul vorbitor în discuție a fost Nikolie Vojo, care a vorbit despre dezvoltarea industriei noastre de război.

Congresul a fost înștiințat că până acum s-au primit 3414 de telegrame de felicitare.

„Borba” No. 266 din 7 Noembrie 1952

Înainte de a trece la discuții, președintele ședinței, Maslarie Boidar, a propus să se aleagă comisia. În numele președinției a propus următoarea compoziție a comisiei pentru redactarea rezoluției: Djilas Milovan, Brkici Zvonko, Crevenkovski Krste, Mijatović Cvijetin, Mitrović Mitra, Kreanci Otmar, Pijade Moa, Radosavljević Dobrivoje, Veselinov Jovan și Vuknanović Svetozar.

Deoarece nimeni n-a avut altă propunere, compoziția comisiei a fost adoptată în unanimitate.

La fel a fost adoptată în unanimitate propunerea pentru comisia de candidare cu următoarea compoziție: Kardelj Edvard, Debeljak Stjepan, Gigov Strahil Grk Dutan, Janjici Vlado, Jojkić Djurica, Naceva Mara, Ocepek Lojze, Petrović Dusane, Popivoda Krsto, Pucar Djuro și Salaj Djuro.

Mai departe s-a ales comisia pentru alegeri în care au intrat Zeković Veljko, Baltić Milutin, Belinić Marko, Bijedić Demal, Cerović Komnen, Cvetić Bosa, Hribar Jenez, Hovaević Dunanka, Kovanović Veljko, Redovanović Milja, Rudolf Janko, Tikvić Géza, Savić Pavle, Skendić Vajo, Neeiri Ismet și Siljegović Bogko.

- La discuții au luat cuvântul Jovanović Blato, care a vorbit despre comitetele populare Tedorović Midalko a vorbit despre alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, iar Bakarici Vladimir a vorbit despre cooperativele agricole.

După aceea a urmat referatul lui Ratković Aleksandar despre proiectul noului statut și unele probleme organizatorice. La discuții în legătură cu acest referat au luat cuvântul Pova Mile, Marković Morne, Zeković Veljko și Entjurić Lidia.

„Borba” No. 267 din 8 Noembrie 1952

Pentru secretar general al Uniunii Comunistilor Iugoslaviei a fost ales Josip Broz Tito. În Secretariatul Comitetului Executiv au fost aleși: Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Milovan Djilas Aleksandar Ranković, Boris Edrić și Ivan Gornjak. La ședința de mai înainte de masă, primul a luat cuvântul Edvard Kardelj. El în numele comisiei de candidare a depus lista de 109 candidați pentru membrii comitetului central și lista de 23 candidați pentru membrii comisiei centrale de revizie : Tovarășul Kardelj de asemenea a motivat cazul lui Neković Blagoje.

Veselinov Jovan a depus proiectul rezoluției despre comunicările CO și a comisiei de revizie și despre sarcinile și rolul Uniunii Comunistilor Iugoslaviei. Ambele rezoluții au fost adoptate în unanimitate.

La discuția despre propunerile pentru rezoluție au participat tovarășii Mihajlo, Djilas Milovan., Kapor Edo, Cazi Josip, Neekić Vlado, Djurović Milinko și Jalici Tihomir.

În numele unui grup de delegați, Celaković Rodoldub, a - propus ca în viitorul Biroul Politic să se numească-Comitetul Executiv al CC S. K. J. (Uniunea Comunistilor Iugoslaviei).

Markovici Morne a depus comunicarea comisiei pentru redactarea statutului. La discuție au participat: Jenkez Grga, B. Biberntun, iar după aceea s-a adoptat noul statut al Uniunii Comuniștilor Jugoslaviei.

După aceea delegații au ales noul comitet central și comisia centrală de revizie.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1953

125.

[1953, ianuarie, 26, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre primirea unei note de protest iugoslave privitoare la incidentele de frontieră provocate de România.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar M.A.E.

CUPRINSUL

La 26 Ianuarie am primit o notă de protest cu Nr. 4568 referitoare la 26 pretinse incidente de frontieră și aruncări de material propagandistic ce ar fi avut loc între unu-treizecișunu Decembrie. Nota are tonul obișnuit lor și se vorbește în termen: provocații, violări de teritorii, politică agresivă.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

126.

[1953, martie, 7, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre modul calomnios cum presa iugoslavă redă boala și moartea lui Stalin.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Campania de calomnii dintre cele mai murdare, s-a întezit în timpul bolii și la moartea tov. Stalin. „Borba” consacră zilnic multe coloane faptului. În timpul bolii au emis ipoteza că a murit de acum. Ulterior titoiștii au anunțat posibilitatea luptei pentru putere în URSS. Ambasada a primit telefoane provocatoare.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

127.

[1953, aprilie, 18, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că presa iugoslavă publică o serie de articole în care vorbește despre noua atitudine a României după schimbarea cursului politicii URSS provocat de moartea lui Stalin.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Dunăre. Ziarele, au comunicat azi deci, scurte, obiective și fără comentarii. Numai ziarul Nin a publicat un articol de fond care consideră acceptarea conferinței de către R.P.R. ca un fapt caracteristic „schimbărilor petrecute în politica U.R.S.S. schimbări care tind la crearea unei impresii de extindere. Graba și dorința cu care Guvernul Român arată dorința de colaborare pe baza de egalitate, scrie ziarul, ar putea fi o măsurătoare a acestor fapte. Se dă istoricul adm. de la Gerdapj și se arată că organele române au arestat piloți jugoslavi, au deportat familiile lor și au dezorganizat transportul. Mai re[î]lese că Iugoslavia este pentru o conducere pe bază de colaboratoare a ambelor țări. Se afirmă că guvernul român poate face posibilă o astfel de înțelegere, care pe plan mai larg va putea duce la colaborare pe întreaga întindere a Dunării”.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

128.

[1953, iunie, 6, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un incident de frontieră provocat de România.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Am primit nota de protest Nr. 47417 datată 5 Iunie, referitoare la incidentul din 27.28 Mai, de lângă Hetin se spune că:

Grănicerii români au trecut frontiera și s-au pus la pândă. Jerai-Ianoș a căzut în pândă care a tras focuri de armă asupra lui. Nu se cunosc consecințele. Grănicerii l-au urcat într-o mașină (pe teritoriul R.P.R.) și l-au dus în interior. MAS iugoslav își rezervă drept la despăgubiri și îl cere înapoi pe Jerai. Se cere anchetă, pedepse și informarea Iugoslaviei asupra măsurilor luate. Se spune că guvernul român nu a luat măsuri ca să se pună capăt activității dirijate împotriva Iugoslaviei.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

129.

[1953, iunie, 14, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un nou incident la frontieră provocat de România și solicită crearea unor comisii de anchetă mixte.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Am primit nota Nr. 47797 datată 13 Iunie. Se referă la 172 incidente de frontieră dela 1 Ianuarie la 1 Iunie 1953, și cu precădere la un incident din 6 Iunie petrecut în sectorul cotei 71 la 4 kilometri Sud-Vest de Vracev Gai unde „60 soldați români au ținut sub foc de armă trei ore o patrulă iugoslavă”. Se reactualizează propunerea iugoslavă (nota Nr. 422347 din 14 Decembrie 1949) pentru crearea de comisii mixte de anchetare pe loc a incidentelor. Se pomenește de concordanța principiilor iugoslave cu charta O.N.U. paragraful 2 aliniatul C și rezoluția O.N.U. Nr. 509/6 din 14 Decembrie 1951. Iugoslavii cer comisii mixte și zic că dacă R.P.R. nu acceptă vor considera incidentele ca intenționate cu scopul menținerii unei situații anormale la frontieră. Tonul notei e mai puțin dur, oarecum conciliant și diplomatic (față de trecut).

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

130.

[1953, iunie, 16, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția unor ziare publicate de „Asociația emigranților politici români” și difuzate în teritoriile locuite de etnici români.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE,

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

„Asociația emigranților politici români” din Iugoslavia, a început editarea unui ziar „Luptătorul” se tipărește la „Libertatea” și se distribuie în regiunile populate de români.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

131.

[1953, iulie, 1, București]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre notele de protest, adresate ambasadorului iugoslav de la București, privind incidentele de frontieră provocate de grănicerii iugoslavi, precum și despre propunerea de a se constitui comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar Ambasada Belgrad

CUPRINSUL

Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că Însărcinatul cu Afaceri al Iugoslaviei la București a fost chemat la 29 Iunie orele 21 la MAE unde i s-au înmănat două note.

În prima notă după ce se subliniază responsabilitatea guvernului iugoslav în provocarea incidentelor la frontiera româno-iugoslavă, se arată că guvernul român consideră nimerit a se trece la înființarea de comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor survenite la frontiera celor două state.

Guvernul R.P.R. propune delegați ai celor două guverne să se întrunească în cursul lunii Iulie la Timișoara pentru a discuta modalitățile de instruire și funcționare a acestor comisii mixte.

În cea de a doua notă sunt respinse afirmațiile din nota iugoslavă din 22 Iunie care se referă la anumite procedee care ar fi fost folosite de autoritățile române împotriva unor reprezentanți diplomatici iugoslavi.

În nota precum și în comunicarea verbală făcută după predarea notei s-a atras atenția Ambasadei iugoslave asupra încălcărilor normelor în vigoare în R.P.R. cu privire la deplasarea în zona de frontieră, încălcări săvârșite de către unii membri ai delegației iugoslave la Galați.

M. Bălănescu

MIN. EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

132.

[1953, iulie, 18, București]. MAE anunță ambasada de la Belgrad despre comunicarea către partea iugoslavă a componenței comisiei mixte de analiză a incidentelor de frontieră.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE,
MAXIMUM

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

Azi 18 Iulie la MAE s-a comunicat Însărcinatului cu Afaceri iugoslav compoziția delegației române la discuțiile care vor începe la 27 Iulie la Timișoara în legătură cu incidentele de frontieră, după cum urmează:

Mihai Magheru, Director în MAE, președinte.

Locotenent Colonel Filip Gheorghe, membru.
Alexandru Lăzăreanu, membru.
Căpitan Gh. Bădescu, membru.

Nicolae Gonda

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

133.

[1953, septembrie, 7, București]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre notele adresate ambasadorului iugoslav de la București în legătură cu acordul privind întoarcerea în Iugoslavia a celor nouă tineri aflați în România, dacă aceștia doresc.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE,
MAXIMUM

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

Vă informăm că la 7 Septembrie 1953 am transmis Secretariatul[ui] de Stat al Afacerilor Străine al Iugoslaviei prin intermediul Ambasadei iugoslave la București o Notă în care se arată că autoritățile române n-au nimic împotrivă ca cei 9 tineri iugoslavi care au trecut frontiera de stat a Republicii Populare Române, să se înapoieze în Iugoslavia, bineînțeles dacă tinerii în cauză își exprimă dorința de a se înapoia. M.A.E. este de acord să înlesnească contractul unor reprezentanți ai Ambasadei R.P.R. la Belgrad posibilitatea de a lua contact cu piloții români Diaconu Mihai și Aurel Vlaicu.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

134.

[1953, octombrie, 25, București]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre discuțiile cu ambasadorul iugoslav de la București pe tema întâlnirii, la MAE, cu cei nouă tineri aflați în România, problema spațiului locativ al ambasadei iugoslave, precum și alte chestiuni curente.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Destinatar ROMÂNIA LEG. BELGRAD

Vă informăm asupra următoarelor:

1. La 23 Octombrie Topaloski a făcut o vizită la MAE. El a ridicat problema a trei cetățeni iugoslavi care vor să se repatrieze. Apoi a celor 9 tineri iugoslavi, cerând ca ei să fie înapoiați în Iugoslavia și ca tinerii să vină la Ambasada iugoslavă pentru facerea formalităților tehnice de înapoiere. I s-a răspuns lui Topaloski la prima chestiune că s-a luat notă, la a doua chestiune:

a. că poziția noastră față de problema tinerilor iugoslavi a fost expusă într-o Notă trimisă mai de mult Secretariatului de Stat, și

b. că noi l-am invitat pe Topaloski acum câteva zile ca să ia contact cu tinerii iugoslavi la Ministerul de Externe. Luând contact la MAE cu tinerii poate să-i invite, dacă dorește, la Ambasadă.

2. În cadrul aceleași audiențe i s-a înmănat lui Topaloski o Notă a noastră prin care guvernul R.P.R. aprobă acordul cu privire la modul de cercetare și rezolvare a incidentelor la frontiera română-iugoslavă.

3. La 22 Octombrie un reprezentant al Ambasadei iugoslave a fost invitat la MAE unde i s-a făcut o comunicare referitoare la problema locuințelor. S-a arătat că iugoslavi dispun de spațiu de locuit atât la Ambasadă cât și în cele două mari apartamente din oraș, în timp ce membrii Ambasadei RPR la Belgrad nu au ca spațiu de locuit decât câteva camere mici. Nu se poate ca în timp ce iugoslavi au atâta spațiu de locuit, repetatele cereri de locuințe făcute de Ambasada RPR Belgrad la Secretariatul de Stat, să nu fie satisfăcute. În fața acestei situații, în primul rând cererile noastre trebuie să fie satisfăcute.

4. La telegrama Dvs. Nr. 264: dacă nu ați primit până acum răspuns dela Secretariatul de Stat, reveniți telefonic la Secretariat și peste 2-3 zile din nou, cerând să vi se dea răspuns la problema ridicată de Dvs. a înapoierii avionului românesc.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

135.

[1953, decembrie, 1, București]. Instrucțiuni ale MAE, către ambasada de la Belgrad, referitoare la discuțiile cu autoritățile iugoslave pe tema restituirii reciproce a avioanelor reținute de cele două state.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ
TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

1. Faceți o vizită la Secretariatul de Stat, Directorului Milatovici, și comunicați că noi suntem de acord ca să tratăm schimbul de avioane în ansamblu. Pentru aceasta guvernul român propune guvernului jugoslav să se procedeze la restituirea reciprocă a avioanelor românești aflate în Jugoslavia și a avioanelor aflate în R.P.R., trimițându-se de amândouă părțile câte o comisie tehnică pentru constatarea situației acestor avioane și prelungirea lor. Noi așteptăm răspunsul cât mai urgent al guvernului jugoslav la această chestiune.

2. Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că noi avem în Jugoslavia 4 avioane, iar jugoslavi au la noi 2 avioane, unul din 1950 și altul din 1951.

3. Informați-ne cum a decurs vizita Dvs.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Notă	5
Relațiile româno-iugoslave între război rece și pace fierbinte - 1948-1954	7
Abstract.....	55
Lista documentelor	59
Documente din anul 1948	67
Documente din anul 1949	129
Documente din anul 1950	173
Documente din anul 1951	205
Documente din anul 1952	209
Documente din anul 1953	244

